

ଦେବୀ-ସୂକ୍ତ

ସତ୍ୟବାନ ପବ୍ଲିଶିଂ ହାଉସ

ଦେବୀ-ସୂକ୍ତ

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର ଅନୁକୂଳଚନ୍ଦ୍ର

ବୈବାହିକ ସମ୍ପର୍କ-ସମ୍ପର୍କ, ଶିକ୍ଷା, ଯୋଗ, ଶୁଦ୍ଧତା, ଗର୍ଭାବସ୍ଥା, ନିଷ୍ଠା,
ଦୁର୍ଗନ୍ଧାବସ୍ଥା, ଆତ୍ମନିୟମ, ଶ୍ରେୟାଂଶୁତା, ସ୍ବା-ପ୍ରଣାୟାମ, ଗର୍ଭାବସ୍ଥା, ନିଷ୍ଠା,
ସମାପ୍ତି, ପାରମ୍ପରିକ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆତ୍ମନିୟମ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟାଦିଆଦି ପରାକ୍ରମ, ଶ୍ରେୟାଂଶୁ

ଓ ଆଶା-ଭରସା-ଦାନ, ସହନଶୀଳତା, ଧୈର୍ଯ୍ୟ, ଅଧବସାୟ, ସ୍ବାଧ୍ୟାୟ, ସଦାଚାର, ଖାଦ୍ୟ, ଗନ୍ଧଲତା, ଦ୍ରବ୍ୟସାମଗ୍ରୀ ଓ ରତ୍ନ-ପରିବେଷଣାଦିର ଜ୍ଞାନ, ଗୃହସଜ୍ଜା, ବାକ୍ୟ, ଅଭ୍ୟାସ, ବ୍ୟବହାର, ଲୋଭ ଓ ପ୍ରତ୍ୟାଶାହୀନତା, ମୈତ୍ରୀ-କୌଶଳ, ସଂହତି-ସନ୍ଦୀପୀ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା, ପରିବାର, ପରିବେଶର ଧାରଣ, ପାଳନ, ପୋଷଣ, ଦୋଷବୃତ୍ତି ଓ ପରନିନ୍ଦାପରିହାର, ସମ୍ବମାତ୍ମକ ହୃଦୟ ବଜାୟ ରଖିତାଲିବା, ସପତ୍ନୀ ସଙ୍ଗେ ବ୍ୟବହାର, ସୁସନ୍ତାନ ଲାଭ, ସନ୍ତାନର ଚରିତ୍ର ଗଠନ, ସ୍ବାମୀର ଭୂଷଣରେ କରଣୀୟ, ଗୃହଲକ୍ଷ୍ମୀର ଭୂମିକା, ଆୟ-ବ୍ୟୟ ଯା'କିଛିର ସୁଚାରୁ ବ୍ୟବହିତି ଓ ଶୁଭନିୟନ୍ତ୍ରଣ, ସଂସାରରେ ସମ୍ରାଜ୍ଞା ହେବା, ମାତୃତ୍ବ, ପ୍ରତିଲୋମ ବିବାହ, ବିବାହ ବିଚ୍ଛେଦ ଓ ନାରୀର ପୁନର୍ବିବାହର ମାରାତ୍ମକ ପରିଣତି, ଧର୍ଷଣ, ନଷ୍ଟା ଷ୍ଟଳିତା ଓ ବ୍ୟଭିଚାରଣୀ ନାରୀର ପରିଶୁଦ୍ଧି ଇତ୍ୟାଦି ନାରୀ-ଜୀବନର ଅନେକ କିଛି ଜ୍ଞାତବ୍ୟ ଓ କରଣୀୟ ଏଇ ପୁସ୍ତକରେ ବିଶେଷ ବିଶ୍ଳେଷଣ ସହକାରେ ବିବୃତ ହୋଇଅଛି। ସୁଷ୍ଟ, ସମୀଚୀନ ଚଳନର ସୁଫଳ ଓ ବ୍ୟତ୍ୟୟା ଚଳନର ବିପର୍ଯ୍ୟୟୀ ପ୍ରଭାବ ଏଇ ଜ୍ଞାନାଲୋକର ପରିପ୍ରେକ୍ଷିରେ ଅଶୁଭକୁ ପରିହାର କରି ଶୁଭ ସମ୍ବେଗୀ ହୋଇ ଚାଲିପାରୋ। ଆଦର୍ଶ ନାରୀ-ଚରିତ୍ରର ଯେଉଁ ଅଲୋକସୁନ୍ଦର ବାସ୍ତବସମ୍ମତ ଚିତ୍ର ଏଠାରେ ଅଙ୍କିତ ହୋଇଛି, ତାର ପ୍ରତିରୂପ ଯଦି ସମାଜରେ ଫୁଟିଉଠେ, ତାହେଲେ ଦେଖୁଁ ଦେଖୁଁ ଯେ ଦେଶ ଓ ହିନ୍ଦୀଆର ରୂପ ବଦଳି ଯିବ, ସେ-ବିଷୟରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ। ଦରକାର ଏସବୁର ସୁନିଷ୍ଠ ଅନୁସରଣ ଓ ସଞ୍ଚାରଣ।

ନାରୀର ସାଦୃଶ ଜୀବନ ହେଲା ତପସ୍ବିନୀର ଜୀବନ, ଯୋଗିନୀ ଜୀବନ, ସନ୍ନ୍ୟାସିନୀ ଜୀବନ, ଯେ-ଜୀବନ ଇଷ୍ଟ ତଥା ସତ୍ତା-ପ୍ରତୀକ ସ୍ବାମୀର ପ୍ରତି ନିଷ୍ଠା, ଆନୁରୋଧ, କୃତିସମ୍ବେଗ ଓ ଶ୍ରମସୁଖପ୍ରିୟତାରେ ଅଟଳ, ପ୍ରତ୍ୟାଶା ଓ ସ୍ୱାର୍ଥଶୂନ୍ୟତାରେ ସମୁଜ୍ଜ୍ୱଳ, ସ୍ବାମୀ ସୁଖ-ସୁଖତର ସାଧନାରେ ନିତ୍ୟ ଅତନ୍ତ୍ର, ତଦନ୍ତ୍ର ଆତ୍ମବିନାୟନରେ ବକ୍ତ୍ରକଠୋର, ସ୍ବାମୀର ନିନ୍ଦା, ଅପବାଦ ଓ ଅକଲ୍ୟାଣ ନିରୋଧରେ ଅମୋଘ ଓ ହର୍ବାରା ମନୋରମା, ମନୋବୃତ୍ତ୍ୟସୁସାରିଣୀ, ହୃଦୟୋତ୍ସବସୁରୂପା, କଲ୍ୟାଣରୂପିଣୀ, ଆନନ୍ଦଦାୟିନୀ ସହଧର୍ମିଣୀ ହିଁ ସଂସାରର ଅଭ୍ୟୁଦୟ-ଉତ୍ସା। ନାରୀ-ପୁରୁଷର ଶିଷ୍ଟ ସମ୍ପର୍କରେ ହିଁ ସଂସାର ମଙ୍ଗଳତାର୍ଥରେ ପରିଣତ ହୁଏ, ସେଇ ପୁଣ୍ୟ ଅଙ୍ଗନରେ ହିଁ ଆବିର୍ଭାବ ହୁଏ ହୃଦିଦୀପ୍ତ ଦେବ-ସନ୍ତାନର। ସୁଖ-ଦୁଃଖ; ସମ୍ପଦ-ବିପଦ, ଆଲୋକ-

ଅନ୍ଧକାରରେ ଶ୍ରେୟସମୃଦ୍ଧ ଅଲ୍ଲେଦ୍ୟ, ଏକାନ୍ତିତ, ସଂଗ୍ରହୀତ ଯୁଗଳ ସତ୍ତା ସମସ୍ତ ପ୍ରଲୋଭନ ଓ ବାଧାକୁ ପରାଭୂତ କରି ଧର୍ମ-ଅର୍ଥ-କାମ-ମୋକ୍ଷ-ସମହିତ ମୁହୂର୍ତ୍ତମୟା ମହାଜୀବନର ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହୁଏ— ପରିବାର ପରିବେଶକୁ ତତ୍ତ୍ୱାବତ୍ତାବିତ କରି। ଏଇ ଚଳନରେ ହିଁ ନାରୀ-ପୁରୁଷର ମିଳିତ ଜୀବନରେ ଆସେ ଭାବ-ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ, ଦେବ-ଦୀପ୍ତ ଦକ୍ଷତା, ପରାଭକ୍ତି ଓ ପରମପ୍ରଜ୍ଞା-ଯାହାକି ମାନବ ଜୀବନର ମହାଲବ୍ଧବ୍ୟା। ସୁଶୀଳା ନାରୀର ସର୍ବବୃଦ୍ଧି ସତ୍ତ୍ୱରେ ଏକାନ୍ତିତ, ନ୍ୟସ୍ତ ଓ ନିବେଦିତ ହୋଇଉଠେ। ତାକୁହିଁ କହନ୍ତି ସତୀତା। ସତୀତାହିଁ ନାରୀର ଭୂଷଣ। ଆଉ, ସତ୍ତ୍ୱସନ୍ଦୀପ୍ତ, ନିଷ୍ଠାନିତ, କଲ୍ୟାଣୀ ନାରୀ-ପ୍ରକୃତିର ମଧ୍ୟରେ ଆମେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇ କାଳବାରିଣୀ, ଦୁରିତଦଳନୀ, ବିପ୍ଳବିନାଶିନୀ କ୍ଷେମକରୀ, ସର୍ବାଭାଷ୍ଟ-ଦାୟିନୀ, ଦାରିଦ୍ର୍ୟ-ଦୁଃଖଭୟହାରିଣୀ, ସର୍ବମଙ୍ଗଳା, ସତ୍ତ୍ୱାସମର୍ଥନୀ ନାରୀୟଣୀ ମୂର୍ତ୍ତି। ତାର ସ୍ୱର୍ଗରେ ଜୟ, ଜୀବନ, ଯଶ, ଜାଗୃତି, ଶାନ୍ତି, ପ୍ରୀତି, ତୃପ୍ତି, ଶକ୍ତି, ରବି, ବୃଦ୍ଧି ଓ ଦୀପ୍ତିର ଜେଉ ଆସେ ସମାଜ-ସଂସାରର ଅଳିକାଦିରେ। ପରମ ମନୋହର ଭଙ୍ଗୀରେ ହିଁ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର ଏଇ ଏକନିଷ୍ଠ ଶ୍ରେୟ ଅନୁରାଗର ଭୁବନବିଜୟୀ ଭାସ୍କର ସ୍ୱରୂପ ଉଦ୍‌ଘାଟିତ କରିଛନ୍ତି, ଯେପରି ସ୍ୱତଃହିଁ ଲୋଭ ଜାଗିଥାଏ ସୁକେନ୍ଦ୍ରକିତାର ଅନୁବର୍ତ୍ତନରେ।

ଆମେମାନେ ସେଇ ଶୁଭଲଗ୍ନର ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ ଅଛୁ—ଯେଉଁଦିନ ପରମପ୍ରେମମୟ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁରଙ୍କର ଏଇ ଅମୃତ-ଅବଦାନ ଜଗତର ଘରେ ଘରେ ବ୍ୟାପି ଯିବ, ବିଶ୍ୱର ନାରୀସମାଜ ଯେଉଁଦିନ ଏହି ଛନ୍ଦାନ୍ତବର୍ତ୍ତନରେ ଆପଣାକୁ ସୁଗଠିତ କରି ଚୋଟିବାରେ ବ୍ରତୀ ହେବେ, ଆଉ ସେଦିନ ହୁଏତ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବୁ, ଶାନ୍ତନା ବିକେନ୍ଦ୍ରକିତା ଓ ପ୍ରବୃତ୍ତି-ପରାମୁଖତାର ଦୁର୍ଭେଦ୍ୟ ଅନ୍ଧକାର ଭେଦ କରି ସୁକେନ୍ଦ୍ରକି ଜୀବନତପର ଦୀପ୍ତିତା ଉତ୍ସବ ଜାଗି ଉଠିବି ବିଶ୍ୱ-ଚରାଚରରେ। ସେଇ ଶୁଭଲଗ୍ନକୁ ସ୍ମରାଦ୍ୱିତ କରିବାହିଁ ଆମମାନଙ୍କର ସାଧନା।— ବନ୍ଦେ ପୁରୁଷୋତ୍ତମମ୍।

ସତ୍ତ୍ୱସଜ୍ଜା, (ଦେଓଘର)

ପୌଷ ୨୧, ସୋମବାର, ୧୩୭୦

ଶ୍ରୀ ଅମରେନ୍ଦ୍ରନାଥ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ

ତା ୬-୧-୧୯୬୪

ନିବେଦନ

ବହୁ ପ୍ରତୀକ୍ଷା ପରେ ‘ଦେବୀ-ସୂକ୍ତ’ ପୁସ୍ତକର ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା। ସତ୍ୟଜିତ ଓଡ଼ିଆ ମୁଖପତ୍ର ହିସାବରେ ‘ଉର୍ଜନା’ ଗତ ୧୯୭୯ ମସିହା ଅକ୍ଟୋବର ମାସରୁ ପ୍ରକାଶ ପାଏ। ସେହି ସମୟରୁ ଆଚାର୍ଯ୍ୟଦେବ ପରମପୂଜ୍ୟପାଦ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀବତ୍ସାକ ଅନୁମତି ଓ ଆଶୀର୍ବାଦକ୍ରମେ ‘ଦେବୀ-ସୂକ୍ତ’ର ବାଣୀ-ସମୂହ ଧାରାବାହିକଭାବେ ଉର୍ଜନାରେ “ପରମ ପ୍ରେମମୟ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର ଅନୁକୂଳଚକ୍ର ବାଣୀ” ଏଇ ଶିରୋନାମାରେ ‘ନାରୀ’ ବିଭାଗରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ଆସିଛି ଗତ ୧୯୯୧ ଜାନୁଆରୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ। ନାରୀଜୀବନର ସମସ୍ୟା ସଂପର୍କରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର-ପ୍ରଦତ୍ତ ବାଣୀନିବନ୍ଧକୁ ପୁସ୍ତକାକାରରେ ପାଇ ସୁଧା ପାଠକବର୍ଗ ଅବଶ୍ୟ ଉପକୃତ ହେବେ।

ଦେବୀ-ସୂକ୍ତର ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ ପ୍ରକାଶରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁରଙ୍କ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀରେ ଏକ ନୂତନ ସଂଯୋଜନ ହେଲା। ସଂପ୍ରତି ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁରଙ୍କ ଭାବଧାରାର ପ୍ରଚାର ଓ ପ୍ରସାର ଓଡ଼ିଶାରେ କ୍ରମଶଃ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ ତୁଳନାରେ। ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି ଦୀକ୍ଷା ସଂଖ୍ୟା ଓ ଅନୁଗାମୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା। ଆଶା ଏହି ପୁସ୍ତକ ପାଠ କରି ଉତ୍କଳର ନାରୀସମାଜ ତଥାକଥିତ ପ୍ରଗତିବାଦୀ ଆଧୁନିକ ସଭ୍ୟତାର ବିଷୋଦ୍‌ଗାରରୁ ନିଜକୁ ମୁକ୍ତ ରଖିବାରେ ପ୍ରୟାସଶୀଳା ହେବେ। ତାହେଲେ ଅନୁବାଦକର ଶ୍ରମସାଥୀକ ହେବ।

ବନ୍ଦେ ପୁରୁଷୋତ୍ତମମ୍।

ସତ୍ୟଜିତ, ଦେଓଘର
ଅକ୍ଟୋବର-୪, ୧୯୯୪

ଡଃ ଅକ୍ଷୟ କୁମାର ମିଶ୍ର
(ଅନୁବାଦକ)

ପ୍ରକାଶକଙ୍କ କଥା

‘ଦେବୀ-ସୂକ୍ତ’ ଏହି ବାଣୀ ଗ୍ରନ୍ଥଟି ଓଡ଼ିଆଭାଷାରେ ପ୍ରଥମ କରି ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା। ନାରୀଜୀବନର ପ୍ରଗତିର ପଥରେ ଯାବତୀୟ ସମସ୍ୟା ଓ ତାର ସମାଧାନର ଅନୁତ ପାଥେୟ ରୂପେ ଏହି ଅମୂଲ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥଟି ଆଲୋକ ବର୍ତ୍ତିକା ସଦୃଶ ସମସ୍ତ ନାରୀସମାଜକୁ ପଥ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁ ଏହାହିଁ ଆମର ପ୍ରାର୍ଥନା ପରମପିତାଙ୍କ ରାହୁକ ଚରଣରେ।

ପ୍ରକାଶକ

ସତ୍ୟଜିତ, ଦେଓଘର
ନଭେମ୍ବର ୨୧, ୧୯୯୪

ପୁରୁଷ କରେ

ପ୍ରତିମାତାଙ୍କର ଜୀବନ୍ତ ବେଦୀ

ବା ସ୍ମୃତିବେଦୀ ଉପରେ

ଉତ୍ତ-ଆରାଧନା,

ନୀରୀ କରେ ସ୍ବାମୀର ଜୀବନ୍ତ ବେଦୀ

ବା ସ୍ମୃତିବେଦୀ ଅବଲମ୍ବନ କରି

କଷ୍ଟ ପୂଜା—

ତାହାରି ଚାନ୍ଦୁ ଅନୁନୟନୀ

ଅର୍ଥା-ଅଞ୍ଜଳି ବହନ କରୁ କରୁ ।

ଆମର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ.

ଅର୍ଥ: କଥା-ମଧ୍ୟାହ୍ନ (ସାଞ୍ଜ) ସାଞ୍ଜ ୨:୩୦

কবীর সা আদর্শমতে জেতার দিগে

ମାତୃସ୍ନେହ ଧର୍ମ:-

ବାସୁଦେବ ଦୁର୍ଗାଧିପତି ନାମୋ

ଓଡ଼ିଆ -

ਸਾਹਿਬਾਨਾ ਦੇ ਹਰ ਸਾਥੀ

ઉમ આજુરું સંબંધ બાંધ -

৩৭ বিজ্ঞান ও প্রযুক্তি-১

ଜଣାନ୍ତୁ "ଆମି"

(ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁର ଅନୁକୂଳଚନ୍ଦ୍ରକ ଅମିୟ ହସ୍ତଲିପି)

ମୋର କହିବା ଗୁଡ଼ିକ ଯଦି ତୁମର —

କେବଳ କଥା ଓ ଚିନ୍ତାର ହିଁ ଖୋରାକ୍ ମାତ୍ର ହୁଏ —

କରିବା ବା ଆଚରଣ ଭିତର ଦେଇ

ସେଗୁଡ଼ିକ ଯଦି

ବାସ୍ତବେହିଁ ପୁଟାଇ ତୋଳି ନପାର —

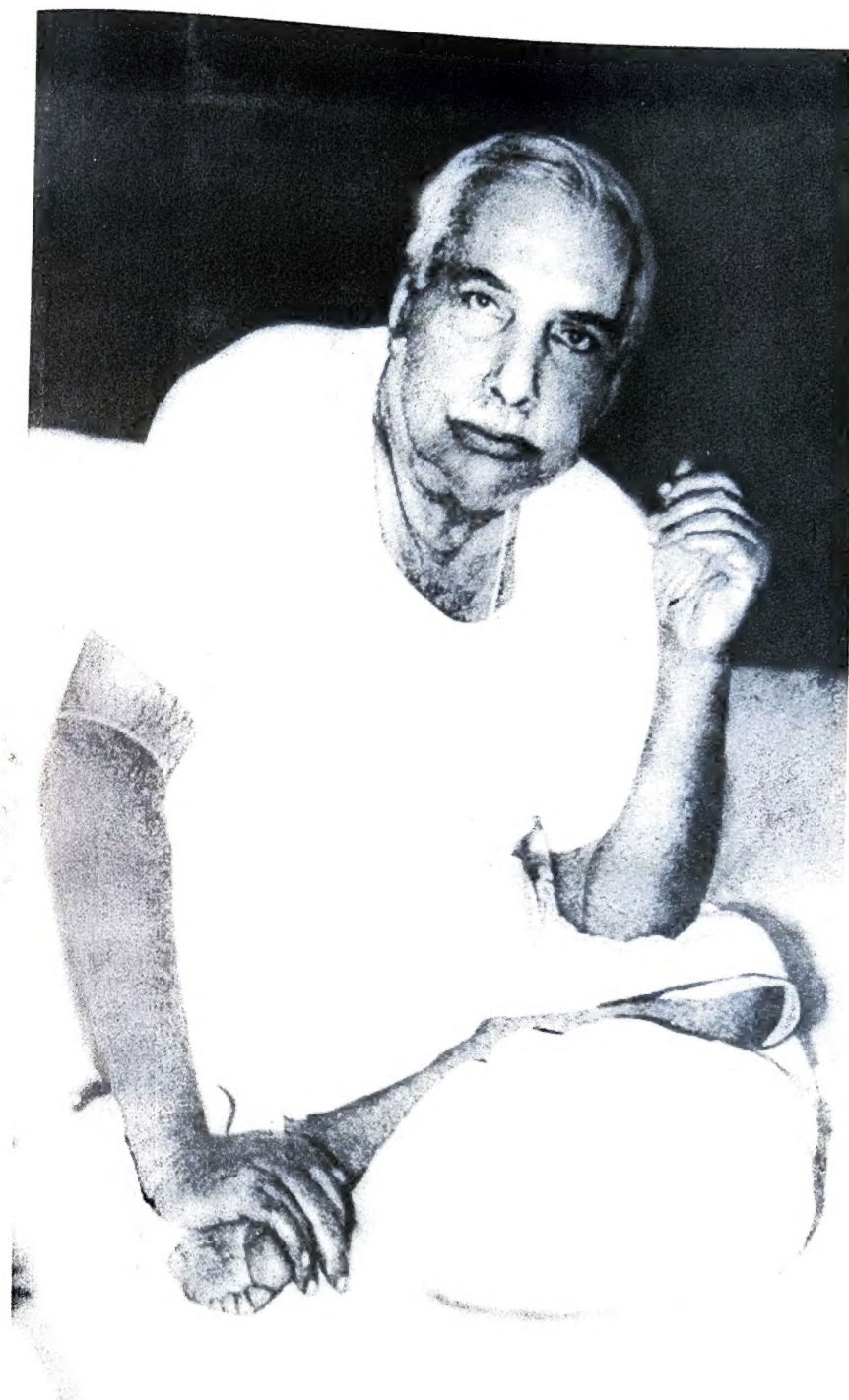
ତେବେ —

ପ୍ରାପ୍ତି ଯେ ତୁମର

ତମସାଜ୍ଜର ହିଁ ରହିଯିବ —

ତା' କିନ୍ତୁ ଅତି ନିଶ୍ଚୟ —

ତୁମର -‘ମୁଁ’

ନାରୀ

ସତୀତ୍ବର ମୂଳ ଭିତ୍ତି ହିଁ ହେଉଛି

ଇଷ୍ଟାନୁଗ ଚର୍ଯ୍ୟାରେ ସ୍ବାମୀର ସମ୍ବନ୍ଧନା,

ସୁସଙ୍ଗତ ଅନୁସରଣ—

ମନୋଜ୍ଞ ଅନୁବର୍ତ୍ତିତା ନେଇ । ୧ ।

ନାରୀତ୍ବ ଯେଉଁଠାରେ ସତୀତ୍ବରେ

ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇଉଠେ

ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବକୁ ସୁସଙ୍ଗତ କରି,—

ନାରୀତ୍ବର ସାର୍ଥକତା ସେହିଠାରେ । ୨ ।

ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ଇଷ୍ଟାନୁଗତାବରେ

ସ୍ବାମୀର ଅନୁବର୍ତ୍ତନୀ ନୁହେଁ—

ସ୍ୱୈରିଶୀ-ଆଚାରସମ୍ପନ୍ନା—

ସେ ବିକେନ୍ଦ୍ରିକ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବର ଗୋଷ୍ଠୀର ଅନ୍ତର୍ଗତ

ସଂସ୍କୃତିରେ ଅସମର୍ଥନୀୟା ସେ ନୟ । ୩ ।

ସତୀ ବା ସାଧ୍ୱୀ ସ୍ତ୍ରୀ

ଯେଉଁମାନେ ସତ୍ତାକୁ

ଶୂଭ-ବିନାଶିତ କରି ତୋଳନ୍ତି—

ପତି-ଆନୁକୂଲ୍ୟରେ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ କରି,—

ସେମାନେ କିନ୍ତୁ ସହଜ ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ । ୪ ।

ଇଷ୍ଟାର୍ଥ-ପରାୟଣା,

ସ୍ବାମୀସ୍ମୃତିବାହୀ କର୍ମନିରତା,

ସୁସଂଯତା, ନୈଷ୍ଠିକ ବ୍ରହ୍ମଚାରିଣୀ,

ଯେଉଁମାନେ

ସାହିକ ତଳନ-ସମନ୍ୱିତ ବାକ୍ୟ-ବ୍ୟବହାର

ଓ ସମ୍ବମାନୁକ ସେବାନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ ନିରତା,

ପରିବାର ଓ ପରିବେଶର

ସୁସମ୍ବନ୍ଧନୀ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା-ପରାୟଣା,

ସନ୍ଧିସ୍ତୁ ତାପୁର୍ଯ୍ୟ ନେଇ

ଶାସ୍ତ୍ରାନୁଧ୍ୟାୟୀ ଅନୁଚଳନରେ

ଲୋକ-କଲ୍ୟାଣରେ ସୁବ୍ରତା—

ଏପରି ଗୃହସ୍ତ ବ୍ରହ୍ମଚାରିଣୀ ଯେଉଁମାନେ

ଲୋକପୂଜ୍ୟା, ଲୋକନିୟନ୍ତ୍ରୀ ସେମାନେ,

ଶୁଭ ଓ ସାହିକ ବରାଭୟ-ଅଭିନିଷ୍ଠୂତ

ପାଳନ-ପ୍ରଦାୟିରେ

ସ୍ବତଃ ହିଁ

କଲ୍ୟାଣ ସଞ୍ଚାର କରିଥା'ନ୍ତି ସେମାନେ,

ସଦ୍‌ସନ୍ଦୀପୀ ସନ୍ତମାମୁକ ସଶ୍ରଦ୍ଧ କୁଶଳ ଅର୍ପ୍ୟ ଦ୍ବାରା

ଯେଉଁମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ଅଭିନନ୍ଦିତ କରନ୍ତି—

ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ତୀର୍ଥସ୍ବର୍ଣ୍ଣୀ ହୋଇଥାନ୍ତି । ୫ ।

ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ଯୌନ-ସଂପ୍ରବ

ଶ୍ରେୟ ଓ ଶ୍ରେଷ୍ଠ୍ୟରେ ଆନନ୍ଦିସମ୍ପନ୍ନ

ଶ୍ରଦ୍ଧାଦ୍ବାରା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ

ସେବାନୁବର୍ତ୍ତୀ ଯଦି ନହୁଏ—

ସେତା କିନ୍ତୁ ତାହାଣୀ-ଲିପ୍‌ସା ଛଡ଼ା

ଆଉ କିଛି ବି ନୁହେଁ । ୬ ।

ଶ୍ରେୟମୁରୁଧା ସନ୍ନିଷ୍ଠା ଛିନ୍ନା ମଧ୍ୟ

ସାଧୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଭର୍ତ୍ତୃ-ବ୍ରତା ହୋଇପାରେ,

କିନ୍ତୁ ଅଶ୍ରେୟ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା

ପ୍ରତିଲୋମ-ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟା ରମଣୀ

ସମାଜର କୁସ୍ଥିତ ସଂକ୍ରାମୟିତ୍ରୀ—

ଅସଦ୍‌-ତପା । ୭ ।

କୌଣସି ମୈତ୍ରୀ ସ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟ ଯଦି ଆର୍ଯ୍ୟାକୃତା ହୋଇ

ପଞ୍ଚବର୍ଣ୍ଣପାଳୀ କୌଣସି ଶ୍ରେୟ-ପୁରୁଷ ଦ୍ବାରା

ବିବାହିତା ହୁଏ

ଏବଂ ତଦନୁବର୍ତ୍ତନରେ ତତ୍‌-ସ୍ବାର୍ଥାନ୍ବିତା ହୋଇ

ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିତାଲେ—

ତା' ଶ୍ରେୟ-ମର୍ଯ୍ୟାଦାପ୍ରସୂର୍ତ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ୮ ।

ପୁରୁଷର ଆପୁରଣୀ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ପ୍ରତିକ୍ରିୟାହିଁ

ନାରୀକୁ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି,

ତେଣୁ, ପୁରୁଷକୁ ଆପୁରିତ କରିବାହିଁ

ନାରୀର ପ୍ରକୃତି:

ଲକ୍ଷ୍ମର ପୁରୁଷ ନିମିତ୍ତ ନାରୀ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି—

ଏ କଥାର ତାପୁର୍ଯ୍ୟହିଁ ଏଇ । ୯ ।

କାହାକୁ ଯଦି ଶ୍ରେୟ ବୋଲି ଜାଣ—

ଆଉ, ତାର ସ୍ତ୍ରୀ ଯଦି ହେବାକୁ ଚାହଁ—

ତୁମେ ତୁମର ଅନ୍ତରର ପ୍ରତି କୋଣରେ

ସ୍ମୃତିହିଁ ଯଦି ଅତ୍ୟୁତ ହୋଇ

ସେବା-ସୌକର୍ଯ୍ୟରେ ମଜ୍ଜିତ ହୋଇ

ସେପରି ନ ଉଠିପାରେ—

ତେବେ ତା ବିତୁଳନାହିଁ କିନ୍ତୁ,

ସାବଧାନ ଥାଅ—

ଭାବ-ଆବେଶୀ ପ୍ରହେଳିକାର କୁହୁକର । ୧୦ ।

କୌଣସି ନାରୀ ବାର୍ତ୍ତାମାନ-ପୂର୍ବକ

କୁଳ-ଶୀଳରେ ଶ୍ରେୟ କୌଣସି ପୁରୁଷର

ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାପରାୟଣୀ ଓ ଅନୁବର୍ତ୍ତନୀ ହୋଇ ଯଦି ଚାଲେ—

ମନୋବୃତ୍ତ୍ୟାନୁସାରିଣୀ ଚକନରେ,

ଆନୁଷ୍ଠାନିକଭାବେ ଯଦି ସେମାନଙ୍କର ବିବାହ

ନିଷ୍ପନ୍ନ ବି ନହୁଏ,—

ସେଇ ସତଳ ବସବାସ କିନ୍ତୁ ବିବାହଧର୍ମୀ,

ପାତିବ୍ରତ୍ୟ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାଞ୍ଜଳ ସେଠାରେ । ୧୧ ।

ନାରୀର ଅବିହିତ ବାର୍ତ୍ତାମାନ ବା ବିବାହ

ନିନ୍ଦନୀୟ ଓ ଅସିଦ୍ଧ,

ଅଶ୍ରେୟ ପରିଣୟରେ

ନିଜେ ତ ଅପକୃଷ୍ଟ ହୁଏ ହିଁ—

ତା'ଛଡ଼ା,

ବ୍ୟତିକ୍ରମୀ ଆଚରଣ ଭିତର ଦେଇ

ଅପକୃଷ୍ଟ ଓ ପରିଧ୍ୟଂସକୁ ହିଁ ଆବାହନ କରେ,

ତେଣୁ, ତା' ଜାତିଗତ, ସମ୍ପ୍ରଦାୟଗତ,

ସମାଜ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରଗତ ପାପ,

ଫଳରେ, ଜାତି

ହାନତ୍-ଅଭିଯାନରେ ଚାଲିଥାଏ—

ପାପ ଓ ବ୍ୟଭିଚାରର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି-କରି,

ପ୍ରୀତି ଶ୍ରେୟକୁ ହିଁ ଅର୍ଥ୍ୟ ଦେଇଥାଏ—

ଅନୁବର୍ତ୍ତନ ଓ ସେବା-ସଂରକ୍ଷଣରେ,

ସ୍ନେହ ଛୋଟକୁହିଁ ପରିପାଳନ କରେ—

ଲାଳନରେ, ପାଳନରେ—

ଶ୍ରଦ୍ଧା-ଅଧ୍ୟୁଷିତ ସମ୍ବଳ-ଉଦ୍‌ଘାସ କରି,

ତେଣୁ, ଶ୍ରେୟଠାରେହିଁ ଆନନ୍ଦ ହୁଅ,

ଛୋଟକୁ

ପରିପୋଷଣ ଦ୍ଵାରା ଉନ୍ନତ କରିତୋଳ,

ଆଉ, ତାହାହିଁ ତୁମର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ। ୧୨ ।

ସ୍ଵତଃ-ପ୍ରଣୋଦନାରେ

କୌଣସି ଶ୍ରେୟକୁ ଯଦି

ବାଗ୍‌ଦାନ ବା ଆତ୍ମଦାନ କରିଥାଅ,

ତେବେ ଯେ-ମୁହୂର୍ତ୍ତରେହିଁ

ସେଇ ବାଗ୍‌ଦାନ ବା ଆତ୍ମଦାନର ସାର୍ଥକତାର

ଆପୁରଣର ଦାୟିତ୍ଵକୁ ନିବୃତ୍ତ ହେଲ,—

ସେହିକ୍ଷଣରୁ ହିଁ

ତୁମେ ଦଗାବାଜ ହୋଇ ଉଠିଲ,

ମଞ୍ଜିଷ୍ଟଲେଖାରେ ତୁମର

ମହଜୁତ ରହିଲା ତା',

ପ୍ରତି ପଦକ୍ଷେପରେ ଜାତବ ପ୍ରେରଣାରେ

ଆତ୍ମପ୍ରତିଷ୍ଠାର ତାହାଣୀ ପ୍ରତାରଣା

ବ୍ୟାହତ, ବ୍ୟର୍ଥ ଓ ଅପଦସ୍ଥ କରି

ତୁମକୁ ଚଳାଇଥିବ,

ଅନ୍ୟର ଅହୈତୁକ ସନ୍ତାପ-ସୂକ୍ତି

ଜୀବନ୍ତ-କୃମିଶରେ ତୁମକୁ

ସନ୍ତାପିତ ନ କରି ଛାଡ଼ିବ ନାହିଁ,

ପାପ-ପ୍ରରୋଚନା ଶାନ୍ତିର ଧର୍ମପାବାଜିରେ

ଶାନ୍ତିର ଉପହୈକନରେ

ତୁମକୁ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କରିବାକୁ

ତୁଟି କରିବ ନାହିଁ । ୧୩ ।

କୌଣସି କନ୍ୟା

ବିବାହ୍ୟ କୁଳ, ଶୀଳ, ବର୍ଣ୍ଣ ଓ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟାନ୍ତପାତିକ

ଯଦି କୌଣସି ଶ୍ରେୟ-ପୁରୁଷକୁ ବାଗ୍‌ଦାନ କରେ—

ତା' ନିଜେହିଁ ହେଉ

ବା ପିତାମାତା

ବା କୌଣସି ଗୁରୁଜନ ଅଭିଭାବକଙ୍କ ଦ୍ଵାରାହିଁ ହେଉ—

କୌଣସି ପ୍ରକାର ପ୍ରରୋଚନା-ପରବଶ ନ ହୋଇ,

ତା'ହେଲେ ସେଇ ବାଗ୍‌ଦାନର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ

ସେଇ କନ୍ୟାର ପ୍ରତି

ସେଇ ପୁରୁଷର ସ୍ଵାମୀତ୍ଵ ବର୍ଣ୍ଣି ଥାଏ

ସ୍ଵାଭାବିକ ଭାବରେ,

ତେଣୁ, ଶ୍ରେୟ-ପୁରୁଷକୁ ବାଗ୍‌ଦାନ କରି ମଧ୍ୟ

ଯେଉଁମାନେ ଅନ୍ୟକୁ ବିବାହ କରନ୍ତି—

ସେମାନେ ବ୍ୟଭିଚାରଦ୍ରଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି,

କିନ୍ତୁ କୌଣସି ଅଶ୍ରେୟ ପୁରୁଷରେ ସେପରି ବାଗ୍‌ଦାନ

ପ୍ରକୃତପକ୍ଷରେ ଅସିଦ୍ଧ ହୋଇଥାଏ,

ତା' ପ୍ରବୃତ୍ତି-ପ୍ରରୋଚନା-ସମ୍ବୃତ,

ଅବିଧ୍‌ସଙ୍ଗତ, ସୁଜନନ-ବିପର୍ଯ୍ୟୟୀ—

କାରଣ, ଜୈବୀ ସହଜାତ ସଂସ୍କାର-ସମାବେଶ

ପୁଂବାକରେହିଁ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ,

ସ୍ଵାମୀର

ସରାପୋଷଣୀ ସମ୍ବେରର ବ୍ୟତିକ୍ରମୀ ହୋଇ

ଉଚ୍ଚ ବିବାହ

ଯୌନ-ଜୀବନକୁ ନିକୃଷ୍ଟ କରିତୋଳେ,

ଗଣ ଓ ସମାଜ କ୍ଷୋଭିତ ହୁଏ ତଦ୍‌ଦ୍ଵାରା:

ଏହିପରି ପାତ୍ର ସହିତ ଯଦି ବିବାହ ବି ହୁଏ

ତା'ହେଲେ ତା' ଅସିଦ୍ଧ,

ତେଣୁ, ସ୍ମୃତିର ଉକ୍ତି ହେଉଛି—

“ଦତ୍ତାତ୍ରିୟ ହରେତ୍ କନ୍ୟାଂ ଶ୍ରେୟାଂ ଶ୍ରେୟବର
ଆବ୍ରୁଜେତ୍” । ୧୪ ।

ବହୁତାରିଣୀ ନାରୀ ବି ଯଦି

କୌଣସି ଶ୍ରେୟ-ପୁରୁଷଠାରେ ଅତ୍ୟୁତ ଶ୍ରଦ୍ଧାନିବଦ୍ଧ ହୋଇ

ତତ୍ସ୍ୱାର୍ଥୀନୀ ହୋଇ

ତଦନୁଚର୍ଯ୍ୟା-ପରାୟଣତାରେ

ମନୋଜ୍ଞତପା ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣଶୀଳା ହୁଏ—

ତାକୁ

ଲୋକପୂଜ୍ୟା ସାଧୁୀ ନାରୀ କୁହାଯାଇପାରେ,

କିନ୍ତୁ ସତୀ କୁହାଯାଏ ନା । ୧୫ ।

ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ଅବୈଧଭାବରେ

ଏକାଧିକ ପୁରୁଷଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସଂସର୍ଗ କରି

ସମାଜରେ ବାରିତ ହୁଏ,

ସେ-ହଁ ବାର-ସ୍ତ୍ରୀ

ବାର-ନାରୀ

ବା ବାର-ବନିତା,

ତା'ର ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତି

ଅପସୃଷ୍ଟ-ଦୁଷ୍ଟ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି । ୧୬ ।

ଅତ୍ୟୁତ-ଅନୁରତା

ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାପରାୟଣୀ

ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ଭକ୍ତିମୂଳା—

ସର୍ବତୋଭାବେ ସର୍ବାନ୍ତକରଣରେ

ସ୍ୱାମୀ-ସ୍ୱାର୍ଥୀନୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଯେ ହୁଅନ୍ତି,

ତତ୍-ସହବାସ ବା ଉପଗତି

ଅପଳାପ ବା ଅପଗତିର ହଁ ବିଷାକ୍ତ ଫଳ । ୧୭ ।

ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ

ସର୍ବତୋଭାବରେ ସ୍ୱାମୀସ୍ୱାର୍ଥୀନୀ ହୋଇ ମଧ୍ୟ

ଶିଷ୍ଟା ସ୍ୱାମୀସ୍ୱାର୍ଥୀନୀ ସପତ୍ନୀକୁ

ଆସ୍ତ୍ରୀକୃତ କରିନେବାକୁ ଜାଣେନା—

ତା'ର ସ୍ୱାମୀପ୍ରୀତି ବା ଭକ୍ତି ହଁ ସନ୍ଦେହଜନକ,

ତା' ପ୍ରତ୍ୟାକ୍ଷାପାଡ଼ିତ ହଁ ପ୍ରାୟଶଃ,

ଜୀବନ ମଧ୍ୟ ତାର ସ୍ୱତଃହଁ ଗୌରବମୟ,

ନାରୀତ୍ୱରେ ତା'ର ଧୂର୍ । ୧୮ ।

ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ

ଆତ୍ମସୁଖଲିପ୍ତସାରେ ପାଡ଼ିତ ନ ହୋଇ

ସ୍ୱାମୀସ୍ୱାର୍ଥୀ,

ସ୍ୱାମୀସକ୍ଷାରେ ଅନ୍ତରାସୀ,—

ସେ ସପତ୍ନୀ-ଦ୍ୱେଷିଣୀ ହୋଇ ବି ପାରେ ନା,

ଯଦି ସେ-ସପତ୍ନୀ

ଆତ୍ମସୁଖଲିପ୍ତସାରେ ପାଡ଼ିତ ନ ହୋଇ

ସ୍ୱାମୀପୋଷିଣୀ ହୋଇ

ତତ୍ପରିଚର୍ଯ୍ୟାରେ ନିଜକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରେ;

ସେଠାରେ ଏହାର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ସେକ୍ଷଣୀ ହୋଇଥାଏ—

ସପତ୍ନୀ ଯଦି ସ୍ୱାର୍ଥସନ୍ଧିଷ୍ଠ ସ୍ୱାମୀଦ୍ୱେଷିଣୀ ହୋଇ

ସ୍ୱାମୀର ପୋଷଣ-ପରିଚର୍ଯ୍ୟାରେ

ବ୍ୟାଘାତ ନେଇ ଆସେ,—

କାରଣ, ସେଇ ନାରୀ ବା ସ୍ତ୍ରୀ

ସହଜଭାବରେ ହଁ ଭାବିଥାଏ—

ସ୍ୱାମୀହିଁ ତା'ର ସକ୍ଷା,

ଆଉ, ଏଇ ସକ୍ଷାରେ ଯେ ସଂଘାତ ଆଣେ

ତା' ପକ୍ଷରେ ସେ ଅସତ୍,

ଏବଂ ଅସତ୍-ପରିହାର ସକ୍ଷାରହିଁ ସ୍ୱଭାବ । ୧୯ ।

ଯେପରି ବହନ କରିପାର—

ସେହି ଦାକ୍ଷୀଣ୍ୟରେହିଁ ଶିକ୍ଷିତା ହୁଅ,

ଶ୍ରେୟକୁ ବହନ କରିବାହିଁ ହେଉଛି ବଧୂତ୍ୱର ସାର୍ଥକତା,

ଆଉ, ସଶ୍ରଦ୍ଧ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ

ଯଦି ତାକୁ ବହନ କରି ନପାର—

ତେବେ ବଧୂହର ଦାବା କରିବାକୁ ଯାଅନା,
ବଧୂହର କଳକମଣ୍ଡିତ କର ନା,
ଜୟକୁ ଯଦି ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରି ନପାର—

କ୍ଷୟ ଅବଶ୍ୟମାବା । ୨୦ ।

ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀଗଣ ପ୍ରତିଲୋମ-ସମ୍ମିଳନ-ଉପାସିକା
ସେମାନେ ସ୍ୱତଃସ୍ତେ ଅଶ୍ରେୟଚର୍ଯ୍ୟା,
ଆଉ, ସେଇ ଚର୍ଯ୍ୟା

ଅଶ୍ରେୟକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି
ଯେତେହଁ କେନ୍ଦ୍ରାନ୍ତିତ

ଓ ସୁନ୍ଦର-ସମେଶସମ୍ପନ୍ନ ହେଉ ନା କାହିଁକି
ତା' ପରିଧି-ସରହଁ ଆମନ୍ତ୍ରକ—

ଗଣସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନ-ବିଧି-ସା । ୨୧ ।

ବିକୃତ-ବ୍ୟଭିଚାରଦୃଷ୍ଟା କନ୍ୟା

ନିଜର ବିବାହିତ ପୁରୁଷକୁ

ଅଧ୍ୟବସାୟରେ

ଯୋଗ୍ୟତା, ଦୃଷ୍ଟି ଓ ବିନାୟକ-ବ୍ୟବହାରରେ

ଏକମୁଖୀନତାର ସହିତ

ସେବାରେ, ପରିରକ୍ଷଣରେ,

ପରିପୋଷଣରେ, ପରିପୂରଣରେ

ସମର୍ଥନ କରିତୋଳି ପାରେ ନା

ପ୍ରାୟଶଃ,

କାରଣ, ଏକମୁଖୀନତା ସେଠାରେ ବିକୃତଚିତ୍ତ

ଓ ବୋଧୁ-ସାମଞ୍ଜସ୍ୟହରା, ଅସାର୍ଥକ । ୨୨ ।

ବ୍ୟଭିଚାରଦୃଷ୍ଟା,

ସ୍ୱାମୀ ଓ ଶ୍ୱଶୁରକୁଳଦୈଷ୍ଟୀ—

ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ଉପେକ୍ଷା କରେ—

ଏପରି ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ

ଶିକ୍ଷା ଓ ସଂଗଠନମୂଳକ କୌଶଳ

କର୍ମରେ

ନିଯୋଜିତ କରିବାକୁ ଯାଅନା—

ଯେତେବେଳେ ବିଦୃଷ୍ଟା ବି ହୁଅନ୍ତୁ ନା ସେମାନେ,
ବିକେନ୍ଦ୍ରିକ ବ୍ୟଭିଚାରଦୃଷ୍ଟି ଜଳବାୟୁ ସେମାନଙ୍କର

ସଂହତିରେ ଅପଘାତ ଆଣି

ସଂଜ୍ଞା ଓ ଗଣନାବନରେ

ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଓ ବିକ୍ଷୋଭର

ଆମନ୍ତ୍ରକ ହୋଇ ଉଠିବ—

ସର୍ବନାଶୀ 'ସ୍ୱାଗତମ୍'—ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନରେ । ୨୩ ।

ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ୱାମୀସ୍ୱାର୍ଥୀ ନୁହେଁ,

ସ୍ୱାମୀର ଶୁଶ୍ରୂଷୁ ନୁହେଁ,

ତାଙ୍କର ପ୍ରସାଦ-ଉଦ୍‌ଘାସୀ ଚିତ୍ତବିନୋଦୀ ନୁହେଁ,

ସେବାନୁଚର୍ଯ୍ୟା-ବିମୁଖ,

ଦୁର୍ବ୍ୟବହାର-ପରାୟଣା,

ସଂସ୍ରବଛେଦୀ ବସବାସ-ପ୍ରୟାସୀ—

ସେ ସ୍ୱାମୀକୁ ସ୍ୱତଃସ୍ତେ

ପୋଷଣବାୟିତ୍ୱହୀନ କରିତୋଳେ

ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ,

ସ୍ୱାମୀ ତା' ପ୍ରତି

ଅନ୍ତରାସ-ଶିଥିଳ ହୋଇ ଉଠିବ—

ତେଣୁ, କୌଣସିପ୍ରକାର ପୋଷଣ-ଦାବାହଁ

ତା'ର ନ ଆଏ

ସ୍ୱାଭାବିକତାରେ । ୨୪ ।

ଯେଉଁସବୁ ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ମନ ଓ ପ୍ରବୃତ୍ତି

ବହୁ-ପୁରୁଷମୁଖୀ,

ସେମାନେହଁ ଅପକୃଷ୍ଟ-ପ୍ରକୃତିସମ୍ପନ୍ନ

ସନ୍ତାନ ଆମଦାନୀ କରନ୍ତି,

କାରଣ, ସୁସଙ୍ଗତ ସାର୍ଥକ

ବୃତ୍ତି-ନିୟନ୍ତ୍ରଣର ଭିତର ଦେଇ

ସେମାନଙ୍କର ମନ ଓ ପ୍ରବୃତ୍ତି

ଏକାନ୍ତଧ୍ୟାୟୀ ଶ୍ରେୟାନୁଚର୍ଯ୍ୟା ହୋଇ ଉଠେ ନା,

ଫଳରେ,

ସନ୍ତାନ ମଧ୍ୟରେ ବି ତା' ସଂକ୍ରାମିତ ହୁଏ—
ପ୍ରଭାବଶାଳିତାରେ,

ପୁନଶ୍ଚ, ଏପରି ବି ଦେଖାଯାଏ
ସ୍ବଦ୍ବଂଶଜାତ ଅପବିତ୍ର ପୁରୁଷର ପତିବ୍ରତା ସ୍ତ୍ରୀ
ସୁସନ୍ତାନର ହିଁ ଜନନୀ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି । ୨୪ ।

ସଶ୍ରବ ବୋଧୁ-ଆନତି ନେଇ
ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ଦୂରତ୍ବ ବଜାୟ ରଖି
ଅନୁରାଗମୁଖର
ସ୍ଥିତ ସେବାପ୍ରାଣ ଶ୍ରମାନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ
ପାଳନ, ପୂରଣ, ପୋଷଣରେ
ଶ୍ଯଶୁର-ଶାଶୁ, ପରିବାର ପରିଚଳନ ସହ
ସ୍ବାମୀଙ୍କର ଚିତ୍ତ-ବିନୋଦନ କରି
ଶ୍ରେୟାନୁଗ ପଲ୍ଲୀରେ ନିଜେ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇ

ସ୍ବାମୀଙ୍କୁ
ଯେ ଏଇ ଶ୍ରେୟାନୁଗ ଉଚ୍ଛଳ ଚଳନରେ
ଶ୍ରମସୁଖୀ କରି ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରିପାରେ—
ବର୍ଦ୍ଧନ ଓ ବଦାନ୍ୟତାରେ,
ସେଇ ନାରୀହିଁ ଧନ୍ୟା,
ଗୃହସ୍ଥର ଗୃହଲକ୍ଷ୍ମୀ ସେ । ୨୬ ।

ଲକ୍ଷ୍ମରକ ଅନୁଗ୍ରହରେ
ସତ୍ସନ୍ଦୀପୀ ଶ୍ରେୟାର୍ଥ-ଅନୁପ୍ରେରଣାରେ
ନାରୀ ଶ୍ରେୟ-ବର ସହିତ ବିବାହ-ନିବନ୍ଧା ହୋଇ
ସଂହିତା ହେଲେହିଁ
ପିତାମାତାଙ୍କଠାରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନା ହୋଇ
ସେଇ ବର ବା ସ୍ବାମୀର ଅନୁଗମନ କରିବା ବିଧେୟ,
ଆଉ, ତାଙ୍କରି ସ୍ବାର୍ଥରେ ସ୍ବାର୍ଥାନ୍ୱିତା ହୋଇ
ଉତ୍ତର୍ଣ୍ଣୀ ପରିଚର୍ଯ୍ୟାରେ
ସଂସାରକୁ ଉଚ୍ଚତିଶାଳ କରି ତୋଳିବାରେ
ସେଇ ନାରୀର ପିତାମାତାଙ୍କର
ଗୌରବ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଥାଏ,

ଆଉ, ଏହାର ବ୍ୟତ୍ୟୟ ଯେଉଁଠି—

ବିଦୁପ ବିଷାକ୍ତ ବିକୃଷ୍ଣରେ
ତାକୁ ବିଷାକ୍ତ ତ କରି ତୋଳିଥାଏ—
ପରିସ୍ଥିତିରେ ମଧ୍ୟ ତା' ସଂକ୍ରାମିତ ହୁଏ । ୨୭ ।

ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ବାମୀର ଅମର୍ଯ୍ୟାଦାରେ
ସ୍ବସାହିକ ସ୍ବାର୍ଥ-ପ୍ରଣୋଦନରେ
ବିକ୍ରମ-ବୀର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ
ତଦପନୋଦନରେ
ଦୃଢ଼ଚିତ୍ତ ଓ ବନ୍ଧପରିକର ହୋଇ ନ ଉଠେ—
ପ୍ରକୃତିଗତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ନେଇ
ସୁପଥରେ-ସ୍ଥିତ ମନ୍ତ୍ରରେ,—

ତା'ର ଅଳସ ସ୍ବାମୀନିଷ୍ଠା
ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତିକୁ ସୁନିଷ୍ଠ,
ଓଃପ୍ରକୃତି ସମ୍ପନ୍ନ
କରିତୋଳି ପାରେ ନା,
ଆଉ, ଏହାର ଶ୍ଯଥତା ଯେଉଁଠି ଯେତେ—
ବ୍ୟତିକ୍ରମ, ବ୍ୟତୀତାତ
ଓ ବିକେନ୍ଦ୍ରିକ ବ୍ୟଭିଚାରର ସମ୍ଭାବନା ମଧ୍ୟ
ସେଇପରି ସେ-ଚରିତ୍ରରେ । ୨୮ ।

ମନୋଞ୍ଜ ବାକ୍ ଓ ବ୍ୟବହାର ଦ୍ବାରା
ସ୍ବାମୀଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ମାନୁଗ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବରେ ସମାହୃତ କରି
ଲକ୍ଷ୍ମାର୍ଥେ ଅର୍ଥାନ୍ୱିତ ହୋଇ ଉଠିବାହିଁ
ନାରୀମାନଙ୍କର ଗାର୍ହସ୍ଥ୍ୟତପର ସାର୍ଥକତା,
ଆଉ, ତାହାହିଁ ସାଧାର ଧର୍ମ—
ଯେଉଁ ସୁସଙ୍ଗତି-ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟରେ
ନାରୀ ଓ ପୁରୁଷ ଉଭୟେ ହିଁ
ଧର୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମ, ମୋକ୍ଷରେ
ଦୀପ୍ତ ଓ ତୃପ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଥାନ୍ତି । ୨୯ ।
ବାତଶ୍ରବ, ସ୍ବାମୀଦୃଷ୍ଟିଶୀ, ଦ୍ରୋହକାରିଣୀ,
ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ, ଅସଂଯତ, ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତ,

ଦୋଷଦୃଷ୍ଟି-ପରାୟଣା, ସନ୍ଦେହ-ସଙ୍କଳ,
ନିନ୍ଦାରତା, ଅକୃତଜ୍ଞ, ଅପଭାଷିଣୀ,
ଅହିତକାମୀ, ସ୍ୱାର୍ଥଗୁଧୁ,
ଶୋଷଣ-ପ୍ରକୃତି-ସମ୍ପନ୍ନା,
କୁସା-ଓ-କଳଙ୍କବାଦିନୀ—

ଏଭଳି ସ୍ତ୍ରୀର ସାହଚର୍ଯ୍ୟ
ପୁରୁଷ ପକ୍ଷରେ ସର୍ବନାଶୀ,
ଜୀବନ ଓ ଶୌର୍ଯ୍ୟ-ବୀର୍ଯ୍ୟର ଅପଳାପୀ;
ଏପରି ସଂପ୍ରବନ୍ଧ-
ନିଜକୁ ସମ୍ୟକ୍ ଭାବେ ଦୂରରେ ରଖିବାହିଁ
ଶ୍ରେୟ;

ଏପରି ସ୍ତ୍ରୀ
ପ୍ରୟୋଜନ ହେଲେ

ପୁରୁଷର ପୁନର୍ବିବାହ ପ୍ରଶସ୍ତ । ୩୦ ।

ଯେ-ସକଳ ନାରୀ
ଜୀବନରେ ଶ୍ରେୟନିଷ୍ଠ ଏକାନ୍ତଧ୍ୟାୟୀ
ମନୋଞ୍ଜୟା, ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣଶାଳୀ,
ଗୋଟିଏ କଥାରେ, ଯେଉଁମାନେ
ସର୍ବତୋଭାବେ ପତିସ୍ୱାର୍ଥୀନୀ,
ଯେଉଁମାନଙ୍କର କଦାପି କୌଣସି ପ୍ରକାରେ
ଦୁର୍ଯ୍ୟା-ସର୍ଗ ହୋଇନି,
ସେଇ ଶ୍ରେୟ-ଶ୍ରବ୍ଧ ଏକାନ୍ତଧ୍ୟାୟୀ
ପତିବ୍ରତା ନାରୀ ହୃଦୟରେ ହିଁ
ସତୀତ୍ୱ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥାଏ;
ଯେଉଁମାନେ ଦୃଢ଼ାଭିଶୀ
ସେମାନେ ଯେତେ ବଡ଼ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱସମ୍ପନ୍ନା ହୁଅନ୍ତୁ ନା,
ସତୀତ୍ୱ ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନରେ
ଚିରଦିନ ପାଇଁ ଅବଲୁପ୍ତ ହିଁ ହୋଇଥାଏ । ୩୧ ।
ଯେଉଁ ଝିଅମାନେ
ଶ୍ରେୟ-ଶ୍ରଦ୍ଧାନିବନ୍ଧ

ଗାର୍ହସ୍ଥ୍ୟ-ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାର ଭିତର-ଦେଇ
ଶିକ୍ଷିତ ନ ହୋଇ
ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ପରିଚର୍ଯ୍ୟାରେ
ଶିକ୍ଷାଲାଭ କରିଥା'ନ୍ତି,

ସେମାନେ ପ୍ରବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକର
ଲାମ୍ପଟ୍ୟ-ଅଭିଯାନ

ଓ ପ୍ରଭୁବ୍ୟତୀକୁ ଏଡ଼ିଦେଇ
ସୁସ୍ଥ ଓ ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ହୋଇ ପାରନ୍ତି ନି,
ଆତ୍ମସରି ଗର୍ବେପସା ହିଁ
ଆଧିପତ୍ୟ କରିଥାଏ ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନରେ,
ତେଣୁ, ସେମାନଙ୍କର ବିବାହିତ ଜୀବନ
ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ, ସୁଧୀ ଓ ସୌଷ୍ଟବମଣ୍ଡିତ ହୁଏ କମ୍,
ଏବଂ ସେମାନେ
ସୁଜନଯିତ୍ରୀ ବି କମ୍ ହୋଇପାରନ୍ତି । ୩୨ ।

ଝିଅ ଯେତେହିଁ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର
କିତାବଖାଳିନୀ ହେଉ ନା କାହିଁକି,
ତା'ର ବିଦୃଷ୍ଟା-ଔଷ୍ଣ୍ୟରେ
ମଣିଷ ଯେତେହିଁ ଅବାକ୍ ହୋଇଉଠୁ ନା କାହିଁକି,—
ସେ ଯଦି ସ୍ୱାମୀଠାରେ
ଅତ୍ୟୁତ ସଶ୍ରଦ୍ଧ ଓ କେନ୍ଦ୍ରାୟିତ ହୋଇ
ଶ୍ୱଶୁର-ଶାଶୁ
ଏବଂ ପରିବାର-ପରିଚଳନରେ ସେବାହତ୍ତ୍ୱର୍ୟ୍ୟା
ଓ ଦକ୍ଷ, ପଦ୍ମ ସମ୍ପ୍ରମାନ୍ୟ ଚିତ୍ତାକର୍ଷଣୀ କୃତିତ୍ୱରେ
ଅପଦ୍ମ ହୁଏ,
ଆୟ, ବ୍ୟୟ, ପରିବାର-ନିୟନ୍ତ୍ରଣ,
ଆପଦ, ବିପଦ ଓ ରୋଗାହତତ୍ତ୍ୱରେ
ଉପସ୍ଥିତହୁଏ ସମ୍ପନ୍ନା ନ ହୁଏ;
ପରିବାର-ପରିଚଳନ, ଆତ୍ମାୟ-ସୁଜନକୁ
ନିଜର ଶ୍ରେୟାହୁର ଚରିତ୍ର,
ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା ବିନାତ ସୌଜନ୍ୟ

ଓ ସଦ୍‌ବ୍ୟବହାର ଦ୍ଵାରା
ଆକୃଷ୍ଟ ଓ ଅନୁରକ୍ତିତ କରି
ଶ୍ରେୟାନୁବନ୍ଧ କରିତୋଳି ନ ପାରେ,—

ସେ-ଉପାଧି

ଯେତେ ବି ଔଜ୍ଞଲ୍ୟମୟ ହେଉ ନା କାହିଁକି
ତା' ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ନୁହେଁ,

ତା' ତା'କୁ

ଚରିତ୍ରଶାଳିନୀ କରିତୋଳିନି,
ସମାଜ ଓ ସଂସାରର ଶୁଭ-ନିୟନ୍ତକ ତା' ନୁହେଁ,
ତା' ସମାଜ ପକ୍ଷରେ ଅନୁପତନ୍ୟା,
ବିଦ୍‌ବଦ୍ୟାଧି ଛଡ଼ା ତା' ଆଉ କିଛି ବି ନୁହେଁ । ୩୩ ।

ଭବହରା

ଅନୁଷ୍ଠାନ କୋପନ-ସ୍ଵଭାବା ହୋଇଉଠ ନା,
ଚଣ୍ଡୀ ସାଜି ବସ ନା,
ମଙ୍ଗଳ-ଚଣ୍ଡୀ ହୁଅ—
ଅନୁପତନ୍ୟ ଶିବ-ଅନୁଧ୍ୟାୟିତା ନେଇ,
ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣ-ତତ୍ପର ହୋଇ,
ଅସ୍ତି-ବୃଦ୍ଧିର ଅନ୍ତରାୟକୁ ନିରୋଧ କରି;
ଆଉ, ସେହି ଶିବ—
ଯିଏ ଭବ୍ୟାର୍ଥ ଅନୁଧ୍ୟାୟିତାରେ
ଆତ୍ମନିୟମନ-ତତ୍ପରତାରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ,
ଯିଏ ମଙ୍ଗଳର ମୂର୍ତ୍ତି-ପ୍ରତୀକ । ୩୪ ।

ଯେଉଁ ଝିଅମାନେ

ସ୍ଵାମୀର ଅନୁବର୍ତ୍ତନୀ ନୁହଁନ୍ତି,
ସ୍ଵାମୀର ଶ୍ରେୟାନୁପୋଷଣୀ ନୁହଁନ୍ତି,
ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା-ପରାୟଣୀ ନୁହଁନ୍ତି,
ମନୋବୃଦ୍ଧି-ଅନୁସାରିଣୀ ନୁହଁନ୍ତି,
ଭବ, କୃଷି ଓ ଧର୍ମାନୁସାରିଣୀ ନୁହଁନ୍ତି,
ଦ୍ରୋହଭାବପୂର୍ଣ୍ଣ,—
ସେମାନେ ଯଦି ଭରଣପୋଷଣର ଦାବା କରନ୍ତି

ତା' ନୀତି ବା ବିଧିସଙ୍ଗତ ନୁହେଁ,
ଆଉ, ସେଇ ଦାବାତା ମଧ୍ୟ କାମଶୂନ୍ୟକର
ଐକଦେଶିକ ଚରଣଦଣ୍ଡ ଭିନ୍ନ
ଆଉ କିଛି ହିଁ ନୁହେଁ,

ଯା' ଫଳରେ, ପୁରୁଷମାନେ ମଧ୍ୟ
ଏଭଳି ତଥାକଥୂତ ବିବାହନିବନ୍ଧକୁ
ଅବୈଧ ଅନୁପତନ୍ୟା ଦାୟ ବୋଲି ମନେ କରନ୍ତି । ୩୫ ।

ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ

ସ୍ଵାମୀସ୍ଵାର୍ଥାନ୍ଵିତା ନୁହେଁ,
ସ୍ଵାମୀ-ଅନୁବର୍ତ୍ତନୀ ନୁହେଁ,
ସ୍ଵାମୀର ସଂସ୍କୃତିରେ ଶ୍ରଦ୍ଧାଶୀଳା
ଓ ତା'ର ପରିପୋଷଣୀ ନୁହେଁ,
ଗୋଟିଏ କଥାରେ, ସର୍ବତୋଭାବେ
ସ୍ଵାମୀସମର୍ଥନା ଓ ସ୍ଵାମୀପରିପାଳିନୀ ନୁହେଁ,
ସେ-ସ୍ତ୍ରୀର ଭରଣପୋଷଣର ଦାୟିତ୍ଵ
ପ୍ରାକୃତିକ ଅନୁଶାସନହିଁ
ଅପହରଣ କରିଥାଏ,
ତେଣୁ, ଉଭୟଙ୍କ ପ୍ରତି ଉଭୟ ସ୍ଵାର୍ଥାନ୍ଵିତ ହେଲେ
ଦାୟିତ୍ଵ, ସ୍ଵାର୍ଥ-ସମର୍ଥନ,
କରଣୀୟ ଓ ଭରଣୀୟ ଯା'
ତା'ର ଉଦ୍‌ଗତି ହୋଇଗଲେ
ବୈଧୀ-ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ,

ଆଉ, ତା' ଯେତେ ଶ୍ରେୟ-ସହାୟୀ, ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟପାଳୀ
ଭାଗବତ-ନୀତିର ପରିପୋଷଣୀ—
ତା' ସେତେହିଁ ଶ୍ରେୟ ଓ ଉତ୍ତର । ୩୬ ।

ସମସ୍ତକର

ବିଶେଷତଃ ଝିଅମାନଙ୍କର
ସତ୍ତା, ଭାବ ବା ବନ୍ଧୁ କରିବାର
ଲୋଭୁପ ନିଷ୍ଠା—
ଆଦିକ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟରେ

ପ୍ରବୁଦ୍ଧ ଆକାଂକ୍ଷାର ନାନା ଉପାୟରେ
ସର୍ବନାଶ ଆଡ଼କୁ
ଚାଣି ନେଇ ଯାଏ ପ୍ରାୟଶଃ,

ତେଣୁ,
ପୂର୍ବାହ୍ନୁ ସନ୍ଦେହ କର,
ଆଉ, ସାବଧାନ ବି ରୁହ ସେପରି । ୩୭ ।

ଯେଉଁ ନାରୀ
ସ୍ବାମୀକୁ ପୋଷଣ ଓ ତୋଷଣ ନ କରି
ତାଙ୍କର ଶୋଷଣ-ତପ୍ତରା ହୋଇ
ଆପଣାର ସ୍ୱାର୍ଥ ଓ ସ୍ୱଳ୍ପଳତାକୁ
ବହନ କରିଥାଏ—
ସେ ପୁଅର ମା ହେଲେ ବି
ସ୍ବାମୀର ବଧୂ ନୁହେଁ,
ସ୍ବାମୀସ୍ୱାର୍ଥୀନୀ ନୁହେଁ,
ତା'ର ଶୁଭାନୁଧ୍ୟାୟୀ ବି ନୁହେଁ ବାସ୍ତବରେ;

ପ୍ରଭୁର ବେଳକୁ
ବହୁର ବେଳକୁ
ଆତ୍ମୀୟ-ସ୍ୱଜନଙ୍କ ବେଳକୁ
ଯେଉଁମାନେ ଏଭଳି,
ସେମାନେ କିନ୍ତୁ ତାହାହିଁ;

ଭିକ୍ଷୁର ପ୍ରୀତି-ସ୍ୱରୂପ,
ସେ ପରମ ପୋଷକ—
ସଭିକର ଜୀବନ-ତପ୍ତର । ୩୮ ।

ଯେଉଁ କନ୍ୟା
ଶ୍ରେୟବରରେ ବିବାହିତା ହେବା ପରେ
ନିଜର
ଆଚାର, ବ୍ୟବହାର, ବାକ୍ୟ ଓ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ
ସ୍ବାମୀଗୃହରେ ସସମ୍ବଳରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ
ସଂସାରକୁ
ଉପତପ୍ତରେ ସମର୍ଥନ କରି ତୋଳିପାରେ—

ପରିବାର ଓ ପରିବେଶର
ସମ୍ବଳାତ୍ମକ ସ୍ନେହ ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧାକୁ ଆକର୍ଷଣ କରି,
ଶ୍ରେଷ୍ଠନିଷ୍ଠ ଧର୍ମ, କୃଷ୍ଣ
ସଦାକାର-ଅନୁଗ ହୋଇ,
ଅତ୍ୟୁତ ପାତିବ୍ରତ୍ୟରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ଥାଇ—
ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟପାଳୀ ଅସଦ୍‌ନିରୋଧୀ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟରେ
କ୍ଳେଶସୁଖପ୍ରିୟତାର ସୌକର୍ଯ୍ୟ ସନ୍ଦୀପନାରେ,—
ସେଇ ଝିଅହିଁ
ପିତୃକୁଳୋଦ୍ଧଳା ହୋଇଥାଏ;

ମଣିଷର ଶ୍ରଦ୍ଧାର୍ଥୀ
ସ୍ୱତଃସ୍ତେ ତାକୁ ସମର୍ଥନ କରେ,
ସମ୍ବଳ
ସମ୍ପାତ୍ତ ପଦରେ ନିତକ୍ତାକୁ ହୋଇ
ତାକୁ ସେବା କରିଥାଏ । ୩୯ ।

ନାରୀ ଯେତେବେଳେ ତା'ର ଯୌବନ ପ୍ରବ୍ୟସରେ
ଶ୍ରେୟ-ପୁରୁଷଠାରେ
ସଶ୍ରଦ୍ଧ ଆନତି ନେଇ ଆଲସିତ ହୋଇ ମଧ୍ୟ
ତତ୍‌ସ୍ୱାର୍ଥୀ ଅନୁପ୍ରାଣନରେ
ମନୋଜ୍ଞତପା ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣରୁ
ବ୍ୟତିକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ
ଶରୀର ଓ ମନରେ

ଅନ୍ୟ ପୁରୁଷକୁ ଆଶ୍ରୟ କରିଲା,—

ଇହଜୀବନରେ
ସତୀତ୍ୱ ତା'ଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ
ଚିରଦିନ ପାଇଁ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ କରିଲା,
ପୁଣ୍ୟ ବା ନନ୍ଦନା ମଧ୍ୟ ପ୍ରୋତ୍ସାହାନ ହୋଇ
ଅସ୍ତମିତ ହୋଇ ଚାଲିଲା—
ଧୂଳିକାନ୍ତରେ
ଅନ୍ତଃକରଣକୁ ଶୈର୍ଯ୍ୟହୀନ କରି;

ଉଲ୍ଲାସ

ବାରବନିତାବୁରିର ବିଷ୍ଣୁବଧ ଆବେଶରେ
 ଶାତନାଲାସ୍ୟରେ ଜୀବନପତରେ ନୃତ୍ୟ କରି
 ଗର୍ବେପୁ ମଦିର ବିହ୍ୱଳତାରେ
 ଆତ୍ମସରୀ ପଦକ୍ଷେପରେ ଚାଲିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଲା । ୪୦ ।
 ଯଦି କୌଣସି ପୁରୁଷକୁ ବିବାହ କରିବାକୁ ଚାହଁ,
 ତା'କୁ ହିଁ ବିବାହ କର—
 ଯା'କୁ ନେଇ ତୁଷ୍ଟ ରହିପାର
 ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନଭାବରେ—
 ଡୋଷଣ ଦେଇ, ପୋଷଣ ଦେଇ—
 ଇଷ୍ଟାନ୍ତ ପଥରେ—
 ନିଜର ସୁଖ, ସୁବିଧାର ଆକାଂକ୍ଷା
 ପରିହାର କରି,
 ବିଶିଷ୍ଟ ହିଁ ଯଦି ଚାହଁ—
 ବିଶେଷ ତ୍ୟାଗ ବରଣ କରିବାକୁ
 ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥାଅ,
 ତା' ନହେଲେ ପତ୍ନୀଦୂର ଉତ୍ତବ ହେବ ନାହିଁ,
 କିନ୍ତୁ ଭୋଗାକାଂକ୍ଷାର ଉଦ୍‌ଘାଟନାରେ
 ଯଦି କେହି କୌଣସି ପୁରୁଷକୁ ବିବାହ କରି
 ନିଜର ସୁଖ-ସୁବିଧାର
 ସଙ୍ଗତି କରିବାକୁ ଚାହେଁ—
 ସେ ଦୁଃଖ ପାଇବ ନିର୍ଦ୍ଦୀତ,
 ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ନିଦେଶହିଁ ତା । ୪୧ ।
 ଉଷ-ସଂପ୍ରଦ-ବିହୀନ ସଦୃଶ ବଂଶରେ
 ପରିଣାତା ସ୍ତ୍ରୀ
 ଯଦି ସ୍ୱତଃ-ସୁନିଷ୍ଠ
 ସ୍ୱାମୀ-ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା
 ଅଭିପ୍ରାୟ-ଅନୁସାରୀ ଚଳନ-ସମ୍ପନ୍ନା ହୁଏ,
 ସେ ସ୍ୱାମୀ-ସଦୃଶ ହୋଇଥାଏ—
 ସୁଖ ଓ କର୍ମରେ ଉଭୟ ହୋଇ,
 ଏପରିକି, ସଦ୍‌ବଂଶଜାତ

ଉପଯୁକ୍ତ ଅନୁଲୋମ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ମଧ୍ୟ
 ସେହିପରି ଅନୁଚଳନରେ
 ବହୁଳାଂଶରେ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ହେବାକୁ ଦେଖାଯାଏ
 ଅନେକ ସ୍ଥଳରେ,
 କିନ୍ତୁ ପ୍ରତିଲୋମ ଚିର-ବ୍ୟତ୍ୟୟ । ୪୨ ।
 ପିତାମାତା ବା ସ୍ୱାମୀସଙ୍ଗତି
 ଯେଉଁ ଔପମାନଙ୍କର ଦୂର୍ବଳ ବା ନିଃସ୍ୱ,
 ପରିଚର୍ଯ୍ୟା-ବାୟିତ୍ୱହୀନ,—
 ସେମାନଙ୍କର ଆନନ୍ଦ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ,
 ତୃପ୍ତି ମଧ୍ୟ ନାହିଁ,
 ତେଣୁ, ବ୍ୟଗ୍ରତା ମଧ୍ୟ ସେଠାରେ
 ଉତ୍କୋଚ-ଲିପ୍ତା-ପରାମୃଷ୍ଟ,
 ନିଷ୍ଠା, ଆନୁରୂପ ଓ କୃତି ସେଠାରେ
 ଅଭିଳାଷ-ଦୃଷ୍ଟୋଲ୍ଲଭ,
 ସେମାନେ ପ୍ରାୟହିଁ
 ପରପୁରୁଷ-ପ୍ରଣୟ-ପ୍ରୟାସୀ ହୋଇଥା'ନ୍ତି,
 କାମାର୍ତ୍ତ ଲୋକୁପତାହିଁ
 ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରଣୟ-ଦୃତୀ,
 ଆଉ, ସ୍ୱାର୍ଥଲୋକୁପ ଆତ୍ମସରିତା ହିଁ
 ସେମାନଙ୍କର ଆତ୍ମାଭିମାନର ପ୍ରରୋଚକ,
 ସେମାନେ ପୁଣି ଇଷ୍ଟାର୍ଥ-ଆନତି
 ପାଇବେ କିପରି ? ୪୩ ।
 ବିଧବା ସ୍ତ୍ରୀ ଯେଉଁମାନେ—
 ଅତ୍ୟୁତ ଇଷ୍ଟାର୍ଥ-ପରାୟଣତା ନେଇ
 ଅବଳିତ ସଦାଚାରସମ୍ପନ୍ନ ତପଃପ୍ରାଣୀ ହୋଇ
 ସ୍ୱାମୀର ସ୍ମୃତିବାହୀ ଐକାନ୍ତିକ ଅନ୍ତଃକରଣରେ
 ସୁଷ୍ଟ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟରେ
 ହବିଷ୍ୟାନଭୋଜୀ ହୋଇ
 ପବିତ୍ର ଜୀବନ ଓ ଚରିତ୍ରରେ
 ଉତ୍କଳ କର୍ମପ୍ରେରଣାର ସହିତ

ବାକ୍ୟ, ବ୍ୟବହାର ଓ ସେବାନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ

ଇଷ୍ଟାନୁଧ୍ୟାୟୀ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ନେଇ

ଶ୍ରଦ୍ଧାହୀନ ଚଳନରେ

ଶୁଶ୍ରୁଷା-ସମ୍ବନ୍ଧ ଅନୁପ୍ରାଣନରେ

ପରିବାର ଓ ପରିବେଶର ନିୟାମକ-ନୟନରେ

ଜୀବନ ଅତିବାହିତ କରିବା ହୁଁ

ସେମାନଙ୍କର ପରମ ମର୍ଯ୍ୟାଦା,

ଗଣସମାଜର ଆଦର୍ଶ-ସ୍ଥାନୀୟା ସେମାନେ,

କୃତାର୍ଥତାର ପରମ ଗଣ-ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ ସେମାନେ । ୪୪ ।

ବିଧବା ହୋଇ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ସ୍ତ୍ରୀ

ସ୍ବାମୀସ୍ବଭ୍ରାତୃଷ୍ଟ

ସ୍ବୈରାଚାର-ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ ଯେଉଁଠାରେ,

ବା ବିକେନ୍ଦ୍ରିକ ବିଷ୍ଣୁବ୍ୟ ବ୍ୟତିଚାର-ବିତ୍ତମନାରେ

ବିଶ୍ଳିଷ୍ଟ ହୋଇ

ବିବାହ-ନିବନ୍ଧ ବ୍ୟାହତ ହୋଇଛି ଯେଉଁଠାରେ,

କିମ୍ବା ରାଷ୍ଟ୍ରବିପର୍ଯ୍ୟୟରେ ନିରୁଦିଷ୍ଟ ହୋଇ

ବ୍ୟତିକ୍ରମକୁ ଆଶ୍ରୟ କରି

ଆତ୍ମରକ୍ଷାରେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ,

ଅଥବା, ଶାଶ୍ବତ କୌଳିକ କୃଷ୍ଣକୁ

ନିପାତ୍ତିତ କରି

ନିକୃଷ୍ଟ ମୈତ୍ରତ୍ବକୁ ଆଲିଙ୍ଗନ କରି

ବିକେନ୍ଦ୍ରିକ ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାରୀ ହୋଇଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ,—

ଏହିପରି ସ୍ଥଳରେ

ପିତୃକୁଳର ସମାନ ବା

ବରେଣ୍ୟ ହଳ-ଶାଳ-ସମ୍ପନ୍ନ କୌଣସି ଶ୍ରେୟ-ପୁରୁଷଠାରେ

ବିବାହ-ନିବନ୍ଧ ହୋଇ

ଉଚ୍ଚ ପୁରୁଷର ସ୍ବାର୍ଥରେ

ଏକନିଷ୍ଠ-ସ୍ବାର୍ଥାନ୍ତରିତ ହୋଇ

ବୈଧୀ-ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ

ସଦାଚାର-ସମ୍ବନ୍ଧ ଚଳନରେ ଚାଲି

ସେମାନେ ଜୀବନକୁ ସ୍ବାର୍ଥକ କରିପାରନ୍ତି—

ସାଧୁ ମର୍ଯ୍ୟାଦାରେ:

କାରଣ,

ସେହି ବିପର୍ଯ୍ୟୟ-ବିକ୍ଷୋଭର ଭିତର-ଦେଇ

ବିକେନ୍ଦ୍ରିକ ବହୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ

ସ୍ବତଃ ସେମାନଙ୍କର ପୂର୍ବ-ବିବାହ-ସମ୍ବନ୍ଧ

ବିଲୀନ ହୋଇଥାଏ । ୪୫ ।

ଯେଉଁସବୁ ନାରୀ ସ୍ବାମୀ-ଅନୁଗତା ହୁଅନ୍ତି,

ସ୍ବାମୀର ଅସୁବିଧା,

ସ୍ବାମୀର ଅସନ୍ତୋଷ

ବା ତା'ର ଅନୁଜ୍ଞାକୁ ଅବହେଳା କରି

ସ୍ବେଚ୍ଛାଚାରୀ ଚଳନରେ ଚାଲନ୍ତି,

ସ୍ବାମୀଠାରେ ବ୍ରତୀହୋଇ ଉଠି ନାହାନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ,—

ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନରେ ପାତିବ୍ରତ୍ୟ

ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଭ କରି ନାହିଁ,

ପାପଦୂଷ୍ଟ ବ୍ୟତିଚାର-ସଂକ୍ରମଣର

ଉପଯୁକ୍ତ କ୍ଷେତ୍ର ହୋଇଉଠନ୍ତି ସେମାନେ

ସ୍ବଭାବତଃ ହିଁ:

ସନ୍ଧିକ୍ଷ୍ମ ଚଳନରେ

ସେମାନଙ୍କର ସଙ୍ଗ କରିବାହିଁ

ସମୀଚାର ତୁମର—

ଯେତେଦିନ ସେମାନେ ସ୍ବାମୀର ଅନୁଗତିସମ୍ପନ୍ନା ହୋଇ

ସେହି ବ୍ରତଚାରିଣୀ ହୋଇ

ନିଜକୁ କୃତାର୍ଥ କରି ନ ଚୋକନ୍ତି । ୪୬ ।

ନାରୀ ଯେତେ ବହୁ-ପୁରୁଷ-ସମ୍ବୋଧନତା ହୁଏ,

କାମବୋଧର ସଂଭାବ-ବିକ୍ଷୋଭରେ

ତା'ର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ବୋଧ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇ

ତା'ଠାରେ ବୈଧାନିକ ବିକାର ମଧ୍ୟ

ସେହିପରି ପ୍ରକଟ ହୋଇଥାଏ—

ଅନୁସନ୍ଧାନ ବିକୃତି-ବିତ୍ତମିତ ହୋଇ,

ଯାହା-ଫଳରେ, ତା'ର ସଂସର୍ଗରେ
ପୁରୁଷରହିଁ ହେଉ ଅଥବା ନାରୀରହିଁ ହେଉ
ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ବିକାରର ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ,
ଆଉ, ଏହି ବହୁରତା ନାରୀର ବିକାର
ପ୍ରଥମରେହିଁ ଦେଖାଯାଏ—

ତା'ର ବୋଧ, ଆଚରଣ, ଅବ୍ୟବସ୍ଥା ଚଳନର ଭିତରେ,—
ବିଚ୍ଛୁର୍ଣ୍ଣ ବିନ୍ୟାସର
ବିକୃତ କୁଟିଳ ସଂହତିରେ;

ସର୍ବତଃ-ସୁନିବନ୍ଧ
ସୁନିଷ୍ଠ ଶ୍ରେୟ-ଦୀପନାହିଁ ହେଉଛି
ଏହି ବିକୃତିର ନିରାମୟା ଉଦ୍‌ସେଚନ,

ଜିଣ୍ଠିର
ଜୀବନ-ସମ୍ବେଗରେ ଅନୁସୂୟତା ଥାଇ ମଧ୍ୟ
ବ୍ୟଭିଚାର-ବିଚ୍ଛୁର୍ଣ୍ଣ ବିକୃତଗଣଙ୍କ ଅନ୍ତଃକରଣରେ
ଶ୍ଲଥପାପ୍ତ । ୪୭ ।

ସବୁ ଦିଗରୁ ବରେଣ୍ୟ
ବା ସମକକ୍ଷ ଯେଉଁମାନେ ନୁହଁନ୍ତି—
ଏପରି ପୁରୁଷ-ସଂସର୍ଗରେ
ତୁମର ଝିଅମାନଙ୍କୁ କେବେହେଲେ ମିଶିବାକୁ
ଦିଅନା,

ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ପରିଚର୍ଯ୍ୟା
ବା ସେମାନଙ୍କ ଦେଇ ପରିଚାରିତ ହେବାକୁ ଦିଅନା,
ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ର ବ୍ୟତୀତ;
ସେଥିରେ ସେମାନଙ୍କର ଆଭିଜାତ୍ୟ ଓ କୃଷ୍ଣ-ସ୍ନେହ୍ୟ
ଅପଳାପ-ଧୂକ୍ଷିତ ହୋଇଉଠେ,

ଏବଂ ଏହିପରି ଝିଅମାନେ
ଅଭିଜାତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ବିଦଳିତ କରି
ଅପଳାପରେ ଆତ୍ମାହୁତି ଦେବାକୁ
ପ୍ରହୃତ ହୋଇଉଠନ୍ତି ସହଜରେ । ୪୮ ।
ଆପଣଙ୍କରେ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକର ଚାକିରୀବୁଦ୍ଧି,

ପରଗୃହବାସ ଓ ସ୍ବାଧୀନ ଚଳଣ
ବରଂ ଗ୍ରାହ୍ୟ ହୋଇପାରେ,
ତା' ମଧ୍ୟ ସାବଧାନରେ—
ନିଜର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ ବଜାୟ ରଖି;

ସ୍ବାଭାବିକ ଅବସ୍ଥାରେ
ତା' କିନ୍ତୁ ପତନରହିଁ ଅଗ୍ରହୃତ,
ସେ ନିଜକୁ ତ ପତିତା କରିତୋଳେହିଁ,
ତା' ବ୍ୟତୀତ, ପରିବେଶକୁ ମଧ୍ୟ
ସେହି ପାତିତ୍ୟରେ ସଂକ୍ରାମିତ କରେ,

କାରଣ, ନାରୀଚିତ୍ତ ସହଜ-ନମନୀୟ—
ପ୍ରଭାବାନ୍ୱିତ ହୋଇଉଠେ ସହଜରେହିଁ,
ଆଉ, ସେହି ପ୍ରଭାବ
ମଣ୍ଡିତରେ

ଅଲ୍ଲେଦ୍ୟ ଛାପର ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ
ଗ୍ରହନିବନ୍ଧ ହୋଇ,

ଯା' ଫଳରେ, ଜାତକ-ପ୍ରକୃତି
ବ୍ୟତିକ୍ରମ ନେଇ ଜନ୍ମିଥାଏ ପ୍ରାୟଶଃ । ୪୯ ।

ଗୃହସ୍ଥାଳୀ-ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ଗହଳତାଗୁଡ଼ିକର
ରୋଗ-ନିରାକରଣୀ ବିଜ୍ଞାନ-ସମ୍ବନ୍ଧ ପରୀକ୍ଷା
ଏବଂ ତା'ର ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରୟୋଗ,
ରୋଗ-ନିର୍ଣ୍ଣୟୀ ଅଭିଜ୍ଞାନ,
ଏବଂ ରୋଗାନୁପାତିକ ଖାଦ୍ୟାଦିର ପାକ-ପ୍ରଣାଳୀ—
ଯଦ୍ୱାରା ରୋଗ ନିରାମୟ ହୁଏ—
ଏହିପରିଭାବରେ,—

ସମସ୍ତଙ୍କ ପକ୍ଷରେ,
ବିଶେଷତଃ
ଗୃହସ୍ଥାଳୀର କର୍ତ୍ତ୍ରୀ ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ମହିଳାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ
ନିତାନ୍ତ ପ୍ରୟୋଗନୀୟ, *

ଏ ବିଷୟରେ ଅବହିତ ରହିବା
ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ସେପ୍ରକାରେ ଶିକ୍ଷିତ କରିତୋଳିବା

ପ୍ରତିଟି ପରିବାର,
 ବିଶେଷତଃ ସମାଜ ପକ୍ଷରେ
 ନିହାତି ଉଚିତ,
 ଅବହିତ-ଉଦ୍ୟମରେ ଏଗୁଡ଼ିକୁ ନିଷ୍ଠା କରିବା
 ଅତୀବ ପ୍ରୟୋଜନୀୟ,
 ଜୀବନ-ଯାପନର ବୈଧୀ-ଆଚାର କିନ୍ତୁ ଏଗୁଡ଼ିକ । ୫୦ ।

ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ଅଭିଜାତ ଡେବୀ-ସଂହିତାର
 ଧାତ୍ରୀ, ପାଳୟିତ୍ରୀ
 ସକ୍ରିୟ ଶୁଭ-ସନ୍ଧ୍ୟାପନାର ପୋଷଣ-ପରିଚର୍ଯ୍ୟା,
 ଉତ୍ତରସାଧୁକା,
 ସ୍ବତ୍ବ ଓ ସୁସ୍ଥିର ପ୍ରହୁତ ପ୍ରେରଣା,
 ଅନୁଚାରିଣୀ ସାମ-ନିୟନ୍ତ୍ରୀ,
 ସେ ସହଧର୍ମିଣୀ ହୋଇଥାଏ;
 ଆଉ, ଯେଉଁମାନେ ପୋଷିକା ନ ହୋଇ
 ଶୋଷିକା ହୁଅନ୍ତି—
 ସେମାନେ ସହଧର୍ମିଣୀ ତ ନୁହଁନ୍ତି,
 ବରଂ ନର୍କରହିଁ ଅନୁଚାଳନୀ ଦୂତ,
 ଆଭିଜାତ୍ୟ ଓ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟର ଶାତନ-ସଂଘାତ,
 ଅଜ୍ଞତାର ଧୂମଧ୍ବଜ । ୫୧ ।

ସଧବା ସ୍ତ୍ରୀର ହାତରେ ଲୁହା, ଶଙ୍ଖବଳୟ
 ଏବଂ କପାଳ ଓ ସାମନ୍ତରେ
 ସିନ୍ଦୂର ପିନ୍ଧିବାର ପ୍ରଥା ଯେ ପ୍ରଚଳିତ ଅଛି,
 ତା'ର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି ଏଇ—
 ଲୁହା
 ଋଷକଶିକାକୁ ସଂଶୁଦ୍ଧ କରିରଖେ,
 ଶଙ୍ଖା
 ଅଭିବୃଦ୍ଧିର ପୋଷଣପ୍ରଦ ହୋଇଥାଏ,
 ଏବଂ ସିନ୍ଦୂର
 ବୈଧାନିକ କ୍ରିୟାର ବିକାର-ବଶତଃ
 ଯେଉଁ ବନ୍ଧ୍ୟାଦି ଆସେ—

ତା'କୁ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ନିରୋଧ କରିତୋଳେ,
 ଅତଏବ ଏହି ତିନୋଟି
 ପ୍ରସୂତିମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ବରଣୀୟ ଅଳଙ୍କାର,
 ଯା'ର ଫଳରେ, ସେହି ସ୍ତ୍ରୀ
 ସ୍ବାମୀର ବଳ, ବର୍ଣ୍ଣ, ଆୟୁ ଓ ସୁସ୍ଥିର
 ଶୁଭଦ ସମ୍ପଦ ହୋଇ ଉଠିପାରେ,
 ଆଉ, ତା'ର ଗର୍ଭସ୍ଥ ସନ୍ତାନକୁ ମଧ୍ୟ
 ପୋଷଣପ୍ରଦାୟ କରି ତୋଳିବାକୁ ଦୃଢ଼ି କରେନା,
 ତା' ବ୍ୟତୀତ, ପାଦରେ
 ବିଶୁଦ୍ଧ ଅଳତା ପିନ୍ଧିବାର ଯେଉଁ ବିଧି ଅଛି
 ତା' ମଧ୍ୟ ସଧବା ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ
 ମାଙ୍ଗଳିକ ବିଧି,
 ସେଇ ଅଳତା
 ପାଦ ଫାଟିବା ଇତ୍ୟାଦି
 ନିରୋଧ ତ କରେ ନିଶ୍ଚୟ,
 ତା' ବ୍ୟତୀତ
 ଋକ୍ଷସ୍ତ୍ରାବଳୀ ମଧ୍ୟ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରିଥାଏ । ୫୨ ।

ଯେଉଁ ପୁରୁଷ ଅଯଥା ଅତ୍ୟାଚାରୀ, ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ,
 ବିଷ୍ଣୁବଧ କଦାଚାର-ସମ୍ପର୍କ,
 ଯା'ର ସହିତ ବସବାସ କରିବା ସତ୍ତା-ସଂଘାତୀ,
 ଏପରି ସ୍ବାମୀତାରେ ସୁନିଷ୍ଠ ରହି ମଧ୍ୟ
 ଭିନ୍ନ ହୋଇ ଦୂରରେ
 ସତ୍ବକାର୍ତ୍ତ-ସମନ୍ବିତା ହୋଇ
 ଇଷ୍ଟାର୍ଥୀ ଶ୍ରେୟ-ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ନିରତ ରହି
 ସଦ୍‌ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ଜୀବନକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରି
 ଯହିଁରେ, ସମ୍ଭବ ସାର୍ଥକତାରେ
 ଜୀବନ ଅତିବାହିତ କରାଯାଇ ପାରେ,
 ତା' କରିବାହିଁ ଶ୍ରେୟ ଓ ମର୍ଯ୍ୟାଦାପ୍ରଦ,
 କିନ୍ତୁ ବାକ୍, ବ୍ୟବହାର
 ଓ ଆଚରଣ ଭିତର ଦେଇ

ଉକ୍ତ ସ୍ବାମୀର

ଶୁଭ ସ୍ବାର୍ଥ ସମର୍ଥନ ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠାରେ

ତାକୁ ଶ୍ରେୟ-ସନ୍ଦୀପୀ କରି ପାରିବାହିଁ

ସାଧୁର ଲକ୍ଷଣ;

ଏପରି ସ୍ତ୍ରୀ

ସମ୍ପ୍ରଦାୟ, ସମାଜ, ଗଣ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରର

ଆଦର୍ଶ-ସ୍ଥାନୀୟା,

ଅବଶ୍ୟ ମେଘିଁ ସ୍ତ୍ରୀ

ସ୍ବାମୀସନ୍ନିଧାନରେ ରହି

ବାକ୍ୟ, ବ୍ୟବହାର ଓ ଆଚରଣ ଭିତରଦେଇ

ସହ୍ୟ, ଯୈର୍ଯ୍ୟ ଓ ଅଧ୍ୟବସାୟରେ

ତା'କୁ ଉକ୍ତଶୀ ଶ୍ରେୟ-ସମୁଦ୍ଧ କରି

ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଚରିତ୍ର କରି ତୋଳିପାରେ,

ସେ କିନ୍ତୁ ଆହୁରି ଧନ୍ୟବାଦୀ—

ପୁଣ୍ୟ ମର୍ଯ୍ୟାଦାର ଅଧିକାରିଣୀ ସେ । ୪୩ ।

ଅନେକ ସମୟ

ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ,

ଝିଅମାନେ ଆପୁରିତ, ଆପୋଷିତ

ବା ସଂରକ୍ଷିତ ହେବାର ପ୍ରତ୍ୟାଶା ନେଇ

ବିବାହ-ନିବନ୍ଧ ହେବାକୁ ଚାହାନ୍ତି,

ଏପରି ପ୍ରତ୍ୟାଶାପାତ୍ରିତ ବିବାହ-ନିବନ୍ଧ

ବିତ୍ତମନ୍ଦର ହିଁ ହୋଇଥାଏ,

ବରଂ ନିଜର

ଆପୁରଣ, ଆପୋଷଣ ଓ ସଂରକ୍ଷଣ ପ୍ରବୃତ୍ତିକୁ

ସକ୍ରିୟ ଓ ସ୍ବାର୍ଥକ କରିତୋଳି

ସଭାସମ୍ବନ୍ଧୀ ପ୍ରତିଭାର ପରିଚୟରେ

ପ୍ରସାଦ-ପ୍ରବୃଦ୍ଧ ହୋଇ ଉଠିବାହିଁ

ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନର କାମ୍ୟ ହେବା ଉଚିତ୍—

ଦାୟିତ୍ବ ନେବାକୁ—

ଦେବାକୁ ହୁଏ;

ତେଣୁ, ବିବାହ ସ୍ବାର୍ଥକ ହୋଇଉଠେ

ଉକ୍ତ ସ୍ବାର୍ଥ-ସଂରକ୍ଷଣୀ ପରିଚୟାର ଭିତରଦେଇ,

ଆଉ, ସେଠାରେହିଁ ସେମାନେ

ସନ୍ନିବନ୍ଧ ସଭାସଙ୍ଗତ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାର ଭିତରଦେଇ

ଆପଦ, ବିପଦ, ଅନ୍ତରାୟକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି

ବୋଧୁ-ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟରେ

ଅନୁତ ହୋଇ ଉଠିଥାନ୍ତି । ୪୪ ।

କୌଣସି ନାରୀ ଯଦି ଅପହୃତା ହୋଇ ମଧ୍ୟ

କାମବୃତ୍ତି-ଚରିତାର ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ନ ହୋଇଉଠେ—

ତା'କୁ ଧର୍ଷିତା ବୋଲି ଗ୍ରାହ୍ୟ କରିବା

ଐତିହ୍ୟରହିଁ ଅବମାନନା;

ତା'ର କାମୁକବୃତ୍ତି ଚରିତାର ହୋଇନି—

ଏପ୍ରକାର ପ୍ରମାଣ ଯଦି ମିଳେ

ତା'ର ଭଲ,

ତା' ଯଦି ବି ନ ମିଳେ—

ସେ ସମ୍ଭବରେ ତା'ର କଥାହିଁ

ଯଥେଷ୍ଟ ବୋଲି ଗ୍ରହଣୀୟ,

ଅପହୃତାକୁ ଧର୍ଷିତା ବୋଲି ଆଖ୍ୟାୟିତ କରିବା—

ଗଣସମାଜର ପାପ, କଳଙ୍କ ଓ କ୍ଷତି ଛଡ଼ା

ଆଉ କିଛି ନୁହେଁ,

ଆଉ, ଗର୍ହିତ କିଛି କରିଛି

ଏପରି ସନ୍ଦେହ ବି ଯଦି ହୁଏ—

ଗତୁସ୍ମାତା ହେଲେହିଁ ସେ ପରିଶୁଦ୍ଧ ହୋଇଥାଏ,

ଏହା ସ୍ମୃତିରହିଁ ଉପଦେଶ:

ଭଗବାନ୍ ଅତି କହିଛନ୍ତି:—

“ନ ତ୍ୟାଜ୍ୟା ଦୃଷ୍ଟିତା ନାରୀ,

ନ କାମୋଽସ୍ୟା ବିଧାୟତେ ।

ଗତୁକାଳ ଉପାସାତ ପୁଷ୍ପକାଳେନ ଶୁଧ୍ୟତି” । ୪୫ ।

ଯଦି ତୁମର ସ୍ତ୍ରୀ

ସହଜଭାବରେ ତୁମର ଅନୁଚାରିସମ୍ପର୍କ ନ ହୁଏ,

ପୋଷଣ-ବର୍ଜନୀ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାନିରତା ନ ହୁଏ,
ତୁମର ସାହିକ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନାର

ଆପୁରଣୀ ହୋତା ହୋଇ ନ ଉଠେ,
ତା'ର ଜୀବନରେ ତୁମକୁ, ତୁମର ସ୍ୱାର୍ଥକୁ
ସର୍ବତୋଭାବରେ ମୁଖ୍ୟ କରି ନ ଡୋଳେ,
ତୁମର ପ୍ରୀତିପ୍ରଦ ଯା' ନୁହେଁ,

ପୋଷଣର ଆପୁରଣୀ ଯା' ନୁହେଁ—

ଶତ ଆକର୍ଷଣ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ

ତା' ତା'ର ପକ୍ଷରେ ଯଦି

ସହଜ-ବର୍ଜନୀୟ ନ ହୋଇଉଠେ,

ହୁଏ ନିଅ—

ତୁମଠାରେ ତା'ର ସ୍ତ୍ରୀ-ସ୍ୱ

ଉଦ୍ଧାରିତ ହୋଇଉଠିନି,

ପୁଣି, ଏଇ ନ ଉଠିବାଟା କିନ୍ତୁ ସନ୍ଦେହର । ୫୬ ।

ଯେପରି, ଇଷ୍ଟାର୍ଥପରାୟଣ

ବା ଶ୍ରେୟାର୍ଥପରାୟଣ ନହେଲେ

ପୁରୁଷର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ

ସାର୍ଥକ ଅନୁଯାୟୀ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟରେ

ଘନୀଭୂତ ହୋଇଉଠେ ନା,

ପ୍ରକୃତି-ଅଭିଭୂତ, ଅସାର୍ଥକ, ବିଚ୍ଛିନ୍ନ,

ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ-ବିହୀନ ହୋଇ ଚାଲୁଥାଏ,

ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ହୁଏଲ ହୋଇଉଠେ—

ତା'ର ସେଇ ପ୍ରକୃତି-ଅଭିଭୂତ ସତ୍ତାର

ଅସାର୍ଥକ ବିଭ୍ରାନ୍ତ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ନେଇ;

ସେପରି, ସ୍ତ୍ରୀର ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତ ପ୍ରକୃତି ନେଇ

ସ୍ୱାମୀସ୍ୱାର୍ଥୀ ନ ହୋଇ ଉଠିଲେ

ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରକୃତିଗୁଡ଼ିକ

ସାର୍ଥକ ଅନୁଯାୟୀ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟରେ

ଘନୀଭୂତ ହୋଇଉଠେ ନା,

ସେମାନେ ଉଭାବନୀ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାହୀନ

ପାଳୀ ହୃଦୟ ନେଇ

ବିଭ୍ରାନ୍ତ ବିଲୋଳତାରେ ଘୁରି ହଲନ୍ତି,

ପ୍ରରୋଚନା ସହଜରେହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ

ଯେ କୌଣସି ପଥରେ ଚାଲିତ କରିପାରେ,

ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱହିଁ

ଜମାତ ହୋଇଉଠେନା ସେମାନଙ୍କର,

ଶାସ୍ତ୍ରକାର ତେଣୁ କହିଛନ୍ତି—

“ନ ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟମର୍ହତି”;

ସ୍ୱାମୀ-ସ୍ୱାର୍ଥୀ ସ୍ତ୍ରୀ

ସବଳ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ଅଧିକାରିଣୀ ହୋଇ ଆଆନ୍ତି

ସର୍ବତୋମୁଖୀନ ତତ୍ପ୍ରାଣତାରେ ନିବନ୍ଧ ହୋଇ,

ତେଣୁ, ସେଇ ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟହୀନ,

ବିଲୋଳ, ବିଶ୍ୱବ୍ୟ,

ପ୍ରକୃତି-ଅଭିଭୂତିସମ୍ପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ନେଇ

ଯେଉଁମାନେ ବସବାସ କରନ୍ତି—

ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତ୍ୱର ଉଦ୍‌ଗମହିଁ ହୁଏ ନା । ୫୭ ।

ଯେଉଁ ଝିଅମାନେ ଶ୍ରେୟାହୁଧ୍ୟାୟୀ, ଗରୀୟସୀ,

ବୀର୍ଯ୍ୟବତୀ, ଦୃଢ଼ା,

ସୁଷ୍ଟ ଜୈବ-ସଂସ୍କୃତିସମ୍ପନ୍ନ-ଆଭିଜାତ୍ୟ-ପ୍ରବଣ,

ସେମାନେ

ଶ୍ରେୟଚର୍ଯ୍ୟାରେ ତବହୁଧ୍ୟାୟିତା ନେଇ

ଆଜୀବନ ଦୁଃଖ, କଷ୍ଟ, ସ୍ଥାନିର ଭିତର-ଦେଇ

ଜୀବନ ଅତିବାହିତ କରି ମଧ୍ୟ

ଆତ୍ମପ୍ରସାଦ ଲାଭ କରି ଆଆନ୍ତି,

ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଓ ବଡ଼ ଯେଉଁମାନେ—

ତତ୍ପ୍ରାପନା-ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନାରେ

ଗୌରବାନ୍ୱିତ ଓ ବିବର୍ଜନ-ଉଦାପା ହୋଇହିଁ

ଦିନ କଟାଇବାକୁ ଚାହାନ୍ତି,

ତଥାପି, ଅଶ୍ରେୟ ଧନବହୁଳ

ପୁଷ୍ପସମାରସମ୍ପନ୍ନ ଜୋରବିଳାସରେ
ଜୀବନକୁ ଅତିବାହିତ କରିବା ଦୂରୁହୁଁ ବିବେଚନା କରନ୍ତି,
ତା' ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ
ଶାନ୍ତିର କିଛିହିଁ ନୁହେଁ,
ବରଂ ଶାନ୍ତିର ବହାଡ଼ମ୍ଭର,

ସେମାନେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅବସ୍ଥାରେ ମଧ୍ୟ
ଶ୍ରେୟାନୁଧ୍ୟାୟୀ କର୍ମ ଓ ସେବାହତର୍ତ୍ତ୍ୟାରେ
ନିଜକୁ ସାର୍ଥକ କରିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି,

କିନ୍ତୁ, ଅଶ୍ରେୟ—

ତା' ଯେତେ ବଡ଼ହିଁ ହେଉ,
ସେଥିରେ ଅଭିଦୀପ୍ତ ହେବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ନାହିଁ,
ବରଂ ସମ୍ପ୍ରାପ୍ତ ଦୂରତ୍ୱ ବଳାୟ ରଖି
ସ୍ନେହଳ ତର୍ତ୍ତ୍ୟାରେ

ତା'କୁ ମନୁଷ୍ୟତ୍ୱର ଦିଗରେ

ଉପତ୍ୟକା କରି ଡୋଳିବାକୁ

ଆତ୍ମପ୍ରସାଦ ଅନୁଭବ କରନ୍ତି,

ଏହିଭଳି ମନୋଭାବହିଁ—ମନେ ରଖ—

ଶ୍ରେୟ-ସନ୍ନିପାତୀ ଜୈବା-ସଂସ୍ଥିତିର

ଅନୁଜ୍ଞାବାହୀ ଆବେଗ ବା ଝୁଙ୍କ । ୫୮ ।

ପିତୃକୁଳ-ଗରିମା

ଆତ୍ମଶ୍ଳାଘା, ଆତ୍ମମରିତା,

ମାନ, ଅଭିମାନ, ଆତ୍ମମର୍ତ୍ତ୍ୟାଦାର

ଦର୍ପୀ ଅନୁସେବନରେ

ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ

ଶ୍ୱଶୁର ଓ ସ୍ୱାମୀର ଘର କରିବାକୁ ଯାଆନ୍ତି—

ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନ ପ୍ରତ୍ୟାଶା-ପ୍ରତାରିତ

ବିବ୍ରତ ଓ ବିଶ୍ୱବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଥାଏ;

ସ୍ୱତ୍ୱ ଓ ଶୁଭବର୍ତ୍ତନ ପାଇବାକୁ ହେଲେହିଁ

ନିଜର ଶ୍ୱଶୁର ଓ ସ୍ୱାମୀର କୁଳକୁ

ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥ କରିନେଇ ଡାଳିବାକୁ ହୁଏ,

ଉକ୍ତ କୁଳ-ଗୌରବରେ ଗୌରବାନ୍ୱିତ ହୋଇ

ସେହି କୁଳ-ଗରିମା-ପ୍ରହୁଷ ପୁଲକ-ଅନୁତର୍ତ୍ତ୍ୟାରେ

ସ୍ଥିର ଓ ସମ୍ମାନ-ପଦବିକ୍ଷେପରେ

ବିନୀତ ସୁଷ୍ଟ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ

ଯଦି ଉକ୍ତ ଚଳନ

ମର୍ତ୍ତ୍ୟାଦାରେ ଅଭିଷିକ୍ତ ହୋଇଉଠେ—

ତେବେହିଁ ତା'କୁ ଶ୍ରେୟ ଚଳନ କହିବା ସମୀଚୀନ;

ସେମାନଙ୍କ ଆତ୍ମମରିତା ଯେପରି

ଶ୍ୱଶୁର ଓ ସ୍ୱାମୀକୁଳର

ଭୂତିକୁହିଁ ଆହରଣ କରେ,

କୁଶଳ କର୍ମ-ତତ୍ପରତାରେ

ଦକ୍ଷ, ଦୀପ୍ତ, ସୁମିଷ୍ଟ ବାକ୍ ଓ ବ୍ୟବହାରରେ

ସମସ୍ତକୁ ସାଧୁ ପରିତର୍ତ୍ତ୍ୟାରେ

ସମ୍ମୁଖ କରି ଡୋଳିବାହିଁ ହେଉଛି—

ପିତୃକୁଳ-ମର୍ତ୍ତ୍ୟାଦାକୁ ପ୍ରଦୀପ୍ତ କରି ଡୋଳିବା,

ପିତୃକୁଳ-ଗୌରବ-ପ୍ରତିଷ୍ଠା ସେଥିରେ ହିଁ ହୁଏ;

ଶ୍ରେୟାର୍ଥ-ଅନୁଗାମୀ ଏହିପରି ଚଳନରେ ହିଁ

ନାରୀତ୍ୱ

ନେତ୍ରୀତ୍ୱରେ ଉଭାସିତ ହୋଇଉଠେ । ୫୯ ।

ନାରୀର ପୁରୁଷ-ସହବାସ

ଓ ଗର୍ଭଧାରଣ ଭିତର-ଦେଇ

ତା'ର ରକ୍ତରେ ଏପରି ସ୍ଥାୟୀ ପରିବର୍ତ୍ତନର

ଉତ୍ପତ୍ତି ହୋଇଥାଏ ଯେ,

ସେ ଯଦି ପରେ

ସେହି ପୁରୁଷ ଛଡ଼ା

ଅନ୍ୟ ପୁରୁଷର ସହବାସରେ ଗର୍ଭଧାରଣ କରେ—

ତେବେ ତା'

ସେହି ଜାତକର ବୈଧାନିକ ସଂସ୍ଥିତିକୁ

ଏପରି ଖିନ୍ନ, ଅବ୍ୟବସ୍ଥ, ଅପଳାପୀ

କରିତୋଳେ,

ଏପରିକି, ଜୀବନ-ସଂଶୟା କରିତୋଳେ,

ଯଦ୍ବାରା ସେହି ଜାତକର

ଏହି ଦୁନିଆରେ ଉଦ୍ଗମ ଆଦିର୍ଭାବ

ଦୁରତ୍ୟୟା ଦୁର୍ବିପାକରେ

ଦୁର୍ବସହ ହୋଇଉଠେ,

ଅଥବା ତା'ର

ମରଣ-ସଂଶ୍ଳୟରେ ଆତ୍ମବିଲୟ କରିବା ଛଡ଼ା

ପଥ ବି ନଥାଏ,

ତା'ଛଡ଼ା, ସେହି ନାରୀର ସ୍ବାୟଂବିଧାନ ମଧ୍ୟ

ସାଂପାତିକ ଭାବରେ ଆକ୍ରାନ୍ତ ହେବାଯୋଗୁଁ

ସେ ଅବ୍ୟବସ୍ଥା ଜୀବନ ଯାପନ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଏ,

ତେଣୁ, ନଷ୍ଟା

ବା ବର୍ଜିତା ସ୍ତ୍ରୀ-କୁ ବିବାହ କରିବା ଯା'—

ଦାହ-ଦଗ୍ଧ ଜୀବନ-ବହନ ବି ତା',

ତା'ଛଡ଼ା,

ସେହିପରି ବିଷ ସଂକ୍ରାମିତ ହୋଇ

ଦୁନିଆକୁ ମଧ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟ କରୁଥାଏ,

ଯଦିଓ ସେହିଜାତୀୟ ସ୍ବାଲୋକମାନଙ୍କର

ଶ୍ରେୟ-ସଂଜ୍ଞାଟି ବି ମନ୍ଦର ଭଳା ୬୦ ।

ପ୍ରାୟଶଃ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ—

ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀମାନେ

ସ୍ବାମୀ-ଅନୁବର୍ତ୍ତନୀ ହୋଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ,

ସ୍ବାମୀ-ସ୍ବାର୍ଥୀ ହୋଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ,

ସହଜ ପ୍ରାକୃତିକଭାବରେ

ସ୍ବାମୀ ଓ ସ୍ବାମୀର ଯା'—ତତ୍ତ୍ୱସେବାନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ

ଉଚ୍ଛ୍ଵେଜ ଓ ବିଶ୍ଵେଜ,

ଦୁର୍ବିନୀତଭାବରେ ସମ୍ବ୍ରମାତ୍ମକ ଦୂରଦୃଷ୍ଟ ଭାଙ୍ଗି

ଅଯଥା ପୁରୁଷ-ସଂସର୍ଗରେ

ଅସମଜସ୍ବ ଅଭିରୁଚି ନେଉଁମାନଙ୍କର—

ସ୍ବାମୀଦ୍ବାରା ପାତ୍ରିତ ନହୋଇ ମଧ୍ୟ,

ପ୍ରାୟଶଃ ସେମାନେ ସ୍ବେଚ୍ଛାପ୍ରଣୋଦିତ ଭାବରେହିଁ

ବ୍ୟଭିଚାରଦୃଷ୍ଟା;

ସେମାନଙ୍କର ମଣ୍ଡିଷ୍ଠିତ କାମକେନ୍ଦ୍ରୁହିଁ

ଅବ୍ୟବସ୍ଥା, ପ୍ରବୃତ୍ତିପରାଭୂତ;

ପିତା, ଭ୍ରାତା ବା ତଦନୁରୂପ କାହାରି ପ୍ରତି

ଅନୁକମ୍ପାର କାରଣରୁ

ଗର୍ବେପ୍ସା-ପ୍ରଣୋଦିତ ଆତ୍ମନ୍ଦ୍ରିତା ନେଇ

ଓଜସ୍ବିନୀ ବା ବିନୀତ

ସାଧୁ ସଂକଳ୍ପର ମୁଖା ପିନ୍ଧି

ନିଜକୁ ବହୁପୁରୁଷ-ବ୍ୟାପୃତା ରଖିବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି,

—ଏହିପରି ଲକ୍ଷଣହିଁ ଇଙ୍ଗିତ କରେ

ସେହି ଅନ୍ତର୍ନିହିତ କାମକେନ୍ଦ୍ରର

ଅବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ଅସଂହତ ବିକୃତି,

ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ସେବାସଂକ୍ଷୁଧ ଜୈବୀ-ସଂସ୍ଥିତିହିଁ

ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ସେହିଠାରେ—

ଦ୍ରୋହ-ବିକୃତୀ ତପ୍ତରତାରେ,

ତେଣୁ, କାମାଚାରରେ ପୁରୁଷ-ସ୍ବର୍ଣ୍ଣ ଲାଭ କରିଛି

ଏହିପରି ଝିଅ ବିବାହ କରିବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ—

ଯଦିଓ ସକ୍ରିୟ ଇନ୍ଦ୍ରିୟପରାୟଣତା

ସର୍ବସଂଶୋଧକ । ୬୧ ।

ତୁମେ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ-ଅନୁନୟନୀ ତପ୍ତରତା ନେଇ

ଚାଲୁଥାଅ—

ଇନ୍ଦ୍ରିୟର ସ୍ବାମୀ-ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାଭିସାରିଣୀ ହୋଇ;

ସ୍ବାମୀହିଁ ତୁମର ଜୀବନର

ସଂସ୍ଥିତି-କେନ୍ଦ୍ର,

ତାକୁ କ୍ଷୋଭାନ୍ବିତ ଯେ କରେ—

ତା'ର ସଙ୍ଗେ ଆତ୍ମୀୟ ସମ୍ପର୍କ

ବା କୁରୁମିତା,

ବା ଏକ-କଥାରେ,

ସହଜ ବାନ୍ଧବତଳନା ରହିବା ମାନେ ହିଁ ହେଉଛି—

ତୁମେ ସ୍ବାମୀ-ତପୁରା ହୁଅଁ—

ଅନ୍ତଃକରଣର ସହିତ:

ତେଣୁ, ତାଙ୍କର ବୈରାଜ ପରିଶୁଷ୍କ କରି

ସ୍ବାମୀଙ୍କ ଉପାସନା-ତପୁର ହୋଇ

ଚଳିପାରନା:

ଏହିପରି ଚଳନରେ ଚାଲିଲେ

ତୁମର ଜୀବନଦଣ୍ଡ

ଧୂଷା-ଜର୍ଜରିତ ହୋଇ

ଶତଧା ଦୀର୍ଘ ହୋଇଉଠିବ,

ମନେରଖ-

ସ୍ବାଚାରିତ ଜୀବନୀୟ ସଂସ୍କାରହିଁ ହେଉଛି

ପାତିବ୍ରତ୍ୟ । ୨୭ ।

କୌଣସି ଝିଅ କୌଣସି ଶ୍ରେୟ-ପୁରୁଷକୁ

ଯଦି ସ୍ବାମିତ୍ବରେ ବରଣ କରେ,

ଏପରିକି, ଅନ୍ତରରେ ମଧ୍ୟ ଯଦି

ସେହିପରି ଭାବ ପୋଷଣ କରେ—

ରାଗନିରତି ନେଇ,

ତା ହେଲେ ମଧ୍ୟ, ସେହି-ପୁରୁଷର ଆଚରଣୀୟ ଯେଉଁମାନେ—

କୁଳମର୍ଯ୍ୟାଦାମାପିକ,

ସେମାନଙ୍କ ହାତ ଛଡ଼ା

ଅନ୍ୟ ନିକଟରୁ

ତା'ର ପାନଭୋଜନାଦି କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ,

ସେଥିରେ ଅନ୍ତଃକରଣର ପବିତ୍ରତା

ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ-ଅନୁଧ୍ୟାୟିତା

ଓ ଆଭିଜାତ୍ୟ-ଉଦ୍ୟମ

ହାନପ୍ରଭୃତି ହୋଇଉଠେ,

ଅର୍ଥାତ୍ ପାତିବ୍ରତ୍ୟର ସଙ୍ଗତି ହୋଇଥାଏ;

ସେହି ଅବସ୍ଥାରେ ସେହି ଝିଅର

ସେହି ଶ୍ରେୟ-ପୁରୁଷର

କୌଳିକ ତପ-ତପୁରତାରେ

ନିଜକୁ ବ୍ୟାପୃତ ରଖୁ

ତଦାଚରଣଶୀଳ ହୋଇ ଚାଲିବାହିଁ

ସ୍ବାଭାବିକ ଓ ସମୀଚୀନ । ୨୮ ।

ତୁମେ ତୁମର ସ୍ବାମୀଙ୍କ

ଛନ୍ଦାନ୍ତବର୍ତ୍ତନା ଯଦି ନ ହୁଅ,

ତାଙ୍କର ସଙ୍ଗତି ଓ ସାହଚର୍ଯ୍ୟରେ

ସ୍ବତଃ-ସନ୍ଦୀପ୍ତା ଯଦି ନ ହୋଇଉଠ,

ତାଙ୍କର ମନୋବୁଦ୍ଧ୍ୟହୁସାରିଣୀ ଯଦି ନ ହୁଅ—

ଆରତି-ସମ୍ପନ୍ନା ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା

ପୋଷଣ-ପାଳନା ସେବାନିରତି ନେଇ,

ତାଙ୍କର ଜୀବନକୁ ଆପୂରିତ କରି ନ ଡୋଳ—

ଅନୁଧ୍ୟାୟିନୀ

ସାର୍ଥକ ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା ପରିଚର୍ଯ୍ୟାରେ,

ତାଙ୍କୁ ଯଦି

ସୌଷ୍ଟବମଣ୍ଡିତ କରିଡୋଳି ନ ପାର—

ବାକ୍ୟ, ବ୍ୟବହାର, ଆଚାର,

ଆୟ, ବ୍ୟୟ, ବିପଦ, ଆପଦରେ

ନିଜକୁ ଶ୍ରେୟାନ୍ତବର୍ତ୍ତନା ରଖି,—

ତୁମର ନାରୀତ୍ବ ସେଠାରେ

ପୁଟତ ହୋଇ ଉଠିନି,

ସ୍ବାମୀପ୍ରାଣୀ ହୋଇ ଉଠିନା ସେବେ ବି ତୁମେ,

ନ-ହେବାର ଚଳନରେ ଯଦି ତାଙ୍କୁଆଅ—

ବାଚକ-ସତୀତ୍ବର ବାହାନା ନେଇ,

ତେବେ ତା' ତୁମକୁ

ବିଦୁପହିଁ କହୁଥିବ,

ବିକେନ୍ଦ୍ରିକ ବ୍ୟର୍ଥଜୀବନ ତୁମକୁ

ଧୃକ୍କାର ଭୂଷଣରେ ଭୂଷିତ କରି ଚାଲିବ,

ଗୋଟାଏ ଶ୍ବସହାନ ପାକା ଜୀବନ ନେଇ

ଚାଲିବାକୁ ହେବ ତୁମକୁ,

ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ସକ୍ରିୟ ଆରତି-ଦୀପନା ନେଇ

ପ୍ରୀତି-ପୋଷଣ-ପ୍ରଚେଷ୍ଟ ହୋଇ ଚାଲି,

ଇଶ୍ବର ହୃମର ନାରୀତୁଳ୍ପ

ସ୍ଵାର୍ଥକ କରି ତୋଳନ୍ତୁ । ୨୪ ।

ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ

ଲକ୍ଷ୍ମୀହର ଶ୍ରେୟାର୍ଥପରାୟଣୀ ନୁହେଁ,

ସ୍ଵାମୀ-ସ୍ଵାର୍ଥ ଓ ତଦନୁବର୍ତ୍ତନୀ ନୁହେଁ,

ତତ୍ପ୍ରତିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ନୁହେଁ,

ପାତିବ୍ରତ୍ୟା ଯା'ର ବିକୃତ,

ବ୍ରତ ବା ଅନ୍ୟ-ଅନୁରତି-ସମ୍ପନ୍ନ,

ବାକ୍ୟ, ବ୍ୟବହାର ଓ ପରିଚର୍ଯ୍ୟା

ତତ୍ପୋଷଣୀ ନୁହେଁ,

ଯେ, ସୁଷୁ-ସଦାଚାର-ସମ୍ପନ୍ନା ନୁହେଁ,

ଗୁରୁଜନ ଓ ନିର୍ଭରଶୀଳ ଯେଉଁମାନେ—

ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି

ସୁନିୟନ୍ତ୍ରଣୀ ଓ ପରିପାଳୀ ନୁହେଁ,

ଅଥଚ ତାହାଲ୍ୟପ୍ରବଣ, ମୁଖରା,

ଦୋଷଦୃଷ୍ଟି-ପରାୟଣୀ,

ଶ୍ରେୟାର୍ଥ-ଉପେକ୍ଷା-ଚରିତ୍ର—

ତା'ର ସହିତ ଯୌନସଂପ୍ରବ ବା

ତା'ର ପ୍ରବଚ ଆହାର୍ଯ୍ୟ ଓ ପାନୀୟ

ସରା-ସମ୍ବର୍ଜନୀ ହୋଇ ନଥାଏ,

କାରଣ, ସେହି କ୍ଷୁଦ୍ର ମାନସିକ ବୃତ୍ତି ଓ ବ୍ୟବହାର ହୁଁ

ତା'ର ଯା'-କିଛି କର୍ମ ଓ ଚର୍ଯ୍ୟାକୁ

ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରିଥାଏ,

ସେହି ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ସେଗୁଡ଼ିକୁ

ସନ୍ଧିସୁ ପରିବେକ୍ଷଣରେ

ସୁଷୁ ସଙ୍ଗତ କରିତୋଳେ ନାହିଁ,

ବରଂ ଦୋଷବହୁଳ ହୁଁ କରିତୋଳେ;

ତେଣୁ, ଯେତେବିନ ସଶ୍ରବ

ସାନ୍ତୁକ୍ତି ସାମଞ୍ଜସ୍ୟର ସହିତ

ସେମାନେ ନିଜର ଜୀବନକୁ

ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ନ କରି ଚାଲନ୍ତି—

ସେତେବିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ

ସେମାନଙ୍କ ହାତର ଅନ ବା ପାନୀୟ

ପରିଶୁଦ୍ଧ ହୋଇଉଠେ ନାହିଁ,

ସେମାନେ ସଂସାର ପକ୍ଷରେ

ଅପଳାପ-ସୁଜୀ ହୋଇଥାଆନ୍ତି,

ବିଶେଷତଃ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ-ପରିଚର୍ଯ୍ୟାରେ

ବ୍ୟାଘାତ ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି ସେମାନେ । ୨୫ ।

ହୃମର ବରେଣ୍ୟ ଯିଏ,

ଯାହାକୁ ସ୍ଵାମୀ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିଛ,

ଜୀବନର ଅବଲମ୍ବନ ବୋଲି

ଆଲିଙ୍ଗନ କରିଛ ଯାହାକୁ,

ସେ ଯଦି ହୃମ ଜୀବନରେ

ସର୍ବତଃ-ସନ୍ନାତନୀ ତପୁରତାରେ

ସମାକୀର୍ଣ୍ଣ ହୁଁ ନ ହୋଇ ଉଠିଲେ—

ସଙ୍ଗରେ, ସାହଚର୍ଯ୍ୟରେ,

ସନ୍ଧିସାପୁର୍ଣ୍ଣ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା ଅନୁବେଦନାରେ,

ଯେଉଁଠାରେ ଯେପରି ପ୍ରୟୋଜନ,

ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ଶ୍ରେୟ-ଅନୁଧ୍ୟାୟୀ

କୁଶଳ ବିନାୟନାରେ,

ସ୍ଵାର୍ଥକ ସୁବ୍ୟବସ୍ଥ

ପୂରଣ-ପୋଷଣୀ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ,

ସକ୍ରିୟ ଆପାଳନୀ ସମ୍ବେଗରେ,

ନିଜର ଶୁଭ-ଅଶୁଭର ଖତିୟାନଶୂନ୍ୟ

କ୍ଳେଶ-ସୁଖପ୍ରିୟତାର ଆତ୍ମପ୍ରସାଦୀ ଅଭିନନ୍ଦନାରେ,—

ତୁମେ ସୁଖୀ ହେବ କେଉଁଥିରେ?

ଆଉ ସୁଖ ମାନେହିଁ ହେଉଛି—

ଅନ୍ୟକୁ ସୁଖୀ କରାଇବା,

ହୁଷ୍ଟି କରାଇବା—

ସୁନିଷ୍ଠ ଶ୍ରେୟ-ନିଧାୟନୀ ତପୁରତା ନେଇ,
 ଯା' ପଳରେ ନିଜର ସୁଖୀ ହେବାଟା
 ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ହୋଇଉଠେ ସ୍ବଭାବତଃ;
 ତେଣୁ, ଯେଉଁଠାରେ ସୁଖ—
 ସେହିଠାରେ ହିଁ ଅଛି ଶ୍ରେୟ-ସନ୍ଧ୍ୟାପୀ ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକତାର
 ସକ୍ରିୟ ଚୂପଣ-ପ୍ରସାଦୀ ସାର୍ଥକ ଅନୁଚଳନ । ୬୭ ।
 ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତି, ଆତ୍ମାୟ-ସୁଜନ,
 ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ, ପରିବେଶ ଓ ପରିଚଳନ
 ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାର ଭିତର-ଦେଇ
 ସବୁ ସମୟରେ ଯେପରି ନଜର ଥାଏ—
 ସ୍ବାମୀ-ଅନୁବର୍ତ୍ତିତା
 ଓ ତତ୍-ସରାପୋଷଣୀ ସଞ୍ଚୟ ତୁମର
 ଯେପରି କୌଣସି ମତେ ବ୍ୟାହତ ନ ହୁଏ,
 ଯଦ୍ବାରା ସ୍ବାମୀଙ୍କର ପ୍ରୟୋଜନରେ, ଆପଦରେ, ବିପଦରେ,
 ତୁମେ ତାଙ୍କୁ ସର୍ବତୋଭାବରେ
 ସାହାଯ୍ୟ କରିପାର—
 ଅତ୍ୟୁତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟପାଳୀ
 ଏକତାରିଣୀ ଅନୁଧ୍ୟାୟିତା ନେଇ,
 ତା'ହେଲେ ହିଁ
 ସେହି ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା-ଅନୁକୃତ ତପସ୍ବରଣୟ ଭିତର-ଦେଇ
 ତୁମର ସେହି ଶ୍ରେୟକେନ୍ଦ୍ରିକ ଅନୁକୃତି
 ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ବାମୀ-ଅନୁରତି
 ସୁସଙ୍ଗତ ହୋଇ
 ସର୍ବତୋଭାବରେ ତୁମକୁ
 ସାର୍ଥକ କରିତୋଳିବାକୁ
 ଚିକିତ୍ସ ମଧ୍ୟ ତୁଟି କରିବ ନାହିଁ,
 ଆଉ, ତୁମର ସେହି ଶ୍ରେୟାଭିଗମନ-ସମ୍ବେଗ
 ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତି ଓ ପରିବେଶର ଭିତରେ
 ସଞ୍ଚାରିତ ହୋଇ
 ସେମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନାରେ

ସମୁଦ୍ଧ-ସମ୍ବେଗୀ କରିତୋଳିବ,
 କୃତାର୍ଥ ହେବ ତୁମର ଜୀବନ,
 ଆଉ, ଏହା ପୁରୁଷର ବେଳରେ ମଧ୍ୟ କିନ୍ତୁ ସେହିପରି—
 ତା'ର ଇଷ୍ଟ ଓ ଶ୍ରେୟ ଗୁରୁଜନଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି,
 ଯାହାହିଁ କର,
 ଏହାର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଯେଉଁଠାରେ ହେବ,
 ତୁଟିବ—
 ଅଶୁଭ-ଅପତୟ ଓ ଅନ୍ଧର ଦୈନ୍ୟର ହାତ
 ଏଡ଼ିଦେଇ ଚାଲିବା
 ପ୍ରତି ପଦକ୍ଷେପରେହିଁ
 ସୁକଠିନ ହୋଇ ଉଠିବ । ୬୮ ।
 ତୁମଠାରେ ଶ୍ରେୟ-କୁଳ-ସମୃଦ୍ଧ,
 ଶ୍ରେୟନିଷ୍ଠ ତପାନ୍ତୁଶୀଳନପ୍ରବଣ,
 ସୁସଙ୍ଗତ ବୋଧୁପ୍ରହ୍ବକ, ବରେଣ୍ୟ—
 ଏହିପରି ବରକୁ ବରଣ କର—
 ଶ୍ରେୟାନ୍ତର ତଦର୍ଥ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ-ଅନୁଧ୍ୟାୟୀ ହୋଇ,
 ତଦନୁବର୍ତ୍ତନୀ ହୁଅ—
 ହୃଦ୍ୟ, ମନୋଞ୍ଜ ବ୍ୟବହାରରେ,
 ତାଙ୍କର ସରାପୋଷଣୀ ସର୍ବସ୍ବାର୍ଥ-ସଂରକ୍ଷଣୀ ହୋଇ
 ସଦାଚାର-ସମନ୍ବିତ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା-ପରାୟଣୀ ହୁଅ—
 ପାଳନ, ପୋଷଣ, ପୂରଣ
 ଓ ଉପତଥା ସୁମନ୍ତରେ,
 ତୁମର ଆଚାର, ବ୍ୟବହାର, ବିନୟ, ବୋଧ
 ଓ କର୍ମ-କୁଶଳତା ଯେପରି
 ପରିବାର ଓ ପରିବେଶରେ
 ତୁମର ସ୍ବାମୀଙ୍କୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିତୋଳେ
 ଶ୍ରେୟଜନକ ସହିତ—
 ନିରଳସ, ସୁବ୍ୟବସ୍ଥ,
 ଦୁଃଖଦ-ଦୋଷାରୋପହୃଦିହୀନ,
 ବିନୀତ, ପୂତ-ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟରେ,

ସୌଜନ୍ୟ-ସମୁଦ୍ଧ ପରାକ୍ରମରେ;

ଏହିପରି ଭାବରେ ଚାନ୍ଦୁଅଅ,—

ସୁଜାତକର ଜନନୀ ହୋଇ

ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନାରେ ନିଜକୁ ନୟିତ କରି ତୋଳିପାରିବ;

ଯେଉଁ ପରିଣୟରେ ସ୍ତ୍ରୀ

ସ୍ବାମୀଙ୍କର ଚରିତ୍ରାନ୍ତର ଆଚାର-ବ୍ୟବହାରରେ

ସମ୍ବନ୍ଧ ଆନତି-ସମୁଦ୍ଧ

ସହ୍ୟ, ଧୈର୍ଯ୍ୟ, ଅଧ୍ୟବସାୟୀ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ

ଅସ୍ତୁଷ୍ଟ ରହି

ସ୍ବାମୀଙ୍କର ସ୍ୱାର୍ଥରେ

ଅତ୍ୟୁଚ୍ଛାବରେ ସ୍ୱାର୍ଥାନ୍ୱିତ ହୋଇ

ଚାକରି ଉପଚୟୀ ପରିଚର୍ଯ୍ୟାରେ ନିରତ,—

ସେଠାରେ ଅନ୍ତତଃ ଏତିକି ବୁଝାଯାଇପାରେ—

ଆଉ କିଛି ଆଉ ବା ନଥାଉ—

ସେହି ସ୍ତ୍ରୀର ଚାରିତ୍ରିକ ସଙ୍ଗତି

ବହୁଳାଂଶରେ ବିଦ୍ୟମାନ । ୬୮ ।

ଯେଉଁ ନାରୀ

ଶ୍ରେୟାହୁଧ୍ୟାୟିତା ନେଇ

ବିବାହିତା ହୋଇ ସ୍ବାମୀସତ୍ତାପୋଷିଣୀ,

ତତ୍ତ୍ୱସ୍ୱାର୍ଥରେ ସ୍ୱାର୍ଥାନ୍ୱିତା ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା-ପରାୟଣୀ,

ପ୍ରବୃତ୍ତି-ପ୍ରତ୍ୟାଶା-ନିପାଡ଼ିତା ନ ହୋଇ

ଉପଚୟୀ ଉଦ୍‌ବର୍ଦ୍ଧନଶୀଳତାରେ

ତତ୍ତ୍ୱ-ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଓ ସମର୍ଥନରେ ସ୍ୱତଃ-ସନ୍ନିହାର ସହିତ

କୁଶଳ-କୌଶଳୀ ଇଷ୍ଟାନୁଗ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ

ବିହିତ ନିୟନ୍ତ୍ରଣୀ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟରେ

ମିତି ଚଳନରେ ଚାଲି

କ୍ଷେପସୁଖପ୍ରିୟତାରେ

ଉକ୍ତ ସ୍ବାମୀଙ୍କରହି ଉକ୍ତର୍ଷରେ ଆତ୍ମନିୟୋଗ କରିଛନ୍ତି

ଅତ୍ୟୁଚ୍ଛାବ ସମ୍ବେଗରେ—

ପରିବାର ଓ ପରିବେଶକୁ ସୁସଂହତ କରି

ସେହି ଉପଚୟୀ ଉକ୍ତର୍ଷୀ ଉଦ୍‌ବର୍ଦ୍ଧନାରେ—

ବାକ୍ୟ-ବ୍ୟବହାର ଓ କର୍ମକୁଶଳ ପରିଚର୍ଯ୍ୟାରେ

ଚିତ୍ତ-ବିନୋଦିତ କରି ସମସ୍ତଙ୍କର—

ସମ୍ପ୍ରାନ୍ତ-ଦୂରତ୍ୱ ବଜାୟ ରଖି

ଶ୍ରୀକାର୍ତ୍ତ ଚଳନରେ,—

ସେ ବା ସେମାନେ ହିଁ ପତିବ୍ରତା;

ଏଇ ବ୍ରତ-ପରାୟଣତାର ଭିତର ଦେଇ

ଯେଉଁମାନେ ସମସ୍ତ ପ୍ରବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ସଂହତ କରି

ଅନ୍ୱିତ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟରେ

ଉକ୍ତ ଶ୍ରେୟାର୍ଥ-ଅନୁଚଳନରେ ନିଜକୁ ସ୍ବାମୀଙ୍କର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ସହିତ

ଏକତ୍ୱ-ଅନୁବେଶୀ କରି ତୋଳିଛନ୍ତି,—

ସେମାନେହି ସାଧୁ, ସେମାନେହି ସତୀ,

ସେମାନେହି ସମ୍ପ୍ରଦାୟ, ସମାଜ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରର

ଜ୍ୟୋତିଷ-ସ୍ୱରୂପା,

ସ୍ୱର୍ଗର ପୁଷ୍ପମା-ଝଙ୍କୁତ ଆଲୋକରଶ୍ଚି ସେମାନେ,

ଦୁନିଆର ନନ୍ଦନା-ନିକେତନ ସେମାନେ,

ପରାକ୍ରମ-ଅଧ୍ୟୁଷିତ

ସାକ୍ଷାତ୍ ସିଂହବାହିନୀ ଜଗନ୍ନାଥୀ ସେମାନେ,

ସେମାନେ ଯେ ବା ଯିଏ ବି ହୁଅନ୍ତୁ ନା କାହିଁକି—

ସମସ୍ତଙ୍କର ନମସ୍ୟା । ୬୯ ।

ଇଷ୍ଟପରିଚର୍ଯ୍ୟାରେ

ଦେବକାର୍ଯ୍ୟରେ, ପିତୃକାର୍ଯ୍ୟରେ—

ଶ୍ରେୟାର୍ଥପରାୟଣୀ, ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ସାଧୁ ଯେଉଁମାନେ

ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟାନୁଗ ବିହିତ ଶିଷ୍ଟତାରେ—

ସେମାନେହି ଶ୍ରେୟ ଓ ସହଜ-ଅଧିକାରିଣୀ,

କାରଣ, ସେଇ ଶ୍ରେୟ-ସନ୍ଦୀପୀ ଏକାନୁବର୍ତ୍ତିତା

ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନକୁ

ଶରୀର, ମନ ଓ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ସମଭିବ୍ୟାହାରରେ

ସୁସଙ୍ଗତ କରି

ବିହିତ ଆଚାରରେ
ସାଧାରଣତଃ ସହଜଭାବରେ
ବିନ୍ୟସ୍ତ କରି ଡୋଳିଥାଏ;

ଦ୍ଵିତୀୟତଃ,

ବ୍ୟଭିଚାର-ବିଶୁଦ୍ଧ ନ ହୋଇ ମଧ୍ୟ

ଶ୍ରେୟାର୍ଥପରାୟଣା ନିବାହନବଦ୍ଧ ଯେଉଁମାନେ—

ବାହ୍ୟତଃ ଅନେକାଂଶରେ

ସେଇ ସବୁ ବ୍ୟାପାରରେ

ସାହାଯ୍ୟକାରିଣୀ ହୋଇ ପାରନ୍ତି;

ପୁଣି, ଯେଉଁମାନେ ବ୍ୟଭିଚାର-ବାହୁଲ୍ୟରେ

ଜୀବନ ପରିଚାଳିତ କରି ମଧ୍ୟ

ଅବଶେଷରେ ବିହିତ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ-ପରିଚର୍ଯ୍ୟାରେ

ସୁନିଷ୍ଠ ଶ୍ରେୟାର୍ଥ-ପରାୟଣା ହୋଇ

ଜୀବନକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରି ଚାଲିଛନ୍ତି,

ସେମାନେ

ଉଚ୍ଚ ଇଷ୍ଟ ପରିଚର୍ଯ୍ୟା, ଦେବ ଓ ପିତୃକାର୍ଯ୍ୟରେ

ସହଜ-ଅଧିକାରିଣୀ ନ ହେଲେ ବି

ଶ୍ରେୟାର୍ଥ-ସନ୍ନିପାତ ଗଣ-ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ

ସହଜଭାବରେ

ସାଧୁ ମର୍ଯ୍ୟାଦାରେ ଅବସ୍ଥାନ କରନ୍ତି;

କିନ୍ତୁ ଅଶ୍ରେୟ ବା ନିକୃଷ୍ଟ ପୁରୁଷରେ

ପାତିବ୍ରତ୍ୟସମ୍ପନ୍ନ

ବା ବ୍ୟଭିଚାର-ବହୁଳ ଯଦି କେହି ହୁଅନ୍ତି—

ସେମାନେ ସେପରି ଅଶ୍ରେୟ ପରିଚର୍ଯ୍ୟାରେ

ନିଜେ ଅସତ୍-ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇ

ଅଶୁଭ-ଆମନ୍ତ୍ରଣୀ ହୋଇଥାଆନ୍ତି—

ଯେତେବେଳେ ସେଇ ପ୍ରକୃତି

ସେମାନଙ୍କର ନିୟାମକ ହୋଇ ଚାଲୁଥାଏ,

ସେଥିପାଇଁ ସେମାନେ

ଦେବକାର୍ଯ୍ୟ, ପିତୃକାର୍ଯ୍ୟ ଓ ଗଣସେବାରେ

ଅଶୁଭଦାୟିନୀ । ୭୦ ।

ଯିଏ ପୁରଣପ୍ରସଂଗ,

ସେହି ପୁରୁଷ,

ଆଉ, ପୁରୁଷର ସେଇ ସ୍ତବ୍ଧସମ୍ବେଗକୁ—

ସାଦୃତ ଇଚ୍ଛାକୁ

ପୋଷଣ-ପରିଚର୍ଯ୍ୟା କୃତି-ନିୟମନାରେ

ଯିଏ ଆପୋଷିତ କରନ୍ତି,

ସେହି ପ୍ରକୃତି;

ତେଣୁ, ପୁରୁଷର ଅଭିପ୍ରାୟ-ଅନୁସାରିଣୀ

ଆତ୍ମନିୟମନାର ଭିତର ଦେଇ

ତାଙ୍କୁ ପରିପୁଷ୍ଟ କରିତୋଳ—

ସୁସଂଯୋଜିତ ହୋଇ

କୃତି-ଅନୁଚଳନାରେ,—

ତୁମର ପ୍ରକୃତିତ୍ଵ ବା ନାରୀତ୍ଵ

ସମ୍ବନ୍ଧ ଓ ସାର୍ଥକ ହୋଇଉଠିବ;

ଏପରି କରିହିଁ ପୁରୁଷଠାରେ

ଅଲ୍ଲେଦ୍ୟ ହୋଇ ଥାଅ,—

ସତୀର ସତ୍-ଦୀପନା

ସାମଗ୍ରିକ ଅସ୍ତିତ୍ଵ ନେଇ

ସେଥିରେହିଁ ତ ସାର୍ଥକ ହୁଏ—

ପ୍ରାଞ୍ଜ-ବିନାୟିନୀ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟରେ । ୭୧ ।

ବିହିତ ବିଧାନ-ଅନୁଯାୟୀ ପରିଣୀତା,

ସୁନିଷ୍ଠ ଶ୍ରବୋଚ୍ଛଳ,

ମନୋଞ୍ଜ-ଅଭିନିବେଶୀ-ପତିପ୍ରାଣ-ଅନୁଗତି-ସମ୍ପନ୍ନା,

କୃତିମୁଖର ପରିଚର୍ଯ୍ୟା-ପରାୟଣା,

ହର୍ଷହିୟୋଳୀ ବୀତି-ସମନ୍ୱିତ

ସମ୍ବ୍ରାମ୍ଭକ ଦୂରଦୃଶ୍ୟ

ଉଦାର ଭର୍ତ୍ତିମ ଅଭିବାପତା-ଉଚ୍ଛଳ,

ସଦ୍‌ବ୍ରତୋତ୍ତମା, ସଦାଚାର-ପରାୟଣା,

ପ୍ରୀତି-ପରିଚୂତ ଅନୁକମ୍ପା-ଉଚ୍ଛଳ

ତପା ବାକ୍ ଓ ବ୍ୟବହାର-ସମହିତା,
 ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା ପୂତ ସଜ୍ଜା ଓ ଅନୁଚଳନ-ଅଭ୍ୟାସ,
 ସୁଭାବ-ସୁନ୍ଦର ମିତିଚଳନ-ଅହିତା,
 ଅନୁବେଦନା ଓ ଅନୁଭାବିତା-ସମ୍ପର୍କ,
 ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର-ସମାପ୍ତ ସହଜ
 ସକ୍ରିୟ ସମବେଦନାଶୀଳା,
 କୃତି-କୁଶଳ-କୌଶଳୀ,
 ଅସତ୍-ନିରୋଧୀ ହେବା ସତ୍ତ୍ୱେବି
 ହୃଦ୍ୟ ଆପ୍ୟାୟନୀ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା-ପରାୟଣା,—
 ଏପରି କୁଳୋଦ୍ଭାବୀ ସ୍ତ୍ରୀ
 ସୁସ୍ତି ଓ ସମର୍ଥନାର
 ଜୀବନୀୟ ଆଶ୍ରୟ । ୭୭ ।

ତୁମେ ଯଦି ଏହା
 ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରସିଦ୍ଧିଭାବେହିଁ ଧରି ନେଇ ଆଅ ଯେ
 ପରିଣାତ ହେଲେହିଁ
 ତୁମର ସ୍ୱାମୀ
 ତୁମର ଭରଣ-ପୋଷଣ ଲାଗି ବାଧ୍ୟ,
 ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏହା ମଧ୍ୟ ଭାବି ରଖିବା
 ନିତାନ୍ତ ହିଁ ସମାଚାର—
 ତୁମେ ବି ତୁମର ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ
 ପୂରଣ ଓ ପାଳନ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ;
 ଏହି ବାଧ୍ୟ-ବାଧକତାର ସାଧ୍ୟ-ସଙ୍ଗତିକୁ
 ଯେତେହିଁ ଅବହେଳା କରିବ,
 ତାଙ୍କର ସ୍ୱାର୍ଥ-ସଂଶ୍ଳେଷୀ
 ଆପୁରଣୀ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା-ତପ୍ତତାତାରୁ
 ଯେତେହିଁ ବିମୁଖ ହେବ,
 ତାକୁ ଶୋଷଣ କରିବାର ସମ୍ଭେଦନାହିଁ
 ତୁମର ଯେତେ ମୁଖ୍ୟ ବିବେଚ୍ୟ ହୋଇ ଉଠିବ,—
 ତା' ଫଳରେ, ତୁମରି ସ୍ୱଖାତ-ସଲିଳରେ
 ତୁମେ ନିମଜ୍ଜିତ ହେବ ହିଁ ହେବ,

ବିଷ୍ଣୁବଧ ଅନ୍ତଃକରଣରେ
 ଭାବହୀନ, ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାହୀନ,
 ରସ-ସଞ୍ଚାରିଣୀ ଆବେଗଶୂନ୍ୟ ହୋଇ
 ଅଭାବର ବ୍ୟଭିଚାରରେ
 କୂର ଯୁଧା ନେଇ
 ଜୀବନ କଟାଇବାକୁ ହେବ;
 କେବଳ ଠକାଇବ ନାହିଁ,
 ଠକିବାକୁ ବି ହେବ । ୭୮ ।

ଅଶ୍ରେୟ ହାନକୃଷ୍ଣ-ସମୃତ କେହି
 ଯଦି ତୁମର ବରେଣ୍ୟ ହୋଇଥାଏ—
 ବା ସେପରି କାହାକୁ ପୂଜାର ପାତ୍ର କରି
 ତୁମେ ଯଦି ତା' ଠାରେ ସମ୍ଭାଷିତ ହୁଅ,
 ତେବେ ଧରି ରଖ—
 ତୁମେ କେତେ ପରିମାଣରେ
 ଅଶ୍ରେୟ-ସତ୍ତାରେ ଅବସ୍ଥିତି ଲାଭ କରିଛ—
 ଯାହା ଫଳରେ,
 ସେହି ଅପକୃଷ୍ଣ ବା ଅଶ୍ରେୟ
 ତୁମର ପୂଜାର୍ହ ହୋଇଉଠିଛି;
 ଯେଉଁ ପୂଜା ମଣିଷର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱକୁ
 ସମର୍ଥନ କରିତୋଳେ—
 ସେଇ ପୂଜାର ପାତ୍ର ଯଦି ଅଶ୍ରେୟ ହୁଏ,
 ତେବେ ସେଇ ପୂଜାରୀ ଯେ କେତେ
 ଇଚ୍ଛା-ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱସମ୍ପନ୍ନ
 ସେ-ବିବେଚନା କ'ଣ ତୁମ ଅନ୍ତରେ
 ସ୍ଥାନ ପାଏ ?

ତେଣୁ କହେ—
 ସର୍ବତୋଭାବେ ଶ୍ରେୟ ଯିଏ,
 ତାକୁହିଁ ପୂଜା କର,
 ଆଉ, ଅଶ୍ରେୟକୁ ସ୍ୱେଚ୍ଛା ପରିପୋଷଣରେ
 ଉତ୍କର୍ଷିତ କରିତୋଳ—
 ଶ୍ରେୟପ୍ରାପ୍ତି ଯଦି ତୁମର ଅନ୍ତରେ

ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ୭୪ ।

ପ୍ରାଲୋକମାନଙ୍କର

ସୁନିଷ୍ଠ ଶ୍ରେୟପ୍ରାଣୀ ହେବା ଦରକାର,

ସେହି ଶ୍ରେୟହିଁ ଶିବସୁନ୍ଦର,

ତେଣୁ, ସେମାନଙ୍କର ତଦନୁଚର୍ଯ୍ୟା ଆଗ୍ରହ-ଆବେଗ

ପାବନ-ପ୍ରଦାପ୍ତ ହୋଇ

ହୃଦ୍ୟ ଆତ୍ମନିୟମନାରେ

ଅନ୍ତରରେ ସୁପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବା ଦରକାର—

ଆଭିଜାତ୍ୟର ଉଦାର ଗୌରବରେ,

ମାନସିକ ରୁଚି ସୁନ୍ଦର ଓ ପବିତ୍ର

ହେବା ଦରକାର,

ଶରୀର ଓ ସଜ୍ଜା ପବିତ୍ର ହୋଇ

ଚିତ୍ତ-ବିନୋଦକ ହେବା ଦରକାର,

ସେମାନଙ୍କର ବାକ୍ୟ, ବ୍ୟବହାର ଓ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା

ସମ୍ବ୍ରମାମ୍ଭକ, ପବିତ୍ର, ହୃଦ୍ୟ

ମନୋଜ୍ଞ ହେବା ଦରକାର,

ଧୀ-ମୟୀ ଶୁଭ-ସନ୍ଧିସ୍ଥାପୁର୍ଣ୍ଣ ହେବା ଦରକାର,

କାରଣ, ପ୍ରାଲୋକମାନଙ୍କ ଉପରେ ହିଁ ତିଷ୍ଠି ରହନ୍ତି

ନାରୀ-ପୁରୁଷ ଉଭୟ,

ବିଶେଷ କରି, ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ହିଁ

ବଢ଼ି ଉଠନ୍ତି ସମସ୍ତେ । ୭୫ ।

ଯେଉଁ ନାରୀର ଅଭିପ୍ରାୟ-ଅନୁସାରିଣୀ ଚଳନ

ଅନ୍ତର-ବାହାରେ

ଉଦାହ-ଅନୁଚିତ ହୁଅନ୍ତି,

ଶ୍ରଦ୍ଧାନିପୁଣ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା

ଯାହାକୁ ନନ୍ଦିତ କରି ତୋଳି ନାହିଁ,

ସନ୍ଧିସ୍ଥ ତତ୍ତ୍ୱ ସଙ୍ଗରେ

ସକ୍ରିୟ ତତ୍ତ୍ୱରତା ଯାହାର

ଦକ୍ଷିଣିପୁଣ ହୁଅନ୍ତି,

ପରିବେଶର ପ୍ରତି

ଆଚାର-ବ୍ୟବହାର, ଚାଲିଚଳନ

ଯାହାର ହୃଦ୍ୟ ହୁଅନ୍ତି,

ଶୁଶ୍ରୂଷାପ୍ରବଣ ହୁଅନ୍ତି,

ଆତ୍ମସ୍ଥିତି ସ୍ୱାର୍ଥସଙ୍କୁଳ

ଅନୁଚଳନ-ଅନୁପ୍ରାଣତା ହିଁ ପ୍ରବଳ ଯେଉଁଠାରେ,

ତା'ର ସଙ୍ଗେ କାମକ୍ରୀଡ଼ା

ଅନ୍ୟ ଦିଗରୁ ପ୍ରଶସ୍ତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ

ତା'ଠାରୁ ବିରତ ରହିବା ଭଲ । ୭୬ ।

ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ

ପତିକୁଳର ପ୍ରୟୋଜନକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି

ପିତୃକୁଳର ପ୍ରୟୋଜନୀୟ ସେବାସ୍ୱାର୍ଥରେ

ସମ୍ବନ୍ଧପ୍ରବଣା

ବା ପିତୃକୁଳର ସେବାକୁହିଁ

ଶ୍ରେୟ ବୋଲି ମନେକରିଥାଏ—

ସ୍ୱାମୀକୁଳର ପ୍ରୟୋଜନକୁ ଅବଜ୍ଞା କରି,

ସେ ତ ପତିବ୍ରତା ହୁଅନ୍ତି—

ବରଂ ସ୍ୱୈରିଣୀ ଆଖ୍ୟାର ଅଧିକାରିଣୀ ହୋଇଥାଏ:

ପତିବ୍ରତା ଧୃତି

ତା'ର ଅନ୍ତରରେ

ନିଷ୍ଠାସନ୍ଦୀପ୍ତ ହୋଇ ଉଠିନାହିଁ—

ଯଦିଓ ସେ ସ୍ୱାମୀକୁଳର ଅର୍ଥଲୋଭ

ସମ୍ବରଣ କରି ପାରେନା,

ସେହି ଚରିତ୍ର କିନ୍ତୁ ସନ୍ଦେହଜନକ:

ଦେଖ,

ଶୁଣ,

ବୁଝି ଚାଲ,

ଯା' କରଣୀୟ ତା' କର । ୭୭ ।

ଯାହାଙ୍କ ଆନୁକୂଲ୍ୟରେ

ହୁମେ ଉଦାମ ହୋଇ ଉଠିପାରିବ ନାହିଁ,

ପ୍ରତିକୂଳ ଯା'-କିଛିକୁ

ପ୍ରତିବାଦ, ନିରୋଧ, ନିରାକରଣ
ବା ବର୍ଜନ କରି ପାରିବ ନାହିଁ,
ଯାହାଙ୍କର ମନୋରଞ୍ଜନ କରି ପାରିବ ନାହିଁ—

ଆଚାର, ବ୍ୟବହାର, ବାକ୍ୟ,

ଆତ୍ମନିୟମନାରେ ତପ୍ତ ରହି,

ସୁସନ୍ଧିଷ୍ଟ ଚଳନରେ ନିଜକୁ

ନିୟୋଜିତ ରଖି,—

ତାଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ ହେବାକୁ ଯିବା

ତୁମ ପକ୍ଷରେ

ଗୋଟାଏ ଅପରାଧ,

ଆଉ, ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ମଧ୍ୟ

ଗୋଟାଏ ଦୁର୍ଦ୍ଦାତ୍ତ ପାତ୍ରନରେ ନିପାଡ଼ିତ ହେବା—

ଅନ୍ତରରେ, ବାହାରେ;

ଏହାଦ୍ୱାରା ଜାତକ ମଧ୍ୟ

ଶତ୍ରୁ-ସମର୍ଥ ହୋଇଉଠିବ କମ,

କାରଣ, ଏପରି ସ୍ଥଳେ

ତାଙ୍କର ଦୈହିକ ନିରୋଧ-କ୍ଷମତା

ପ୍ରାୟ ଦୁର୍ବଳ ହେଉଥାଏ;

ତେଣୁ, ପରିଣାତ ହେବା ଆଗରୁହିଁ

ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଅ,

ଯଦ୍ୱାରା

ଭଲ-ମନ୍ଦ ସମସ୍ତ ଯା'-କିଛିର ଭିତର-ଦେଇ

ତାଙ୍କୁ ଆଗୋଳି ଧରିପାର । ୭୮ ।

ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ୱାମୀର କୁଳ-ମର୍ଯ୍ୟାଦାକୁ

ପ୍ରଗଳ୍ଭ ସ୍ୱୈରିଣୀ ଆଚାର ଦ୍ୱାରା

ଅବଦଳିତ କରି ଚାଲେ,

ତା'ର ସଂପ୍ରବରୁ

ବିରତ ନ ରହିବା ମାନେ ହିଁ

ଆଭିଜାତ୍ୟକୁ ଅବଜ୍ଞା କରିବା ଅପରାଧରେ

ଅପରାଧ-ପକ୍ଷି ହେବା;—

କାରଣ, ସ୍ୱାମୀକୁଳମର୍ଯ୍ୟାଦା ଯା'ର ଅନ୍ତରରେ

ଶ୍ରେୟ ହୋଇ ଉଠିନି,

ବ୍ୟତ୍ୟୟୀ ସ୍ୱୈରାଚାର ଯା'ର ନିୟାମକ,

ପ୍ରବୃତ୍ତି-ଉଚ୍ଛଳ ଛନ୍ଦତାହିଁ

ତା'ର ଜୀବନର ଉଚ୍ଚତ ଚଳନା ହୋଇଉଠେ,

ସେ ସ୍ୱାମୀକୁଳରେ ସଂଯାତ ତ ଆଣିଥାଏ,

ତା ଛଡ଼ା, ତତ୍ପ୍ରସୂତ ସନ୍ତାନାଦି ମଧ୍ୟ

କୁଳ-କୃଷ୍ଣିକୁ ଅବଜ୍ଞା କରିବାର ପ୍ରବଣତା ନେଇ

ଜନ୍ମିଆଆନ୍ତି ପ୍ରାୟଶଃ;

ନାରୀ ବିବାହିତା ହିଁ ହେଉ,

ଆଉ, ନିବାହିତା ବି ହେଉ,

ସେ ଯଦି

ସ୍ୱାମୀ ବା ସ୍ୱାମୀର କୁଳାଚାରରେ

ଶ୍ରଦ୍ଧାବନତା ଓ ତତ୍ପ୍ରବୃତ୍ତି-ପରାୟଣା ନହୁଏ,

ଅଭିଜାତ ଗୌରବ ଯଦି ତା'ର ହୃଦୟକୁ

ବିନୀତ ବିନ୍ୟାସରେ

ଶ୍ରେୟ-ଆଚରଣ-ତପ୍ତ କରି ନ ଡୋକେ,

ସ୍ୱାମୀ ଓ ସ୍ୱାମୀ-କୁଳର ଦକ୍ଷ ବନ୍ଧନ-ପ୍ରବଣତା

ତା'ଠାରେ ଉଜ୍ଜୀବିତ ହିଁ ହୋଇ ଉଠିପାରେ ନା—

ସୌଷ୍ଟବ-ଆପ୍ୟାୟନା ନେଇ;

ତେଣୁ, ତା'ର ସଂସ୍ରବ ମଧ୍ୟ

ଅସାଧୁବୁଦ୍ଧି ଉଦ୍‌ଘାପକ । ୭୯ ।

ଶୁଣ ଝିଅ!

ତୁମେ ପରିଣାତା ବି ହୁଅ,

ଆଉ, ନିବାହିତା ବି ହୁଅ,

ଶ୍ରେୟଚର୍ଯ୍ୟା ଅନ୍ତରାସ-ଅନୁବେଦନା ନେଇ

ତୁମର ବରେଣ୍ୟ ଯିଏ

ଯିଏ ତୁମର ସ୍ୱାମୀ,

ଶ୍ରେୟ-ବିବେଚନାରେ

ଯାହାଙ୍କଠାରେ ସମ୍ପନ୍ନାନ୍ୱିତ ହୋଇଛ ତୁମେ,

ତାଙ୍କର ସାର୍ଥକ ସ୍ବପ୍ନ, ସମ୍ପଦ,
ମାନ, ମର୍ଯ୍ୟାଦା
ଶୁଭଦ ସମର୍ଥନ ଲତ୍ୟାଦିକୁ
ଯେତେହିଁ ଅବଞ୍ଚା କରି ଚାହୁଁଥିବ,—
ସେଇ ବରେଣ୍ୟ ହୁମର,
ସେଇ ସ୍ବାମୀ ହୁମର
ହୁମପ୍ରତି ଅନ୍ତରାସୀ ହୋଇଉଠି ପାରିବେ ନି,
ହୁମଠାରେ
ପ୍ରୀତିପ୍ରାଣ ହୋଇଉଠି ପାରିବେନି,
ହୁମର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ ତାଙ୍କ ନିକଟରେ
ପ୍ରୀତି-ପ୍ରଲୋଭନ-ପ୍ରବୋଧୀ ହୋଇ ଉଠିବନି,
ହୁମର ସଙ୍ଗ ଓ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ
ତୃପ୍ତ ଓ ଅଭିଦୀପ୍ତ ହୋଇ
ଉଠି ପାରିବେନି ସେ,
ହୁମର ସଙ୍ଗ ଓ ସାହଚର୍ଯ୍ୟ
ଶ୍ରୀ ଓ ଶ୍ରେୟଚଳନରୁ
ତାଙ୍କୁ ବ୍ୟାହତହିଁ କରି ତୋହୁଥିବ,
ତେଣୁ, ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନରେ
ହୁମେ ସମର୍ଥନାର କ୍ରମାଗତିରୁ
ପଛେଇ ଯାଉଥିବ,
ଠକିଯିବ ହୁମେ;
ଶୁଭଦ ସନ୍ଧିପୁ ଚଳନରେ ତାଲ,
ବରେଣ୍ୟ-ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ ହୁମକୁ
ସାର୍ଥକ କରିତୋଳ,
ଶିଶୁର-ଅନୁଦୀପ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ମୀ-ଅନୁବେଦନା
ହୁମକୁ ଆଶୀର୍ବାଦୀପ୍ତ କରି
ହୁମେ ଯଦି ନାରୀ ହୁଅ,
ହୁମର ସବର୍ଣ୍ଣ
ବା ହୁମଠାରୁ ବର୍ଣ୍ଣରେ ଯିଏ ଶ୍ରେଷ୍ଠ,

ଶ୍ରୀ-ମଣ୍ଡିତ କରି ତୋଳିବ । ୮୦ ।

କୁଳରେ ଯିଏ ଶ୍ରେଷ୍ଠ,
ତଦନୁପାତିକ ଶୀଳ-ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ
ବିଦ୍ୟା, ବିନୟ, ସଦାଚାର ଲତ୍ୟାଦିରେ
ଯିଏ ଶ୍ରେଷ୍ଠ,
ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବରେ ଯିଏ ଶ୍ରେଷ୍ଠ,
ସର୍ବତୋମୁଖୀନ ସଙ୍ଗତି ନେଇ
ଯିଏ ଉଦ୍ଭିନ୍ନ ହୋଇ ଉଠିଛନ୍ତି ଜୀବନରେ,
ଯା'ର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟପାଳୀ ଆପୁରଣମାଣ ସତ୍-ସମ୍ବେଗ
ପ୍ରୀତି-ସନ୍ଦୀପନା ନେଇ
ଅନୁଦୀପନା ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା-ନିରତ ସ୍ବଭାବତଃ—
ଅତ୍ୟୁତ ଶ୍ରେୟ-ନିଷ୍ଠାକୁ ଭିତ୍ତି କରି,
ତତ୍ସ୍ବାର୍ଥରେ ନିଜକୁ ସ୍ବାର୍ଥାନ୍ୱିତ କରି,—
ସେ ହିଁ ହୁମ ନିକଟରେ ଶ୍ରେୟ,
ତତ୍-ନିଷ୍ଠା ଓ ଅନୁରତି ହୁମକୁ
ତଦନୁଗ ଉନ୍ନତିର ଅଭିଯାତ୍ରୀ କରି ତୋଳିବ—
ନିଃସନ୍ଦେହରେ,
ତେବେ ବର-ନିର୍ବାଚନରେ
ବିଶେଷ କରି ଦେଖିବାକୁ ହେବ—
ସେଇ ବର
କୁଳରେ, ଶୀଳରେ, ଚରିତ୍ରରେ
ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଓ ଅନୁପୁରଣୀ କି ନା,
ପୁଣି, ଯେ କୌଣସି ଶ୍ରେୟହିଁ ହୁଅନ୍ତୁ ନା କାହିଁକି,
ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟପାଳୀ ଆପୁରଣମାଣ ଅନୁରଞ୍ଜନରେ
ଶ୍ରେୟସ୍ବାର୍ଥୀ ହେବାର ପ୍ରବୃତ୍ତି
ତାଙ୍କଠାରେ ସକ୍ରିୟଭାବରେ
ମୁଣ୍ଡ ତେକି ଥାଏ କି ଥାଏ,
ତାହାହିଁ ଶ୍ରେୟର ମୁଖ୍ୟ ଲକ୍ଷଣ;
ଉନ୍ନତିର ଉଦାର ଅନୁଶୀଳନାହିଁ ଶିଶୁର,
ସେ ବଶୀ—
ବିବର୍ତ୍ତନର ପରମ ବିଧି । ୮୧ ।

ଯେଉଁମାନେ

ବାସ୍ତବରେ ସ୍ବାମିସ୍ବାର୍ଥନା ନୁହଁନ୍ତି,
ରକ୍ଷଣ ଓ ଉପଭୋଗ-ପରିପୋଷଣା ଲାଗି
ସ୍ବାମୀର ପ୍ରୟୋଜନ ଯେଉଁମାନଙ୍କର,

ସେମାନଙ୍କର ହୃଦୟ

ନିବିଷ୍ଟ ଅନୁଧ୍ୟାୟିତା ନେଇ ରହିପାରେ ନା,
ଭାବ-ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ହିଁ ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନକୁ
ଦୋଳାୟମାନ କରି ରଖେ,

ନିଅର ପ୍ରୀତି ନାହିଁ ବୋଲି

ସେମାନେ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ହୋଇପାରନ୍ତି ନି କୌଣସିମତେ,

ପୁଣି, ଦୁଃସ୍ବ-ଦୋହଲା ହୃଦୟ ବୋଲି

ସୁସନ୍ଧିଷ୍ଟ ସୁବାକ୍ଷଣୀ ସହାନୁଧ୍ୟାୟୀ

ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା ଭିତରଦେଇ

ସ୍ବାମୀର ସ୍ବାର୍ଥ, ଅର୍ଥ ବା ସାମର୍ଥ୍ୟ ଯା'-କିଛିକୁ

ସୁଯୁକ୍ତ ସୁସଙ୍ଗତ ଅନୁବେଦନାରେ ବିନାୟିତ କରି

ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଓ ସୁବ୍ୟବସ୍ଥାରେ

ସ୍ବାମୀର ପରିପୋଷଣ-ତାପ୍ତର୍ଯ୍ୟରେ

ତା'କୁ ବ୍ୟବହାର କରି ବି ପାରନ୍ତି ନି;

ସେମାନଙ୍କ ଅନ୍ତରରେ ବି ଦୃଢ଼

ବାହାରେ ବି ଦୃଢ଼,

ଏଇ ଦୃଢ଼କୁ ଅତିକ୍ରମ କରି

ବା ବିନାୟିତ କରି

ସହଜ-ସହଜ-ଭାବରେ

ନିଜକୁ ସମାବେଶ ବି କରି ପାରନ୍ତିନି,

ବିରୋଧ, ବିଦ୍ବେଷ, ହିଂସା

ସ୍ବାର୍ଥ-ସନ୍ଧିଷ୍ଟ ପରଶ୍ରୀକାତରତାର ମାନ-ଅଭିମାନ

ଓ ଆତ୍ମଭରଣା ଯା'-କିଛି—

ସେଥିରେହିଁ ସେମାନେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥା'ନ୍ତି ପ୍ରାୟଶଃ,

ଏଇ କପଟ ସ୍ତ୍ରୀତ୍ବରେ

ଆତ୍ମିକ ବିକ୍ଷେପ

ନିରନ୍ତର ଦ୍ରୋହଦୀପନା ନେଇହିଁ ଚାଲୁଥାଏ;

ନିଷ୍ଠା ଯେଉଁଠି ସୁନ୍ଦର,

ଉତ୍ତର ସେଇଠାରେହିଁ ନନ୍ଦନା-ଦୀପ୍ତ । ୮୨ ।

ନାରୀତ୍ବ ସ୍ବାର୍ଥକ-ସମ୍ବୃଦ୍ଧ ହୋଇଉଠେ ସତୀତ୍ବରେ,

ଆଉ, ମାତୃତ୍ବ ସ୍ବାର୍ଥକ ହୋଇଉଠେ

ସୁସନ୍ତତିର ପ୍ରସୂତିତ୍ବରେ,

ପୁନଶ୍ଚ, ସତୀତ୍ବ ହେଉଛି ମାତୃତ୍ବର ଜନନୀ । ୮୩ ।

ସ୍ବାମୀର ଅଭିପ୍ରାୟ-ଅନୁସାରୀ

ଅନୁଚଳନରେ

ଯେ ଯେତେ ଦକ୍ଷା,

ଶୁଭାନୁଧ୍ୟାୟୀ ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ

ଯେ ଯେପରି ଧ୍ୟାନୀ

କୁଶଳ-ତପ୍ତର,—

ମାତୃତ୍ବରେ ବି ସେ ସେତେ ପ୍ରାଞ୍ଜ । ୮୪ ।

ସର୍ବବଂଶଜା ନାରୀ

ସେତେବେଳେ ହିଁ ଶୁଭ-ସନ୍ତତିର ଅଧିକାରୀ ହୋଇପାରେ,—

ଯେତେବେଳେ ସେ

ତା'ର ବରେଣ୍ୟ-କୁଳ-ସଞ୍ଜାତ

ଶ୍ରେୟ-କେନ୍ଦ୍ରିକ ସୁତପା ପୁରୁଷର ସହିତ

ପରିଣାତା ହୋଇଥାଏ,

ଆଉ, ଏହାର ଓଲଟା ଯେଉଁଠାରେ—

ପରିଧ୍ୟୁସୀ ପ୍ରକାରହିଁ ଉଚ୍ଚବ ହୋଇଥାଏ

ସେହିଠାରେ । ୮୫ ।

ପ୍ରୀତ୍ତୋକମାନଙ୍କର ଅବୈଧ ବ୍ୟଭିଚାରଦୃଷ୍ଟ

ବିକୃତ ଜନନ-ନୀତିର ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ

ଯେଉଁ ମାତୃତ୍ବ ଆବିର୍ଭାବ ହୁଏ,

ତା' କିନ୍ତୁ କୌଣସି ଦିଗରୁ ହିଁ

ପୂଜ୍ୟ ନୁହେଁ,

ବରଂ ତା' ଅଭିଶପ୍ତ

'କୁପୁତ୍ର ଯଦ୍ୟପି ହୁଏ

କୁମାରୀ କେବେବି ନୁହେଁ—

ଏଇ ସାଧୁବାଦ ସେଠାରେ

ଲାଞ୍ଜିତ ଓ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ହୋଇଥାଏ । ୮୭ ।

ସମସ୍ତଙ୍କରହିଁ

ବିଶେଷତଃ ପ୍ରାଲୋକମାନଙ୍କର

କେବେବି ନିଶା, ଭାଙ୍ଗ, ଅଖାଦ୍ୟ, କୁଖାଦ୍ୟ,

ଯଥା ପିଆଜ, ଉଷୁଣ, ମାଂସାଦି ଗ୍ରହଣରେ

ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ,

ଏବଂ ଅନାଚାର, କଦାଚାର,

ବ୍ୟସନ ଓ କୁକ୍ରିୟାସକ୍ତି

ସମନ୍ତରେ ପରିହାର କରିବା ଉଚିତ,

ତା'ଛଡ଼ା,

ଶ୍ରେୟ ବା ସ୍ବାମୀ-ଅନୁବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ

ପରିବାର, ପାରିପାର୍ଶ୍ବିକର ଇଷ୍ଟାନୁଗ ସେବା

ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧାନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ

ବ୍ରତ, ପର୍ବ-ପାର୍ବଣରେ

ବ୍ୟାପୃତ ରହିବା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ;

ଏହା ଶରୀର-ମନ ପକ୍ଷରେ ଜୀବନୀୟ

ପରିବାର ପକ୍ଷରେ ଉପାଦେୟ

ଏବଂ ସୁଜନନ-ବ୍ୟାପାରରେ

ହିତକର ହୋଇଥାଏ । ୮୭ ।

ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ

ଅନ୍ତରଞ୍ଜନୀ ସ୍ବାମୀ-ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାର ଭିତରଦେଇ

ବା ବେଦରତା ଚଳନାରେ

ସ୍ବାମୀକୁ ଯେତେ ମୁକ୍ତ ବା ବ୍ୟାହତ କରେ,

ଯେତେ ଆପଣାର କରିନିଏ,

ନିଜର ସହିତ ଏକାନ୍ତ କରିତୋଳେ,

କିମ୍ବା ବିଚ୍ଛିନ୍ନତା ବା ବିଭେଦ

ସୃଷ୍ଟି କରି ତାଲେ,

ତୃପ୍ତି ବା ଅତୃପ୍ତିର କାରଣ ହୋଇଉଠେ,—

ସେ ତା'ର ସେହିପରିହିଁ

ମନୋଜ୍ଞ ବା ବିଚାରଭାଜନ ହୋଇଉଠେ,

ଆଉ, ତା'ର ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତି ମଧ୍ୟ

ସେହିପରି ହୋଇଥାନ୍ତି ପ୍ରାୟଶଃ । ୮୮ ।

ସ୍ବାମୀଙ୍କ ପ୍ରତି ଅଶ୍ରଦ୍ଧା,

ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା, ଅବଜ୍ଞା ବା ଉପେକ୍ଷା,

ଗୁରୁଜନ ବା ସ୍ନେହାସ୍ପଦ ଯେଉଁମାନେ

ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି କୁର ଦୃଷ୍ଟି,

ପ୍ରଲୋଭନ-ପ୍ରବଳ ସ୍ୱାର୍ଥ-ସନ୍ଧିକ୍ଷ୍ମ ଭୋଗଲିପ୍ସା,

ନିହୁଳ ପ୍ରକୃତି,

ନିନ୍ଦାହଁ ଯା'

ତା'କୁ ନିରୋଧ ନ କରିବା,

ଏବଂ ପ୍ରଶଂସାହଁ ଯା'

ତା'କୁ ଉତ୍ସାହିତ ନ କରିବା,

ଘରର କଥା ବାହାରେ ପକାଇବା,

ଅପ୍ରିୟବାଦିତା,

ଅନ୍ୟକୁ ଦୋଷାରୋପ କରି

ଆତ୍ମସମର୍ଥନସ୍ବହା ଇତ୍ୟାଦି

ଅନାୟୁଷ୍ଟିର ହିଁ ପ୍ରିୟ ଆମନ୍ତ୍ରକ —

ସେ ନିଜରହିଁ ହେଉ

ବା ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତିର ହିଁ ହେଉ । ୮୯ ।

ବ୍ୟଭିଚାରିଣୀ କୌଣସି ସ୍ତ୍ରୀ

ପିତୃକୁଳର ସମାନ ବା ବରେଣ୍ୟ—

ଏପରି କୌଣସି ପୁରୁଷଠାରେ ଆତ୍ମୋତ୍ସର୍ଗ କରି

ନିବାହ-ନିବନ୍ଧରେ ପରିଶୁଦ୍ଧ ହୋଇ

ତତ୍ସ୍ୱାର୍ଥାନ୍ୱିତ ହୋଇ

ସେଇ ସଂସାରର ପରିଜନ ଓ ପରିବାର-ବର୍ଗଙ୍କ

ତଦର୍ଥ-ପୋଷଣ ସେବାନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ

ଯଦି ଜୀବନ ଅତିବାହିତ କରେ,

ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ନିଷାର ସହିତ

ସେଇ ଆଶ୍ରୟରେ ବସବାସ କରେ,—

ତା'କୁ ସେହି ପୁରୁଷର
ପୋଷ୍ୟା ସ୍ତ୍ରୀ କୁହାଯାଇ ପାରେ;
ଏପରି ଜୀବନ-ଯାପନ
କୁହିତ ହେଲେବି ଶ୍ରେୟ-ଅବିତ,
ସୁକେନ୍ଦ୍ରକ ଅନ୍ତଃକରଣରେ
ସେମାନେ ବି ସତ୍-ଜୀବନ ଯାପନ କରି ପାରନ୍ତି,
ଲୋକ-କଲ୍ୟାଣୀ ହୋଇ ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ
ସେମାନଙ୍କର ଚରିତ୍ର ଯେତେହିଁ ସେବାମୁଖର
ସଦ୍‌ଗୁଣ-ସମାବିଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ
ଯେପରିଭାବେ—
ଲୋକ-ଶ୍ରଦ୍ଧାକର୍ଷକ ମଧ୍ୟ ହୋଇଉଠେ ସେପରି,
ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ବ୍ୟଭିଚାରକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି
ସତ୍-ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା ହୋଇ
ସେମାନେ ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଯେତେ କରନ୍ତି—
ପ୍ରକୃତି ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ସେତେ
ବିହିତ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦେଉଥାଏ,
ସେମାନଙ୍କର ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତି ମଧ୍ୟ
ପିତୃବର୍ଣ୍ଣ ହିଁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତି—
ଯଦିଓ ନିମ୍ନ-ପର୍ଯ୍ୟାୟର ସେମାନେ । ୯୦ ।
ଯଦି କୌଣସି ଉକ୍ଷୁ କୁଳସମୂହ ନାରୀ
କୌଣସି ଅପକୃଷ୍ଟ କୁଳ-ସମୂହ ପୁରୁଷର ସହିତ
ଯୌନ-ସଂପ୍ରବାହିତା ହୁଏ,
ସେ-ପୁରୁଷ ବିଦ୍ବାନ୍ ବି ହେଉ
ଶ୍ରେୟର୍ଯ୍ୟମଣ୍ଡିତ ବି ହେଉ,
ବା ଯେତେ ବି ଶ୍ରେଷ୍ଠର ଆସନ
ଅଧିକାର କରୁ ନା କାହିଁକି,
ସେହି ଅପକୃଷ୍ଟ ଜୈବା-ସଂହିତ-ସମ୍ପନ୍ନ କୁଳର
ସର୍ବନାଶ ତ ହୁଏ ହିଁ,
ତା'ଛଡ଼ା,

ସେଇ ପୁରୁଷର ନିଷ୍ପିନ୍ନ ପୁଂବୀରାଣୀ
ସେଇ ନାରୀର ବିଧାନରେ ଅନୁପ୍ରବିଷ୍ଟ ହୋଇ
ଏପରି ବିରୁଦ୍ଧ ବିଷକ୍ରିୟାର ସୃଷ୍ଟି କରେ
ଯା'ର ଫଳରେ, ସେଇ ନାରୀର
ମଣ୍ଡିଷ, ମନ ଓ ଦେହର ସଙ୍ଗତିକୁ
ବିକୃତ କରି

ତା'କୁ ବିକେନ୍ଦ୍ରକ
କୁର ଓ କଦାଚାର-ପରାୟଣ କରିତୋଳେ—
ମନ ଓ ବିଧାନର
ହୁରପନେଇ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଆଣି;
କିନ୍ତୁ ପୁଣି ସେଇ ନାରୀ ଯଦି
ଉକ୍ତ ପୁରୁଷର ସଂସ୍ରବ ଡ୍ୟାଗ କରି
ଉଚ୍ଚ-କୁଳ-ସମୂହ କୌଣସି ଶ୍ରେୟ-ପୁରୁଷର
ସଂସ୍ରବ ଲାଭ କରେ—
ତା' ହେଲେ ବି ତାର ଗର୍ଭଜାତ ସନ୍ତାନ
ଉକ୍ଷୁଷୀ ପ୍ରେୟ-ସୌଷ୍ଠବର ସମ୍ପଦରୁ
ଅନେକ ପରିମାଣରେ ବିହୀନ ହୋଇଉଠେ;
ବଞ୍ଚିତ ହୁଏ ସେ
ତା'ର ବୈଧୀ ପ୍ରାକୃତିକ ପରିପୋଷଣାରୁ
ଅନେକ ପରିମାଣରେ,
ତଥାପି ତା' ମନ୍ଦର ଭଲ,
ସେ-ଜନନ
ଗଣ-ବିଧି-ବୈଧୀ-ବିବର୍ତ୍ତନର ବ୍ୟତିକ୍ରମ
ସୃଷ୍ଟି କରେ କମ୍‌ହିଁ । ୯୧ ।

ହୁଷା, ବ୍ୟଭିଚାରିଣୀ ନାରୀ
କୁଳ, ଶାଳ, ଯୋଗ୍ୟତା ଓ ମର୍ଯ୍ୟାଦାରେ ଶ୍ରେୟ
କୌଣସି ପୁରୁଷକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି
ଏକାନ୍ତଧ୍ୟାୟୀ ଆବେଗ ନେଇ
ଯଦି ଜୀବନ କଟାଏ,

ସେ-ବି ବରଂ ଗ୍ରାହ୍ୟ ହୋଇପାରେ,
 କିନ୍ତୁ ପ୍ରତିଲୋମ-ପତିତପା ନାରୀ
 ଯେତେ ବି ଔଷ୍ଣ୍ୟମଣ୍ଡିତ ହେଉ ନା କାହିଁକି,
 ସେ ଅନାଚରଣୀୟା—
 ସର୍ବତୋଭାବରେ ପରିତ୍ୟାଜ୍ୟା,
 ଦେବସେବା, ଗଣସେବା ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରକାର୍ଯ୍ୟ ପକ୍ଷରେ
 ସେ ବିଷାକ୍ତ ବାତାବରଣ ବିଶେଷ,
 ସେ ପରିବାର, ଗଣ-ସମାଜ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରର
 ଅମର୍ଯ୍ୟାଦାବାହିନୀ ତ ନିଷ୍ପୟ,
 ତା'ଛଡ଼ା, ଏପରି ସଂକ୍ରମଣ-ସରବରାହୀ
 ଅପକୃଷ୍ଟ ଛାତକର ପ୍ରସୂତି—
 ଯେଉଁମାନେ ପରିବାର, ସମାଜ, ରାଷ୍ଟ୍ର
 ଆବର୍ଣ୍ଣ, ଧର୍ମ ଓ କୃଷ୍ଣର ଅଭିନ୍ନାତ-ସ୍ୱରୂପ,
 ଏକ କଥାରେ,
 ଧର୍ମ, କୃଷ୍ଣ ଓ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ-ସଂଯାତୀ
 ଆକ୍ରମଣକାରୀର ସୁଚକ୍ଷୁରୀ ସେମାନେ;
 ସାବଧାନ ସମାଜ!
 ବଞ୍ଚିବାକୁ ଯଦି ଚାହୁଁ,
 ସମର୍ଥନା ଯଦି ଚାହୁଁ,
 ସନ୍ଧିସାପ୍ତର୍ଷ କୃତ କଟାକ୍ଷରେ
 ଏଇ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ-ଅଭିଯାନକୁ ନିରୋଧ କର। ୯୨ ।
 ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ ଯଦି ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ସଦାଚାରୀ ନ ହୁଅନ୍ତି,
 ବା ସେମାନଙ୍କର ବିବାହ-ସଂସ୍କୃତି
 ଯଦି ସମାଜୀୟ ନ ହୁଏ,
 ତେବେ ସେମାନଙ୍କର ଗର୍ଭଜାତ ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତିକୁ
 ସର୍ବଦାହିଁ
 ଅସୁସ୍ଥ ଓ କଦାଚାରୀ-ମନୋବୃତ୍ତି-ସମ୍ପନ୍ନ
 ହୋଇଉଠିବାର ଦେଖାଯାଏ;
 କାରଣ, ସେଇ କଦାଚାର-ସଂସ୍କାର
 ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ତିମ୍ବକୋଷକୁ

ବ୍ୟତ୍ୟୟା କରି
 ଶାରୀରିକ ନିରୋଧ-କ୍ଷମତାକୁ
 ହର୍ବଳ କରି ତୋଳୁଥାଏ;
 ଆଉ, ପୁରୁଷର ବେଳକୁ ମଧ୍ୟ
 ସେମାନଙ୍କର ବୀଜକୋଷରେ
 ସେଇ କଦାଚାର ସଂକ୍ରମିତ ହୋଇ
 ମନୋବୃତ୍ତିକୁ ମଧ୍ୟ
 ତଦନୁଗ କରିତୋଳେ;
 ତେଣୁ, ସ୍ୱାମୀ-ଅନୁଗ ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକତା ନେଇ
 ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ ଯଦି ସଦାଚାରୀ ହୋଇଉଠନ୍ତି,
 ସେମାନଙ୍କୁ ସଦ୍-ଉପାୟଶୀ
 ସନ୍ତାନପନା-ପ୍ରବଣ ହୋଇଉଠିବାର ଦେଖାଯାଏ;
 ଆଉ, ଯେଉଁ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ
 ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ ସ୍ୱାମୀକୁ
 କଦାଚାର-ପ୍ରବଣ କରିତୋଳନ୍ତି,—
 ସେମାନଙ୍କର ମନୋବୃତ୍ତି ମଧ୍ୟ
 ତଦ୍‌ଗତିସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇଉଠିବାର ଦେଖାଯାଏ
 ପ୍ରାୟଶଃ—
 ଅଧିକତରଭାବରେ । ୯୩ ।
 ଜନନୀ! ସ୍ମରଣ ରଖ—
 ତୁମର ଇଷ୍ଟାନ୍ତରା,
 ସଶ୍ରଦ୍ଧ ସ୍ୱାମୀସ୍ୱାର୍ଥ-ପରାୟଣ
 ପ୍ରାଣବନ୍ଧ ଚରିତ୍ର—
 ଯା' ବାକ୍ୟରେ, ବ୍ୟବହାରରେ
 ଓ ଅନୁବର୍ତ୍ତା ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ
 ଗୋଟାଏ ସୁସଜ୍ଜିତ ସମସ୍ତେ ଅଭିଦୀପନାର
 ସୃଷ୍ଟି କରି ତୋଳିଛି—
 ତା'ର ପରିମାପ ଯେପରି,
 ତୁମଠାରେ ଶ୍ରଦ୍ଧାଭିଦାସ୍ତ ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତିର
 ଶିକ୍ଷାର ଭିତ୍ତି ବି ସେହିପରି,

ତୁମର ଆଚାର, ବ୍ୟବହାର, ବାକ୍ୟାଳାପ
 ଏପରିକି, ପ୍ରତିଟି ପଦକ୍ଷେପ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
 ସେମାନଙ୍କ ଅନ୍ତଃକରଣରେ
 ଉକ୍ତପ୍ରକାରର ଉଦାପନାର ସୃଷ୍ଟି କରି
 ଚରିତ୍ରକୁ ମଧ୍ୟ ସେଇ ରଙ୍ଗରେ ରଙ୍ଗିଳ କରିଦେଲିବ;
 ଯେଉଁ ଜୈବା-ସଂସ୍କୃତିର ପ୍ରସବିତ୍ରୀ ତୁମେ
 ତୁମର ସେହି ପ୍ରକୃତି-ସଙ୍ଗତ ପରିଚର୍ଯ୍ୟାହିଁ
 ସେମାନଙ୍କୁ
 ସେଇପ୍ରକାରର ଉଦ୍‌ଗତି ପଥରେ ନେଇଯିବ,
 ତୁମେ ନିଜେ ସଂସ୍ଥା ହୁଅ,
 ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୁଅ,
 ଆଚାର, ବିଚାର, ବାକ୍ୟ, ବ୍ୟବହାରରେ
 ଯୋଗ୍ୟ କର୍ମକ୍ଷମତାରେ
 ଉକ୍ତ ଅଭିଦୀପନା ଯେତେହିଁ ଫୁଟନ୍ତ ହୋଇଉଠିବ
 ଔଜ୍ଜ୍ଵାଳ୍ୟ ବିକିରଣ କରି—
 ତେତେହିଁ ଆକୃଷ୍ଟ ହେଉଥିବେ
 ତୁମର ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତି ତୁମ ଆଡ଼କୁ,
 କେବଳ ସେମାନେ ନୁହଁନ୍ତି—
 ଏପରିକି, ସେମାନଙ୍କର ପରିବେଶ ମଧ୍ୟ
 ଉଦ୍‌ବୃଦ୍ଧ ହୋଇ ଉଠିବ ତୁମଠାରେ;
 ସେଇ ଅନୁସରଣ ଦ୍ଵାରା ସେମାନଙ୍କର ଯୋଗ୍ୟତା ମଧ୍ୟ
 ଅଭିଦୀପ୍ତ ହେଉଥିବ,
 ବାକ୍ୟ, ବ୍ୟବହାର, ଚାଲିଚଳନ ମଧ୍ୟ
 ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହେଉଥିବ ସେପରି,
 ତୁମର ପୋଷଣହିଁ ତୁମର ମାତୃତ୍ଵର
 ଉପଯୁକ୍ତ ଅର୍ଥ୍ୟ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରିବ—
 ତୁମର ତୃପ୍ତି ଓ ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତିଙ୍କର
 ଉଦ୍‌ବର୍ଦ୍ଧନର ଚାଟିକାଠି ସେଇଠାରେ । ୯୪ ।
 ନାରୀର ମସ୍ତିଷ୍କରେ ଯୌନଦୀପନା ନେଇ
 ଯେତେ ପୁରୁଷର ଛାପ ନିବନ୍ଧ ହୋଇ ରହିବ,

ସେଇ ନାରୀ
 ଯେ-କୁଳରେ ପରିଣାତା ହେଉନା କାହିଁକି,
 ସେଇ କୁଳର କୌଳିକ ପ୍ରକୃତି
 ସେତେହିଁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଓ ବ୍ୟତିକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇପାରିବ,
 ଯେ-ପ୍ରକାର ସଂସ୍ତବର ଭିତର ଦେଇ
 ଯୌନଦୀପନା ଯେ-ପରିକ୍ରମାରେ
 ଯେ ପୁରୁଷର ଛାପ
 ସ୍ମୃତିର ପଥରେ ଉଦ୍ଭିନ କରିଦେଲିବ,—
 ସନ୍ତତି-ପ୍ରକୃତି ସେହିପରିହିଁ
 ଉଦ୍‌ଗର୍ଗ-ପ୍ରକୃତି-ସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇଉଠିବ,
 ଆଉ, ସେଇ ପ୍ରକୃତି ଦ୍ଵାରା
 ଅଭିଭୂତ ବା ଆବିଷ୍ଟ
 ସଂସ୍କାର-ସମ୍ପନ୍ନ ପ୍ରକୃତି
 ଯା' ସେଇ ପ୍ରକୃତିର ଆୟତ୍ତାଧୀନ ଥାଏ,
 ସେଗୁଡ଼ିକ ସେପରି
 ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ନେଇ
 ମର୍ଯ୍ୟାଦାଶୂନ୍ୟ ଅଭିଶପ୍ତ ଆଲୋଡ଼ନରେ
 ମୂଢ଼ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ଵରେ ତତ୍‌ପ୍ରକୃତି-ସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇ
 ଉଦ୍‌ଗତି ଲାଭ କରିବ;
 ସେଇ ଜାତକର ପ୍ରକୃତିରେ
 ଅତ୍ୟନ୍ତ ଏକାନ୍ତଧ୍ୟାୟିତାର ଅଭାବହିଁ
 ଘଟିବାକୁ ଦେଖାଯାଏ ପ୍ରାୟଶଃ,
 ଆଉ, ଜାତକର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ମଧ୍ୟ
 ବ୍ୟତିକ୍ରମହୀନ ହୋଇପାରେ,
 ତେଣୁ, ନାରୀ ଶ୍ରେୟ-ଶ୍ରଦ୍ଧା-ଅଧ୍ୟୁଷିତ
 ଉକ୍ତ ଶ୍ରେୟ-ସ୍ଵାର୍ଥ-ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା
 ମନୋଃ-ତପା ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣଶୀଳା
 ଯେତେହିଁ ହୋଇଉଠେ,
 ତେତେହିଁ ପରିବାର, ପରିବେଶ, ସମ୍ପ୍ରଦାୟ
 ସମାଜ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ର ପକ୍ଷରେ ମଧ୍ୟ

ଶ୍ରେୟସ୍ପ୍ରସୂତି ହୋଇ
 ସମ୍ବନ୍ଧନାହୁଁ ପ୍ରଦୀପ୍ତ କରି ତୋଳିଥାଏ,
 ଆଉ, ତାହାହିଁ ସର୍ବଥା ଶ୍ରେୟ । ୯୫ ।
 ତୁମର ପିଲାପିଲି ବା ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତି—
 ସେମାନେ ଯେ ତୁମକୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା କରନ୍ତି ନି,
 ସେବା କରନ୍ତି ନି
 ବା ତୁମ ସହିତ ସଦ୍‌ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ନି—
 କାହିଁକି, ତା' କ'ଣ ଭାବି ଦେଖିଛ?—
 ତୁମେ ତୁମର ସ୍ବାମୀ, ଶ୍ୱଶୁର, ଶାଶୁ
 ଗୁରୁ, ଆତ୍ମୀୟ-ସ୍ବଜନମାନଙ୍କୁ
 ଆପ୍ରାଣ ଇଷ୍ଟନିଷ୍ଠା ନେଇ
 ସକ୍ରିୟ ସାନ୍ତୁକ୍ୟ ବାକ୍ୟ ଓ
 ସଦ୍‌ବ୍ୟବହାର ସହିତ ସେବା କରିନ,
 ଫୁଲ କରି ତୋଳିନ ସେମାନଙ୍କୁ,
 ତୁମର ହସ୍ତ ପଦୁହସ୍ତ ହୋଇ ଉଠିନି—
 ଗୋଟାଏ ସମ୍ବଳ-ସ୍ନେହ-ଅନୁରାଗୀ ସେବାରେ
 ସେମାନଙ୍କ ନିକଟରେ,
 ବାକ୍ୟ, ବ୍ୟବହାର ଓ କର୍ମରେ
 ଅମେଳିହୁଁ ଦେଖୁ ଆସିଛନ୍ତି
 ତୁମର ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତି ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କ ଭିତରେ,
 ହୁଏତ, ଦୃଢ଼ଭରା ଝଗଡ଼ା-ଝାଡ଼ି
 ତୁମର ସ୍ବାମୀ ବା ଶ୍ୱଶୁର-ଶାଶୁ
 ବା ଗୁରୁଜନଙ୍କ ସହିତ
 ଦେଖୁ ଆସିଛନ୍ତି ସେମାନେ,
 ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରବୃତ୍ତି ମଧ୍ୟ କ୍ରମଶଃହିଁ
 ସେଇ ରଙ୍ଗରେ ରଞ୍ଜିତ ହୋଇଉଠି ଚାଲିଛି,
 ତୁମର ଚରିତ୍ର ଦେଖି
 ସଶ୍ରଦ୍ଧ, ସାନ୍ତୁକ୍ୟ ଅନୁରାଗରେ
 ସେମାନେ ତୁମଠାରେ
 ଆନନ୍ଦ ହୋଇ ଉଠି ପାରିନାହାନ୍ତି ସେଥିପାଇଁ,

ହିସାବ କରି ଦେଖି,
 ତୁମର ନିଜର ପ୍ରକୃତିହିଁ
 ସେମାନଙ୍କୁ
 ବିକୃତ-ପ୍ରକୃତିସମ୍ପନ୍ନ କରିତୋଳିଛି
 ସେଇ ଅନୁଦ୍ୟୋତନାରେ;
 ନିଜେ ସଂସ୍ଥ ହୁଅ,
 ସଶ୍ରଦ୍ଧ ସେବା-ସାନ୍ତୁକ୍ୟମିତାରେ
 ବାକ୍ ଓ ବ୍ୟବହାରରେ ନୟିତ କରି
 ନିଷ୍ଠାରେ ଇଷ୍ଟ-ସୁନିଷ୍ଠ କରିତୋଳ—
 ନିଜେ ହୋଇ ସେମାନଙ୍କୁ,
 ଆଉ, ବାକ୍ୟ, ବ୍ୟବହାର
 ଓ ଲୋକପରିଚର୍ଯ୍ୟାର ଭିତର ଦେଇ
 ସେମାନେ ଯେପରି ତୁମକୁ
 ମିଳନୋତ୍ସୁକ, ସୌଜନ୍ୟପ୍ରାଣ,
 ସେବାସମ୍ବନ୍ଧ ପ୍ରକୃତିମୁକ୍ତ ଦେଖି ପାରନ୍ତି,—
 ସେମାନଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଯେପରି
 ଆପଣାଛାଏଁ ଆନନ୍ଦ ହୋଇଉଠେ ତୁମପ୍ରତି,
 ତୁମେ ବି ସ୍ବସ୍ଥ ହେବ,
 ସେମାନେ ବି ସୁଖୀ ହୋଇ ଉଠିବେ ତୁମପ୍ରତି । ୯୬ ।
 ନାରୀର ସୁକାତକ-ଜନନୀ ହେବାକୁ ହେଲେ ଦରକାର—
 ସ୍ବାମୀର ଅର୍ଥାତ୍ ପୁରୁଷର
 ମନୋଞ୍ଜ ହେବାର ଉଦ୍‌ଗ୍ରୀବ ଆକାଂକ୍ଷା
 ସକ୍ରିୟଭାବରେ ପାଇ ବସିବା,—
 ଯା' ନ କରି ପାରିଲେହିଁ
 ନିଜର ଅନ୍ତର
 ବେଦନାରେ ଅତିଷ୍ଠ ହୋଇଉଠେ,
 ତା'ର ଆନୁକୁଲ୍ୟରେ ଉଚ୍ଛଳ ଆଗ୍ରହ
 ଓ ଆନୁକୁଲ୍ୟଜନକ କର୍ମ-ନିରତି,
 ପ୍ରତିକୂଳ ଯା'—
 ତା'ର ନିର୍ମଳ ନିରୋଧ ବା ବର୍ଜନରେ

ଲକ୍ଷ୍ମୀପୁତ୍ର ଅନୁନୟନରେ
 ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା ମିତିଚଳନସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇ
 ସ୍ବାମୀ ଓ ସ୍ବାମୀପରିବାରର ହୃଦ୍ୟ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା,
 ନିନ୍ଦନୀୟ କୌଣସି-କିଛିକୁ
 ବା ଦୋଷଦୃଷ୍ଟିକୁ
 କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ପ୍ରଶ୍ନିତ ନ-ଦେବା
 ବା ନ-କହିବା,

ଶୁଭ ବା ସତ୍ ଯା'—
 ତା'କୁ କଥାରେ, ଆଚାରରେ, ବ୍ୟବହାରରେ
 ପରସ୍ପର ଭିତରେ ଆଦାନ-ପ୍ରଦାନରେ
 ତୃପ୍ତି ଉପଭୋଗ;
 ନାରୀ ତା'ର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବକୁ ବିନାଶିତ କରି
 ଏଗୁଡ଼ିକୁ ଜୀବନରେ ଯେତେହେଁ
 ଆୟତ୍ତ କରି ପାରିବ,—
 ବରେଣ୍ୟ-କୁଳ-ଅଭିଜାତ ସ୍ବାମୀଠାରୁ
 ବରେଣ୍ୟ ସନ୍ତାନର
 ପ୍ରସୂତି ହୋଇ ଉଠି ପାରିବ ତେତେହେଁ,
 ପ୍ରସାଦ-ନନ୍ଦିତ ଅନ୍ତଃକରଣ ନେଇ
 ହୁନିଆକୁ ଉପଭୋଗ କରିବା
 ତା'ର ପକ୍ଷେ ହସ୍ତାମଳକବତ୍ ହୋଇ ଉଠିବ । ୯୭ ।
 ପୁରୁଷର ପୌରୁଷ-ସମ୍ବେଗ-ଅନୁସୂୟତ
 ଜନି-ବିନାୟନ ଶିତିସ୍ଥାପକ,
 କିନ୍ତୁ ନାରୀର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଯୋଗାଯୋଗ-ସମ୍ବୃତ
 ରଜସ୍-ଦୀପନା,
 ତିମିଳୋଷ୍ମର ଭିତରେ ଯେ ରଜୋବିନ୍ୟାସ
 ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ
 ଯା'କୁ ସ୍ତ୍ରୀ-ଜନି କହନ୍ତି—
 ତା' ପୁରୁଷ-ସଙ୍ଗତ ଅନୁକ୍ରମଣାରେ
 ଯଥାପ୍ରକୃତି ସଜ୍ଜିତ ହୋଇ
 ମର୍ମରେ ଉକ୍ତ ପୌରୁଷ-ସନ୍ଦୀପ୍ତ ଧାରଣାର

ରେଖାପାତ କରେ:

ତେଣୁ, ଯେ ନାରୀ
 ଯେତେ ପୁରୁଷର ସଙ୍ଗତି ଲାଭକରେ,
 ରଜୋବିନ୍ୟାସ ମଧ୍ୟ ତା'ର ସେପରି
 ସେଇ ସେଇ ସମ୍ବେଗ-ଅନୁପାତିକ
 ବିନ୍ୟାସ-ବିଧୂତ ହେବାକୁ ଚାହେ,
 ପୁଣି, ବହୁ-ପୁରୁଷଗାମୀ ଯେ ସ୍ତ୍ରୀ—
 ତା'ର ବିନ୍ୟାସ ମଧ୍ୟ ସେହିପରିଭାବେ
 ବହୁ ପୁରୁଷରେ ବିନ୍ୟାସିତ ହୋଇ
 ଗୋଟାଏ ବିତୃମ୍ବିତ ବିକାର ସୃଷ୍ଟି କରିତୋଳେ—
 ବିଧାନକୁ ବିନ୍ୟାସ କରି,
 ଫଳରେ, ପୁରୁଷ-ବାଜାନ୍ତର ରଜୋବିନ୍ୟାସ ମଧ୍ୟ
 ସେପରି ସମ୍ବେଗଦୀପ୍ତ ହୋଇଉଠେ ନା,
 ସୁଜନନ ମଧ୍ୟ କ୍ଷୁବ୍ଧ ହୁଏ—
 ସେଇ ଅନ୍ତରର ଧୃତିରେଖା-ଅନୁବେଦନୀ
 ଅନୁଧ୍ୟାୟୀ ବିତୃମ୍ବିତରେ;
 ପୁଣି, ନାରୀର ବହୁଗମନାଧିକ୍ୟ
 ଯେ-କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେତେ ବେଶି ହୁଏ—
 ସେଠାରେ ପ୍ରକୃତି-ବା ବୈଧାନିକ ସ୍ୱଭାବ ହେଁ
 ତା'ର ଗର୍ଭ-ଧାରଣ-କ୍ଷମତାକୁ
 ନିରୁଦ୍ଧ କରିତୋଳେ,
 ତେଣୁ, ନାରୀର ବହୁ ପୁରୁଷ-ସଙ୍ଗତି
 ସୁଜନ-ବିକ୍ଷୋଭୀ, ବ୍ୟତିକ୍ରମୀ,
 କିନ୍ତୁ ପୁରୁଷର ବେଳକୁ ସେପରି ନୁହେଁ,
 ସେଥିପାଇଁ ଜଣେ ପୁରୁଷ
 ବୈଧୀ-ଅନୁକ୍ରମଣାରେ
 ବହୁ ସ୍ତ୍ରୀର ସ୍ବାମୀ ହୋଇପାରେ;
 କିନ୍ତୁ ଜଣେ ନାରୀ ପକ୍ଷରେ
 ବହୁ ପୁରୁଷର ସ୍ତ୍ରୀ ହେବା—
 ବିକାରର ବିତୃମ୍ବିତ ଆହ୍ୱାନ ଛଡ଼ା
 ଆଉ କିଛି ବି ନୁହେଁ;

ଇଶ୍ଵର ପରମପୁରୁଷ—
ପ୍ରକୃତିର ବହୁ ଆଲିଙ୍ଗନରେ ମଧ୍ୟ
ସେ ସଲୀଳ—

ପ୍ରତୀପ୍ତ ସମ୍ବେଗ । ୯୮ ।

ପତିବ୍ରତା ସତୀ-ସାଧ୍ଵୀ ରମଣୀୟ ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତି
ସୁକେନ୍ଦ୍ରୀକ ଆତ୍ମ-ବିନାୟନ-ତପ୍ତର ହୋଇଉଠନ୍ତି,
କାରଣ, ତା'ର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଯୋଗାବେଗ
ଏପରି ଦୃଢ଼ ଚଳଦୃଶୀଳ,

ଯା'ର ଫଳରେ, ସେଇ ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତିଙ୍କର
ବୈଧାନିକ ବିନାୟନା
ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଯୋଗାବେଗ
ତଦନୁପାତିକହିଁ ହୋଇଥାଏ,

ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ଵ ମଧ୍ୟ
ସେଇ ସଂଗଠନରେ ସଂଗଠିତ ହୋଇଥାଏ;
ସମ୍ବେଗ ଯେଉଁଠାରେ ଶୁଥ,
ଆତ୍ମବିନାୟନ-ତପ୍ତରତା

ଓ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା ଅନୁବେଦନା ମଧ୍ୟ
ସୁସଙ୍ଗତି ନେଇ
ସେଠାରେ ବିନ୍ୟାସ-ବିରୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଉଠେନା,
ବୋଧୁମର୍ମ ବି ସେପରି ଅବିନ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଉଠେ,
ଯେ କୁଳ, ଯେ ପୁରୁଷାନୁକ୍ରମ
ଓ ଯେପରି ତପାନ୍ତରର୍ଯ୍ୟାର ଭିତରଦେଇ
ପୁରୁଷର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଜ୍ଞାନ
ଏବଂ ନାରୀର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ରଜସ୍ଵ-ଦୀପନା
ସେପରି ବିନ୍ୟାସ-ସଂସ୍ଥ

ହୋଇଉଠେ:—

ସେମାନଙ୍କ ବୋଧୁ, ବିବେଚନା, ବିଚାରଣା ମଧ୍ୟ
ସେପରି ବାକ୍ୟ, ବ୍ୟବହାର, ଆଚରଣ-ସମନ୍ୱିତ ହୋଇ
ସେପ୍ରକାର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ଵରେ ଉଦ୍ଭିଦ ହୋଇଉଠେ,
ତେଣୁ, ଉପଯୁକ୍ତ ପରିପୋଷଣୀ କୁଳର

ପରିପୋଷଣୀ ପ୍ରକୃତି-ସମ୍ପନ୍ନ କନ୍ୟା ସହିତ
ଯଦି ଉପଯୁକ୍ତ ପରିପୁରଣୀ କୁଳର
ପରିପୁରଣୀ ଚରିତ୍ର-ସମ୍ପନ୍ନ ପୁରୁଷର
ବିବାହ ହୁଏ,—

ତତ୍କାଳ ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତି ମଧ୍ୟ
ସେଇ ବିଧାୟନାରେ
ବିଧୂତ ହୋଇ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି—
ଯଦି ଅନ୍ତଃକ୍ଷେପ କିଛି
ସଂଘଟିତ ନ ହୋଇଥାଏ;

ଇଶ୍ଵରଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତ ଅଭିଦୀପନାହିଁ
ପ୍ରେରିତ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ,
ତାଙ୍କଠାରେ ଆତ୍ମ-ବିନ୍ୟାସ କରିବାହିଁ
ଇଶ୍ଵରଙ୍କଠାରେ ଆତ୍ମ-ବିନ୍ୟାସ,
ସେଇ ସ୍ଥୟା ବିନ୍ୟାସ-ସଙ୍ଗତିରେ
ଯେ ଯେପରି ସଙ୍ଗତ ହୋଇଉଠେ—
ଅତ୍ୟୁତ ଭାବ-ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇ,—

ସେ ତଦନୁପାତିକ
ପରାବର୍ତ୍ତନୀ ସଂଗଠନରେ ମୂର୍ତ୍ତି ହୋଇଉଠେ,
ଇଶ୍ଵରହିଁ ପରାବର୍ତ୍ତନୀ ସମ୍ବେଗ । ୯୯ ।

ଜୀବନରେ ଯଦି ପ୍ରସୂତି ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ ଚାହଁ,
ଅନ୍ତଃକରଣକୁ ସୁଖୀ ରଖିବାକୁ ଚାହଁ,—
ସୁଗଣ ଓ ସୁରୁଜନ-ସହ
ତୁମର ସ୍ଵାମୀଙ୍କ ପ୍ରତି
ଗୋଟିଏ କଥାରେ, ତୁମର ସ୍ଵାମୀ ଓ ତତ୍-ସମ୍ପର୍କିତ
ଶ୍ରଦ୍ଧାଭାଜନ ଓ ସ୍ନେହାସ୍ପଦ ଯେଉଁମାନେ
ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ନିରଭିମାନ ହୁଅ
ଅମାନିତା ନେଇ;
ସ୍ଵାମୀଙ୍କ ସୁହାଗ ପ୍ରତ୍ୟାଶା କରିବାକୁ ଯାଅ ନା,
ସ୍ଵାମୀଙ୍କୁ ସୁହାଗ-ସୌଜନ୍ୟରେ
ଆପ୍ୟାୟନୀ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ

ଶ୍ରୀତ-ପୁଲ୍ଲ କରି ତୋଳ,
 ଏବଂ ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତଭାବେ
 ତାଙ୍କର ସୁହାଗ ଯଦି ପାଅ—
 ନିଜକୁ ସେଥିରେ କୃତାର୍ଥ ମନେକର:
 ତାଙ୍କର ସ୍ୱାର୍ଥ ତୁମର ସ୍ୱାର୍ଥ ହୋଇଉଠୁ,
 ତାଙ୍କର ଅନୁରତି ଓ ଅନୁରତି
 ତୁମର ଜୀବନର ପ୍ରିୟପ୍ରବଣତା ହୋଇଉଠୁ,
 ତାଙ୍କରି ଉପତଥା ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନାହିଁ
 ତୁମକୁ ବ୍ୟାପୃତ କରିରଖୁ,
 ତାଙ୍କର ଜୀବନବର୍ଦ୍ଧନାହିଁ
 ତୁମର ଆତ୍ମପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଉଠୁ;
 ଏପରି କରିହିଁ
 ସ୍ୱତଃ-ଅନୁଧ୍ୟାୟୀ ଅନୁବେଦନା ନେଇ
 ଆତ୍ମ-ନିୟମନ କରି—
 ସୁହାଗ-ସନ୍ଦୀପନୀ
 ଆତ୍ମପ୍ରସାଦୀ ଅନୁପ୍ରେରଣା ନେଇ;
 ବାଧା-ବିପତ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ବିନାଶିତ କରି
 ବ୍ୟବହିତ ବିନାୟନାର କୁଶଳ ଦକ୍ଷତାରେ;
 ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକୁ ସୁସ୍ଥି-ମଣ୍ଡିତ ରଖ,
 ଶ୍ରମକାତର ହୁଅନା,
 ତାଙ୍କର ବିରାଗ, ବିରୂପ ବା ବ୍ୟତୀପାତରେ
 ବିଶ୍ୱବ୍ୟ ନ ହୋଇ
 ତାଙ୍କର ସ୍ୱାର୍ଥ ଓ ସୁସ୍ଥି-ସାଧନାରେ
 ରତ ଥାଅ,
 ଏବଂ ତାଙ୍କର ଅବଗୁଣ
 ଯଦି କିଛି ଥାଏ—
 ସହ୍ୟ, ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଓ ଅଧ୍ୟବସାୟରେ
 ସୁକୌଶଳରେ
 ତନିଭାଜନଶରେ ଯତ୍ନବାନ୍ ହୁଅ;
 ଏଇ ଶ୍ରୀତ-ପୁଲ୍ଲ

ଆତ୍ମବିନାୟନା ଭାଗଦୀପନା ହୁଁ
 ସୁସଂଗ୍ରାହର ଜନନୀ ହେବାର
 ସୁ-ସନ୍ଦୀପ୍ତ ସୁ-ବର୍ମ,
 ସତୀ ହୁଅ,
 ସାଧୁୀ ହୁଅ,
 ଶଶ୍ୱରହିଁ ସଦ୍-ସତ୍ତା,
 ତାଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦ-ଅନୁରଣନ
 ତୁମର ଜୀବନକୁ ନନ୍ଦିତ କରିତୋଳୁ—
 ଯୋଗ୍ୟତାର ଜୀବନ୍ତ ସଂକ୍ରମଣରେ । ୧୦୦ ।
 ଯିଏ ସର୍ବସଙ୍ଗତି ନେଇ
 ତୁମର ହଳ-ବରେଣ୍ୟ—
 ସେହିଁ ତୁମର ଶ୍ରେୟ,
 ସେହିଁ ତୁମର ସ୍ୱାମୀ ହେବାର ଉପଯୁକ୍ତ;
 ଆଗେ ସର୍ବସଙ୍ଗତି ନେଇ
 ସ୍ୱାମିତପା ହୁଅ,
 ତାଙ୍କର ଅନୁତର୍ଯ୍ୟାରେ
 ତୁମକୁ ବ୍ୟାପୃତ କରିତୋଳ—
 ଉପତଥା ଉଦ୍‌ବର୍ଦ୍ଧନୀ ଅନୁପ୍ରେରଣାରେ,
 ସୁତପା ନିଷ୍ପନ୍ନତାର ସୁଦୀପ୍ତ ସୌକର୍ଯ୍ୟରେ,
 ସେହିଁ ତୁମର ସତ୍ତାର
 କେନ୍ଦ୍ରପୁରୁଷ ହୋଇଉଠୁ,
 ସଂହତ ହୋଇଉଠ ତାଙ୍କଠାରେ ତୁମେ
 ସର୍ବତୋଭାବରେ—
 ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଅନୁରତି ନେଇ,
 ତେବେ ଯାଇ ତୁମର ସ୍ତ୍ରୀ-ବ
 ସାର୍ଥକ ହୋଇଉଠିବ:
 ଆଗେ ନାରୀ ହୁଅ,
 ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ତ୍ରୀ ହୁଅ,
 ପରେ ମା ହେବାକୁ ଯାଅ,
 ସେ-ମାତୃତ୍ୱ ସୁଜାତକର ହୁଁ

ଜନନୀ ହୋଇଉଠିବ—
 ପ୍ରାକୃତିକ ପରିବେଷଣୀ ତପ୍ତରତାରେ,
 ତା' ଛଦ୍ମା, ତୁମର ଅନ୍ତର-ଉପାରିତ
 ମାତୃତ୍ବ
 ସ୍ବାମିତପା ଅନୁବେଦନା ନେଇ
 ପରିବେଷରେ ସମାଚୀନ ତପ୍ତରତାରେ
 ବ୍ୟାପ୍ତିଲାଭ କରୁଥିବ;
 ଏଇ ସକ୍ରିୟ-ସହଜ ନିରନ୍ତର ଭିତରଦେଇ
 ତୁମର ସତୀତ୍ବ ଯେତେହିଁ
 ସ୍ବଚ୍ଛ-ଗରୀୟାନ୍ ହୋଇଉଠିବ,
 ତୁମର ସତ୍ତା ଯେତେହିଁ
 ସ୍ବାମୀ-ସମ୍ବନ୍ଧ ହୋଇଉଠିବ—
 ତୁମର ମାତୃତ୍ବ ମଧ୍ୟ ସେତେହିଁ
 ସାର୍ଥକ ହୋଇଉଠିବ,
 ନହେଲେ, ପ୍ରବୃତ୍ତି-ପ୍ରରୋଚିତ ସ୍ବାପିତ ମାତୃତ୍ବ
 ଅନେକ ସମୟ
 ପାତକରହିଁ ସ୍ବପ୍ନା ହୋଇଥାଏ;
 ତୁମର ପରିଚର୍ଯ୍ୟା
 ନିଜକୁ ପ୍ରତାରିତ କରେ—
 ପ୍ରବୃତ୍ତିର ପ୍ରଭୁତ୍ବ ପରିବେଦନାରେ । ୧୦୧ ।
 ଯିଏ ତୁମର ବରେଣ୍ୟ—
 ତା' ଜନ୍ମ, ବର୍ଣ୍ଣ, ଗୋତ୍ରରେ
 ଜ୍ଞାନ, ଯୋଗ୍ୟତାରେ
 ଆଚରଣ, ଚରିତ୍ରରେ—
 ସାର୍ଥକ ସଙ୍ଗତି ନେଇ,
 ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ତପ୍ତରତାରେ,
 ତାଙ୍କ ସହିତ ପରିଣାତା ହୋଇ
 ତୁମେ ଯଦି
 ଇଷ୍ଟାହୁତ ଚଳନ ସହିତ
 ତାଙ୍କଠାରେ ସର୍ବତୋଭାବେ ଆମୋସ୍ତୁତ କରି

ସୁଷ୍ଟ ଆତ୍ମନିୟମନୀ ଅନୁବେଦନାରେ
 ବହନ ନ କରିପାର ତାଙ୍କୁ,
 ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଭାବେ
 ତୁମର ସ୍ବାର୍ଥ କରି ତୋଳି ନ ପାର—
 ନିଜ ସ୍ବାର୍ଥକୁ ତାଙ୍କଠାରେହିଁ ଅର୍ଥାନ୍ବିତ କରି,—
 ତୁମର ବଧୂତ୍ବ କିନ୍ତୁ
 ସାର୍ଥକ ହୋଇ ଉଠିବନି;—
 ଆଉ, ବଧୂତ୍ବ ଯେଉଁଠି ସାର୍ଥକ ହୋଇଉଠେନା—
 ନାରୀତ୍ବ ବି ସେଠାରେ ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଥାଏ,
 ପୁଣି, ନାରୀତ୍ବ ଯେଉଁଠି ବ୍ୟର୍ଥ—
 ସତ୍ତାମୟ ପ୍ରସୂତି ହେବା ବି
 ସେଠାରେ ଦିବ୍ୟାରି ମାତ୍ର;
 ହୃଦୟ-ଜଳା ସୁକ୍ରିୟ ଆବେଗ ନେଇ
 ତାଙ୍କୁ ଯଦି ଆଲିଙ୍ଗନ କରି ନପାର—
 ଆଚାର-ବ୍ୟବହାରରେ
 ପୂରଣ-ପୋଷଣରେ
 ସଂରକ୍ଷଣୀ ତପ୍ତରତାରେ,
 ସର୍ବତୋଭାବେ,
 ବାସ୍ତବ ସୃଷ୍ଟି-ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନୀ ଅନୁକ୍ରୟ
 ଅନୁଶୀଳନାର ଭିତର ଦେଇ
 କେନ୍ଦ୍ରୀୟିତ କରି ନିଜର ଯା'—କିଛିକୁ,
 ଅର୍ଥନୀର ଅନୁବେଦନା ଧୀ-ବିନାୟିତ
 ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ ନେଇ,—
 ତୁମେ ପୁଣି ହେବ କିପରି?
 ନଦୀର କୂଳରେ ବସି ବି
 ଜଳାତଙ୍କ ରୋଗୀ ଭଳି
 କ୍ଷୋଭ ଓ ଅନୁତାପ-ଜର୍ଜରିତ ହୋଇ
 ତୁମର ଜୀବନ ଅତିବାହିତ କରିବାକୁ ହେବ;
 ମନେରଖ—
 ତୁମର ଜୀବନରେ ଶ୍ରେୟ ଯିଏ,

ସ୍ବାମୀ ଯିଏ,
 ତାଙ୍କଠାରୁ ଲକ୍ଷେ ପାଇଲେ ବି
 ସୁଖ-ସନ୍ଦୀପ୍ତ ହୋଇଉଠି ପାରିବନି କିନ୍ତୁ,
 ଦେଇ ତାଙ୍କୁ ଯେତେ
 ପ୍ରୀତିପ୍ରଦୀପ୍ତ କରିତୋଳିବ,
 ସୁଦ୍ଧି-ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନରେ ଅବ୍ୟର୍ଥ
 କରିତୋଳି ପାରିବ—
 ପାଇବାର ପ୍ରତ୍ୟାଶା ନ ରଖି,—
 ନ-ପାଇ ବି ସୁଖର ଆଲିଙ୍ଗନରେ
 ତୃପ୍ତ ହେବ ତୁମେ,
 ଆଉ, ପାଇଲେ
 ତାଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦୀ ବୋଲି
 ମୁଣ୍ଡରେ ବହନ କରିନେଇ
 ତୃପ୍ତିର ଅଭିବାଦନରେ
 ତର୍ପିତ କରିତୋଳିବ ତାଙ୍କୁ,
 ତୁମେ ବୁଝିପାରିବ—
 ସୁଖ କିପରି ଓ କେଉଁଥିରେ ହୁଏ;
 ପାଳି-ଦେବା ଜୀବନ
 ଚିରଦିନହିଁ ପାଳା ହୋଇଥାଏ;
 ତେଣୁ, ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ହୁଅ,
 ଇନ୍ଦ୍ରାଧିପତ୍ୟାୟୀ ଅନୁଚଳନରେ
 ସ୍ବାମୀସେବାରେ ନିରତ ଥାଅ—
 ତାଙ୍କର ସୁଦ୍ଧି-ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନ
 ଅନୁକମ୍ପା ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା ନେଇ,
 ଆଉ, ତୁମର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ
 ସାର୍ଥକ ହୋଇଉଠୁ ଈଶ୍ବରଙ୍କଠାରେ;
 ଈଶ୍ବରହିଁ ଜନଗଣ-ବଲ୍ଲଭ । ୧୦୭ ।
 ନାହିଁ!
 ସବୁଦିଗରୁ
 ବୈଧା ଉପଯୋଗିତାର ସହିତ

ତୁମର ଯେ ବରେଣ୍ୟ,
 ତାଙ୍କ ସହିତ ଯଦି ପରିଣାତା ନ ହୁଅ,
 ଆଭିଜାତ୍ୟ ଓ କୃଷ୍ଣ-ଶ୍ବେତ୍ୟକୁ ସାର୍ଥକ ନ କରି
 ଅଶ୍ରେୟରେ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କର,
 ବା ଅପକୃଷ୍ଟ ପ୍ରତି ଆନୁଗତ୍ୟ-ସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇ
 ନିଜର ଅପଳାପ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କର—
 ଅବୈଧ ବ୍ୟଭିଚାର-ଦୁଷ୍ଟ କାମନା ଦୂରୀ
 ପ୍ରତାରିତ ହୋଇ,—
 ତୁମର ସେଇ ବିଶ୍ଲୁବ୍ଧ ସତ୍ତା
 ବିଧିବିଧିର ବିକୃତ ଆଲିଙ୍ଗନରେ
 ନିଜର ବିଶେଷତ୍ବକୁ ଅପମାନ କରି
 ଲାଞ୍ଜିତ କରି
 ନଷ୍ଟ ନାରକାୟ ପୁଡ଼ିପ୍ରୋତା ହେବ ତ ନିଶ୍ଚୟ,
 ତା'ଛଡ଼ା, ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତିର
 ଜୈବୀ-ସଂସ୍ଥିତିକୁ
 ବିଶ୍ଲୁବ୍ଧ ଓ ବିମର୍ଦ୍ଦିତ କରି
 ଦିଗହରା ତାମସ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଇନ୍ଦ୍ରିୟ କରି
 ନରକପ୍ରୋତା କରିତୋଳିବ—
 ପକ୍ଷିଳ, ପାପ-ସଙ୍କୁଳ
 ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବର ଅଧିକାରୀ କରି,
 ଦୁର୍ବଳ ବା ଆତ୍ମରିକ
 ଅନୁନୟନ-ପ୍ରବଣତାରେ,—
 ଯା' ତୁମର ପରିବାର ଓ ପରିବେଶରେ
 ସଂକ୍ରାନ୍ତିତ ହୋଇ
 ସମାଜ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ
 ପରିଧ୍ୟୁସର ବିକଟ ପ୍ରବାହରେ
 ନିକ୍ଷେପ କରି
 ରାଷ୍ଟ୍ରିକ ଲୋକତାବନକୁ ମଧ୍ୟ
 ଧ୍ବଂସସ୍ୱପାନ୍ନ କରି ତୋଳିବ:
 ଯେତେ ପାପ ବି ଥାଉ ନା କାହିଁକି—

ପ୍ରକୃତିରେ ଏପରି ପାପର କ୍ଷମା
ଅଛି କି ନା ଜାଣେନା,

ଆଉ, ଏଥିରେ ତୁମର ମାତୃତ୍ବ ବି
ବିକାରଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ

ରୋଦନମାତାଲ ଅଭିଯାନ-ପରାୟଣ
ହୋଇଉଠିବ,

ତୁମର ଅଶୁଦ୍ଧ ମାତୃତ୍ବ
ବିକାରୋତ୍ତମ ଅଭିଯାନରେ

ମାତୃତ୍ବର ପୂଜାକୁ ଅବଦଳିତ କରି
ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତିର ଜୀବତ ସମାଧି ସୃଷ୍ଟିକରି
ଚାଲୁଥିବ,

ତୁମର ସେଇ ମାତୃତ୍ବ
ନୀରମାତାର ସନ୍ତାନ-ହନନକ୍ରିୟାରେହିଁ
ପରାକାଷ୍ଠା ଲାଭ କରିବ,
ତେଣୁ, ସେ-ଜାତୀୟ ମାତୃତ୍ବର ପୂଜା
ପାପର ଆରାଧନା ଛଡ଼ା

ଆଉ କିଛି ବି ନୁହେଁ । ୧୦୩ ।

ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟପାଳୀ ଆପୁରଣମାଣ-ଶ୍ରେୟାନ୍ତର୍ୟ୍ୟା

ସ୍ବାମୀ-ସ୍ବାର୍ଥାନ୍ବିତ ହୋଇ

ତଦନ୍ତବର୍ତ୍ତନୀ ହେବାହିଁ

ସ୍ରୀଲୋକର ପୁଣ୍ୟ ସାର୍ଥକତା,

ଅର୍ଥ, ସମ୍ପଦ, ବ୍ୟସନ, ଭୂଷଣ

ଉତ୍ୟାଦିର ପ୍ରଲୋଭନମୁଗ୍ଧ ହୋଇ

ତାଙ୍କର ସାଧ୍ୟମତ ଅବଦାନକୁ

ଶ୍ରେଷ୍ଠ-ସମୋଧନରେ

ତାହୁଁଲ୍ୟ ଓ ଅନୁଯୋଗ କରି

ତାଙ୍କର ଅନ୍ତଃକରଣକୁ ବେଦନାପୁତ କରିତୋଳିବା

ପାପ-ଓ-ପାତିତ୍ୟ-ଜନକହିଁ,

ବାକ୍ୟ, କର୍ମ, ମନ୍ତ୍ରଣାରେ

ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାପରାୟଣ ହୋଇ

ସୁଖ-ସନ୍ତୋଷରେ ତାଙ୍କୁ ଉଲ୍ଲସିତ ରଖିବାହିଁ

ପାତିତ୍ରତ୍ୟର ମୂଳଭୂମି,

ତାଙ୍କର ସଭାସ୍ବାର୍ଥକୁହିଁ

ନିଜର ସ୍ବାର୍ଥ କରି ନେଇ

ଜୀବନର ଭୂଷଣ କରି ନେଇ

ନିଜର ପ୍ରବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ

କ୍ଳେଶ-ସୁଖ-ପ୍ରିୟତାରେ

ସାର୍ଥକ ଅନୁସରେ

ତତ୍ସଭାପୋଷଣୀ

ଓ ତଦନୁଚର୍ଯ୍ୟାପରାୟଣ କରି ତୋଳିବାହିଁ

ବିବାହିତା ନାରୀର ପୁଣ୍ୟ ଚପ,

ତତ୍ସ୍ବାର୍ଥେ ସ୍ବାର୍ଥାନ୍ବିତ ହୋଇ

ଏକାନ୍ତଧ୍ୟାୟିତାରେ ନିଜ ସଭା-ଜ୍ଞାନରେ

ତାଙ୍କର ଅନୁବର୍ତ୍ତନ ନ କରିବା

ନିଜର ପକ୍ଷେ ତ କ୍ଷତିଜନକହିଁ,

ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତିଙ୍କର ପକ୍ଷେ ବି

ତା' ବିଷାକ୍ତ ପ୍ରସ୍ରବଣ,

ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତିଙ୍କର ସର୍ବନାଶ ଅନୁପ୍ରୟୋଗହିଁ ତା',

ଏପରିକି, ସନ୍ତାନ-ସ୍ବାର୍ଥକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି ବି

ସ୍ବାମୀ-ସ୍ବାର୍ଥ-ସମ୍ପୋଷଣାହିଁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କରଣୀୟ,

କାରଣ, ସନ୍ତାନର ସ୍ବାର୍ଥ ମଧ୍ୟ

ମୁଖ୍ୟତଃ ସ୍ବାମୀ-ସ୍ବାର୍ଥ ଉପରେହିଁ ନିର୍ଭର କରେ,

ତା' ଛଡ଼ା, ନିଜର ବାକ୍ୟ, ବ୍ୟବହାର

ଓ କର୍ମଠ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା

ପରିବାର-ପରିଚଳନା ପ୍ରତି

ଯେଉଁକି ଅପ୍ରାତିକର ହୋଇଉଠେ,

ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତି ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ସେଭଳି

ଅପ୍ରାତିକର ହୋଇଥାଏ ପ୍ରାୟଶଃ,

ପ୍ରାତି-ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାହିଁ ପ୍ରାତିର ଆମନ୍ତ୍ରକ,

ସ୍ବାମୀ ଯଦି କିଛି ଦିଅନ୍ତି ବା ନ ଦିଅନ୍ତି,

ସେଥିରେ ବିରକ୍ତ ବା ବିଷାଦ ପ୍ରକାଶ କରିବା
ଭବିଷ୍ୟ ନୁହେଁ,

ଏଥିରେ ପାତିବ୍ରତ୍ୟ ଭଙ୍ଗ ହୁଏ ନିର୍ଦ୍ଦୀତ
କିନ୍ତୁ,

ତମସାର ଭାବ ଆହୁନିତା

ତାକୁ ବିଦ୍ରୁପ କରୁଥାଏ—

ଦାମ୍ଭିକ ପ୍ରବୃତ୍ତିର କୁଟବତୀ ମୁଖବ୍ୟାଦାନରେ,

ତେଣୁ, ସେ

ତୁମ୍ଭ ସହକାରେ ଯା' ଦେଇ ସୁଖୀ ହୁଅନ୍ତି—

ସେଥିରେହିଁ ଉଦ୍‌ଘୁଲୁ ହେବା ସମୀଚୀନ;

ଗୃହସ୍ଥାକାର ପ୍ରୟୋଜନୀୟ ଉପକରଣ-ସଂଗ୍ରହ

ଓ ଆୟ-ବ୍ୟୟ ଓ ବ୍ୟବସ୍ଥିତିର

ପ୍ରୟୋଜନୀୟପାତିକ ପରିବେଷଣକୁ

କେତେବେଳେ ବି ଅବହେଳା କରିବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ;

ସ୍ବାମୀର ଦୁଃଖ-କଷ୍ଟର ଅଂଶୀଦାର ହୋଇ

ତାଙ୍କର ହୃଦୟର ବେଦନା ଲାଘବ କରିବାହିଁ ହେଉଛି

ମାନସିକ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା,

ଆପଦ, ବିପଦ, ବିତ୍ତହୀନା, ଅପବାଦରେ

ସୁମନ୍ତ୍ରଣରେ,

କୁଖିଳ କୌଶଳୀ ଦକ୍ଷ-ତାପ୍ତର୍ଯ୍ୟରେ

ତାଙ୍କର ସମର୍ଥକ ଓ ଦୂର୍ଭେଦ୍ୟ ରକ୍ଷା-ପ୍ରାଚୀର ହୋଇ

ନିଜକୁ ତୁମ୍ଭ କରି ଡୋଳିବାହିଁ ହେଉଛି

ନାରୀ-ବିକ୍ରମ,

ତାଙ୍କର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ, ପୁରଣପୋଷଣ,

ଭତ୍ୟାଦି ଯା'-କିଛି ସବୁର ଦାୟିତ୍ବ ନେଇ

ତାକୁ ସୁସ୍ଥିରେ ଉଦାସ କରି ବହନ କରିବାହିଁ

ବିବାହିତା ମାରାର ସ୍ତ୍ରୀ-ଧର୍ମ;

ତେଣୁ କୁହେ, ନାହିଁ!

ତୁମେ ଏହି ପୁଣ୍ୟ ନୀତିରୁ

କେବେହେଲେ ବି ବିହୃତ ହୁଅନା,

ଏହାକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି

ଆତ୍ମସ୍ବାତୀ ହେବାକୁ ଯାଅନା,

ସନ୍ତାନସ୍ବାତୀ ହେବାକୁ ଯାଅନା,

ପୁନଶ୍ଚ, ସେହି ଆଦର୍ଶକୁ ପରିବେଷଣ କରି

ଲୋକସ୍ବାତୀ ବି ହେବାକୁ ଯାଅନା;

ପତିହିଁ ତୁମର ଜୀବନବ୍ରତ ହୁଅନ୍ତୁ,

ଶ୍ରେୟାନ୍ତର ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ

ତାକୁ ସମୃଦ୍ଧ ଓ ସମୃଦ୍ଧ କରିଡୋଳ,

ଶୀଳ ଓ ସମ୍ମତ ନୟିତ-ଅଭ୍ୟର୍ଥନାରେ

ତୁମକୁ ଅଭିବାଦନ କରିବ । ୧୦୪ ।

ଶୁଣ କନ୍ୟା!

ଯେତେବେଳେ ତୁମେ ବିବାହିତା ହେଲ,

ସଦୃଶ କୁଳରେ ପରିଣାତା ହୋଇ

ତୁମର ବଂଶମର୍ଯ୍ୟାଦାକୁ ଅତୁଟ ଓ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରଖି

ସାଂସ୍କୃତିକ ଅନୁଚଳନକୁ

ଉଚ୍ଛଳ କରିଡୋଳି

ପାଳନ-ପୋଷଣ ଓ ସତ୍ତା-ସଂରକ୍ଷଣରେ

ସନ୍ଦୀପ୍ତ କରି

ଭରଣରେ ଆପୁରିତ କରି

ଉଚ୍ଛଳ ଉଦାର ତୃପଣରେ

ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତିକୁ ବିଭାଜିତ କରି

ଦାରାଦୂର ସାର୍ଥକତାରେ

ସବୁଦିଗରୁ

ସମୃଦ୍ଧ କରି ତାଲି

ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନାର ତୃପଣ-ଛନ୍ଦରେ

ଧୃତିପୋଷଣୀ ନନ୍ଦନାର

ଭାବଦାପନାକୁ

ଉଚ୍ଛଳତାରେ ସୌଷ୍ଟବ୍ୟଶ୍ଚିତ କରିବାହିଁ

ତୁମର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଜୀବନର

ପରମ ଧର୍ମ ଓ କର୍ମ;

ଯେ-ପ୍ରୀତି

ଅନ୍ୟକୁ ଶୁଦ୍ଧ ନକରି

ଧାର ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଉକ୍ତ ସ୍ବାମୀକୁ

ଯିଏ ତୁମର ସଭାର ପରମ ବିଭୂତି—

ତାକୁ

ସ୍ବସ୍ତି ଓ ସମ୍ବନ୍ଧିତ

ସେବାମୁଖର କୃତି-ଆରତି ନେଇ

ତୃପ୍ତ କରିତୋଳେ,

ସେପରି ପ୍ରୀତି-ମୁଖର ଚଳନରେ ଚାଲିବାହିଁ କ'ଣ

ତୁମର ସାର୍ଥକତା ନୁହେଁ?

ଉକ୍ତ ସ୍ବାମୀହିଁ ଅପତ୍ୟରୂପେ

ଚରୁଗ୍ରହଣ କରି ଆଆନ୍ତି

ଉପସ୍ଥୁତ ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତିରେ,

ତେଣୁ, ତୁମେ ଆଖ୍ୟାୟିତ ହୁଅ 'ଭାୟା' ବୋଲି,

ତୁମେ ଆଖ୍ୟାୟିତ ହୁଅ 'ବଧୂ' ବୋଲି.

ତୁମେ ଆଖ୍ୟାୟିତ ହୁଅ 'ପତ୍ନୀ' ବୋଲି

ତୁମେ ଆଖ୍ୟାୟିତ ହୁଅ 'ଭାର୍ଯ୍ୟା' ବୋଲି,

ଆଖ୍ୟାୟିତ ହୋଇଥାଅ 'ଦାରା' ବୋଲି,

ତୁମେ ଉକ୍ତ ସ୍ବାମୀଙ୍କରହିଁ ପ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତି;

ତେଣୁ, ସ୍ମରଣ ରଖ—

ତୁମର ସଭାର ଦାୟିତ୍ବ କେତେ,

ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖ—

ସେ-ଦାୟିତ୍ବକୁ ଆପୂରିତ କରିପାର—

କେଉଁଠି, କେବେ, କିପରିଭାବେ,

ସଂସାରର ମିତି-ଚଳନଶୀଳ

ବ୍ୟବସ୍ଥା ବିନାଶନରେ,

ସ୍ବସ୍ତିରେ ସମ୍ବନ୍ଧ କରି ତାକୁ;

ଆଉ, ଅର୍ଥାନ୍ତେ ହୋଇଉଡ଼ୁ

ତୁମର ଜୀବନ ସେଇଥିରେହିଁ

ସବୁଦିଗରୁ

ସବୁପ୍ରକାରରେ;

ଜୀବନୀୟ ଧୃତି-ଅନୁଶାସନକୁ

ଅନୁଷ୍ଠ ରଖି

ଜୀବନ-ଯାଗ ଉଦ୍‌ଯାପନ କରିବାରେ ତୁଟି ନ ହୁଏ—

ନିଜର ରଖ,

ତୁମର ଏହି ସ୍ବାମୀ-ଯାଗ

ତିରଦିନହିଁ ଅଛେଦ୍ୟ,

ତେଣୁ, ତୁମେ ଛେଦହୀନା,

ତେଣୁ, ତୁମର ସଭାହିଁ

ଦାନଦୀପ୍ତା, ଯାଗପୁତା । ୧୦୫ ।

ସ୍ବାମୀ ସ୍ବସ୍ତି

ସେତେବେଳେଠାରୁ

ସନ୍ଦୀପିତ ହେଉଥାଏ—

ସ୍ବାମୀ ପ୍ରତି

ନିବିଷ୍ଟ ନିଷ୍ଠା ଓ କୃତିସମ୍ବେଗ ନେଇ

ସେବାମୁଖର ଅନୁଧ୍ୟାୟନାରେ

ଯେତେବେଳେ ସେ ତାକୁ

ପରିଚର୍ଯ୍ୟା କରି

ତୃପ୍ତି ଲାଭ କରେ,

କ୍ରମେହିଁ ସ୍ବାମୀର ଯା'-କିଛି ସବୁ

ତା'ର ହୋଇଉଡ଼େ—

ସ୍ବାମୀର ବାସ୍ତବ ପୂଜାରିଣୀ ଭବି;

ଆଉ, ସେଥିରେ

ସ୍ବସ୍ତି ବି ପାଏ ସେ ଅଶେଷ,

ବ୍ୟତିକ୍ରମହୁଏ ମଧ୍ୟ

ପ୍ରାୟହିଁ ହୁଏନା;

ଆଉ, ଯେତେବେଳେ ସ୍ବାମୀ

ସ୍ବାକୁ ଅନୁସରଣ କରେ,

ତା'ର ମୋହରେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ

ନିଜର ପରିବାରର ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ

ବ୍ୟଙ୍ଗଦାର୍ଣ୍ଣ ଯୁଗ୍ୟ ଚକ୍ଷୁରେ

ଦେଖୁଥାଏ,—

ସ୍ୱପ୍ନ ସେତେବେଳେ

ଶୀର୍ଣ୍ଣତା ନେଇ

ଭକ୍ତର ଚାପର୍ଯ୍ୟରେ

ସମସ୍ତ ସଂସାରତାକୁ

ଛାରଖାଇ କରିଦିଏ,

ନଷ୍ଟ ବି ସେତେବେଳେ

କ୍ରମଶଃ

ସ୍ୱୟତର ହେଉଥାଏ

ପରେ ଲକ୍ଷେ ଅବଶୋଷ ହେଉ—

ତାକୁ ଆଉ

ସ୍ମିତ-ସୁନ୍ଦର କରି

ତୋଳିପାରେ ନା;

ସମସ୍ତ ପ୍ରକୃତିର

ସଙ୍ଗତିଶୀଳ ତପ୍ତରତାରେ

ନିବିଷ୍ଟ ଅନ୍ତଃକରଣରେ

ସ୍ୱାମୀସେବାହିଁ ତ

ସ୍ତ୍ରୀର ପରମ ସତୀତ୍ୱ,

ନହେଲେ—

ନାରୀତ୍ୱ ତ ସେଠାରେ ବ୍ୟର୍ଥ,

ବିଭ୍ରାନ୍ତ, ବିନଷ୍ଟ ହୋଇହିଁ

ତାକୁଥାଏ;

ତେଣୁ କୁହେ—

ନଷ୍ଟକୁ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କର ନା,

ଇଷ୍ଟ-ଉଦ୍‌ଘାପନାରେ

ଏକନିଷ୍ଠ ହୋଇ

ସ୍ୱାମୀର ଯା' କିଛିକୁ

ଆପଣାର କରିନେଇ

ସ୍ୱାମୀର ସେବାଶୁଶ୍ରୁଷାରେ

ତପ୍ତର ହୋଇ ରୁହ;

ଗୃହସ୍ଥାଳାର ଯା'—କିଛି ସମସ୍ତ

ନର୍ତ୍ତନ-ଛନ୍ଦରେ

ହୃମର ଉପାସନା କରୁଥିବେ,

ମାତୃତ୍ୱ

ହୃମର ଭିତରେ

ହୃଦି ବିସ୍ତାର କରିବ,—

ସ୍ନେହ-ନନ୍ଦନାରେ

ସବୁ ଯା'—କିଛିକୁ

ଆଲିଙ୍ଗନ କରି

ସବୁସ୍ତ କରୁଥିବ । ୧୦୭ ।

କୌଣସି ପୁରୁଷ ବା ସ୍ତ୍ରୀକୁ

କେବଳମାତ୍ର

କାମ-କାମନାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିନେଇ ରହିବାହିଁ

ପତି ବା ପତ୍ନୀତ୍ୱର ପରିଚୟ ନୁହେଁ,

ବା ତା'କୁହିଁ ସ୍ୱାମୀ ବା ସ୍ତ୍ରୀ କହନ୍ତି ନାହିଁ;

ସ୍ୱାମୀ ମାନେହିଁ ହେଉଛି—

ସ୍ତ୍ରୀର ସ୍ୱ-ର ପ୍ରତୀକ ପୁରୁଷ,

ଆଉ, ସେହି ତା'ର ପ୍ରଭୁ,

ପତ୍ନୀ ମାନେହିଁ ପାକୟିତ୍ରୀ,

ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀର ପରିପୂରକ,

ଆଉ, ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ୱାମୀର ପରିପୋଷକ,

ଏଇ ପାରସ୍ପରିକ ପରିପୂରଣା ଓ ପରିପୋଷଣାର

ଭିତର ଦେଇହିଁ

ଉଭୟଙ୍କର ସରା ସ୍ୱପ୍ନିକାର କରେ,

ସ୍ୱାଭାବିକଭାବରେ ସ୍ୱାମୀର

ଅନୁପୂରଣା ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ

ସକ୍ରିୟ ହୋଇଉଠିବା,

ବା ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଯା' ପ୍ରତିହୀନ

ବା ଅମନ୍ୟତ୍ୱ

ତା'ର ପ୍ରତିକାର କରିବା, ବର୍ଜନ କରିବା
ବା ନିରୋଧ କରିବା,

ସର୍ବତୋଭାବେ ତାଙ୍କର ମନୋଜ୍ଞ ହୋଇ ଚାଲିବା,
ପରିସ୍ୟା-ପରିବେଷିତ ହୋଇ ଚାଲିବା,
ପରିଶୋଭିତ ହୋଇ ରହିବା—

ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟର ସାର୍ଥକତା ସେଇଥିରେହିଁ,

ତା' ଯେଉଁଠାରେ ସାର୍ଥକ ହୋଇ ଉଠିନି—

ତା'ର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ ମଧ୍ୟ ସେଠାରେ ବ୍ୟର୍ଥ । ୧୦୭ ।

ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ବାମିପ୍ରାଣତା ନେଇ ମଧ୍ୟ

ଇନ୍ଦ୍ରିୟରେ ସ୍ବତଃ-ସମ୍ବନ୍ଧ,

ସାବ୍ଦତ-ପଛା,

ଶୁଭ-ପରିଚର୍ଯ୍ୟା-ନିରତ,

କୁଶଳ-କୌଶଳୀ,

ସେ ତ ସହଧର୍ମିଣୀ ନିଶ୍ଚୟ

ତା' ବ୍ୟତୀତ ମନ୍ତ୍ରଣାର ଯୋଗ୍ୟା,

ତା'ର ବୋଧ, ବୃତ୍ତି ଓ ପଛାକୁ

ବିବେଚନା କର,

ଆଉ, ଉପଯୁକ୍ତତା-ଅନୁଯାୟୀ

ତା' ଅନୁସରଣ-ମଧ୍ୟ କର;

କିନ୍ତୁ, ଇଷ୍ଟସଙ୍ଗତିର ବ୍ୟତ୍ୟୟା ଯେ,

ଆତ୍ମସାର୍ଥ-ପରାୟଣତାହିଁ

ଯା'ର ସ୍ବାଭାବିକ ଅନୁଚଳନ,

ହମର ନିଷ୍ଠା ଶିଥିଳ ହୁଏ

ଯା'ର ସାହଚର୍ଯ୍ୟରେ,

ସହ୍ୟ, ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଓ ଅଧ୍ୟବସାୟ ନେଇ

ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା ନୁହେଁ ଯେ,

ସେ ହମର ସ୍ତ୍ରୀ ହୋଇପାରେ,

ସହଧର୍ମିଣୀ ନୁହେଁ କିନ୍ତୁ,

ମନ୍ତ୍ରଣାର ଉପଯୁକ୍ତ ପାତ୍ରା ନୁହେଁ;

ଏପରି କ୍ଷେତ୍ରରେ

ତା'ର ମନ୍ତ୍ରଣା ନେଇ ଚାଲିବା—

ମହତ୍ତ୍ବକୁ ବିପଦଗ୍ରସ୍ତହିଁ

କରିତୋଳେ,

ବର୍ଜନାକୁ ସଙ୍କୁଚିତ କରିତୋଳେ,

ଆଉ, ତା' କାୟୁରୁଷରହିଁ ଲକ୍ଷଣ । ୧୦୮ ।

ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ

ସ୍ବାମୀ ପ୍ରତି ବିଦ୍ବେଷ-ପୋଷଣ-କାରିଣୀ

କ୍ଳେଶ-ଦାୟିନୀ, ଦାୟିତ୍ବବିହୀନୀ,

ରୁଷଭାଷିଣୀ ବା ତାତ୍ତ୍ବିକ୍ୟ-ପରାୟଣୀ,

ସ୍ବାମୀ-ସ୍ବାର୍ଥରେ ସ୍ବାର୍ଥବତୀ ନୁହେଁ,

ବାକ୍ୟ, ବ୍ୟବହାର ଓ କର୍ମ ଭିତର ଦେଇ

ତାଙ୍କର ସର୍ବ-ସମ୍ବର୍ଜନୀ ନୁହେଁ,

ବିକେନ୍ଦ୍ରିକ ବ୍ୟତ୍ୟୟା-ଚଳନ-ସମ୍ପନ୍ନା,

ଅନ୍ୟାୟ ଅମିତବ୍ୟୟା,

ଆୟକୁ ଉଲ୍ଲସନ କରି

ଏପରି ବ୍ୟୟର ଅନୁବର୍ତ୍ତନୀ ସୃଷ୍ଟି କରେ—

ଯେଉଁଥିରେ ଦୈନିକରେ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କରିବା ଛଡ଼ା

ଉପାୟ ବି ନଥାଏ,

ଅବ୍ୟବସ୍ଥ ଓ ଅସୌଷ୍ଟବ ଚଳନରେ

ସ୍ବାମୀ-ପ୍ରସ୍ତୁତିକୁ ବ୍ୟାହତ କରି ଚାଲିବା ହିଁ

ସ୍ବାଭାବିକ ଚଳନ ଯା'ର,—

ଏପରିସ୍ଥଳରେ ଇଷ୍ଟାନୁର ପଥରେ

ସହ୍ୟ, ଧୈର୍ଯ୍ୟ, ଅଧ୍ୟବସାୟର ସହିତ

ସୁଷ୍ଟ ବାକ୍ ଓ ନୀତି-ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟର

ସୁପରିବେଷଣରେ

ସାଧୁ ଓ ସଂଯତ ବ୍ୟବହାରରେ

ଅଥବା ଶାସନ ଓ ତୋଷଣର ସହିତ

ସେଇ ସ୍ତ୍ରୀର

ସଂଶୋଧନ-ପ୍ରୟାସୀ ହେବାହିଁ ଶ୍ରେୟ:

କିନ୍ତୁ ସେହି ଅବସ୍ଥା ଯଦି

ବିପର୍ଯ୍ୟୟୀ, ସରାଘାତୀ ହୋଇଉଠେ—

ସେତେବେଳେ ନିଜକୁ ବିପନ୍ନ ନ କରି
ସାଧ୍ୟାନ୍ତରାୟୀ ଭକ୍ତ ସ୍ଵାମୀ
ଜୀବନ-ଯାପନୀ ଖର୍ଚ୍ଚ ବହନ କରି
ନିଜକୁ ଅଲଗା ରଖିବାହିଁ
ସୁମୁକ୍ତିସୁକ୍ତ,

କିମ୍ବା ଏକତ୍ର ରହିଲେ ମଧ୍ୟ
ଭକ୍ତ ସ୍ଵାମୀର ଏପରିଭାବେ ଚାଲିବା ଉଚିତ—
ଯେପରି ସେ ତା'ର ଅବାଞ୍ଛିତ ବ୍ୟବହାର
ଏଡ଼ି ଚାଲିପାରେ;

ଏତା ସେତେକ୍ଷଣ—

ଯେତେକ୍ଷଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ

ସ୍ଵାମୀ-ସଭାପୋଷଣୀ, ଦାୟିତ୍ଵଶୀଳୀ,
ପ୍ରିୟବାଦିନୀ, ମିତି-ଚଳନ୍ତଶୀଳୀ ନହୁଏ,

ସ୍ଵାର ଚରିତ୍ରରେ

ଏଇ ଉକ୍ତମର ଅବାଞ୍ଛିତ ଦୋଷ ଓ ତୁଟି-ବାହୁଲ୍ୟ

ଯେତେ ବେଶୀ ହୁଏ—

ସ୍ଵାମୀର ଜୀବନ ମଧ୍ୟ ସେତେ

ଧୂଳିକାରମୟ ହୋଇଉଠେ,

କାରଣ, ସ୍ତ୍ରୀ ହେଉଛି

ସ୍ଵାମୀର ଭୂମି ବା ଠିଆ ହେବାର ସ୍ଥାନ । ୧୦୯ ।

ତୁମର ସ୍ଵାମୀ ନିକଟରେ

ତୁମେ ମାନର ଦାବୀ ରଖ ନା,

ଅଭିମାନ କର ନା କେବେହେଲେ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି,

ଭୋଗପ୍ରତ୍ୟାଶା-ପ୍ରଭୃତ୍ୟ ହୋଇ ରୁହନା,

ତାଙ୍କର ସ୍ଵାର୍ଥକୁହିଁ

ତୁମର ସ୍ଵାର୍ଥ କରି ନିଅ—

ଅସ୍ତ୍ରୋହୀ ସତ୍-ନିୟନ୍ତ୍ରଣୀ ସେବାରେ—

ଯଥାସମ୍ଭବ ଅନ୍ୟଠାରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ନ ହୋଇ,
ତାଙ୍କର ସୁଖ, ଦୁଃଖ, ଆୟ, ବ୍ୟୟ ଓ ବର୍ଦ୍ଧନାରେ

ଓତପ୍ରୋତଭାବେ ଚଢ଼ିତ ଥାଅ,
ମନେରଖ,

ତୁମେହିଁ ତାଙ୍କର ଶୁଭ ଆଶ୍ରୟ,

ତାଙ୍କର ରକ୍ଷା ଓ ନିରାପତ୍ତା ଯେପରି

ତୁମ ନିକଟରେ ଅମୋଗ ହୋଇ ଉଠେ—

କୁଶଳ-କୌଶଳୀ ବକ୍ତ୍ର-କଠୋର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟରେ—

ସକ୍ରିୟ ସୁମନ୍ତଶାକୁଶଳତାର—

ସୁବିବେଚନାର ସହିତ,

ସର୍ବାନ୍ତଃକରଣରେ ତାଙ୍କର ଶୁଭାତ୍ମସାଧିନୀ ହୁଅ,

ଶୁଭ ସମର୍ଥନୀ ହୁଅ—

ପ୍ରୀତିପ୍ରସନ୍ନ ବାକ୍ୟ, ବ୍ୟବହାର

ଓ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା ନେଇ—

ସୁବ୍ୟବସ୍ଥିତିର ସହିତ,

ତାଙ୍କର ପ୍ରତିଷ୍ଠାହିଁ

ତୁମର ଆତ୍ମପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେଉ,

ଶ୍ରେୟାର୍ଥ-ପରିଷେବା ହୋଇ

ତାଙ୍କର ଆତ୍ମାୟ-ସ୍ଵଜନ, ବନ୍ଧୁ-ବାନ୍ଧବକୁ

ତୁମର ସାମର୍ଥ୍ୟାତ୍ମସାରେ

ପାଳନ, ପୋଷଣ ଓ ପ୍ରାଣନରେ ଯତ୍ନବତୀ ଥାଅ—

ସମ୍ବ୍ରମାନ୍ସକ ଦୂରତ୍ଵ ବତୀୟ ରଖି—

କ୍ଷିପ୍ର, ତତ୍ପର,

ବିହିତ ବୋଧୁ-ପ୍ରାଣନାତ୍ମତତ୍ପରରେ—

ଉପଚୟା ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନାରେ—

ସଦାଚାରନିଷ୍ଠ ହୋଇ,

ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଶୁଦ୍ଧାଭାଜନ ହୋଇଉଠ,

ମନେରଖ,

ସ୍ଵାମୀ କଥାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି—

ତୁମର ସଭା,

ତେଣୁ, ତୁମର ସଭାରେ

ତାଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରି ନିଅ,

ଏଇ ଗ୍ରନ୍ଥ ଅନ୍ତରାଳ ନେଇ
ଇଷାଥ-ସାଥକତାରେ ଅବିତ ହୋଇଉଠୁ ତୁମେ,
ପତିବ୍ରତା ଅଥବା ପତିତପା ସାଧାର
ମହାନ କିରାଟେ ହେଉଛି ସ୍ବାମୀ—
ନିଜରହି ପୁରୁଷ-ସଭା । ୧୧୦ ।

ଯେଉଁ ନାରୀମାନେ ନିଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରବୃତ୍ତିକୁ
କାଳି ଦେଇ

ତା'ର ଚରିତାର୍ଥତା ଲାଗି ବିବାହ କରନ୍ତି,
ବା ସ୍ବାର୍ଥ-ପରିତୃପ୍ତି ଲାଗି

ନିଜର ସୁଖ-ସୁବିଧାର ଉପକରଣ

ଆମଦାନୀ ଲାଗି

ଦାବାର ଅଧିକାର କାଏମ କରିବା ଲାଗି

ଆତ୍ମତୋଷଣ, ପୋଷଣ ଓ ପରିଚର୍ଯ୍ୟାର

ଇନ୍ଦ୍ରିୟ-ସଂଗ୍ରହ ଅଭିପ୍ରାୟରେ

କୌଣସି ପୁରୁଷକୁ

ବିବାହବନ୍ଧନରେ ଆବଦ୍ଧ କରି,—

ତାକୁ ଆତ୍ମସ୍ବାର୍ଥ ନ କରି—

ତାଙ୍କଠାରେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ମମତାନିବଦ୍ଧ ନ ହୋଇ—

ତୋଷଣ, ପୋଷଣ, ପାଳନ-ତପ୍ତରତାରେ

ସ୍ବତନ୍ତ୍ର-ସ୍ବାଭାବିକ ଉତ୍ସାରଣଶୀଳ ନ ହୋଇ

ତାଙ୍କର ଦାୟିତ୍ବ ଯା', କରଣୀୟ ଯା',

ନିଜର ଦାୟିତ୍ବ ଓ କରଣୀୟ ବୋଲି

ସ୍ବାଭାବିକ ସକ୍ରିୟତାବେ ସ୍ବାକାର ନକରି—

ତାଙ୍କର ଶରୀର, ମନ ଓ ସଂସ୍ଥିତିର

ଇଷାହୁଗ ପୁଷ୍ଟି-ପରିଚର୍ଯ୍ୟାର ଭୂମି ନ ହୋଇ

ସ୍ବାର୍ଥଲୋଭପ ସର୍ପିତ ଚକ୍ଷୁ ନେଇ

ପରଶ୍ରୀକାତର, ଦୁଷ୍ଟ-ବିଦ୍ବେଷ-ପ୍ରମତ୍ତତାରେ

ବିଷାକ୍ତ ଦନ୍ତ-କ୍ଷିହ୍ନରେ

ଶୋଷଣତପ୍ତର ଆଆନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ,—

ସାୟିତ୍ବପ୍ରାଣ ଦାୟିତ୍ବ ନେଇ

ସ୍ବାମୀର କାହାରିକୁ

ଆସ୍ତ୍ରୀକୃତ କରି ନେଇ ପାରନ୍ତିନି ଯେଉଁମାନେ—

ମମତା, ବ୍ୟବହାର, ଅହୃତର୍ଯ୍ୟାରେ,

ଏକମୁଖୀନତାର ବ୍ୟଭିଚାର-ପରାୟଣ ଯେଉଁମାନେ—

ଏପରିକି, ବୈଧୀ ବିବାହ-ବ୍ୟାପାରରେ ମଧ୍ୟ

ସ୍ବାମୀର ଅବସ୍ଥା ଓ ଯୋଗ୍ୟତାରେ

ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନ ହୋଇ

ଆକାଂକ୍ଷା-ପ୍ରମତ୍ତ

ସୈରିଶୀ-ସ୍ବାଭାବା ଯେଉଁମାନେ,—

ସେମାନେ ନାରୀର ନାରକୀୟ ମୂର୍ତ୍ତି,

କାଳର କୁସ୍ଥିତ ଲାଳସା,

ସର୍ବନାଶର ଆଗମ-ସଙ୍ଗୀତ,

ଇଶ୍ବରଙ୍କ ଧୂଳିକାର ସେମାନେ,

ଗଣ-ଜଗତର ଗ୍ଲାନି ସେମାନେ,

ସାବଧାନ ଆଥ ସେମାନଙ୍କଠାରୁ,

ଦୂରରେ ଆଥ,

ବର୍ଜନ କର ସେଇ ବିଷାକ୍ତ ଜଳବାୟୁ,

ନ୍ୟାୟ, ନୀତି, ବିଧିର ଗୁଣ୍ୟ ସେମାନେ,

ଶାସ୍ତି

ସଂକ୍ଷୁଧ ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ

ଅପେକ୍ଷା କରୁଛି ସେମାନଙ୍କ ଲାଗି । ୧୧୧ ।

ଉକ୍ତୁଷ୍ଟ-କୁଳସମୃତ ନାରୀ

ଯଦି ଅପକୃଷ୍ଟ-କୁଳସମୃତ ପୁରୁଷ ସହିତ

ଯୌନସଂସ୍ପର୍ଶ ସ୍ଥାପନ କରେ—

କିମ୍ବା ବିଧିବିରୁଦ୍ଧ-କୁଳ-ସଂଜାତ ପୁରୁଷ ସହିତ

ଯୌନ-ସଂସ୍ପର୍ଶାଦିତା ହୁଏ,—

ତାହେଲେ ସେ ଯେ ସେହି ଅପକୃଷ୍ଟ କୁଳରହି

ସୌଷ୍ଟବ ନଷ୍ଟ କରି

ସନ୍ତାନର ଜୈବା-ସଂସ୍ଥିତିରେ

ଔପାଦାନିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଆଣି

ସୁସମ୍ଭାବ୍ୟତାର ଅପନୋଦନରେ
 ଅପଳାପ-ପ୍ରସୂତି ହୁଏ,
 ବା, ପରିଧି-ସର ପ୍ରସୂତି ହୁଏ—
 କେବଳ ତା' ନୁହେଁ ତି,
 ସେହି ଅସମ୍ପୋଷା ବିଧାନ-ବିରୋଧୀ ପୁଂବାଜାଣୀ
 ତା'ର ମସ୍ତିଷ୍କ, ଶରୀର ଓ ମନରେ
 ଏଭଳି ବିଷାକ୍ତ ଅସଙ୍ଗତି
 ସୃଷ୍ଟି କରି ତୋଳେ,
 ଯାହା ଫଳରେ,
 ଅବ୍ୟବସ୍ଥ, କୁରମନା, ବିକୃତବୋଧ,
 ଅସମ୍ଭବଚିତ୍ତ, ବ୍ୟତିକ୍ରାନ୍ତ, ଅସଂସ୍କାରୀ,
 ମୈଳ-ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇ
 ଭ୍ରଷ୍ଟ ପଛରେ
 ନିଜକୁ ବିସର୍ଜନ ଦେବା ଛଡ଼ା
 ଉପାୟ କମ ହିଁ ଥାଏ ତା'ର;
 ଇଷ୍ଟହୀନ, କୃଷ୍ଣହୀନ,
 ବିକୃତବୋଧ, କବାତାରୀ,
 କୁସ୍ଥିତ-ଜନସ୍ଥିତୀ,
 ସର୍ବନାଶର କରାଳ ବ୍ୟାଦାନରେ
 ତମସାନ୍ତ ଆତ୍ମବିଲୟୀ ଆକର୍ଷଣରେ
 ନିଜକୁ ତ ନିକାଶ କରେହିଁ,
 ତା'ଛଡ଼ା, ଯେ-କୁଳରେ ସେ ଅଧିଷ୍ଠିତା ହୁଏ
 ତା'ର ବି ସର୍ବନାଶର ପ୍ରସୂତି ହୋଇ
 ଜନଗଣକୁ ମଧ୍ୟ
 ସେଇ ତାହାଣୀ-ଅନ୍ତଃସ୍ରୋତା-ତାଣରେ ଚାଣି
 ନକି ଆଡ଼କୁ ନେଇଯାଏ;
 ବିଧି ବିଲୋକ ଚିକମ୍ପନରେ
 ସେଇ ବିଷାକ୍ତ ନାରୀକୁ
 ଅଭିଶାପରେ ଅବଶ୍ୟ ହିଁ ଦୀର୍ଘ ତ କରିତୋଳେ,
 ତା' ଛଡ଼ା ତା'ର ଆବହାନୀଆରେ

ତଦନୁକମ୍ପା ବା ଅନ୍ୟ ଯେଉଁମାନେ ଥା'ନ୍ତି
 ସେମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ତବିଷୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ:
 ବିଶ୍ୱାସିତ ଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖ,
 ସତ୍ତା-ସମ୍ପର୍କନୀ ତିତ୍ତାରେ ବିବେଚନା କର,
 ବଞ୍ଚିବା ଓ ବଢ଼ିବାର ପଥରେ
 ନ୍ୟାୟ ବୋଲି ଯା' ପ୍ରତୀକ୍ଷାମାନ ହୁଏ—
 ତାହାହିଁ କର । ୧୧୨ ।
 ନାରୀ ଯଦି ସ୍ୱଭାବ-ଶ୍ରବ
 ଅନୁଶାସିତା ନେଇ
 ତୃପଣ-ଦୀପନାରେ
 ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା ଅବଦାନର ସହିତ
 ସର୍ବତୋଭାବେ-ବରେଣ୍ୟ ଶ୍ରେୟପୁରୁଷଠାରେ
 ସକ୍ରିୟ-ଅନୁଗତି-ସମ୍ପନ୍ନ ନ ହୁଏ,
 ବା କୌଣସି ପୁରୁଷଠାରେ
 କୌଣସି ପ୍ରକାର ବ୍ୟତିକ୍ରମ-ବିଚ୍ଛେଦ ହୋଇଚାଲେ,—
 ତା'ର ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତି
 ସେହିପ୍ରକାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ-ସମ୍ପନ୍ନ ଜୈବା-ସଙ୍ଗତି ନେଇହିଁ
 ଉଦ୍ଗତି ଲାଭ କରନ୍ତି—
 ସେହିଭଳି ଅଭାବ ନେଇ,
 ପୁନରାୟ, ନାରୀ ଯେଉଁଠି
 ସୁନିଷ୍ଠ, ଶ୍ରେୟ-ସଂଶ୍ରୟୀ
 ଉପଯୁକ୍ତ ଶ୍ରେୟ ସ୍ୱାମୀ ପ୍ରତି
 ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ନିଷ୍ଠା, ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା ଓ ଅବଦାନମୁଖର
 ହୋଇଚାଲେ—
 ସର୍ବକର୍ମରେ ତାଙ୍କର ସହାୟତାଧିନୀ
 ଓ ସାହାଯ୍ୟକାରିଣୀ ହୋଇ—
 ସ୍ୱାୟତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଓ ସାମର୍ଥ୍ୟ-ଅନୁଯାୟୀ,—
 ତାର ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତି ମଧ୍ୟ ସେହିଭଳି
 ସୁସଙ୍ଗତ ନିଷ୍ଠା-ବାୟସ ହୁଅନ୍ତି—
 ଆୟୁ, ବଳ, ଶୌର୍ଯ୍ୟ, ମେଧା, ସ୍ମୃତି

ଓ ପିତୃପୁରୁଷଙ୍କ ଗୁଣାବଳୀର ଅଧିକାରୀ ହୋଇ:
 ଭକ୍ତ ଅନୁସରଣ ଓ ଅନୁଚଳନରେହିଁ
 ସନ୍ତାନପ୍ରାପ୍ତିର ଅଦ୍ୱିତୀୟ ସାଧନାରେ
 ସେ ନିଜେ ମଧ୍ୟ ପରିପୁଷ୍ଟ ହୋଇପାରେ—
 ତୋଷଣ-ତୃପଣା ନେଇ,
 ଏକାନ୍ତଧ୍ୟାନର ଚର୍ପଣମୁଖର
 ତପସ୍ୟାର ଶାଳୀନତାରେ—
 ହୃଷ୍ଟ-ଗତିରେ । ୧୧୩ ।

କାମିନୀମାନଙ୍କର ଲତର-ଅନୁଗ୍ରହୀ କାମ-କଦାଚାର
 ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରୀତିକୁ
 କୃତଜ୍ଞ କରିତୋଳେ,
 ସେମାନେ ଶ୍ରେୟ-ନିବନ୍ଧ ହୋଇପାରନ୍ତିନି
 ପ୍ରାୟଶଃ,
 ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଯୋଗାବେଶ ସେମାନଙ୍କର
 କୁବ୍ଧ ଶ୍ରେୟ-ନନ୍ଦନାରେ ନନ୍ଦିତ ହୋଇ
 କ୍ଳେଶସୁଖପ୍ରିୟତାର ଅଭିନନ୍ଦନାରେ
 ଶ୍ରେୟ-ପ୍ରେୟକୁ ସ୍ତୁତି-ବିନାୟନରେ
 ଫୁଲ୍ଲ କରି ତୋଳିପାରେନା,
 ଶ୍ରେୟ, ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଓ ଅଧ୍ୟବସାୟୀ ତପ୍ତରତା
 ସର୍ପିତ ସଂସାରରେ
 ପ୍ରିୟମାଣ ହୋଇଉଠେ ସେମାନଙ୍କର,
 ଫଳରେ, ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରୀତି-ପ୍ରତିକ୍ରିୟାହିଁ ହୋଇଉଠେ
 କୃତଜ୍ଞ ଅଭିସଂପାତ-ଜର୍ଜରିତ,
 ଅନ୍ତରର ଦୈନ୍ୟ ବାଳିବା ଲାଗି
 ସେମାନେ ପ୍ରାୟଶଃ ଆତ୍ମପ୍ରଶଂସାମୁଖର
 ହୋଇଉଠନ୍ତି,
 ଆଉ, ସେଇ ହାମବଦ୍ଧା ଆତ୍ମମୁଗ୍ଧ ପ୍ରଶଂସା
 ଲତର ଅନ୍ତଃକରଣରେହିଁ ଆଗମ-ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି:
 ତେଣୁ, ତେଣୁ ହୋଇଛି ହେଉ,
 ଆଉ, ବୟସ୍ତ ହେଉ,

ଆଭିଜାତ୍ୟର ଉଦୟନୀ ତପ୍ତରତାରେ
 ତାକୁ ଶ୍ରେୟପ୍ରାଣା କରିତୋଳ,
 ସୁକେୟିକ ଅନୁଗ୍ରହୀ କରିତୋଳ,
 ତଦନୁଗ ଆତ୍ମବିନାୟନୀ ଯୋଗ୍ୟତାରେ
 ଯୋଗନଦୀପ୍ର କରିତୋଳ,
 ସହ୍ୟ, ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଓ ଅଧ୍ୟବସାୟୀ କ୍ଳେଶସୁଖପ୍ରିୟତାର
 ଶ୍ରବୋନ୍ମିତ ଅନୁବେଦନାରେ
 ଶ୍ରେୟଚର୍ଯ୍ୟା କରିତୋଳ,
 ନୁହେଁତ, ପାତିତ୍ୟର ସଂକ୍ରମଣରେ
 ସେ ସହଜରେ ହିଁ
 ବିଷାକ୍ତ ହୋଇଉଠିବ,
 ପରିବାର ଓ ସଂସାରକୁ ମଧ୍ୟ
 ବିଷାକ୍ତ କରିତୋଳିବ,
 ସେ ସଂସାରରେ ଧୃତିଶୀଳା ହୋଇ ଉଠିବନି,
 ଶ୍ରେୟ-ପ୍ରୀତି,
 କେବଳ ଶ୍ରେୟ-ପ୍ରୀତି କାହିଁକି,
 ପ୍ରୀତି-ପରିବେଦନାକୁ
 ସେ କୃତଜ୍ଞ ଆତ୍ମାତରେ ଜର୍ଜରିତ କରିତୋଳିବ,
 ପାତିତ୍ୟହିଁ ହୋଇଉଠିବ ତା' ପାଖରେ
 ପରମ ଦେବତା,
 ନିଜର ଆତ୍ମାୟ-ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦକୁ
 ଏପରିକି, ପିତାମାତାକୁ ମଧ୍ୟ
 ସେ ସଂସାର ଆଶିବାକୁ କସ୍ତର କରିବ ନି;
 ସାବଧାନ ! ୧୧୪ ।

ତୁମର ସ୍ୱାମୀର ବ୍ୟାପୃତିରେ
 ତୁମେ ଯଦି ନିଜକୁ
 ସତ୍-ସନ୍ତୋଷୀ, ଉପଚୟୀ
 ବର୍ତ୍ତନାତ୍ମଧ୍ୟାୟିନୀ କରି
 ବ୍ୟାପୃତ କରି ନ ତୋଳ—
 ଲକ୍ଷ୍ମୀନୃପ ନିୟମନ-ତପ୍ତରତାରେ,

ତେବେ ତାଙ୍କର ଜୈବ-ସଂସ୍କୃତି-ସଞ୍ଜାତ
 ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ ଓ ଚରିତ୍ରରେ
 ଅନୁଗତିସଂପନ୍ନ ହୋଇ
 ଚନ୍ଦ୍ରଚା ଆତ୍ମ-ବିନାୟନରେ
 ନିଜକୁ ନିୟୋଜିତ କରି ତୋଳି ପାରିବନି;
 ଆଉ, ସେହି ନିୟୋଜନୀ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟହୀନ ହେଉଛି
 ତୁମର ସ୍ବାମୀର କୌଳିକ ଅଭିଧ୍ୟାୟିନୀ
 ସଂସ୍କାରରେ
 ନିଜକୁ ସଂସ୍କୃତ କରିତୋଳିବା;
 ତା' ଯଦି ନ କର—
 ତୁମର ସଂଗର୍ଭା-ଜାତକକୁ
 ସେଇ ସେଭଳି ଜୈବୀ-ସଂସ୍କୃତିରେ
 ବିନାୟିତ ସଂସ୍ଥିତି ନେଇ
 ଅଧିକରେ ଭାରିନ କରି ତୋଳି ପାରିବନି;
 ଆଉ, ଏଇ ବିପର୍ଯ୍ୟୟୀ ଚଳନରେ ଯେତିକି ଚାଲିବ—
 ସେଇ ବିପର୍ଯ୍ୟୟୀ ଅଭିଧ୍ୟା ନେଇ
 ଜାତକ ମଧ୍ୟ
 ସେଭଳି ବ୍ୟତିକ୍ରମୀ-ଚରିତ୍ର ହୋଇ
 ଅଭାବରେହିଁ ଉଦ୍‌ଗତି ଲାଭ କରିବ;
 ତୁମର ସ୍ବାମୀର ଅନୁଗତି-ସଂପନ୍ନା
 ଶୁଭ-ସନ୍ଦୀପନା,
 ସଦ୍‌-ବିନାୟନୀ ଯେତେ ହୋଇଉଠିବ,
 ସେତେହିଁ ଶ୍ରେୟ-ସଞ୍ଜାତର
 ଅଧିକାରିଣୀ ହୋଇ ଉଠିବ;
 ଆଉ, ସେହି ଅନୁଗତିକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ
 ନିଜେ ଯଦି ଶତ
 ଶୁଭ-ସନ୍ଦୀପନା-ସଂପନ୍ନା ବି ହୁଅ,
 ଆଉ, ତା' ଯଦି
 ତୁମର ସ୍ବାମୀର ଚିନ୍ତା ଓ ଚଳନକୁ
 ସର୍ଗ ନ କରେ,—
 ସତ୍ତ୍ବି ଶୁଭ-ମଣ୍ଡିତ ହେବ ନାହିଁ

କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ହିଁ । ୧୧୫ ।
 ତୁମେ ଯଦି ତୁମର ସ୍ବାମୀର
 ଜୀବନ, ଅନ୍ତଃକରଣ
 ଶରୀର ଓ ସଂସାରର
 ଉପଚୟୀ ଶୁଭ-ସ୍ବାର୍ଥୀ ଦାୟିତ୍ବ ନେଇ
 ସପରିବାର ତାକୁ
 କୁଶଳ-କୌଶଳୀ ବିନାୟନ-ତତ୍ପରତାରେ
 ବର୍ଷନାରେ ଅନୁପ୍ରେରିତ କରିତୋଳି
 ନ ପାର,
 ତାଙ୍କର ସ୍ବାର୍ଥ, ପୁଷ୍ଟି ଓ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନାକୁ
 ନିଜର ସ୍ବାର୍ଥ, ପୁଷ୍ଟି ଓ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା
 କରି ନେଇ—
 ବାସ୍ତବ କରଣର ଭିତର ଦେଇ
 ଉପଚୟରେ ନିଜକୁ
 ସର୍ବତୋଭାବରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରଖି
 ସୌଷ୍ଟବ-ଅନୁଶୀଳନରେ
 ଆଚାର, ବ୍ୟବହାର ଓ ବାକ୍ୟର
 ସ୍ବାର୍ଥକ ସୁବିନାୟିତ ଶୁଭ-ପ୍ରୟୋଗରେ
 ସର୍ବାର୍ଥ-ଆପୂରଣୀ ସଙ୍ଗତି ନେଇ
 ଲକ୍ଷ୍ୟ ଅନୁଧ୍ୟାୟିନୀ ତାପସ-ପ୍ରଦୀପନାରେ
 ନିଜକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରି
 ତାଙ୍କର ଗୁଣ-ଅଗୁଣ, ଅନ୍ୟାୟ-ଅତ୍ୟାଚାର
 ସବୁଗୁଡ଼ିକୁ ହୃଦୟକରି
 ତାକୁ ଇଷ୍ଟୀଚଳନରେ
 ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରି ତୋଳି ନ ପାର—
 ଉତ୍କର୍ଷରେ ଅନୁପ୍ରେରିତ କରି,—
 ତାହେଲେ କିନ୍ତୁ ତୁମର ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତି ବ୍ୟର୍ଥ,
 ଆଉ, ଏଇ ବ୍ୟର୍ଥତା
 ସପରିବାର,
 ଏପରି-କି, ପରିବେଶସହ ତୁମକୁ ମଧ୍ୟ

ବ୍ୟର୍ଥତାରେହିଁ ବିପନ୍ନ କରି ତୋଳିବ,
 ସେ-ଅବସ୍ଥାରେ
 ତୁମେ ପ୍ରକୃତିର ଅଙ୍କରେ
 ରୋଟିଏ ସୁଆଙ୍ଗ ଛଡ଼ା
 ଆଉ କିଛି ବି ନୁହଁ;
 କିନ୍ତୁ ସେପ୍ରକାରର ଇଷାହୁଗ ପରିଚର୍ଯ୍ୟାରେ
 ଯେତେହିଁ କୃତବିଦ୍ୟା ହୋଇଉଠିବ,—
 ସେହି ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ଆତ୍ମବିନାୟନୀ
 କ୍ରିୟା-କୌଶଳର ଭିତର ଦେଇ
 ତୁମର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ମଧ୍ୟ ସେଭଳି
 ମହାୟାନ ହୋଇଉଠିବ । ୧୧୬ ।

ତୁମେ ନାରୀ,
 ସର୍ବସଙ୍ଗତି ନେଇ
 ସକ୍ରିୟ ଚତୁରତାରେ
 ତୁମେ ସ୍ୱାମୀତପା ହୋଇଉଠି ପାରିନ,
 ତୁମର ସଭାକୁ—
 ଯିଏ ତୁମର ଶ୍ରେୟ-ପୁରୁଷ
 ଯିଏ ବରେଣ୍ୟ ତୁମର
 ଯିଏ ସ୍ୱାମୀ ତୁମର—
 ସର୍ବତୋଭାବରେ ସମ୍ବନ୍ଧ କରିତୋଳି ପାରିନ
 ତାଙ୍କଠାରେ,
 ତାଙ୍କ ଚାବନ ଓ ବୁଦ୍ଧିର ଚର୍ଯ୍ୟାରେ
 ତୁମେ ସ୍ୱତଃ-ଚତୁରତାରେ ବ୍ୟାପୃତ ହୋଇ
 ନିଜକୁ ସାର୍ଥକ କରିତୋଳି ପାରିନ,
 ତା'ର ମାନେହିଁ
 ତୁମେ ପତିତପା ହୋଇ ଉଠିନ—
 ତୁମର ଯା'-କିଛି ସବୁ ନେଇ,
 ଏକ-କଥାରେ, ତାଙ୍କୁ ତୁମେ
 ଆପଣାର କରିନେଇ ପାରିନ—
 ସବୁଦିଗରୁ

ସର୍ବସଙ୍ଗତି ନେଇ,
 —ଅଥଚ ତୁମେ ଏକପୁରୁଷ-ଆନନ୍ଦି ସ୍ୱର୍ଗରେ
 ନିଜକୁ ଦାୟିକ ଔଷଧ୍ୟରେ
 ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାକୁ
 ସ୍ଥାନ ବିଶେଷରେ କସୁର କରନା,
 ପୁଣି, ତୁମର ପ୍ରବୃତ୍ତି-ପୋଷଣୀ
 ମନୋଜ୍ଞ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା
 ଯାହାକୁ ପାଆନା କାହିଁକି,
 ସମର୍ଥନ-ସ୍ୱୃତିରେ
 ଉଡ଼ୁଥିଲୁ ଅନୁବେଦନାରେ
 ତୁମେ ତା'ର ପ୍ରତି ଆନନ୍ଦ ହୋଇଉଠ—
 ତା' ତୁମର ପାତିବ୍ରତ୍ୟକୁ
 ଏକାନ୍ତଭାବରେ କ୍ଷୁଣ୍ଣ କରିଲେ ସୁଦ୍ଧା,—
 ଏଇ ଅସଙ୍ଗତି କିନ୍ତୁ
 ତାରସ୍ୱରରେ ଘୋଷଣା କରେ—
 ତୁମେ ବ୍ୟତିକ୍ରମରେହିଁ ଭ୍ରାମ୍ୟମାଣ । ୧୧୭ ।

ଯଦି ସୁଜାତକହିଁ ଲାଭ କରିବାକୁ ଚାହିଁ,
 ତେବେ ଶ୍ରେୟନିଷ୍ଠ ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ
 ପିତୃକୁଳ-ବରେଣ୍ୟ ଭକ୍ତସ୍ତ
 ପୁରୁଷ ସଙ୍ଗେ ପରିଣାତା ହୁଅ,
 ଆଉ, ସର୍ବସଙ୍ଗତି ନେଇ
 ସାର୍ଥକ ଅନୁକ୍ରିୟତାରେ
 ସର୍ବତୋଭାବେ
 ତାଙ୍କର ଅନୁଗତିସମ୍ପନ୍ନା ହୋଇଉଠ—
 ଶ୍ରେୟାହୁଗ ଅନୁନୟନ-ଚତୁପରତାରେ,
 ଆଉ, ଏହାହିଁ ହେଉଛି—
 ଶ୍ରେୟପ୍ରସୂ ନାରୀ-ଧର୍ମ
 ଯାହା ଫଳରେ
 ତୁମେ ତ ଦୃଢ଼ ହେବହିଁ,
 ତୁମର ପରିବାର, ପରିବେଶ, ପରିସ୍ଥିତି ମଧ୍ୟ

ଶୁଭ-ସନ୍ତାନାରେ

ଉତ୍ତମ-ଅନୁନୟନ-ପ୍ରହସ ହୋଇ

ଚାଲୁଥିବ;

ଆଉ, ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ମାନେହିଁ ହେଉଛି—

ଉତ୍କୃଷ୍ଟା ଜୈବୀ-ସଂସ୍ଥିତି ନେଇ

ଉତ୍କୃଷ୍ଟା କୁଳଧର୍ମର ଭିତର ଦେଇ

ଉତ୍କୃଷ୍ଟା ଅନୁଦୀପନାରେ

ଯିଏ ବା ଯେଉଁମାନେ

ନିଜକୁ ଉଭୟ କରି ତୋଳିଛନ୍ତି—

ଅଭ୍ୟୁଦୟ-ଅଭ୍ୟୁତ୍ଥ ଚରିତ୍ରର ହୃଦି ନେଇ,

ଆଉ, ଅବକୃଷ୍ଟ ସେମାନେହିଁ—

ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଜୈବୀ-ସଂସ୍ଥିତି

ଉତ୍କୃଷ୍ଟରେ ସ୍ଥିତିଲାଭ ନ କରିଲେ ବି

ଯେଉଁମାନେ ସୁକେନ୍ଦ୍ରୀକ ଅନୁନୟନରେ

ଅନୁଶୀଳନ-ତପ୍ତ ହୋଇ

ନିଜକୁ କୃଷିତପା କରି ଚାଲିଛନ୍ତି;

ତା'ଛଡ଼ା, ଅପକୃଷ୍ଟ ସେମାନେହିଁ—

ଆଦର୍ଶହୀନ ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକ ଚଳନରେ ଚାଲି

ବିକୃତ କୃଷିର ଅଭିଚାରକୁବ୍ଧ ହୋଇ

ଯେଉଁମାନେ ନିଜନିଜକୁ ଇତସ୍ତତଃ

ଚାଳନା କରନ୍ତି । ୧୧୮ ।

କୌଣସି ସ୍ତ୍ରୀକୁ

ତା'ର ସ୍ବାମୀ ଯଦି ତ୍ୟାଗ କରି

ପୁନରାୟ କୌଣସିମତେ ଗ୍ରହଣ ନ କରେ—

ଏବଂ ସେ ମଧ୍ୟ ତାର ସ୍ବାମୀର ଚିତ୍ତର

ପ୍ରସନ୍ନତା-ଉପାଦାନରେ ଅସମର୍ଥ ହୁଏ—

ସହ୍ୟ, ପୈର୍ଯ୍ୟ ଓ ଅଧ୍ୟବସାୟୀ

ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ,—

ସେପରି ପରିତ୍ୟକ୍ତା ସ୍ତ୍ରୀ

ବା କୌଣସି ପୁତ୍ରବତୀ ବିଧବା

ପ୍ରହରି-ତାଡ଼ିତା ହୋଇ

ବୈଧା ଗମନାୟ କୌଣସି ପୁରୁଷର ଆଶ୍ରୟରେ

ତତ୍ସ୍ବାର୍ଥୀ ପରିଚର୍ଯ୍ୟା ନେଇ

ଯଦି ଜୀବନ ଅତିବାହିତ କରେ—

ତା' ସେଇ ନିକୃଷ୍ଟ ବ୍ୟଭିଚାର ଅପେକ୍ଷା

ବହୁଳାଂଶରେ ଶ୍ରେୟ,

ଅପ୍ରଶସ୍ତ ହେଲେବି ଉତ୍କୃଷ୍ଟ-ସନ୍ତାନୀ,

ଗଣକ୍ଷୋଭର କିଛିଟା ପ୍ରଶମକ;

କିନ୍ତୁ କୌଣସି ସ୍ବାମୀ-କର୍ତ୍ତୃକ ପରିତ୍ୟକ୍ତା ସ୍ତ୍ରୀ

ବା ପୁତ୍ରବତୀ ବିଧବା

ପୁନରାୟ କୌଣସି ପୁରୁଷକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା

ସର୍ବତୋଭାବେ ନିନ୍ଦନୀୟ ଓ ଅବୈଧ,

କାରଣ ଯିଏ ଦତ୍ତା କନ୍ୟାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି

ବୈଧଭାବରେ

ଇଶ୍ବର ଓ ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ସ୍ମରଣ-ସାକ୍ଷୀ କରି,—

ନ୍ୟାୟତଃ ତାଙ୍କର ସ୍ବାମିତ୍ବ

କେବେହେଲେ ବି ବ୍ୟାହତ ହୁଏନା:

ଆଉ, ସେଇ ପରିତ୍ୟକ୍ତା ସ୍ତ୍ରୀ

କୌଣସିପ୍ରକାର ଦୁଷ୍ଟା ନ ହୋଇ

ଆତ୍ମବିଶ୍ଳେଷଣରେ ଅନୁତପ୍ତା ହୋଇ

ଯାହା ନିକଟରେ ପ୍ରଥମ ଆତ୍ମନିବେଦନ

କରିଥିଲା—

ସେଇ ସ୍ବାମୀ ନିକଟକୁ

ଯଦି ପୁନରାୟ ଫେରିଆସେ,

ଏବଂ ସ୍ବାମୀ ଯଦି ତାକୁ ଗ୍ରହଣ କରେ,—

ତାହାହିଁ ତା ପକ୍ଷେ ପରମ ଚାର୍ଯ୍ୟ.

ଶ୍ରେୟ ଓ ମର୍ଯ୍ୟାଦାର ଶୁଭକରୀ

ସନ୍ତାନୀ

ପୁନର୍ଜୀବନୀୟ;

ପୁଣି, ଇଚ୍ଛାକୃତ ବା ଅନିଚ୍ଛାକୃତ ହେଉ

ବ୍ୟଭିଚାରଦୃଷ୍ଟା ହୋଇ ବି
 କୌଣସି ପରିତ୍ୟକ୍ତା ପ୍ରା
 ଯଦି ଅନୁତପ୍ତା ହୋଇ
 ତା'ର ପୂର୍ବ ସ୍ବାମୀ ନିକଟକୁ ଫେରିଆସେ
 ଏବଂ ସେ-ସ୍ବାମୀ ଯଦି ତାକୁ ଆଶ୍ରିୟ ଦିଏ—
 ଶୁଦ୍ଧି ଓ ସତ୍ସଂସାରୀ ସଂସାରରେ,
 ଆଉ, ସେ ଯଦି ଉକ୍ତ ସ୍ବାମୀ-ସ୍ବାୟୀ ହେଇ
 ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ
 ସତ୍ସଂସାର ଯାପନ କରେ ସର୍ବତୋଭାବେ,—
 ତା' ସେଇ ପ୍ରା ପକ୍ଷେ ଅନୁପମ,
 ଉତ୍ସର୍ଗନୀ, ମର୍ଯ୍ୟାଦାଦାୟକ,
 ଏବଂ ସେ-ପୁରୁଷ ମଧ୍ୟ ଲୋକଶ୍ରଦ୍ଧେୟ, ଧନ୍ୟବାଦୀ,
 କିନ୍ତୁ ପରିତ୍ୟକ୍ତା ପ୍ରା ଅନୁତପ୍ତା
 ଓ ସ୍ବାମୀର ପୋଷଣଚାରିଣୀ ହେବା ସତ୍ତ୍ୱେ ବି
 ସ୍ବାମୀ ଯଦି ତା'କୁ ଗ୍ରହଣ ନ କରେ—
 ସେ-କ୍ଷେତ୍ରରେ ବ୍ୟଭିଚାରିଣୀ ନ ହୋଇ
 ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ଶ୍ରେୟ-ସଂସାରୀ ହୋଇ
 ସତ୍ସଂସାର ଯାପନ କରିବାହିଁ
 ତା' ପକ୍ଷରେ
 ମହିମା ଲାଭର ସୋପାନ । ୧୧୯ ।
 ଯେଉଁମାନେ ପ୍ରାପ୍ତିର ପ୍ରରୋଚନାରେ
 ସ୍ୱାର୍ଥସିଦ୍ଧି ଓ ଭୋଗଲାଳସାର
 ଆକାଂକ୍ଷା-ପରାମୃଷ୍ଟ ହୋଇ
 କାତାଭାବର କୁଞ୍ଜ ଧରି
 ପ୍ରତାରଣା ବା ଛଳନାର ଯନ୍ତ୍ରବେଶରେ
 ଚାଲନ୍ତି,—
 ସେମାନେ ନିଜକୁ
 ଯାହାକର କାନ୍ତା ଭାବିଥାଆନ୍ତି
 ବା କହିଥାଆନ୍ତି,
 ତାଙ୍କର ଅନୁଶାସନ-ଅନୁନୀତ

ହୋଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ,
 ତାଙ୍କର ଅଭିପ୍ରାୟ-ଅନୁସାରୀ ଅନୁଚଳନ
 ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ
 ଗୋଟାଏ ଦୂରତ୍ୟୟା ଅନାୟୁଷ୍ଟି ଛଡ଼ା
 କିଛି ବି ନୁହେଁ,
 ସେମାନେ କୌଣସିମତେ
 ସେଇ ଚଳନରେ ଚାଲିପାରନ୍ତି ନାହିଁ,
 କାରଣ, ଅନୁରାଗ ସେମାନଙ୍କର ଶ୍ରଦ୍ଧାନିଷ୍ଠ ନୁହେଁ,
 ଖାମଖୁଆଳୀ ଚଳନହିଁ ସେମାନଙ୍କର
 ଭୋଗଦୀପନା;
 ପୁଣି, ପ୍ରକୃତି ସବୁ ସମୟରେ
 ସେମାନଙ୍କର ଚିନ୍ତାର ଉତ୍ତର ଭିତର ଦେଇ
 ନାନାରୂପ ଧରି
 ଉକ୍ତ ନିଶ୍ଚାରେ ସେମାନଙ୍କୁ
 ଛଳିଛଡ଼ା କରି ରଖେ,
 ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରୀତିଦୀପନା
 ଅଚଳ-ଅଚଳ ନିଷ୍ଠାନସିତ ହୋଇ
 ଆପୂରଣ-ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ
 କେବେହେଲେ ବି ନିୟୋଜିତ ରହିପାରେ ନା;
 ଆଜି ଏକପ୍ରକାର,
 କାଲି ଆଉ ଏକପ୍ରକାର,
 ଏବେ ଏକପ୍ରକାର,
 ସେବେ ଆଉ ଏକପ୍ରକାର,
 ଭଲମନ୍ଦ ସତ୍ୟ-ମିଥ୍ୟାର
 ଡୋକ୍ତାକ୍ତ ସେମାନଙ୍କର
 ସବୁକିଛି ସେଇ ଖୁଆଳୀ ଚଳନରେ
 ଅର୍ଥାନ୍ତି ହୋଇଉଠେ;
 ସେମାନେ କିନ୍ତୁ ବିଭସ୍ତ ମଣିଷ,
 ଶ୍ରେଷ୍ଠନିଷ୍ଠ ଗୋଟାଏ ବାରବିକାସିନୀର ମଧ୍ୟ
 ଭରତି ସମ୍ଭବ,
 କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କର ନୁହେଁ,

ସାବଧାନ ଥାଅ । ୧୨୦ ।

ଶ୍ରେୟ-ପରିଣୟ ହିଁ ହେଉଛି

ଝିଅମାନଙ୍କ ଜୀବନର ପ୍ରଥମ ସାଥକତା.

ତା' କିନ୍ତୁ ବର୍ଣ୍ଣ, ବଂଶ, ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟରେ,

ବିଦ୍ୟା ବା ଯୋଗ୍ୟତାରେ—

ଅନ୍ୱିତ ସଙ୍ଗତି ନେଇ:

ତାପରେହିଁ ହେଉଛି

ସ୍ବାମୀ ବା ସ୍ବାମୀ-ପରିବାରର

ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା-ନିରତ ହୋଇ

ସେମାନଙ୍କର ଚର୍ପଣ-କେନ୍ଦ୍ର ହୋଇ

ଧାରଣିତା ହୋଇ

ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଲାଭ କରିବା,

ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଲାଭ କରିବା ମାନେହିଁ

ସର୍ବସଙ୍ଗତି-ଅନୁକ୍ରମରେ

ଧାରଣ-ପାଳନୀ ହୋଇଉଠିବା—

ସର୍ବତୋଭାବେ ନିଜକୁ

ତତ୍ତ୍ୱସାଧିତ କରି,

ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ବାମୀ ଓ ତାଙ୍କର ପରିବାରକୁ

ଆପଣାର କରି,

ତାପରେ ହେଉଛି—

ଚାରିତ୍ରିକ ପ୍ରୀତି-ନିୟମନାରେ

ଯୋଗ୍ୟତାର ଭିତରୁ

ସାଥକ ସମାପନାରେ

ଶ୍ରଦ୍ଧା-ପ୍ରଦୀପ ଆକର୍ଷଣରେ

ପରିବାର-ପରିଚ୍ଛନ୍ନ

ସାଥକ ସଙ୍ଗତିରେ

ସୁସମ୍ପଦ କରି ତୋଳିବା:

ଆଉ, ଏହାରି ଭିତର-ଦେଇ

ସୁଧନାନର ଜନନୀ ହୋଇ

ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତିଗଣଙ୍କୁ

ନିଜ ପ୍ରକୃତିର ଅନୁପ୍ରେରଣାରେ

ସର୍ବ-ଅନୁଧ୍ୟାୟିତାରେ

ସବୁ ଦିଗରୁ

ଯୋଗ୍ୟତର କରିତୋଳି

ସାଥକତାର ଅନ୍ୱିତ ସଙ୍ଗତିରେ

ନିଜକୁ କୃତକୃତାର୍ଥ କରିତୋଳିବା;

ଆଉ, ଝିଅମାନଙ୍କର ଏହାହିଁ ହେଉଛି—

ସାଥକ କୃତକୃତାର୍ଥତାର ପରମ ଅର୍ଥନା,

କିନ୍ତୁ ପ୍ରତିଲୋମ-ସଂପ୍ରଦ

ଦୂର୍ଭାଗ୍ୟର ହିଁ ହୋତା—

ଜନୟିତା,

ପ୍ରତିଲୋମ-ସଞ୍ଚାତ ସନ୍ତତିର

ଅନ୍ତର-ପ୍ରବଣତା

ଯେତେହିଁ ପ୍ରଖର ହୋଇଉଠୁ—

ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟରେ ଭରିନ ହୋଇ,

ସେମାନଙ୍କର ଅନ୍ତରରେ ବିଶ୍ୱସ୍ତି

ବିକଳିତହିଁ ହୋଇଥାଏ ସାଧାରଣତଃ,

ଏବଂ ଏହାର ବ୍ୟତ୍ୟୟ କମ୍‌ହିଁ ଦେଖାଯାଏ,

ତେଣୁ, ପ୍ରତିଲୋମ-ସଂପ୍ରଦ

ପରିବାର-ପରିବେଶର ପକ୍ଷରେ

ଏପରିକି, ରାସ୍ତର ପକ୍ଷରେ

ଦୁଷ୍ଟଭାଜନା ଓ ଦୂରଦୃଷ୍ଟରହିଁ

ଉପାନତି । ୧୨୧ ।

ପ୍ରାଲୋକମାନଙ୍କର ବୈଧାନିକ ସହନ-କ୍ଷମତା

ବା ନିରୋଧ-କ୍ଷମତା

ପୁରୁଷ ଅପେକ୍ଷା ଅନ୍ତତଃ ଦୃଢ଼ତା,

ପୁରୁଷ ଯେତେ ଶୀଘ୍ର ସଂକ୍ରାନ୍ତିତ ହୋଇଉଠେ—

ନାରୀ ସେପ୍ରକାର ନୁହେଁ,

ଆଉ, ଏଇ ସହନ-କ୍ଷମତା ଅଛି ବୋଲି

ସହ୍ୟ, ପୈର୍ଯ୍ୟ ଓ ଅଧ୍ୟବସାୟରେ ବି

ସେମାନେ କମ୍ ହୁଅନ୍ତି,
 ପୁନଶ୍ଚ, ଏଇ ସହନ-କ୍ଷମତାର ଅନ୍ତର-ମର୍ମହିଁ ହେଉଛି
 ଯୋଗାବେଗ-ସମୃତ ରଜସ୍-ଦୀପନା,
 ଉକ୍ତ ରଜସ୍-ଦୀପା ଯୋଗାବେଗ ନେଇ
 ସେମାନେ ଏଭଳିଭାବେ ପୁରୁଷର ସହିତ
 ଅନ୍ୱିତ ହୋଇଉଠି ପାରନ୍ତି—
 ଯାହା ଫଳରେ, ସେମାନେ ଉକ୍ତ ପୁରୁଷଦେହରହିଁ
 ଅଙ୍ଗ-ସ୍ୱରୂପ ହୋଇଉଠନ୍ତି—
 ତତ୍ତ୍ୱସ୍ୱାର୍ଥରେ ସ୍ୱାର୍ଥାନ୍ୱିତ ହୋଇ,
 ତା'ର ଅସ୍ତିତ୍ୱରେ ନିଜର ଅସ୍ତିତ୍ୱକୁ
 ଉତ୍ସର୍ଗୀକୃତ କରି
 ଉପାରଣୀ ଆବେଗ-ଅନୁକମ୍ପାରେ;
 ତେଣୁ, ସେମାନେ ଯଦି
 ଶ୍ରେୟକେନ୍ଦ୍ରିକ ସୁଷ୍ପସଙ୍ଗତ ହୋଇ
 ନିଜକୁ ତଦନୁଗ ନିୟମନରେ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରନ୍ତି—
 ଇଚ୍ଛାର୍ଥ-ପରିବେଦନାରେ,—
 ସେମାନେ ହୋଇଉଠନ୍ତି—
 ରଜସ୍-ରଞ୍ଜନୀ ଦୀପ-ପ୍ରଭ
 ଆବେଗ-ଉର୍ଜିତ ଅନୁବେଦନ-ତତ୍ତ୍ୱର-
 ଏକନିଷ୍ଠ ପ୍ରଦୀପ୍ତ ଆଗ୍ରହରେ—
 ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନଭାବରେ:
 ତେଣୁ, ସେମାନେ ସ୍ୱଭାବ-ଶୁଣ୍ଢୀ,
 ପରିଚର୍ଯ୍ୟା ସେମାନଙ୍କର ସାହିକ ଧର୍ମ,
 ସେମାନେ ଯଦି ବିକୃତ ନ ହୁଅନ୍ତି—
 ସେମାନଙ୍କର ଉକ୍ତ ଆବେଗମୟା ଉଦାର ଅନୁଗମନ
 ସ୍ୱତଃ-ସଲୀଳ ଓ ସ୍ୱାଭାବିକ,
 ପୌରୁଷ-ବୀର୍ଯ୍ୟକୁ
 ସେମାନେ ସେମାନଙ୍କ ରଜସ୍-ଦୀପନାରେ
 ପରିତୃପ୍ତ କରି
 ବିବର୍ତ୍ତନରେ ବିବର୍ତ୍ତିତ କରି ତୋଳିପାରନ୍ତି:
 ଇଷ୍ଟ-ନିଷ୍ଠା, ଧର୍ମ, କୃଷ୍ଣ, ସଦାଚାର

ଅସ୍ତିତ୍ୱବିର ବିନାଶନ-ଦୀପ୍ତ ତତ୍ତ୍ୱରତା
 ସ୍ୱଭାବସିଦ୍ଧ ସେମାନଙ୍କର,
 ତେଣୁ, ସେମାନେ ଧାତ୍ରୀ,
 ତେଣୁ, ସେମାନେ ଜନନୀ,
 ତେଣୁ, ସେମାନେ ବିବର୍ତ୍ତନାର
 ବିବର୍ତ୍ତନୀ ଅନୁପ୍ରେରକ;
 ଲକ୍ଷ୍ମର
 ସମସ୍ତଙ୍କ ଅନ୍ତରେ ଆବେଗ-ପ୍ରତିଭା,
 ପୁନେନ୍ଦ୍ରିକତାରେ ସେ ବିବର୍ତ୍ତନ-ଆକୃତି,
 ସେ-ହିଁ ଜୀବନର ଧାତା,
 ସେହିଁ ନାରୀ-ପୁରୁଷର
 ଏକନିଷ୍ଠ ମିଳନ-ସମ୍ବେଗ,
 ଯୋଗବାହୀ ଅନୁଦୀପନୀ ଅନୁତର୍ଯ୍ୟା । ୧୨୨ ।
 ସ୍ୱାମୀ କଥାର ଅର୍ଥହିଁ ହେଉଛି—
 ଯିଏ ତୁମର ସ୍ୱ,
 ଏକ-କଥାରେ, ଯିଏ ତୁମର ସଭା,
 ତୁମେ ଯଦି ତାଙ୍କଠାରେ ଏଭଳିଭାବେ,
 ନିଜକୁ ନିବନ୍ଧ ନ କରିପାର,
 ସମାହିତ ହୋଇ ନ ପାର,
 ଯାହା ଫଳରେ, ନିଜର ସଭାକୁ
 ସର୍ବତୋଭାବେ ତାଙ୍କଠାରେ
 ଅର୍ଥାନ୍ୱିତ କରିଚୋଲିବା ସମ୍ଭବ ହୁଏ—
 ତୁମର ନାରୀତ୍ୱ ବା ସ୍ତ୍ରୀତ୍ୱ
 ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାର୍ଥକ ହୋଇଉଠିନି,
 ବା ବର୍ତ୍ତି ନାହିଁ;
 ତୁମେ ତାଙ୍କର ଅଧ୍ୟାନରେ ଅଙ୍ଗ ମାତ୍ର,
 ତାଙ୍କର ସ୍ୱାର୍ଥ ଓ ସମ୍ବର୍ତ୍ତନକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି
 ବା ବ୍ୟର୍ଥ କରି
 ତୁମର ଆତ୍ମସ୍ୱାର୍ଥ-ପରିଚର୍ଯ୍ୟାରେ
 ଯେଉଁ ପୁଞ୍ଜରୁ

ତୁମେ ଅନ୍ତରାସୀ ହୋଇ ଉଠିଲ—
ଯା'ର ପକ ତାଙ୍କର ସଭା ଓ ସ୍ୱାର୍ଥକୁ
ପରିପୋଷିତ କରି

ତୁମକୁ ପ୍ରସାଦ-ମଣ୍ଡିତ କରିତୋଳେ ନା,
ସେଠାରେ ତୁମର ଆତ୍ମ-ଅନୁବର୍ତ୍ତ୍ୟାହିଁ ପ୍ରବଳ କିନ୍ତୁ,
ତୁମର ତଥାକଥୂତ ସ୍ୱାସ୍ତ୍ୟ

ସେଠାରେ ସ୍ୱାର୍ଥକହିଁ ହୋଇ ଉଠେନା;
ବେଶା ଯଦି ହୁଏ,—

ତୁମେ ସର୍ବ-ନିବନ୍ଧ ସେଠାରେ ମାତ୍ର,
ତୁମେ ତାଙ୍କର ପତ୍ନୀ ନୁହଁ,
ବା ସ୍ତ୍ରୀ ନୁହଁ,

ସେ-ସ୍ଥଳରେ
ତାଙ୍କର କୌଣସି ବିଷୟରେ ବା କୌଣସି ବ୍ୟାପାରରେ
ସଂପଦରେ ବା ବିପଦରେ
ତୁମର କୌଣସି ଆଧିପତ୍ୟ ନାହିଁ,
କାରଣ, ତୁମେ ତାଙ୍କୁ ଧାରଣ ବି କରନା,
ପାଳନ ବି କରନା,
ତୁମେ ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ

ଗୋଟାଏ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ଉଦ୍‌କ୍ଷେପ ଛଡ଼ା
କିଛି ହିଁ ନୁହେଁତି;

ଏଇଭାବରେ ଚାଲିଲେ

ପ୍ରକୃତିର ଅନୁଶାସନ ତୁମକୁ
ତାଙ୍କଠାରେ ବା ତାଙ୍କର ଯା'—କିଛିରେ
ବିନାଶିତ ହେବାକୁ ଦେବନି,
ତେଣୁ, ତାଙ୍କଠାରୁ ପାଇ ବି ପାରନା

ତୁମେ କିଛି,
ତୁମେ ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଠକ ଛଡ଼ା

ଆଉ କିଛିହିଁ ନୁହଁ । ୧୨୩ ।
ଯେଉଁମାନେ, ଅର୍ଥାତ୍ ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ
ଗର୍ବେପୁରୁ ଦୈନ୍ୟ ଧୂକ୍ଷାରେ କହିଥା'ନ୍ତି—

'ମୋର ଜୀବନରେ ଏକ ପୁରୁଷ ଛଡ଼ା
ଆଉ କେହି ନାହିଁ',

ଅଥଚ ତଦନୁପାତିକ ମମତାଦୀପ୍ତ

ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣୀ ଚାଲିଚଳଣୀ

ବା ଆଚରଣ ନାହିଁ—

ଯେଉଁ ଆଚରଣ ପୁରୁଷ-ସଙ୍ଗତିକୁ

ସ୍ୱତଃ-ଅନୁବେଦନାରେ

ଅଭିବ୍ୟକ୍ତ କରିତୋଳେ,—

ସେଠାରେ ସନ୍ଦେହ କରିପାର—

ବହୁପୁରୁଷ-ଅନୁରକ୍ତ ଭୋଗଲିପସ୍ତ ଦ୍ୱିତୀୟା,—

ଅନ୍ତରରେ ହେଉ ଆଉ ବାହାରେ ବି ହେଉ—

ତା' ଅବଶ୍ୟ ଅଛି;

ଯେଉଁଠି ସେଇ ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣୀ ଚାଲିଚଳନ ଅଛି,—

ସେଠାରେ ସେ

ଭାବ, ବାକ୍ୟ ଓ କର୍ମର

ସୁସଙ୍ଗତ ଶାନ୍ତିନ୍ୟରେ

ବିହିତ ପଛରେ

ସ୍ୱାମୀ-ସ୍ୱାର୍ଥୀ ନ ହୋଇହିଁ ପାରେ ନା,

ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକତା, କେନ୍ଦ୍ରାନ୍ତପୂରଣୀ ଭାବ, ବାକ୍ୟ

ଓ ବ୍ୟବହାର-ସମ୍ବନ୍ଧ କର୍ମାନୁପ୍ରେରଣା

ତା'ର ରହିବହିଁ ବି ରହିବ;

ପ୍ରୀତି ଯେଉଁଠି କପଟ—

ସେଠାରେ ତା' ରହେ ନା;

ଯେଉଁଠି ଅନୁବନ୍ଧ ସ୍ୱାଭାବିକ—

ବନ୍ଧୁତ୍ୱ ବି ସେଠାରେ ପ୍ରତୀପ୍ତ,

ବନ୍ଧୁତ୍ୱ

ପ୍ରିୟ-ବିରହ ସହ୍ୟ ବି କରିପାରେ ନା,

ପ୍ରିୟାନୁଗତି ତା'ର

ସହଜ ଓ ସୁଖର ହୋଇଉଠେ,

ବନ୍ଧୁ ବା ବାନ୍ଧବତାର ପ୍ରକୃତିହିଁ ଏଇ;

ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ଯେଉଁଠି ଥାଏ—
ଏକମତ ବା ଅନୁମତ ସେଠାରେ ଥାଏହି ଥାଏ,
ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା ଓ କର୍ମ-ସନ୍ଧାପନା ବି
ସେଭଳି ହୋଇଥାଏ,
ଭକ୍ତ ମତ ଓ କ୍ରିୟାର ଐକ୍ୟ ଯେଉଁଠି,
ଅନୁପ୍ରାଣନ-ପ୍ରବୋଧନା-ପ୍ରବୁଦ୍ଧ ଯେଉଁମାନେ
ପରସ୍ପର ପ୍ରତି—

ଜଣେ ଅନ୍ୟ ପ୍ରତି,—

ମୈତ୍ରୀ ସେଠାରେ

ବ୍ୟକ୍ତ ମୂର୍ତ୍ତିରେ ବସବାସ କରେ:

ସଖ୍ୟ ଯେଉଁଠି ସରଳ—

ସମପ୍ରାଣତା ବି ସେଠାରେ ସବଳ,

ଚେଷ୍ଟା, ଭାବ, ବାକ୍ୟ ଓ କର୍ମର

ସଙ୍ଗତି ଯେଉଁଠି ଯେତେପ୍ରକାରର

ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବର ସ୍ବାଭାବିକ ପ୍ରକାଶ ମଧ୍ୟ

ସେଠାରେ ସେଭଳି,

ଯେଉଁଠି ତା'ର ଅସଙ୍ଗତି ଯେଭଳି—

ବିକୃତି ମଧ୍ୟ ସେଠାରେ ସେପ୍ରକାର;

ଭିକ୍ଷୁର କୃତିତ୍ବର ପ୍ରେରଣା-ଦୃଢ଼ି—

ଭାବ, ବାକ୍ୟ ଓ କର୍ମର ସୁସଙ୍ଗତ ଶୀଳଧର୍ମୀ

ବାସ୍ତବ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିର ପ୍ରାଣନ-ସମ୍ବେଗ,

ଭିକ୍ଷୁରହିଁ ପ୍ରାଣନ-ଦୀପନା । ୧୨୪ ।

କୌଣସି ଶ୍ରେୟ-ପୁରୁଷଠାରେ

ତଦନୁପୋଷଣୀ ଚରିତ୍ର ନେଇ

ଯଦି ତୁମର ସଭାକୁ ନିବନ୍ଧ କରିଥାଅ,

ତାକୁ ଯଦି

ସ୍ବାମୀ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିଥାଅ,

ତୁମର ଯୋଗାବେଗ-ସନ୍ଧ୍ୟା ଆକୃତି

ସେଠାରେ ଯେମିତି ତଦନୁଚର୍ଯ୍ୟା ହୋଇଉଠେ:

ତଦର୍ଥୀ ଆତ୍ମନିୟମନରେ

ତତ୍-ସ୍ଵାର୍ଥରେ ନିଜକୁ ସ୍ଵାର୍ଥାନ୍ୱିତ କରିତୋଳ—

ବିହିତ ବ୍ୟବସ୍ଥ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାତପା ହୋଇ:

ଭୋଗ-ଲିପ୍ତସାର ଜନ୍ମନ-ସ୍ଵରୂପ

ବା ଉପଭୋଗ-ପ୍ରତ୍ୟାଶାର କ୍ରାନ୍ତନକ କରି

ତାକୁ ଯେତିକି ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ଯିବ,

ଠକିବ ତୁମେ ସେତିକି;

ଯେତେ ପାର, ସବୁ ପ୍ରକାରେ ତାକୁ ଦିଅ,

ତୁମେ ନିଜକୁ ଉତ୍ସର୍ଗାକୃତ କରିତୋଳ

ତାଙ୍କଠାରେ,

ଉତ୍ସର୍ଗ କରିବା ମାନେହିଁ ହେଉଛି—

ନିଜକୁ ଉନ୍ନତି-ବିନାୟନାରେ

ମହତ୍ତ୍ବରେ ବିସ୍ମୟ କରିତୋଳିବା:

ତୁମର ସ୍ବାମୀର

ଜୀବନବର୍ଦ୍ଧନାର ଅନ୍ତରାୟା ଯା'

ତାହାହିଁ ତୁମ ପକ୍ଷରେ ଅସତ୍;

ଅସତ୍-ନାରୋଧୀ ପରାକ୍ରମ ଯେଉଁଠି—

ପ୍ରୀତିରାଗଦୀପନା ବି

ତୀକ୍ଷ୍ଣ ସେଭଳି ସେଠାରେ,

ତାଙ୍କର ଅପ୍ରତିଷ୍ଠା, ଅପବାଦ, ଅପତୟ

ଅସମ୍ବଳ ବା ବିକାରମୃଷ୍ଟତାକୁ

ହୃଦ୍ୟ ବିନାୟନରେ ବିନାୟିତ କରି

ନିରୋଧ କରି,

ଜୀବନ-ବର୍ଦ୍ଧନାର ବସ୍ତୁଶିଖା ସଦୃଶ

ପ୍ରୀତି-ଉଚ୍ଛଳ ପରାକ୍ରମ ନେଇ

ତାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଛିଡ଼ାହୁଅ,

'ଅଭୀଷ'—ଉଚ୍ଛଳ ଉଦୀପନାରେ

ଆଶୁସ୍ତ କର ତାକୁ,

ସୂକ୍ଷ୍ମ-ଉଚ୍ଛଳ କରିତୋଳ ତାକୁ,

ସନ୍ଧ୍ୟା କରିତୋଳ ତାକୁ,

ସକ୍ରିୟ କରିତୋଳ ତାଙ୍କୁ.

ଉପଯୋଗ ନିଷ୍ପନ୍ନତାରେ

ଭଦ୍ରାସ୍ତ କରିତୋଳ ତାଙ୍କୁ.

ଆଉ ତାହାହିଁ ତୁମର ଧର୍ମ,

ନାରାଦର ଦ୍ୟୋତନ ମୂର୍ତ୍ତି ସେଠାରେ:

ଆଉ, ସେଇ ନାରୀ ହେଉଛି—

ମହତ୍-ପ୍ରସୂତି.

ଉଚ୍ଛନ୍ଦିନୀ ଅପାର ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ,

ସତୀତ୍ବର କନ୍ୟ-ନିର୍ଦ୍ଦୋଷୀ ଜୟଧ୍ବନି,

ଧାରଣ-ପାଳନୀ ଆଧିପତ୍ୟର ସାଧ୍ୟା-ସଂଗର୍ଭୀ,

ବିରାଟର ସୁଭାର୍ ମୂର୍ତ୍ତି:

ତୁମେ ନାରୀ,

ଉଠ,- ଜାଗ,

ବରେଣ୍ୟର ଅନୁସରଣ କର,

ସେମାନଙ୍କର ବାଣୀ ଶ୍ରବଣ କର,

ସେଇ ବାଣୀ ତୁମର ଚଳନ-ପ୍ରଦୀପ ହୋଇଉଠ,—

ପ୍ରଜ୍ଞାରେ ନିବନ୍ଧ ହୋଇଉଠ,—

କିଶ୍କରହିଁ ପରମ ପ୍ରାଞ୍ଜ,

କିଶ୍କରହିଁ ଶିବ-ସୁନ୍ଦର,

କିଶ୍କରହିଁ ସତ୍ୟ-ସ୍ବରୂପ,

କିଶ୍କରହିଁ ଜଗଦ୍‌ପାତା,

ସେହି ଜଗଦ୍‌ପତି । ୧୨୫ ।

ତୁମର ଶ୍ରେୟ-ପ୍ରେୟ ଯିଏ,

ସ୍ବାମୀ ଯିଏ,

ବା ସ୍ବାମୀଙ୍କ ଗୁରୁଜନ ଯେଉଁମାନେ

ବା ତୁମର ଶ୍ବଶୁର-ଶାଶୁ ଯେଉଁମାନେ,

ଆବର୍ଣ୍ଣାହର ଅନୁଚଳନ ନେଇ

ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧୋତ୍ତମ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା,

ତୁମର ନିରାଶ୍ରୟତା ଓ ଅମାନିତା,

ବିଚାର, ବ୍ୟାକ୍ୟରେ, ବ୍ୟବହାରରେ

ଦାୟିତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିବାକ୍ଷଣୀ ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା ସେବାସଙ୍ଗତି,
ନିରନ୍ତର ଜାଗ୍ରତ

ଅନୁଧ୍ୟାୟିନୀ ସତର୍କ ପରିଚର୍ଯ୍ୟାରେ

ନିଜର ଜୀବନକୁ

ତଦନ୍ତର ବିନାୟନରେ ବିନାୟିତ କରିବା,

ଭାବତୃତ୍ତ୍ୱ ସ୍ଥିତ-ଗନ୍ଧାର ଆବେଗମୟୀ

ସେବାନୁଶୀଳନୀ,—

ଏଇଗୁଡ଼ିକହିଁ ବିହୁ ତୁମର ଜୀବନରେ

ଆତ୍ମପ୍ରତିଷ୍ଠା,

ସେଇ ଅମାନିତାହିଁ ତୁମର ମହାସମ୍ମାନ,

ଆଉ, ସେବାନୁଚର୍ଯ୍ୟାର ଭିତର ଦେଇ

ସେମାନଙ୍କ ସଭାକୁ

ଯେପରି ପ୍ରସ୍ତୁତି-ପୁଷ୍ପ କରି ଚୋରୁଛ,

ତାହାହିଁ ତୁମ ଜୀବନର ପ୍ରସ୍ତୁତି:

ତୁମେ ଯେତେବଡ଼ ବିହୁଷୀ ବି ହୁଅନା କାହିଁକି,

ସେହି ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା ସେବାନୁଚର୍ଯ୍ୟା

ଭାବସ୍ଥାନ ଚଳନ-ଚର୍ଯ୍ୟାକୁ

ତୁମର ମାନ-ବଢ଼ାଇର ଖାତିରିରେ

ଯଦି ବର୍ଜନ କରି ଚାଲୁଥାଅ,—

ତୁମେ ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରିବନି କୌଣସିମତେ,

ସୁଖି ତୁମକୁ ଆଗୋଳି ଧରିବନି

କୌଣସି ପ୍ରକାରେ:

ତୁମେ

ଧନୀ, ମାନୀ, ବିହୁଷୀ

ଯା' ବି ହୁଅନା କାହିଁକି,

ସବୁ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେଇ ବି ଯଦି

ତୁମେ ତୁମର ସେଇ ସ୍ବାମୀଙ୍କୁ

ଶ୍ବଶୁର-ଶାଶୁଙ୍କୁ,

ଗୁରୁଜନମାନଙ୍କୁ,

ସେଇ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ ସନ୍ଦୀପିତ କରି ଚୋଳିପାର,—

ତୁମର ଧୀ

ନନ୍ଦନ-ଦୀପନାରେ

ଚରିତ୍ରର ଔଜ୍ଞାଲ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରି

ତୁମର ହୃଦୟ

ଓ ତାର ପରଶ-ପ୍ରାପ୍ତ ପରିବେଶକୁ

ଉକ୍ତ ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ ଉନ୍ନତ କରି ଡୋଳିବ,

ତୁମେ ସମସ୍ତଙ୍କର ପୂଜାର ପାତ୍ରୀ ହୋଇ ଉଠିବ;

ଇଶ୍ଵର ପରମପୁରୁଷ,

ସେ ସର୍ବ,

ଏଇ ସର୍ବ ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ଶ୍ରବୋଷିତ

ଆତ୍ମନିୟାମକ ଅନୁରତିରେହିଁ

ତାଙ୍କର ଆରତି ନିଷ୍ଠାନ ହୁଏ,

ଇଶ୍ଵର ପ୍ରୀତି-ନିକ୍ଷେପରେ

ତା'ର ହୃଦୟରେ ବସବାସ କରନ୍ତି । ୧୨୭ ।

ବିପ୍ର, କ୍ଷତ୍ରିୟ, ବୈଶ୍ୟ

ଓ ତଦନୁକ୍ରମିକ ବର୍ଗସମୂହର ପୁରୁଷ

ବୈଧୀ ଅନୁକ୍ରମିକ ଜନନ-ନୀତିର

ସାର୍ଥକ ସମ୍ପର୍କନୀ ଅନୁଦୀପନାରେ

ଅନୁଲୋମକ୍ରମରେ

ଯେ-ଜନ୍ୟାକୁ ବିବାହ କରନ୍ତି,

ସେଇ ବିବାହିତା ଜନ୍ୟା ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟ

ଯେମିତି ତା'ର ସ୍ଵାମୀ-କୁଳୋଚିତ ଆଚାର-ନୀତି

ଓ ତତ୍-ସମ୍ପର୍କନୀ କୁଳାଚାର ଯା' କିଛିକୁ

ଶ୍ରବୋହାରଣୀ ତରପା

ଅନୁଗମନ-ତତ୍ପରତାର ସହିତ

ବିହିତ ନୈଷ୍ଠିକତାରେ

ପରିପାଳନ କରନ୍ତି;—

କାରଣ, ଉକ୍ତ କୁଳାଚାର

ବିହିତଭାବରେ ପରିପାଳିତ ନ ହେଲେ

ନିଜର ସାହିକ ସମ୍ପର୍କନୀ

ଓ ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତିର ଜୈବା-ସଂସ୍କୃତି

ସୁଶୀଳ ସମାହାରରେ ସୁସଜ୍ଜିତ ହୋଇ ଉଠେନା—

ବିହିତ ଶୌର୍ଯ୍ୟ ଓ ବୀର୍ଯ୍ୟର

ଅନୁର ଅନୁବେଦନାରେ:

ତେଣୁ, ସ୍ଵାମିନିଷ୍ଠା ଓ ତଦନୁବର୍ତ୍ତ୍ୟା

ସେବାନୁଚଳନର ସହିତ

ଉକ୍ତ କୁଳାଚାର ବିହିତଭାବରେହିଁ ପରିପାଳନୀୟ—

ତା' ସବର୍ଣ୍ଣା ଓ ଅସବର୍ଣ୍ଣା ସ୍ତ୍ରୀ

ଉଭୟଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ହିଁ;

ସହ୍ୟ, ଧୈର୍ଯ୍ୟ

ଓ ଅଧ୍ୟବସାୟୀ ଆତ୍ମବିନାୟନା ନେଇ

ଅର୍ଣ୍ଣ୍ୟ-ଅନୁବେଦନାରେ

ଉକ୍ତ କୁଳାଚାର ସଜ୍ଜତ-ପ୍ରଥା

ଉପଯୁକ୍ତ ଭାବରେ ପାଳନ ପରିଚର୍ଯ୍ୟା

କରିବାହିଁ

ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ନିତାନ୍ତ ସମାଚୀନ,

ଆଉ, ଯେପରି ଉକ୍ତ ଉତ୍କଳମଣୀ ଅନୁବର୍ତ୍ତ୍ୟାରେ

ନିଜକୁ

ଉପଯୁକ୍ତ ଓ ସମର୍ଥ କରିତୋଳି ହୁଏ—

ଶ୍ରେୟତପା ସ୍ଵାମୀ-ଅନୁଗ ସଜ୍ଜତି ନେଇ,—

ସେ-ପ୍ରକାର ଆତ୍ମବିନାୟନା

ନିତାନ୍ତହିଁ କରଣୀୟ ସେମାନଙ୍କର,—

ଯାହା ଫଳରେ, ସଂସାର ଓ ସନ୍ତତି

ସମ୍ପର୍କନାରେହିଁ

ଉତ୍କଳମଣୀଙ୍କ ହୋଇ ଡାଲିପାରେ;

ଯେ-ସ୍ତ୍ରୀ

ଏଇ ଆଚାରକୁ ଅବଜ୍ଞା କରିବାଲେ—

ସେ ସଂସାରରେ

ସଂସ୍ଥାତହିଁ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ,

ଫଳରେ, କୁଳ

ସ୍ଵାୟ ଉତ୍କଳମଣୀ ମର୍ଯ୍ୟାଦାରୁ

ନନ୍ଦନ-ଦୀପନାରେ

ଚରିତ୍ରର ଔଜ୍ଞାୟ ସୃଷ୍ଟି କରି

ତୁମର ହୃଦୟ

ଓ ଶୀର ପରଶ-ପ୍ରାପ୍ତ ପରିବେଶକୁ

ଉକ୍ତ ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ ଉନ୍ନୀତ କରି ତୋଳିବ,

ତୁମେ ସମସ୍ତଙ୍କର ପୂଜାର ପାତ୍ରୀ ହୋଇ ଉଠିବ;

କ୍ଷୁଦ୍ର ପରମପୁରୁଷ,

ସେ ସର୍ବ,

ଏଇ ସର୍ବ ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ଶ୍ରବୋଷିତ

ଆତ୍ମନିୟାମକ ଅନୁରତିରେହିଁ

ତାଙ୍କର ଆରତି ନିଷ୍ପନ୍ନ ହୁଏ,

କ୍ଷୁଦ୍ର ପ୍ରୀତି-ନିକ୍କଣରେ

ତା'ର ହୃଦୟରେ ବସବାସ କରନ୍ତି । ୧୨୬ ।

ବିପ୍ର, କ୍ଷତ୍ରିୟ, ବୈଶ୍ୟ

ଓ ଚନ୍ଦ୍ରକୁମ୍ଭିକ ବର୍ଗସମୂହର ପୁରୁଷ

ବୈଧୀ ଅନୁକ୍ରମିକ ଜନନ-ନୀତିର

ସାର୍ଥକ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନୀ ଅନୁଦୀପନାରେ

ଅନୁଲୋମକ୍ରମରେ

ଯେ-କନ୍ୟାକୁ ବିବାହ କରନ୍ତି,

ସେଇ ବିବାହିତା କନ୍ୟା ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟ

ଯେମିତି ତା'ର ସ୍ବାମୀ-କୁଳୋଚିତ ଆଚାର-ନୀତି

ଓ ଚନ୍ଦ୍ର-ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନୀ କୁଳାଚାର ଯା' କିଛିକୁ

ଶ୍ରବୋଦ୍ଧାରଣୀ ତରୁପା

ଅନୁଗମନ-ତପ୍ତରତାର ସହିତ

ବିହିତ ନୈଷ୍ଠିକତାରେ

ପରିପାଳନ କରନ୍ତି;—

କାରଣ, ଉକ୍ତ କୁଳାଚାର

ବିହିତଭାବରେ ପରିପାଳିତ ନ ହେଲେ

ନିଜର ସାହିକ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା

ଓ ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତିର ଜୈବୀ-ସଂସ୍କୃତି

ସୁଶୀଳ ସମାହାରରେ ସୁସଜ୍ଜତ ହୋଇ ଉଠେନା—

ବିହିତ ଶୌର୍ଯ୍ୟ ଓ ବୀର୍ଯ୍ୟର

ଅନୁର ଅନୁବେଦନାରେ:

ତେଣୁ, ସ୍ବାମିନିଷ୍ଠା ଓ ଚନ୍ଦ୍ରଚର୍ଯ୍ୟା

ସେବାନୁଚଳନର ସହିତ

ଉକ୍ତ କୁଳାଚାର ବିହିତଭାବରେହିଁ ପରିପାଳନୀୟ—

ତା' ସବର୍ଣ୍ଣା ଓ ଅସବର୍ଣ୍ଣା ସ୍ତ୍ରୀ

ଉଭୟଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ହିଁ;

ସହ୍ୟ, ଧୈର୍ଯ୍ୟ

ଓ ଅଧ୍ୟବସାୟୀ ଆତ୍ମବିନାୟନା ନେଇ

ଅର୍ଦ୍ଧ୍ୟ-ଅନୁବେଦନାରେ

ଉକ୍ତ କୁଳାଚାର ସଜ୍ଜତ-ପ୍ରଥା

ଉପଯୁକ୍ତ ଭାବରେ ପାଳନ ପରିଚର୍ଯ୍ୟା

କରିବାହିଁ

ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ନିତାନ୍ତ ସମାଚାର,

ଆଉ, ଯେପରି ଉକ୍ତ ଉତ୍କଳମଣୀ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ

ନିଜକୁ

ଉପଯୁକ୍ତ ଓ ସମର୍ଥ କରିତୋଳି ହୁଏ—

ଶ୍ରେୟତପା ସ୍ବାମୀ-ଅନୁଗ ସଜ୍ଜତି ନେଇ,—

ସେ-ପ୍ରକାର ଆତ୍ମବିନାୟନା

ନିତାନ୍ତହିଁ କରଣୀୟ ସେମାନଙ୍କର,—

ଯାହା ଫଳରେ, ସଂସାର ଓ ସନ୍ତତି

ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନାରେହିଁ

ଉତ୍କଳମଣୀଙ୍କ ହୋଇ ଚାଲିପାରେ;

ଯେ-ସ୍ତ୍ରୀ

ଏଇ ଆଚାରକୁ ଅବଜ୍ଞା କରିଚାଲେ—

ସେ ସଂସାରରେ

ସଂସ୍ଥାତହିଁ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ,

ଫଳରେ, କୁଳ

ସ୍ବାୟ ଉତ୍କଳମଣୀ ମର୍ଯ୍ୟାଦାରୁ

ବିଶ୍ୱେ ହୋଇ ତାକୁଥାଏ,

ତେଣୁ,

ତା' ପାତକ,

ଅପରାଧ,

ଅଶିଷ୍ଟ ସଂଘାତ । ୧୨୭ ।

ତୁମେ ବିବାହିତା ହୁଅ,

ଆଉ, ନିବାହିତା ହୁଅ,

ତୁମର ବରେଣ୍ୟ ଯିଏ,

ଶ୍ରେୟ-ପ୍ରେୟ ଯିଏ,

ତାକୁ ତାଙ୍କର ଯା' କିଛି ନେଇ ଯଦି

ସର୍ବତଃ ସଙ୍ଗତିରେ

ସାର୍ଥକ ଅଭୟରେ

ବହନ କରି ନପାର,

ସବୁଦିଗରୁ ଆପଣାର କରି

ତୋଳି ନ ପାର—

ଇଷ୍ଟାନ୍ତର ଆନୁନିୟମନରେ,

ତାଙ୍କର, ଈର୍ଷ୍ଯସିତ ଯା'

ଶୁଭ ଯା'

ସ୍ୱାର୍ଥ ଓ ସମର୍ଥନୀୟ ଯା'-କିଛି,

ସକ୍ରିୟ ସନ୍ଧିଷ୍ଠ ତପ୍ତରତାରେ

ତାଙ୍କର ପରିରକ୍ଷଣ ଓ ପରିପୋଷଣ

କରି ନ ପାର,

ଅନୁଧ୍ୟାୟିନୀ ସକ୍ରିୟ ସନ୍ଧିଷ୍ଠା ନେଇ

ଦକ୍ଷକୃଷ୍ଣକ ତପ୍ତରତାରେ

ଶୁଭ-ତୃପଣାରେ

ଯଦି ନନ୍ଦିତହୁଁ କରି ନ ତୋଳିପାର ତାକୁ—

ନିଜର ଜୀବନରେ ମୁଖ୍ୟ ଯା' ଥିଲା

ସବୁଗୁଡ଼ିକୁ ଗୌଣ କରି

ଶୁଭ-ବିନୟାସରେ

ତଦର୍ଥୀ ଉପତପ୍ତା କରି,

ଯା' ତାଙ୍କର ଅଭିପ୍ରାୟ-ସିଦ୍ଧ ହୁଏ—

କଥାରେ ବା ଭାବରଙ୍ଗାରେ

ସେଗୁଡ଼ିକୁ ହୁଏ

ବିରତ ହୋଇ ସେଗୁଡ଼ିକୁ,

ବାକ୍ୟ, ବ୍ୟବହାର ଓ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ

ସବୁ ବିଷୟରେ ସବୁଦିଗଦେଇ

ଶୁଭ ଓ ସୁଖପ୍ରସ୍ତ ହୋଇ,

ଆନୁତ୍ୟାଗୀ ତଦର୍ଥୀ ଲେଖସୁଖପ୍ରିୟତାର

ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନୀ ପରିଚର୍ଯ୍ୟାରେ,—

ସୁଖର ଉପକରଣ ଲକ୍ଷେ ଥାଇ,

ତୁମେ ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରିବନି ଅନ୍ତରରେ,

ତୁମର ଜୀବନ

ଅନ୍ତଃସାରଶୂନ୍ୟ ହୋଇହିଁ ଚାଲିବ,

ବୋଧୁ ଅବେଦ୍ୟ ନୈବେଦ୍ୟ ନେଇ

ତୁମକୁ ବିହୃତହୁଁ କରୁଥୁବ,

ତୁମର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ

ବିନାଶନୀ ତପ୍ତରତାରେ

ସାର୍ଥକ ସଂଜ୍ଞାବିଶାଳିତ୍ୟରେ

ଜୀବନ୍ତ ହୋଇଉଠିବ ନାହିଁ;

ଯାହାବି କରନା କାହିଁକି,

ଦୀପ୍ତ ଜୀବନରେ

ବର୍ଦ୍ଧନାର ହୋମ-ଅଗ୍ନିର ଆହୁତି-ନନ୍ଦନାରେ

ନିଜକୁ ସାର୍ଥକ କରି

ତୋଳି ପାରିବ ନାହିଁ;

ଅବିଶ୍ୱସ୍ତ, ଅନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଅନ୍ତଃକରଣ .

ଗୋଟାଏ ଦିଗହରା ରହସ୍ୟମୟ ବିହୃତ-ଭଙ୍ଗାରେ
କହିଉଠିବ—

'ତୁମେ ବିଭ୍ରାତ,

ତୁମେ ବ୍ୟର୍ଥ',

ତେଣୁ, ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ସୁତପ୍ତ ହୋଇ

ଶ୍ରେୟ-ତୁପଣାରେ
 ନିଜକୁ ପରିତ୍ରପ୍ତ କରିତୋଳି,
 ନିତାନ୍ତ ଆପଣାର ହୋଇଉଠ ତାଙ୍କର—
 ଆତ୍ମାହୁତି ଦେଇ ତାଙ୍କଠାରେ,—
 ଶ୍ରେୟ ଶୁଭ-ଶାଳିନୀରେ
 ତୁମକୁ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କରିବ । ୧୨୮ ।

ତୁମର ସ୍ବାମୀ ଏକ-ପତ୍ନୀକହିଁ ହୁଅନ୍ତୁ,
 ଆଉ, ବହୁ-ପତ୍ନୀକହିଁ ହୁଅନ୍ତୁ,
 ତୁମେ ତାଙ୍କର ଅନୁଗତିସଂପନ୍ନ
 ଓ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାପରାୟଣ ହୋଇ,
 ଯେଉଁଠି ଭାବେ
 ଯେଉଁ ଦିଗରୁ
 ତାଙ୍କର ମନୋଞ୍ଜ ହୋଇଉଠିବ,
 ଓ ତାଙ୍କର ପ୍ରତି ତୁମର ଆନତି
 ଯେଉଁଠି ଗଢେଇ ଉଠିବ—
 ସ୍ବତଃ-ଅନୁନୟନରେ,
 ତୁମର ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତି ମଧ୍ୟ
 ସେଉଁଠି ପ୍ରଭାବରେ
 ପ୍ରଭାବାନ୍ବିତ ହୋଇଉଠୁଥିବେ;
 ଆଉ, ତୁମେ ସେଉଁଠି ସନ୍ତାନରହିଁ
 ଜନନୀ ହୋଇଉଠିବ;
 ଆଉ, ତୁମେମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପରସ୍ପରକୁ
 ଆପଣାର କରି ନେଇ
 ସ୍ବବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟରେ ଅତୁଟ ଥାଇ,
 ସ୍ବାର୍ଥକ ସଙ୍ଗତିଶୀଳ
 ସମବେଦନୀ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ
 ଯେତେହିଁ ସ୍ବାମୀରେ ସଂହତ ହେଉଥିବ,—
 ତୁମମାନଙ୍କର ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତି ମଧ୍ୟ
 ସେହିଭଳି ସଂଗତିଶୀଳ ହୋଇ
 ବିଭିନ୍ନ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟର

ସ୍ବାର୍ଥକ ବିନ୍ୟାସ-ବିଭୂତିରେ
 ବିଭୂଷିତ ହୋଇ
 ତୁମମାନଙ୍କୁ ଅନୁରକ୍ତିତ କରିତୋଳିବେ;
 ତେଣୁ, ମନେରଖ—
 ସ୍ବାମୀର ପ୍ରତି ତୁମମାନଙ୍କର ଆରତି ଯେପ୍ରକାର,
 ଓ ତାଙ୍କର ମନୋଞ୍ଜ ହୋଇଉଠିବ
 ଯେଉଁଦିଗରୁ
 ଯେପରିଭାବେ,
 ତୁମେମାନେ ତତ୍ତ୍ବବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟର ହିଁ
 ଶୁଭସୁନ୍ଦର ଜାତକର ଜନନୀଙ୍କୁ ଲାଭ କରିବ;
 ଜଣେ ପୁରୁଷ ବହୁ ପତ୍ନୀକୁ
 ବହୁପ୍ରକାରରେ ଭଲପାଇପାରେ,
 କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଏକପ୍ରକାରରେ
 ଭଲପାଇପାରେ ନା କେବେ ହେଲେ ବି;
 ଆଉ, ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ତା ଭଳି ଭଲପାଇବାହିଁ
 ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସମାନ ଭଲପାଇବା,
 ସମାନ କଥାର ମାନେ
 ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟାନୁପାତିକ ଓଜନ-ସମନ୍ବିତ,
 ଅସଲକଥା, ବହୁ ସ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟରେ ଯେ ଯେଉଁଠି ମନୋଞ୍ଜ,—
 ସ୍ବାମୀର ପ୍ରୀତି ବି
 ତାକୁ ସେଉଁଠି ଅଭିଷିକ୍ତ କରିତୋଳେ । ୧୨୯ ।

କୌଣସି ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ
 ସ୍ବାୟ ପୁରୁଷର ଅଜ୍ଞାତସ୍ବାରରେ
 ଯଦି ତା'ର ଅର୍ଥ, ବିର ବା ଅନ୍ୟ କିଛି
 ଅପହରଣ କରି
 ଆତ୍ମଭୋଗ-ପ୍ରଶୋଦନରେ ବ୍ୟବହାର କରେ,
 ବା ନିଜସ୍ବ ପ୍ରୀତି-ସମ୍ପର୍କୀୟ ଯେଉଁମାନେ
 ସେମାନଙ୍କୁ ଦିଏ
 ସ୍ବାୟ ପୁରୁଷକୁ ଶୋଷଣ କରି,—
 ଭକ୍ତ ପୁରୁଷର ସମ୍ମୋକ୍ଷଣୀ ସ୍ବାର୍ଥ ନ ହୋଇ,—

ତେବେ ସେ
 ଏକାନ୍ତଧ୍ୟାୟୀ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା-ନିରତ ରହିବା ଫଳରେ
 ଯେଉଁ କର୍ମ ଓ ବୋଧ-ବିନ୍ୟାସ ସଂସାଧିତ ହୋଇଥା'ନ୍ତା
 ସେଥିରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଉଠେ,
 ସେ ସାଥକତାରେ ଆପୂରିତ ନ ହୋଇ
 ବିଷ୍ଣୁବ୍ୟ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାରେ ଜର୍ଜରିତ ହୋଇଉଠେ,
 ସ୍ୱଭାବ ତାକୁ କୌଣସି ମତେ ତ୍ୟାଗ କରେ ନା,
 ସେଇ ଚୌର୍ଯ୍ୟପ୍ରକୃତି ଏଭଳି କପଟଜାଲ
 ବିରଚିତ କରି
 ତା'ର ବୋଧଧୃତିକୁ
 ଫଟା-ହୁଟବିଧିର କରିତୋଳେ,
 ଯାହା ଫଳରେ, ତା'ର ଅନ୍ତଃକରଣ
 ଦୀର୍ଘତାରେ ଖଣ୍ଡ-ଖଣ୍ଡ ହୋଇ
 ବିକୃତ ଧାରଣାର ଜନତାରେ
 ଛିନ୍ନ-ବିଛିନ୍ନ ହୋଇ
 ଶୂନ୍ୟତାରେ ହାହାକାର କରୁଥାଏ,
 ଧୂଷିତ ଧୂଳିଧୂଳି ହେତୁ
 ତା'ର ହୃଦୟ
 ଛିତିପ୍ରଦାସ ହୋଇ ତାଲିପାରେ ନା,
 ମର୍ମର-ଫାଟ ଭଳି
 ସବୁ ଅସଙ୍ଗତିପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଉଠେ,-
 ମୃତ୍ୟୁଭୀତି ଓ ଜୀବନଭୀତି
 ତା'ର ଅସ୍ତିତ୍ୱକୁ ଶଙ୍କାକ୍ଷିତ କରି
 ହୃଦୟ ଆଡ଼କୁ
 ଧକ୍କା ମାରି ମାରି ନେଉଥାଏ:
 ତୁମେ ଯଦି ତୁମର ସ୍ୱାୟ ପୁରୁଷର
 କିଛି ସଞ୍ଚୟ କରି ରଖୁପାର—
 ତେବେ ତା' ନେଇ
 ଶୁଭ-ସନ୍ନାପନାରେ
 ତତ୍ପ୍ରୟୋଗୀ ଆବେଗ ନେଇ

ତାଙ୍କରି ଆପଦ-ମୁକ୍ତି ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥାଅ,
 ସେ-ସଂରକ୍ଷଣା ତୁମକୁ
 ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ କରି ତୋଳିବ ନାହିଁ,
 ବରଂ ପ୍ରସାଦମଣ୍ଡିତରୁ କରି ତୋଳିବ;
 ଯଦି ଏପ୍ରକାର କରିଥାଅ,—
 ଏବେବି ସାବଧାନ ହୁଅ,
 କାପଟ୍ୟ ଛାଡ଼,
 ନିଜକୁ ଇଷ୍ଟାଂପରାୟଣ,
 ଆତ୍ମବିନାୟନୀ ତତ୍ପରତା
 ଓ ତଦନୁଗ ପରିପୋଷଣାରେ
 ନିରତ କରି ତୋଳ,
 ବଞ୍ଚିବାର ପଥ ଏବେ ବି ପ୍ରଶସ୍ତ;
 ଶଶ୍ୱରୁଁ ପରମ ପବିତ୍ର,
 ସୁକେନ୍ଦ୍ର କ ପରିବେଦନୀ ପରିପୋଷଣାର ଭିତର-ଦେଇ
 ସେ ପ୍ରଦୀପ୍ତ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି,
 ସେ ସାଧାର ସାଧନା,
 ସେ ପତିତର ଉଦ୍ଧାରୀ,
 ସେହି ପରମ-ପୁରୁଷ,
 ଶ୍ରବୋଷିତ ଭକ୍ତି-ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାହିଁ ତାଙ୍କର ଅର୍ପ୍ୟ,
 ଆତ୍ମ-ବିନାୟନୀ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନାହିଁ ତାଙ୍କର ଅବଦାନ । ୧୩୦ ।
 ସତୀତ୍ୱକୁ ପୂଜାର୍ହ କରିତୋଳ,
 ଜାରଣ, ସତୀତ୍ୱ ଏକାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣା କରି
 ସହ୍ୟ, ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଓ ଅଧ୍ୟବସାୟୀ ପରିଚର୍ଯ୍ୟାରେ—
 ତଦର୍ଥତାରେ
 ନାରୀର ଶରୀର-ବିଧାନକୁ
 ତଦନୁପାତିକ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ସମ୍ପନ୍ନ କରି
 ତାକୁ ବୋଧ ଓ ପ୍ରଜ୍ଞାର
 ଅଧିକାରୀ କରି ତୋଳେ,
 ପୁଣି, ସେଥିରେ ହିଁ ସେ ସ୍ୱପ୍ନ, ସୁଧାର
 ଓ ସୁଦୀର୍ଘ ଜୀବନର ପ୍ରସୂତି ହୋଇ

ସମାଜ, ଦେଶ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ
ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ପ୍ରେରଣାରେ
ଉଦ୍ୟୋଗୀ ପରାକ୍ରମରେ
ଯୋଗ୍ୟତାରେ ପରିପାଳିତ
କରିତାଲେ:

ବିହିତ ସର୍ବଶ୍ଚ
ଏବଂ ଅନୁଲୋମ-ପରିଣାତା ନାରୀକୁ
ସ୍ବାଭାବିକ ମର୍ଯ୍ୟାଦାରେ ସମାସାନ କରି ରଖ;
ଅନିଚ୍ଛାସତ୍ତ୍ୱେ ବି ଧର୍ଷିତା ଯେଉଁମାନେ
ସେମାନଙ୍କୁ ସାଧୁ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦିଅ,
କାରଣ, ଏକାନ୍ତବର୍ତ୍ତୀ ଅଧିଗମନଠାରୁ
ସେମାନେ ବିରୂପ ନ ହୋଇ ବି
ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଆପଦ-ମର୍ଦ୍ଦିତ ହୋଇଛନ୍ତି;
ଏକଧର୍ମିତା ସେମାନଙ୍କୁ ତ୍ୟାଗ କରିନି,
ସୌଜନ୍ୟର ସହିତ ସେମାନଙ୍କୁ
ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କର,
ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ସୁଧୀ-ପ୍ରସୂତି ହୋଇପାରନ୍ତି;
ନଷ୍ଟା, ବ୍ୟଭିଚାରିଣୀ ଯେଉଁମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ବି
ବିହିତ ଶୁଦ୍ଧି ଓ ସଂସ୍କାର ଦ୍ୱାରା
ଏକାନ୍ତବର୍ତ୍ତିତାରେ
ଶ୍ରେୟକେନ୍ଦ୍ରିକ କରିତୋଳ,
ଏବଂ ଶ୍ରେୟାର୍ଥ-ସହାପୀ କରି
ପରିବାର ଓ ପରିଜନର ସେବାରେ
କୃତି-ସୌକର୍ଯ୍ୟ ଲାଭର ଅବକାଶ ଦିଅ,
ସେମାନେ ଯେପରି ସୁଜନନୀ ହୋଇପାରନ୍ତି,
ଏହାବି କିନ୍ତୁ ମନ୍ଦର ଭଲ,
କାରଣ, ଶ୍ରେୟ-ସଂଶ୍ରୟରେ
ସେମାନଙ୍କର ବିଲୋଳ ବିକେନ୍ଦ୍ରିକତା
ଶୁଭ-ବିନ୍ୟାସରେ ଅନୃତ ହୋଇ
ସେମାନଙ୍କୁ ଉଚ୍ଛ୍ୱଳ କରିତୋଳେ:

ପ୍ରତିଲୋମକୁ ସର୍ବତୋଭାବେ ନିରୂପ କର—
ତା' ବିସଦୃଶ,
ବିକର୍ଷଣୀ ଝିଙ୍କା-ସଂସ୍ଥିତର ଜନସିତା,
ପ୍ରତିଲୋମ-ବିବାହିତା ନାରୀଗଣ
ସମ୍ପ୍ରଦାୟ, ସମାଜ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ
ହୃଷିକ ପ୍ରସୂତି ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ନୁହେଁ,
ଅନବଧାନରେ
ଅଶ୍ରେୟ ବା ନିକୃଷ୍ଟ ବର୍ଣ୍ଣ ବା ବଂଶରେ
ଜନ୍ମା ସମର୍ପିତ ହେଲେ
ଉକ୍ତ ବିବାହକୁ ଅସିଦ୍ଧ ଜ୍ଞାନରେ
ଜନ୍ମାକୁ ସମାନ
କିମ୍ବା କୁଳ-ଶୀତରେ ଶ୍ରେୟ କୌଣସି ପାତ୍ରରେ
ଅର୍ପଣ କରି
କୁଜନନର ପ୍ରଶମନରେ
ଦେଶ, ସମାଜ ଓ ଜାତିକୁ
ଉନ୍ନତି-ପରିଚାରୀ କରିତୋଳ;
ବିଧି-ବ୍ୟତ୍ୟୟୀ ଶ୍ରେୟବିମୁଖ
କୁବିଧାୟକ ବିବାହକୁ
ପ୍ରତିରୋଧ କର,
କାରଣ, ତା'
ଝିଙ୍କା-ସଂସ୍ଥିତର ଅପକୃଷ୍ଟ
ସମାବେଶରେ
ଅପକର୍ଷୀ ଜନନକୁହି
ଆମଗଣ କରିଥାଏ,
ତା'ପକରେ, ଗଣସମାଜ
ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଓ ସଂକ୍ଷୋଭିତ ହୋଇଉଠେ,
ଦେଶରେ ଶ୍ରେୟବିମୁଖ ଅଭାବକତା,
ପାରମ୍ପରିକ ସମ୍ମାନକୁଟିର ଅଭାବ,
ମତାନୈକ୍ୟ, ପ୍ରତୁଲିସ୍ୱାର୍ଥୀ ବିକ୍ଷୋଭ,
ଆତ୍ମଗୀତା ବିଦ୍ରୋହ, ଅଶ୍ରଦ୍ଧା,

ଅନାଚାର ଇତ୍ୟାଦିର ସମାବେଶରେ
 ଅଶାନ୍ତିର ଅଗ୍ନି ଦାଉ-ଦାଉକରି ଜଳି ଉଠେ:
 ବିହିତ ସ୍ଥାନ-ବ୍ୟତିରେକରେ ବିବାହ-ବିଲେଦ
 ଏବଂ ପରିତ୍ୟକ୍ତା ପ୍ରୀତି ପୁନର୍ବିବାହ
 ଏକାବେଳକେ ହୁଏ କରି ପକାଅ;
 ପ୍ରୀ-ସମାଜକୁ
 ବିହିତଭାବରେ, ବିହିତ ବିନ୍ୟାସରେ
 ସରାପୋଷଣୀ ବାସ୍ତବ ଶିକ୍ଷାରେ
 ସମୃଦ୍ଧିଶାଳିନୀ କରି ପକାଅ—
 ସରା, ସମୃଦ୍ଧି ଓ ଶାନ୍ତିରେ
 ନିରାପରାହିଁ ଯଦି ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ ଚାହଁ,
 ଟମାର ସୁସନ୍ଧିଆପୂର୍ଣ୍ଣ ବହୁଦର୍ଶିତା
 ଯା' ଉପଲବ୍ଧ କରିଛି ତା' ଏହା,
 ତୁମେ
 ସ୍ୱାର୍ଥକ ସର୍ବସଙ୍ଗତିସମ୍ପନ୍ନ ବେଦ-ବିଜ୍ଞାନକୁ
 ଜିଜ୍ଞାସା କର । ୧୩୧ ।
 କନ୍ୟା! ଶତବାର ତୁମେ ସ୍ମରଣ କର,
 ବରେଣ୍ୟ ପୁରୁଷସହ ପରିଣାତା ହେବା ପୂର୍ବରୁ,
 ଏପରିକି, ବାଗ୍ଦାନର ପୂର୍ବରୁ,
 ବିଶେଷ ବିଚାରଣାରେ ବିବେଚନା କର,
 ତୁମରି ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ-ଅନ୍ୱିତ ଆଭିଜାତ୍ୟକୁ
 ସ୍ମରଣ କରି
 ଏଇ ସୁପ୍ତିକାନ୍ତରେ ଉପନୀତ ହୁଅ—
 ଯେ, ତୁମେ ତୁମର ସ୍ୱାମୀ, ଶ୍ୱଶୁର-ଶାଶୁ
 ବା ତତ୍-ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କାହାରି ବି
 ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ହେବା ଲାଗି
 ପରିଣାତା ହେବାକୁ ଯାଉନାହିଁ,
 ତୁମର ଭରଣ-ପୋଷଣ-ବାୟିତ୍ୱରେ
 ସେମାନଙ୍କୁ ବାଧ୍ୟ କରିବା ଲାଗି
 ସେଇ ସଂସାରରେ ତୁମେ ଉପନୀତା ହେବାକୁ ଯାଉନାହିଁ,

ତୁମେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ—

ତୁମକୁ ଆବାହନ କରି ସେମାନେ ନେଇ ଯାଉଛନ୍ତି—
 ସଂସାରକୁ ସୌଷ୍ଟବ୍ୟକ୍ଷିତ କରିବା ଲାଗି,
 ତୁମେ ସେଠାକୁ ଯାଉଛ
 ତୁମର ଶ୍ରଦ୍ଧୋକ୍ଷିତ ଅତ୍ୟୁତ ପ୍ରୀତି ଦୀପନା,
 ଧୀ-ବିନାୟନୀ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା,
 ଆଲୋଚନା, ସୁଦର୍ଶନ
 ଓ ସମାଚୀନ ସୌଜନ୍ୟ-ଅପ୍ୟାୟନାରେ
 ତୁମର କରଣୀୟ ଯା'-କିଛିକୁ
 ଚିହ୍ନି, ଜାଣି, ଚିହ୍ନିତ କରି
 ତା'ର ସୁବ୍ୟବସ୍ଥିତି ଓ ସୁବିନାୟନାର ଭିତର-ଦେଉ
 ସେମାନଙ୍କୁ ଉଚ୍ଛ୍ୱଳ କରି ଚୋଳିବାକୁ,
 ବାକ୍ୟରେ, ବ୍ୟବହାରରେ, ଆୟରେ, ସଂସ୍ଥିତିରେ
 ଅର୍ଜନୀ-ପ୍ରେରଣାରେ
 ପ୍ରବୁଦ୍ଧ କରି ଚୋଳିବାକୁ ସମସ୍ତକୁ,
 ଆଦର୍ଶ ସଂହତିରେ ବିନାୟିତ କରି ଚୋଳିବାକୁ,
 ସଂସାରରେ ସମ୍ରାଜ୍ଞୀ ହେବାକୁ,
 ସେମାନଙ୍କର ଭାର ହେବାଲାଗି ତୁହେଁ କିନ୍ତୁ,
 ସେମାନଙ୍କର ଭାର ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ,
 ସେମାନଙ୍କୁ ଧାରଣ କରିବାକୁ,
 ପାଳନ କରିବାକୁ,
 ପ୍ରବର୍ଦ୍ଧିତ କରିବାକୁ:
 ଆଉ, ତାହାହିଁ
 ତୁମର ଆଭିଜାତ୍ୟର ଗୌରବ,
 ପିତୃପୁରୁଷର ସୌଷ୍ଟବ୍ୟକ୍ଷିତ
 ସମର୍ଥନା ତୁମର ସେଠାରେ,—
 ତୁମର ଶିକ୍ଷା, ଦୀକ୍ଷା,
 ଧୀ-ପ୍ରବୁଦ୍ଧ ବିବେଚନା,
 ସୁଦର୍ଶନୀ ବ୍ୟବସ୍ଥିତି,
 ଅର୍ଜନ-ଉଦୟନୀ ଅନୁପ୍ରେରଣା

ଯେପରି ସେଇକି ହୁଏ:

ତୁମେ ବଧୂ ହେବାକୁ ଯାଇଛ,
 ଶ୍ରଦ୍ଧାସନ୍ନାୟ ଅନୁଚାରଣାର ଭିତର-ଦେଇ
 ବାକ୍ୟ ଓ ବ୍ୟବହାର-ବିନାୟନାର ଭିତର-ଦେଇ
 ବ୍ୟବସ୍ଥିତିର ଭିତର-ଦେଇ
 ଅନୁପ୍ରେରଣାର ଭିତର ଦେଇ
 ସମ୍ବର୍ଜନାକୁ ଆହରଣ କରି ଚାଲ—

ସ୍ବାମୀର ସଭାପୋଷଣା ହୋଇ,
 ସଂସାରର ସଭାପୋଷଣା ହୋଇ;
 ତୁମର ସ୍ବାମୀ ହିଁ ଯେପରି ହୋଇଉଠି,
 ତୁମର ସଭାର ସଂସ୍ଥିତି,
 ଆଉ, ସ୍ବାମୀର ସଂସାର-ସଂରକ୍ଷଣୀ
 ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା ଓ ବ୍ୟବସ୍ଥିତିହିଁ ଯେପରି
 ତୁମର ଉପଜୀବ୍ୟ ହୋଇଉଠେ,

ପୁଣି କୁହେ—
 ଏଇକି ପ୍ରସ୍ତୁତି ନେଇ
 ତୁମେ ସମ୍ବର୍ଜିତ ହୁଅ,
 ଏଇକି ଦାୟିତ୍ବ ନେଇ
 ତୁମର ଧୃତି ଉଚ୍ଚାସିତ ହୋଇଉଠୁ,
 ଏଇକି ପରିଚର୍ଯ୍ୟାରେ
 ପରିପାଳିତ ହୋଇଉଠୁ ତୁମର ସଂସାର,
 ତୁମେ ଧାରଣରେ, ପାଳନରେ
 ଦୂର୍ଗା ହୋଇଉଠୁ,
 ସତୀ ହୋଇ ଉଠୁ,

ସାବିତ୍ରୀଙ୍କ ଭଳି
 ଅତ୍ୟୁତ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା-ଅନୁରମଣୀ ଅନୁପୁରଣରେ
 ତୁମର ସ୍ବାମୀକୁ
 ଜୀବନ୍ତ କରିତୋଳ ଅଧିକତରରେ—
 ଜୀବନ-ଲାସ୍ୟରେ,
 ଛନ୍ଦାୟିତ ଶାନ୍ତ-ସୌଜନ୍ୟରେ;
 ଶଶ୍ବର ହୃନ୍ମାନକୁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରନ୍ତୁ,

ଶଶ୍ବରହିଁ ମଣିଷର ଆଶା-ଉପ । ୧୩୨ ।

କୌଣସି ଶ୍ରେୟ-ପୁରୁଷକୁ
 ସ୍ବାମୀତ୍ବରେ ବରଣ କରି ନେଇ ବି
 ସର୍ବସଙ୍ଗତି ନେଇ
 ତାଙ୍କୁ ଯଦି ଆପଣାର କରି ନେଇ ନ ପାର—
 ତାଙ୍କର ଆଦର, ଅନାଦର
 ଏପରିକି, ଅତ୍ୟାଚାରରେ ମଧ୍ୟ
 ସହ୍ୟ, ଯୈର୍ଯ୍ୟ, ଅଧ୍ୟବସାୟୀ
 ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା ଆଲିଙ୍ଗନରେ,
 ତତ୍ତ୍ୱସ୍ତରେ ସ୍ୱାର୍ଥାନ୍ୱିତ ହୋଇ
 ସର୍ବତୋଭାବେ,

ସ୍ତ୍ରୀଦ୍ୱର ବାହାନାରେ
 ଆଲୋକଲତାର ଭଳି
 ଯଦି ତାଙ୍କର ଶୋଷକ ହୋଇହିଁ
 ବସବାସ କର,

ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତାଙ୍କୁ
 ଧୂକ୍ଷାପାତ୍ରିତ କରି
 ତାଙ୍କଠାରୁ ଆତ୍ମପୁଷ୍ଟି ଆହରଣ କର,—
 ତା କ'ଣ ତୁମ ପକ୍ଷରେ ବ୍ୟଭିଚାର ହୁଏ ?
 ଭାବି ଦେଖ—
 ତା' ତୁମ ପକ୍ଷରେ
 କେତେ ବଡ଼ ଅସାଧ୍ୟା ଚକନ,
 ଏଥିରେ ବି କଣ ସୁଖୀ ହୋଇପାରି ହୁଏ ?

ଶ୍ରଦ୍ଧୋଜ୍ଜ୍ୱଳା ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ ନେଇ
 ସମସ୍ତଙ୍କର ଶ୍ରଦ୍ଧାଭାଜନ ହୋଇ ହୁଏ ?
 ନିଜେ ଅଶାସିତ ହୋଇ
 ଶାସନ-ସତ୍ତାପିତ କରି
 କେବେହେଲେ ବି କ'ଣ
 ଛଡ଼ିଦାରୀ ବା କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ପାଇହୁଏ ?

ସ୍ମରଣ ରଖ—
 ତାଙ୍କୁ ଆପଣାର କରି ନେବାର ଦାୟିତ୍ବ

ତୁମରି,

କାରଣ, ତାକୁ ତୁମର ଜୀବନ-ଦଣ୍ଡ
କରି ନେଇଛ,
ତୁମର ମାନପ୍ରତିଷ୍ଠା,
ସମ୍ପର୍କନା ଓ ଭରଣପୋଷଣର
ପରମ ହୋତା ସେହି ହୋଇ ଉଠିଛନ୍ତି,
ସେ ତୁମର କିଛି ନ କରିଲେ ବି
ତାଙ୍କର ବାସ୍ତବ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ
ତୁମକୁ ମର୍ଯ୍ୟାଦାର ଆସନରେ
ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିଛି,
ଅସଲ କଥା, ତୁମର ଯା'-କିଛି
ଯଦି ତାଙ୍କଠାରେ ସାର୍ଥକ ହୋଇ ନରଠେ—
ତାକୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି,—
ତୁମର ପ୍ରତିଷ୍ଠା
ଯେତେ ବଡ଼ ହେଉନା କାହିଁକି,
ତା' କିନ୍ତୁ ବ୍ୟଭିଚାରଯୁକ୍ତ,
ଜନଗଣ ସେହିପରି ତନ୍ତ୍ରରେ
ତୁମର ଦେଖୁଥିବେ;
ତେଣୁ, ଆଗେ ନିଜେ ଶାସିତ ହୁଅ,
ଆହୁରତ୍ୟରେ ଆତ୍ମବିନାୟନ କର,
ଜୀବନକୁ ପ୍ରଭାବାନ୍ବିତ କରିତୋଳ,
ତୁମର ଶାସନ, ଭର୍ଷନା ବି ଯେପରି
ସମସ୍ତଙ୍କ ନିକଟରେ ଦୃଢ଼ ହୋଇଉଠେ,
ଏପରିଭାବରେ ତାଲ—
ସମ୍ବିମାନୁକ ଦୂରତ୍ରୁ ବଜାୟ ରଖି,
ଯା'ର ସଙ୍ଗ ବା ପରିଚର୍ଯ୍ୟା
ତାକୁ ସାର୍ଥକ କରିତୋଳେ ନା,
ତା' ଯଥାସମ୍ଭବ ଉପେକ୍ଷା କରି
ପ୍ରେୟ-ପରିଚର୍ଯ୍ୟାରେ
ନିଜକୁ ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ସତ୍ତ୍ବପୂର୍ବକ ତଳନରେ

ବିନାୟିତ କରି,—

ଶୁଭ-ସମ୍ବର୍ଜନା ତୁମକୁ
ସ୍ବତଃସ୍ଥି ଅଭିବାଦନ କରି ଚାଲିବ,
ନୁହେଁ ତ, ନୀତି କଥା ଭଳି
ତୁମକୁ କହିବାକୁ ହେବ—
'ଭଲ କରି ସମସ୍ତଙ୍କର ଯେ ଭଲ ହୁଏ,
ତା' ନୁହେଁ କିନ୍ତୁ',
ଆଉ, ଏଇ ନୀତିବାଦହିଁ
ତୁମର ପରିଚୟ ଦେଇ ଦେବ । ୧୩୩ ।
ତୁମର ପଞ୍ଚ କର୍ମେନ୍ଦ୍ରିୟ
ପଞ୍ଚ ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ରିୟ
ଅନ୍ତରେନ୍ଦ୍ରିୟ
ସମସ୍ତକିଛିର ସାର୍ଥକ ସମବେତ ଆକୃତିର ସହିତ
ସଭାର ପ୍ରତିଟି କଣାରେ
ଭରପୁର ହୋଇ
ସାର୍ଥକ-ସଙ୍ଗତିଶୀଳ
ଆକୁଳ ଆଗ୍ରହ ନେଇ
ଅନୁକମ୍ପା ସମାହୃତିର ସହିତ
ଯେତେବେଳେ ପ୍ରେଷ୍ଟ-ପରିଚର୍ଯ୍ୟାରେ
ନିୟୋଜିତ ହୋଇ
ଅତ୍ୟାତ୍ମ୍ୟ ନିଷ୍ଠା-ନୟନରେ
ତାଙ୍କରି ଭରଣ-ପୂରଣରେ
ଧାରଣ-ପୋଷଣା ନିୟୋଜନରେ
ସର୍ବତଃ ସଙ୍ଗମ-ସଙ୍ଗତିରେ
ପରିଚର୍ଯ୍ୟା-ନିରତି ନେଇ
ଭଜନ ହୋଇଉଠେ—
ଅବିରାମ-ପ୍ରୋତା ହୋଇ,—
କଣ୍ଠରକ୍ତରେ କାତାଭାବ ସିଦ୍ଧ
ତ ସେତେବେଳେ ହିଁ;
ଉକ୍ତ ଅଭିପ୍ରାୟ-ଅନୁସାରୀ ଅନୁଚଳନ

ନିଜକୁ କୃତାର୍ଥ କରି
 କୃତି-ତପ୍ତରତାରେ
 ତାଙ୍କୁ ପୂରଣପ୍ରସନ୍ନ କରିବାର ସାଧକତାରେ
 ନିଜକୁ ଅର୍ଥାନ୍ୱିତ କରି ଚାଲେ,
 ତେଣୁ ତା' ଶିବ,
 ତେଣୁ ତା' ସୁନ୍ଦର,
 ତେଣୁ ତା' ସୋହାଗ-ଉଦ୍‌ବେଳନାର
 ଉଦାସ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ପ୍ରାବନ୍ଧ,
 ଆଉ, ସେଥିରେହିଁ ଅଛି—
 ପ୍ରୀତି-ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଅନୁକମ୍ପା,
 ସେବା-ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ପରିଚର୍ଯ୍ୟା,
 କୃତି-କୃତାର୍ଥ କୃଷି,
 ଅଉ ଅଛି, ଅଜ୍ଞାନ ଉପଭୋଗର
 ଉଦ୍‌ବେଳନୀ ଭେଦ ସଦୃଶ
 ଆଶା-ନିରାଶାର
 ସୁଖ-ଦୁଃଖର ବିରହ-ମିଳନର
 ଆକୃଳ ଆଲିଙ୍ଗନ,—
 ଯେଉଁ ଆଲିଙ୍ଗନରେ ପ୍ରେଷ୍ଟ ତୁମର
 ରାଗରଞ୍ଜନୀ ଶୁଭ-ସନ୍ଦୀପନାରେ
 ଲୀଳାପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇ
 ତୁମର-ତାଙ୍କର ମିଳନ-ମାଧୁର୍ଯ୍ୟରେ
 ଆରତି-ଅନୁରଞ୍ଜିତ ହୋଇଉଠନ୍ତି—
 ଲୀଳାୟିତ ଆଲିଙ୍ଗନ-ତୁମ୍ଭନର
 ରାଗରତିମତ୍ତ ମଳୟନର୍ତ୍ତନାରେ,
 ଅମୃତ-ନିଷ୍ୟନ୍ଦୀ ପରାଗ-ପରିଚର୍ଯ୍ୟାର
 ପାରିଜାତ ସଜ୍ଜାର ଶୁଭ-ନିକ୍‌କଣରେ,
 ସେଇ ତ ଅମୃତ,
 ସେଇ ତ ଉପଭୋଗ । ୧୩୪ ।
 ତୁମେ ନାରୀ,
 ଶ୍ରେୟନିଷ୍ଠ କାନ୍ତା-ବୋଧନୀ

ତୁମର ଜୀବନର
 ପରମ ସାଧକତା ଯଦିଓ,
 ତା ଯଦି ବୈଧ ଅନୁଶାସନ-ଦୀପନାରେ
 ବିନାୟିତ ନ ହୁଏ,
 ସଙ୍ଗତିଶୀଳ ଅନୁଶୀଳନ-ଆରାଧନା ନେଇ
 ଅନୁତ ନିଷ୍ଠାରେ
 କାନ୍ତ-ଅଭିପ୍ରାୟ-ଅନୁସାରୀ
 ଅନୁନୟନ-ତାପ୍‌ସ୍ୟାରେ
 ତୁମର ଜୀବନକୁ
 ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ-ଗତିସଂପନ୍ନ କରି ନ ଡୋଳେ,
 ନିଷ୍ଠା ଅନୁପୋଷଣୀ ଅଭିପ୍ରାୟର
 ଆମୋଦ-ଉଲ୍ଲାସହିଁ
 ତୁମର କାନ୍ତକୁ
 ତୁମର ପରମ ଉପଭୋଗ୍ୟ କରି ନ ଡୋଳି,
 ପ୍ରବୃତ୍ତିର ବୋଲନ-ତପ୍ତରତାରେ
 ବର୍ତ୍ତମାନ ଏକପ୍ରକାର
 ଅନ୍ୟ ସମୟରେ ଆଉ ଏକପ୍ରକାର—
 ଏଭଳି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ନିଷ୍ଠାସଂସ୍ଥାତା ଚଳନ
 ଯଦି ତୁମକୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରି ଚାଲେ,
 ଉକ୍ତ କାନ୍ତା-ତପ ଉର୍ଦ୍ଧିତ ହୋଇ
 ନିଷ୍ଠାହୀନ ପଳିକ ପରାମର୍ଶରେ,
 ତୁମକୁ ଅଧଃପାତର ଦିଗକୁ
 ଟାଣି ନେଇ ଯିବ ନିର୍ଦ୍ଦାତ:
 ସାପ ନେଇ ଖେଳିବା
 ବରଂ ଭଲ,
 ଦୁଃଖୀଳ, ଦ୍ୱିତାରୀଣୀ ବା ବହୁତର୍ଯ୍ୟା
 କାନ୍ତାଭାବ
 ସତ୍ତ୍ୱାସମ୍ଭବନାର ସର୍ବନାଶକାରୀ,
 ଜୀବନକୁ କୃତପଳିକତାରେ
 ଆବର୍ଣ୍ଣିତ କରି

ତା' କିନ୍ତୁ ନକ ଦିଗରେହିଁ
 ଶାତନ-ତପା କରି ତୋଳିବ—
 ଜୀବନ ଓ ଜନନକୁ ବିକୃତ କରି;
 ତେଣୁ କୁହେ—
 ଶ୍ରଦ୍ଧାପୂର୍ବ ନିଷ୍ଠା ନେଇ
 ଅଲ୍ଲେବ୍ୟ ଅନୁଚଳନରେ
 ଶ୍ରେୟ-କାନ୍ତର
 ଯଦି କାନ୍ତା ହୋଇପାର,
 ଆଉ, ବୈଧୀ-ସୌଜନ୍ୟରେ
 ଶ୍ରେୟ-ନିରତିର
 ଆଲିଙ୍ଗନ-ଗ୍ରହଣରେ
 ତୁମେ ଯଦି ଉଚ୍ଛଳ ହୋଇଉଠିପାର,
 ତା ଭଲ—
 ଯଦି ତୁମ ଜୀବନରେ ଉକ୍ତ ଭାବ
 ପଙ୍କଜତା-ପରାମୃଷ୍ଟ ହୋଇ ନ ଉଠେ;
 ଶୁଭ-ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନାକୁ ଏକନିଷ୍ଠ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ
 ଧାରଣ କରିବାହିଁ ଧୃତି,
 ଆଉ, ଉକ୍ତ ପୂର୍ବ ଧୃତିକୁ
 ଯଦି ବହୁନୈଷ୍ଠିକ ଶାତନ-ପରିଚର୍ଯ୍ୟାରେ
 ନିୟୋଜିତ କର,
 ନିରୟର ଶିଳାବୃଷ୍ଟି
 ତୁମକୁ ଅଜ୍ଞଳ ଆଘାତରେ
 ଗନ୍ଧକ୍ତା କରି
 ଦୁର୍ଗମ ଦୁର୍ଗତିର ଅଧିକାରୀ କରିତୋଳିବ;
 ତେଣୁ ପୁଣି କହେ—
 ସାବଧାନ!
 ତୁମ ପକ୍ଷରେ ସର୍ବତୋଭାବେ ଯିଏ ଶ୍ରେୟ—
 ବଂଶ, ବର୍ଣ୍ଣ, ଚରିତ୍ର, ବୋଧନ-ଦୀପନାରେ—
 ଜୀବନରେ ତାକରି ଭଜନ-ଦୀପ୍ତା ହୋଇଉଠ,
 ଆଉ, ଉକ୍ତ ଚରିତ୍ରର

ଉକ୍ତ ଇଚ୍ଛାର
 ଅନୁସାରିଣୀ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ
 ନିଜକୁ ନିୟୋଜିତ କର—
 ନିଷ୍ଠାବିତ ସାତୁତ ଅନୁଚଳନରେ,
 ଇଷ୍ଟା-ଅନୁଦୀପନାରେ,
 ଆଉ, ତା'ହିଁ ତୁମର
 ଅମୃତ-ଅଳଙ୍କାର ହୋଇଉଠ । ୧୩୫ ।
 ସ୍ତ୍ରୀକୁ
 ସ୍ତ୍ରୀବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟରେ
 ଉଚ୍ଛଳ ହେବାକୁ ଦିଅ,
 ପରିବାର-ପରିଜନର
 ପାଳନ-ପୋଷଣୀ ତତ୍ପରତାରେ
 ଯା'-କିଛି କରିବାକୁ ହୁଏ—
 ସେଥିରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ କରିତୋଳ,—
 ଯଦ୍ୱାରା ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କର ସର୍ବା
 ଶିଷ୍ଟ, ସମୃଦ୍ଧ ଓ ସମର୍ଥିତ ହୋଇ
 ଚାଲିପାରେ,
 ସ୍ତ୍ରୀ-ପୁରୁଷ ଉଭୟ ଯଦି
 ଚାକିରୀଜୀବୀ ହୋଇଉଠ,—
 ସୁସ୍ଥିତାପନା କେଉଁଠି ଅପସାରିତ ହୋଇଉଠିବ—
 ତା'ର ଠିକ୍ ବି ପାଇବ ନାହିଁ,
 ବିବ୍ରତ ବିଦଗ୍ଧ ହୃଦୟ ନେଇ
 ଚାଲିବାକୁ ହେବ ଅହର୍ନିଶ;
 ଲକ୍ଷେ ଉପାର୍ଜନ କର—
 ସେଗୁଡ଼ିକର
 ବିହିତ ବିନ୍ୟାସର ଭିତର ଦେଇ
 ତୁମର ସର୍ବାକୁ
 ଶିଷ୍ଟ ଓ ସୌସ୍ଥବମଣ୍ଡିତ କରିତୋଳିବାକୁ
 ଯଦି ନ ଦିଅ—
 ତୁମର ପରିବାରର

ପୁଅଟିଆମାନଙ୍କୁ
 ସେମାନଙ୍କର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟରେ
 ନିବିଷ୍ଟ ଶିଷ୍ୟ-ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ରଖି—
 ତେବେ ହୁଏମାନଙ୍କର—
 ଅର୍ଥାତ୍ ଯେଉଁମାନେ ପୁରୁଷ—
 ବାହାରୁ ଯେଉଁମାନେ
 ଆହରଣ କରିଥାଆନ୍ତି—
 ସେମାନେ
 ଭକ୍ତର ହୃଦୟ-ନେଇ
 ବିକୃତି ଓ ବିପର୍ଯ୍ୟୟରେ
 ନିଜନିଜକୁ ବିନାଶିତ କରି
 ନିରୟର ନଷ୍ଟ ବିଭବରେ
 ବିଭବାନ୍ୱିତ କରି—
 ଅଶିଷ୍ଟ ଓ ଅତିଷ୍ଟ ହୋଇ—
 ନିଜର ପରିବାର,
 ଦେଶ ଓ ସମାଜକୁ
 ସଂକ୍ରାମିତ କରି ତୋଳିବେ,
 ମୁଁ କୁହେ,
 ଯଦି କେହି
 ବ୍ୟତିକ୍ରମହୀନ ହୋଇଥାଅ—
 ଏବେବି
 ଶିଷ୍ୟ ଅନୁଚଳନରେ ତାଲ,
 ନହେଲେ, ଭାର୍ଯ୍ୟର ବିକୃତ ଭଜନରୁ
 ହିମକୁ
 ଧରି ତୋଳିବା ଲାଗି
 କେହି ରହିବେ ନାହିଁ,
 ଭାବ,
 ବୁଝ,
 ହୃଦିଦେଖ,

ପ୍ରବୃତ୍ତି-ଉଦ୍ଭାବ ନ ହୁଏ—
 ସେତେକ୍ଷଣ ସେ
 ବିବାହ-ବିଲେଦକୁ
 ପ୍ରଶ୍ନିତ ଦିଏ ନାହିଁ,
 ସ୍ତ୍ରୀ-ପୁରୁଷର
 ଏକତ୍ର ଶିକ୍ଷାର ପଦ୍ଧତିକୁ ମଧ୍ୟ
 ଉଚ୍ଛେଦ କରି
 ପ୍ରଭୁବ୍ୟ କରିତୋଳେ ନା,
 ଆଉ, ଝିଅମାନଙ୍କୁ
 ତାଳିରାଜାବା ମଧ୍ୟ
 କରିତୋଳିବାକୁ ଚାହେ ନା,
 ଭାରତର ଝିଅମାନେ
 ଗୃହଲକ୍ଷ୍ମୀ,
 ଗୃହକର୍ତ୍ତ୍ରୀ,
 ସେମାନେ ଚାହାନ୍ତି—
 ଗୃହସ୍ଥାଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ମଣିଷକୁ
 ବିଷୟ ଓ ବିଭବରେ
 ବିଭୂତିସଂପନ୍ନ କରି
 ଉଚ୍ଛେଦ କରିତୋଳିବାକୁ,—
 ତା' ନିଜର ପରିବାରରେ ଯେଭଳି,
 ପତ୍ନୀପତ୍ନୀଙ୍କର ପରିବାରରେ ମଧ୍ୟ ଯେଭଳି,
 ଚରିତ୍ରକୁ
 ସୁଠାମ ସନ୍ଦୀପନରେ
 ବିନାଶିତ ଓ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ କରିତୋଳି
 ବାସ୍ତବ ଉପଦେଶରେ
 ଭଲମନ୍ଦରେ
 ସବୁଦିନ ଦର୍ଶାଇ
 ବସ୍ତୁତଃ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟରେ
 ବିନାଶିତ କରିବାକୁ—
 ପରିବାରକୁ ସଂକ୍ରାମିତ କରି

ପ୍ରୀତିମାଳିତ
ଶାସନ-ସୁନିୟମନୀ ତପ୍ତରତାରେ—
ଯଦ୍‌ବାରା ପୁଅଝିଅଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସମସ୍ତେ
ଶିଷ୍ଟ ବୈଧୀ-ଆଚାରରେ
କୁଳାଚାରକୁ
ଜୀବନୀୟ ତାପ୍ତର୍ଯ୍ୟରେ
ଆକୁଡ଼ି ଧରି
ଚାଲିପାରନ୍ତି—

ବିହିତକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ,
ଯା' ବ୍ୟର୍ଥତା ଆଣେ—
ତାକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ,
ନିଷ୍ଠାକୁ ସମର୍ଥନ କରି
ବ୍ୟତିକ୍ରମକୁ
ଦୂରୀଭୂତ କରିବାକୁ:

ଅସଲ କଥାରେ
ଏହାହିଁ ହେଉଛି—
ଭାରତପଲ୍ଲୀର
ଲକ୍ଷ୍ମୀଦୀପ୍ତ ରୂପ,
ଏହାର ବ୍ୟତିକ୍ରମ
ଦେଖିକୁ
ଲକ୍ଷ୍ମୀଛଡ଼ା କରି ପକାଏ—
ତା' ନିର୍ଯ୍ୟାତ କିନ୍ତୁ,
ଆଉ, ତଦ୍‌ବାରା
ହୃଦ୍‌ଗୀ-ସରସ୍‌ବତୀର ମଧ୍ୟ
ଆବିର୍ଭାବ ହୋଇଉଠେ—
କୌଣସି ବ୍ୟତିକ୍ରମରେ,
ମାତୃତ୍ୱ ହେବାରେ

ମର୍ଯ୍ୟାଦାହୀନ । ୧୩୭ ।
ହମେ ସେତେକ୍ଷଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟପାଳୀ-ଆପୂରଣମାଣ-ଇଷ୍ଟାହୁଗ

ଆତ୍ମ-ବିନାୟନରେ
ତୁମର ସ୍ୱାମୀ ଓ ସ୍ୱାମୀ-ପରିବାରର
ସୁନିଷ୍ଠ ପରିଚର୍ଯ୍ୟାରେ
ଆତ୍ମ-ବିନାୟିତ କରି
ବାକ୍ୟରେ, ବ୍ୟବହାରରେ
ସୁବ୍ୟବସ୍ଥ ସେବାନିରତ ଅନୁଧ୍ୟାୟିତା ନେଇ
ସକ୍ରିୟ ତପ୍ତରତାରେ
ନିଜକୁ ତଦର୍ଥେ ଅର୍ପିତ କରି
ଉକ୍ତ ସ୍ୱାର୍ଥରେ ସୁସଜ୍ଜିତ ଲାଭ ନ କରି ଉଠୁଛ—
ପ୍ରତ୍ୟାଶାକ୍ଷୁବ୍ଧ-ମାନ-ଅଭିମାନ-ଅବଶୋଷ-ବର୍ଜିତ ହୋଇ,
ସ୍ୱାମୀର ଅନୁରୋଧନୀ ଅନୁଗତିସମ୍ପନ୍ନା ହୋଇ,
ତୁମର ବାକ୍ୟ, ବ୍ୟବହାର,
ଆଚରଣର ଭିତର-ଦେଇ

ତାକୁ,
ତାଙ୍କର ପରିବାର ଓ ପରିବେଶ ଯା'-କିଛିକୁ
ନନ୍ଦିତ ଉପଚୟରେ
ଉଦ୍‌ବର୍ତ୍ତିତ କରି ନ ଡୋଳି ପାରୁଛ,
ଆଉ, ଉକ୍ତ ସ୍ୱଭାବ ତୁମଠାରେ
ଉକ୍ତ ସ୍ୱାମୀ-କୁଳର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟାହୁଗ ଉଦ୍‌କୁମ୍ଭାରେ
ଉଦ୍‌ବର୍ତ୍ତିତ ନ ହୋଇଉଠୁଛି—
ସ୍ୱାଂସାରିକା ବିହିତ ବିନ୍ୟାସର ଭିତର ଦେଇ
ହୃଦୟକୁଳା ଅତରାସ ନେଇ
ସୁବ୍ୟବସ୍ଥ ଉପଚୟା ବର୍ତ୍ତନରେ
ଦୀପନମୁଖର ହୋଇ—
ଆତ୍ମପ୍ରସାଦୀ ତପ୍ତଶୀର ତୃପଣ-ଅଭିସାରରେ,—
ହୃଦ୍‌ରଖ—
ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ତୁମର ଗର୍ଭଧାରଣ କରିବାର
ସୌକ୍ଷ୍ମବ୍ୟବସ୍ଥିତ ସମୟ ହୋଇଉଠିନି,

ହମେ
ସୁସନ୍ତାନର ଜନନୀ ହୋଇ ପାରିବନି—
ଶାଳ-ସନ୍ତାପ୍ତ ଜୈବୀ-ସଂସ୍ଥିତର

ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟରେ ବିଶେଷିତ କରି—

ସ୍ୱଭାବକୁ ପରିମାର୍ଜିତ କରି
ଆଚାର, ବ୍ୟବହାର, ବାକ୍ୟରେ
ଆତ୍ମବିନାଶନୀ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟରେ
ଶାଳ-ଅନୁଶାସନରେ,

ତେଣୁ,

ସୁତପା ହୋଇଉଠ,
ସ୍ୱାମୀତପା ହୋଇଉଠ,
ସୁନିବନ୍ଧ ହୋଇଉଠ,
କୃତାର୍ଥ ହୋଇଉଠ,
ସାର୍ଥକ ହୋଇଉଠ,

ତୁମର ଆଦବ-କାଲଦା, ଚାଲିଚଳନ,
କଥାବାଣୀ, ଆଚାର-ବ୍ୟବହାର,
ଆହାର-ବିହାର, ଆକାଂକ୍ଷା-ଅବଦାନ—
ସବୁହିଁ ଯେପରି ସ୍ୱାମୀ-ଅନୁଗତିକୁ
ସୁରକ୍ଷିତ କରିତୋଳେ,

ହୃଦ୍ୟ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ
ସ୍ୱାମୀର ପରିବାରରେ ସମ୍ରାଜ୍ଞୀ ହୋଇଉଠ,
ଆଉ, ଏଇ ହୋଇଉଠିବାର
ଆଚରଣ-ଅନୁଶାସନୀ ହୋଇ
ସନ୍ତାନର ପ୍ରସୂତି ହୋଇଉଠ ତୁମେ,
ସ୍ୱାମୀ ଓ ସ୍ୱାମୀ-ପରିବାରରେ
ତୁମର ଜୀବନ ଯେତେହିଁ

ସଜ୍ଜତି ଲାଭ କରିଉଠିବ—

ଆତ୍ମବିନାଶନୀ ତଦନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ
ତ୍ୟାଗରେ, ଲୋଭରେ, ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟରେ
ଆପଦରେ, ବିପଦରେ
ସବୁ ଯା'—କିଛିର ଭିତର-ଦେଇ
ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା ବିନାଶନରେ
କଟିକ ଯା'—କିଛିକୁ ଶୁଭଦ କରି,

ତୁମର ସ୍ୱଭାବର

ଏଇ ଶ୍ରବୀଭିଷିତ ଅନୁଗତି

ଭାବନା-ପର୍ଜନ୍ୟ ପରିପ୍ରବା-ତପସ୍ୟାର ଭିତର ଦେଇ
ଉକ୍ତ କୁଳମର୍ଯ୍ୟାଦାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ-ବିଶେଷକୁ
ଧାରଣ, ପାଳନ

ଓ ପୋଷଣ-ଉପଯୋଗୀ କରିତୋଳିବ ସେତେହିଁ,
ଉକ୍ତ ଆକୃତିର ଭିତର-ଦେଇ

ତୁମର ରଜୋବିନ୍ୟାସ ତଦନୁଗତ ହୋଇ ଉଠିବ,
ତୁମେ ନିଜେ ସୁଖୀ ହେବ,

ସୁସନ୍ତାନର ଜନନୀ ହୋଇଉଠିବ,
ନଚେତ୍, ବିକାର ବିକୃତିର ହିଁ ପ୍ରସା,
ଜନତାରହିଁ ପ୍ରସୂତି,

ତେଣୁ କୁହେ, ସଂସାର ଯଦି କରିବାକୁ ଚାହ,
ଜନନୀ ଯଦି ହେବାକୁ ଚାହ,

ସାଧ୍ୟା ହୁଅ,

ସତୀ ହୁଅ,

ଶୁଭ-ପ୍ରସୂତି ହୋଇଉଠ,

ଇଶ୍ୱରହିଁ ସତ୍ୟ,

ଇଶ୍ୱରହିଁ ଶିବ,

ଇଶ୍ୱରହିଁ ସୁନ୍ଦର,

ଶୁଭ ଯା', ଜୀବନୀୟ ଯା'

ସମ୍ପର୍କନୀ ଯା'—

ତା' ଉକ୍ତ ଐଶୀ-ସମ୍ପଦ । ୧୩୮ ।

ତୁମେ ନାରୀ, .

ତୁମେହିଁ ତୁମ ସ୍ୱାମୀର

ବର୍ତ୍ତନ-ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାର ମୂଳ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି,

ଆଉ, ଯିଏ ତୁମର ସ୍ୱାମୀ,

ତୁମର ସ୍ୱ-ର

ତୁମର ସଭାର

ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଭିତ୍ତି ସେ-ହିଁ,

ତେଣୁ ସେ ତୁମ ନିକଟରେ

ଏକ ଓ ଏକାନ୍ତ:

ତୁମର ଜୀବନର ସାର୍ଥକତା ହେଉଛି—

ସର୍ବତଃ ସଙ୍ଗତିରେ

ତାକୁ ଏକାନ୍ତ କରିନେଇ

ତାଙ୍କ ସଭାର ଅନୁଗତି ଓ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ
ଭିତର ଦେଇ

ତାକୁ ସର୍ବତୋଭାବେ

ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧିତ କରିତୋଳିବା—

ଇଷ୍ଟାନୁର ଅନୁଶୀଳନୀ ସମ୍ବେଗରେ,

ଶ୍ରେୟାର୍ଥ-ବିନାଶନୀ ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା ତପ୍ତରତା ନେଇ;

ତେଣୁ, ତୁମ ଜୀବନର

ବାସ୍ତବ ସକ୍ରିୟତାର ଭିତର ଦେଇ

ଆହୁତି-ଅନୁଦୀପନାରେ

ତାକୁ ଯେତେହିଁ—

ସେଇପରି କରି ତୋଳିପାରିବ—

ତୁମ୍ଭ ମଧ୍ୟ ଭରି ଉଠିବ

ହୃଦ୍ରେ ତୁମର ସେପରି,

ଆଉ, ସେହି ତୁମ୍ଭ

ପ୍ରସାଦ-ମଣ୍ଡିତ ହୋଇ

ତୁମର ସ୍ବାମୀକୁ ପ୍ରସନ୍ନ କରି ତୋଳିବ;

ଏଇ ସମୁଦ୍ଧ ନନ୍ଦନାର

ତରଙ୍ଗ-ହିଲ୍ଲୋଳରେ

ଦୋଳଦୀପନାରେ

ତୁମେ ଯେତେ

ଶ୍ରେୟ-ସନ୍ଦୀପ୍ତ ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ

ଆତ୍ମନିୟମନ-ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ

ନିଜକୁ ବିନାଶିତ କରି

ବର୍ଦ୍ଧନାର କ୍ରମଚଳନରେ ତାକୁଥିବ,—

ତୁମର ଜୀବନଦ୍ରୁତି ମଧ୍ୟ

ସମବେଦନୀ ସକ୍ରିୟ ଲାସ୍ୟନନ୍ଦିତ ହୋଇ

ଉକ୍ତ ବର୍ଦ୍ଧନାରେହିଁ ବିଧୂତ ହୋଇ ତାକୁଥିବ ସେପରି;

ତୁମେ ସାର୍ଥକ ହୋଇ ଉଠିବ ସେଭାବରେ ହିଁ

ଅଭେଦାତ୍ମକ ଭେଦ ନେଇ,

ତୁମର ସମସ୍ତ ବିଭେଦର ଅବସାନ ହୋଇ

ଏକାତ୍ମ-ଅନୁବେଦନାରେ

ଉନ୍ନୀତ ହୋଇ ତାକୁଥିବ ସେଭଳି,

ଆଉ, ତୁମର ତୁମେତୁହିଁ ହୋଇଉଠିବ ସେତେହିଁ

ତୁମର ସ୍ବାମୀ—

ସତୀତ୍ବର ଉଜ୍ଜ୍ବଳ ଲାସ୍ୟରେ

ତୁମକୁ ଅଭିଷିକ୍ତ କରି;

ତେଣୁ, ହୃଦ୍ରେ ରଖ—

ତାକୁ ଏକାନ୍ତ କରିନେବାର ଉପରେହିଁ

ତୁମର ଯା'—କିଛି ନିର୍ଭର କରୁଛି,

ଉକ୍ତ ଐକାନ୍ତିକ ଏକାନ୍ତ ଅନୁବେଦନା

ଓ ଆଲିଙ୍ଗନ-ଗ୍ରହଣ-ସୁଲିପ୍ତସୁ

ସକ୍ରିୟ ସମବେଦନାହିଁ ହେଉଛି

ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କର ପବିତ୍ର ଉପଭୋଗ,

ଯେ-ଉପଭୋଗ ଭଜନାନନ୍ଦରେ

ତୁମ୍ଭ ବିକିରଣ କରି

ସପରିବାର-ପରିବେଶ

ତୁମର ଉକ୍ତ ଜୀବନାଲୋକରେ

ଉଭାସିତ ହୋଇଉଠିବ,

ଆଉ, ଯେତେବେଳେହିଁ ତୁମେ ତା ନ ପାରିଉଠିବ,

ବା ଉକ୍ତ ଐକାନ୍ତିକ ଚଳନକୁ

ତୁମେ ବିରତ ହେବ

ବା ବ୍ୟାହତ ହେବ—

ଯେ-ବ୍ୟାହତି ତୁମକୁ ଅମେଳ ଦିଏ,

ସେଇ ପୂର୍ବରୁ ତୁମେ ଗଲ,

ବିକ୍ଷୋଭ-କ୍ରନ୍ଦା ଧୂଳିକାର-ଲାଞ୍ଚନାରେ

ବିହ୍ୱଳ ହୋଇ

ତୁମର ଜୀବନକୁ

ଅବହୁସ୍ତର କୋଳରେ

ଅବଶାୟିତ କରି ତୋଳିବାକୁ ହେବ;

ତେଣୁ ନାହିଁ!

ଉଠ, ଜାଗ,

ସ୍ୱାମୀ-ଦେବତାଙ୍କୁ ଆକୃଷ୍ଟି ଧରି,

ତାଙ୍କର ହିତପ୍ରସୂ ଯା'

ସୁମୁକ୍ତ ସମ୍ପୋଷଣୀ ଯା'

ହୃଦ୍ୟ ବା ପ୍ରିୟ ଯା',

ଏକାନ୍ତ ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ଅନୁଚଳନୀ

ଆତ୍ମବିନାୟନର ଭିତରଦେଇ

ହୃଦୟଖୋଲା ଅଶେଷ ଉଦ୍ୟମରେ

ସେଇ ତପନିରତି ନେଇ ଚାଲୁଥାଅ—

ପାଇବ ଶକ୍ତି,

ପାଇବ ଶାନ୍ତି,

ସୂକ୍ଷ୍ମ ଆଲୋକ-ଲେଖାରେ

ସାଧନାର ସିଦ୍ଧି

ତୁମକୁ ଅଭିନନ୍ଦିତ କରିତୋଳିବ;

ନାରାଡ଼ ତୁମର ସାର୍ଥକ ହୋଇଉଠୁ,

ତୁମେ କଲ୍ୟାଣୀ ହୋଇଉଠ,

ତୁର୍ଗତନାଶିନୀ ହୋଇଉଠ,

ଅସତ୍-ନିରୋଧୀ ହୋଇଉଠ,

ଅସୁରନାଶିନୀ ହୋଇଉଠ,

କାଳବାରଣୀ ହୋଇଉଠ,

ଜଗନ୍ନାଥୀ ହୋଇଉଠ,

ଏବଂ, ଧାତାର ସ୍ରୋତବାପନୀ ନନ୍ଦନୀ

ଆଶିଷ-ପାରିବାତରେ ତୁମକୁ ପରିତୃପ୍ତ କରିତୋଳୁ । ୧୩୯ ।

ତୁମେ ଯଦି ସ୍ୱାମୀସାର୍ଥନୀ ନ ହୁଅ,

ସ୍ୱାମୀର ସତ୍-ସମର୍ଥନୀ ଯଦି ନହୁଅ,

ତାଙ୍କର ଅନୁପୋଷଣୀ ସଜ୍ଜିନୀ ନ ହୁଅ—

ଇଷ୍ଟାହୁଗ ନିୟମନରେ,

ଅନ୍ତର-ବାହାରେ କ୍ଳେଶସୁଖପ୍ରିୟତାର

ସ୍ଥାନୀ ଉତ୍ସବ-ଯାଗ-ତପ୍ତର ହୋଇ

ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା ହୋମ-ଆରତି ନେଇ,

ଜୀବନ-ବର୍ଷନାର ସୂତ୍ର-ପରିଚାରିଣୀ

ଏକନିଷ୍ଠ ଅଂଶିନୀ ହୋଇ—

ଅତ୍ୟୁତ ଅଭିଯାନରେ,—

ଯଦି ଆତ୍ମଭୋଗ-ଆତ୍ମସୁଖ-ଲାଳସାର

ଉପକରଣ-ଆହରଣରେ

ସୋହାଗ-ପରିଚର୍ଯ୍ୟାର ପରିଚାରକ କରି

ତୁମର ସ୍ୱାମୀକୁ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ଚାହୁ,—

ଅତ୍ୟୁତ ପ୍ରୀତି-ସନ୍ଦୀପନାରେ

ତଦନୁସାରିଣୀ ରାଗାହୁଗତି ନେଇ

ତୁମର ବୋଧୁ, ଚିତ୍ତ ଓ ଦେହର

ଆଲିଙ୍ଗନ-ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ

ତାଙ୍କୁ ରଞ୍ଜିତ କରିବାର ଭାବ

ଯଦି ବନ୍ଧନ କରିବାକୁ ନ ଚାହୁ,—

ଅଭିମାନ, ବିରୋଧ, ଆକ୍ରୋଶ, ଅସଦାଦ ଓ

ସୁଖତୃଷ୍ଣାର ଉନ୍ମୁଳା ଅଭିନିବେଶ ନେଇହିଁ

ଯଦି ତୁମେ

ବୃଦ୍ଧି-ବିନାଶିତ ହୋଇ ଚାଲ,

ତୁମର ଈଶ୍ୱରାନନ୍ଦି

ନିରନ୍ତର ପ୍ରତି ନିଃଶ୍ୱାସରେ

ପ୍ରତି କର୍ମରେ, ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିରେ,

ପ୍ରତି ବାକ୍ୟରେ,

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଓ ପରୋକ୍ଷଭାବରେ

ସ୍ୱାମୀର ଜୀବନ-ବର୍ଷନୀ ପ୍ରାର୍ଥନା-ପ୍ରମୁକ୍ତ ହୋଇ

ନ ଚାଲେ,—

ତାଙ୍କର ପ୍ରୟୋଜନୀୟ ଯା',—

ତାଙ୍କର ସ୍ବଚ୍ଛନ୍ଦ ଯା',
ତାଙ୍କର ପରିବେଶ ଯା',
ଗୁହ୍ୟାଳାର ଯା' ଯା' ଉପକରଣ—
ବିଚାରଣୀ ସୁବିନ୍ୟାସ-ବ୍ୟବସ୍ଥିତିରେ
ସେଗୁଡ଼ିକୁ ନିଜର କରି ନେଇ,

ଯଦି
ବିରୋଧ, ବ୍ୟତ୍ୟୟ, ଆକ୍ରୋଶ,
ବାଧା-ବିପତ୍ତିକୁ ଏଡ଼େଇ
ସୁସଂସ୍ଥ କରି
ସ୍ବାମୀର ବର୍ତ୍ତନରେ ବିନାଶିତ କରି ନପାର,
ନିବେଶ-ରାଜିରେ
ତାଙ୍କର ଆରତି-ନିବନ୍ଧରେ
ମର୍ମକୁ ଯଦି
ଅଭାବଶୂନ୍ୟ କରି ତୋଳି ନ ପାର—
ଆୟ, ବ୍ୟୟ ଓ ଉପାର୍ଜନର ଖତିଯାନକୁ
ବୋଧମାର୍ଗରେ ଜାଗ୍ରତ ରଖି
ମିତବ୍ୟୟୀ, ସଞ୍ଚୟୀ ଓ ସଂରକ୍ଷଣୀ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ,
ବାହୁଲ୍ୟକୁ ସଂଯତ କରି;
ବିଷୟ, ବ୍ୟାପାର, ବ୍ୟବହାର, କଥା ଇତ୍ୟାଦିର
ଅନୁଧ୍ୟାୟୀ ସ୍ବକଳ୍ପିତ କଳ୍ପନା ନେଇ
ବିରୋଧ ସୃଷ୍ଟି କରି
ନିଜକୁ ସ୍ବାମୀ ଓ ତାଙ୍କର ପରିବେଶର
ପରିଚର୍ଯ୍ୟାରୁ
ଯଦି ବଞ୍ଚିତ କରିତୋଳ,—
ତୁମେ ଇହକାଳରେହିଁ ହେଉ—
ପରକାଳରେହିଁ ହେଉ—
ଯେତେବେଳେ ଯେ-ଅବସ୍ଥାରେ ଥାଅ ନା କାହିଁକି,
ଶାନ୍ତି ଓ ସୁଖର ଆଶାରେ
ଭୋଗମତ ଅନୁଶୀଳନରେ
ନିଜକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରି

ନିଦାନୁଶ କୁର-ବିଶେଷରେ
ନିଜକୁ
ଯେତେ ଛିନ୍ନ-ବିଛିନ୍ନହଁ କର ନା କାହିଁକି,—
ଶାନ୍ତି କିନ୍ତୁ ତୁମଠାରୁ ବହୁତୁରରେ,
ସୁଖି ଓ ତୃପ୍ତି
ଅପସରି ଯିବ କେଉଁଆଡ଼େ—
ତୁମର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବକୁ, ଜୀବନକୁ ବିତୁପ କରି,
ସୁଧା ଚଳାୟମାନ ଧୃତି ନେଇ
ବିଭ୍ରାନ୍ତିର ବିବଶ ଧୂକ୍ଷଣରେ
ତୁମକୁ ନିର୍ଯ୍ୟାତନର ହାତକୁ
ଏଡ଼େଇ ରଖି ପାରିବନି;
ଶୁଣ ଝିଅ,
ତୁମର ତପହଁ ସ୍ବାମୀ-ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା—
ଭଣ୍ଡାରୁ ନିୟମ-ତପ୍ତରତାରେ,
ସ୍ବାମୀ-ସ୍ବାର୍ଥହଁ ତୁମର ସ୍ବାର୍ଥ,
ସ୍ବାମୀର ଜୀବନହଁ ତୁମର ଜୀବନ,
ତାଙ୍କର ସାହିକ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନାହଁ ତୁମର ରୁଚି,
ତାଙ୍କର ଅଭିପ୍ରାୟହଁ ତୁମର ନିୟାମକ,
ବୈଧବ୍ୟରେ ତୁମେ ଜୀବନ୍ତୁତ;
ବର୍ତ୍ତନ-କୁଟିଳ ହୁଏ. ମରିବିକାରେ
ଯେତେ ପୁରୁଷହଁ ଧର ନା କାହିଁକି,
ଆଉ, ଯାହା ବି କରନା କାହିଁକି—
ସେ ଅବଲମ୍ବନାରେ—
ନିଷ୍ପତି ତୁମର ସୁଦୂରପରାହତ;
ଅନୁରାଗ ଯେଉଁଠି ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ,
ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା ଯେଉଁଠି ସୁବାକ୍ଷଣୀ,
ଅନୁରତି ଯେଉଁଠି ସୁତଃ,
ଅନୁସରଣୀହଁ ଯେଉଁଠି ସୋହାଗ,—
ଇଶ୍ବର-ଆଶିଷ ମଧ୍ୟ ସେଠାରେ
ଉଜ୍ଜ୍ବଳ ଔଷ୍ଣ୍ୟରେ

ବିଭାନ୍ତିତ ହୋଇଥାଏ,

ଉତ୍ସର ସତ୍ତ୍ୱ.

ଆଉ, ସତୀର୍ ହେଉଛି ତାଙ୍କର ଆଧାର । ୧୪୦ ।

ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀମାନେ

ସ୍ୱାମୀ-ସୁନିଷ୍ଠ ହୁଅନ୍ତି—

ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ଆନୁଗତ୍ୟ

କୃତିସମ୍ବେଗ ନେଇ

ଶ୍ରମପ୍ରିୟ ତାପ୍ତର୍ଯ୍ୟରେ

ସେବାସଂକ୍ଷୁଧ ତପ୍ତରତାରେ—

ସେମାନଙ୍କ ଅନ୍ତରାବେଗ

ନାନା ସଂସ୍ତବର ସଂସ୍ଥାପନରେ

କାମକାମନାର ଆବରଣରେ

ଅନ୍ୟ ପୁରୁଷଠାରେ

ସଂସ୍ଥାପିତ ହେବାର

ପ୍ରାୟ ଦେଖାଯାଏ,

ଆଉ, ସେଥିରୁ ଆସେ

ପାଳନ ବା ରକ୍ଷଣରେ ପାତିତ୍ୟ,

ପୁଣି, ତା'

ମର ମଦଗର୍ବିତାରେ

ଅନ୍ୟସ୍ତ୍ରୀ ହୃଦୟର ପ୍ରୀତିରାଗକୁ

ସୁଧା-ସାହୁକର୍ମିତାକୁ ଭାଙ୍ଗି

ବ୍ୟତିକ୍ରମର ସୃଷ୍ଟି

କରିବ ହିଁ କି କରିବ,—

ସେମାନଙ୍କ

ବୋଧବିବେକୀ ଅନୁକମ୍ପାକୁ

ମୋହଗ୍ରସ୍ତ କରି,

ଭାର-କାଳିମାର

ଉଚ୍ଛଳ ସ୍ରୋତକୁ

ବ୍ୟତିକ୍ରମୀ ମାତାଲ ସଂସ୍ଥାପନରେ

ବିଶିଷ୍ଟ କରି:

ତେଣୁ କୁହେ—

ସ୍ତ୍ରୀ ହେଉ,

ବା, ପୁରୁଷହିଁ ହେଉ,

ଯେଉଁମାନେ

ସୁନିଷ୍ଠ ଅନୁରାଗର ସହିତ

ଆନୁଗତ୍ୟ-କୃତିସମ୍ବେଗରେ

ଉଚ୍ଛଳ ହୋଇ ଉଠି ନାହାନ୍ତି—

ଶ୍ରମପ୍ରିୟ ତପ୍ତରତା ନେଇ,

ସେମାନେ ତ ନଷ୍ଟର ଆଡ଼କୁ ଯିବେହିଁ,

ତା'ଛଡ଼ା, ଅନ୍ୟକୁ ବି ନଷ୍ଟ କରି

ନିର୍ଜର ଯାତ୍ରୀ କରି ତୋଳିବେ,

ତେଣୁ,

ନିଜେ ଯଦି ତା'ର

ଶିକାର ବି ହୁଅ,

ତେବେ ବି ଅନ୍ୟ କାହାକୁ

ବିଷାକ୍ତ କରିତୋଳନା,

ଏଥିରେ ପାତିତ୍ୟର ପରିଧି

ଅନେକ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ରହିବ,

ନିଜେ ଦୂରେଇ ରହିବା ଭଲ,

ଶିଷ୍ଟ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନାକୁ କଣ

ନଷ୍ଟ କରିବା ଭଲ?

ଭାବି ଦେଖ—

କୁଣ୍ଡି ତାଲ:

ଦାବାନଳ ଅରଣ୍ୟକୁ ପୋଡ଼ି

ତାର ପରିସ୍ଥିତିକୁ ବହନ କରିବାକୁ

ଆଗେଇ ଆସେ,

ତେଣୁ, ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଯେ

ଆନୁବିଧିକୁହିଁ ତା'କି ଆଣେ—

—ତା ନିତାତ ସ୍ବାଭାବିକ,
ଏଭଳି କରି ପରିସ୍ଥିତିକୁ
କାହିଁକି ଧ୍ୟାନ ମୁଖକୁ ଚାଣିନେବ ? ୧୪୧ ।

ଶୁଣ ଝିଅ!

ପୁଣି କହୁଛି—

ଭବନିଷ୍ଠାରେ ଅନୁତ ହୋଇ ତାଲ—

ପୁତ୍ରଶ୍ରଦ୍ଧା-ଅଭିନିଷ୍ଠା ଉଚ୍ଛଳତା ନେଇ,

ତୁମର ଇହ-ପରକାଳକୁ

ସେଥିରେ ଅନୁନୀତ ଓ ଅନୁରକ୍ତିତ କରି;

ଆଉ, ଭକ୍ତ ନିୟନ୍ତ୍ରଣୀ ପ୍ରାଣନ-ଉଚ୍ଛଳତା ନେଇ

ସ୍ବାମୀ-ସର୍ବସ୍ବ ହୋଇଉଠ—

ବୈଧୀ-ବିବାହରେ ନିଜ ସଭାକୁ ପୂତ କରି,

ତାଙ୍କର ସତ୍ତ୍ବ ବା ସାତ୍ତ୍ବ ଅଭିପ୍ରାୟ-ଅନୁସାରୀ

ଚଳନରେ

ସମସ୍ତ ଚରିତ୍ରକୁ ମୁକୁଳିତ କରି,

ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା-ନିରତିର ସୌଜନ୍ୟ-ମିଶ୍ରିତ

ସୌମ୍ୟ-ଆପ୍ୟାୟନାରେ

ଆପ୍ୟାୟିତ କରି ସମସ୍ତକୁ,

ତୁମେ ସତୀ ହୁଅ,

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ହୋଇଉଠ,

ଶିଶୁରକ୍ତକର ସମ୍ରାଜ୍ଞୀ ହୋଇଉଠ—

ଦକ୍ଷରେ ନୁହେଁ,

ଅନୁଶାସିତ ଆତ୍ମନିୟମନର ଭିତର ଦେଇ

ସମସ୍ତକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରୁ କରୁ—

ସେମାନଙ୍କ ଅନ୍ତରର ହୃଦୟକଳା, ସ୍ନେହଭରା

ଶ୍ରଦ୍ଧାପୂତ ସମାହୁତ

ଆକର୍ଷଣ କରି;

ସମସ୍ତକୁ ଭଲପାଅ,

ଯା'କୁ ଭକ୍ତି କରିବାକୁ ହୁଏ ଭକ୍ତି କର—

ଶ୍ରଦ୍ଧାହୃତକନା ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା ନେଇ,

ବାକ୍ୟ, ବ୍ୟବହାରର ସ୍ଥିର ଯାପନାରେ,

ସମ୍ବ୍ରମାତ୍ମକ ହୃଦୟକୁ ବଳାଇ ରଖୁ,

ଆପ୍ୟାୟନାର ସହିତ

ସାମଣୌର୍ଯ୍ୟ-ପରିପ୍ରସା ହୋଇ:

କୃତିମୁଖର ହୋଇଉଠ—

ଚଞ୍ଚଳ ମୁକୁଳ ଚାଲି-ଚଳନରେ,

ସୁବ୍ୟବସ୍ଥ ଓ ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ

ଅନୁଶୀଳନ-ସଜ୍ଜାରେ

ସଜ୍ଜିତ କରି ତୁମର ସଭା ଓ ସଂସାରକୁ,

ଏପରି ଚଳନର ଭିତର-ଦେଇ

ମୂର୍ତ୍ତି ଲକ୍ଷ୍ମୀ ହୋଇଉଠ,

ତୁମର ପରିଚର୍ଯ୍ୟାରେ

ତୁମର ସଂସାର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳି ଉଠୁ—

ଶୁଭ-ଉଚ୍ଛଳତାରେ,

ଏବଂ, ସେଇ ଆଲୋକରେ

ତୁମର ପରିବେଶ ମଧ୍ୟ

ଭକ୍ତ କୃତିବାପନାରେ

ଆଲୋକିତ ହୋଇଉଠ—

ମଧୁର କୃତି-ସଜ୍ଜାରେ ସଜ୍ଜିତ ହୋଇ:

ତୁମର ଆଲୋଚନା, ଦର୍ଶନ,

ତିହ୍ନାକରଣ

ଏକ କଥାରେ,

ସମ୍ୟକ୍ ଜଣା-ଶୁଣାର ଦକ୍ଷତାର ସହିତ

ଜ୍ଞାନ ଓ ବୋଧସିଦ୍ଧ

ଅବଲୋକନୀ ସୁଷ୍ପୃଷ୍ଟ ନେଇ

ଚକ୍ଷୁ, କର୍ଣ୍ଣ, ନାସିକା, ମୁଖ,

ଏପରିକି, ସମଗ୍ର ଅଙ୍ଗ-ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗର

ବୋଧକ୍ଷମତାକୁ

ଏଭଳି ବଢ଼ାଇ ଚାଲେ—

ସେମାନେ ସେଭଳି ନିତୋଳଭାବରେ

ସମସ୍ତ ଦେଖି, ଶୁଣି, କରି, କହି, ଚାଲି
 ସବୁ ବିଷୟରେ ତୁମକୁ
 ସାମ୍ୟ-ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ
 ବିନାୟିତ କରିତୋଳନ୍ତି;
 ଏଭଳି ଭାବେହିଁ ତୁମେ
 ଜନନୀକୁ ଲାଭ କର,
 ଏବଂ, ଉକ୍ତ ପ୍ରକୃତି ଯେମିତି ତୁମର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତାକୁ ମଧ୍ୟ
 ଉକ୍ତ ପ୍ରକୃତିର ଅଧିକାରୀ କରିତୋଳେ—
 ସ୍ୱଭାବର ଭାବଦୀପନୀ କୃତି-ଶୈଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟର
 ଅଧିକାରୀ କରି;
 ତୁମର ସଂସାର
 ଆନନ୍ଦ ଓ ଶୈଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟରେ
 କେଉଁ ଖେଳିଯାଉ,
 ଜ୍ଞାନ, ବିଜ୍ଞାନ, ଦର୍ଶନରେ
 ଉତ୍ତମ ହୋଇଉଠୁ—
 ସର୍ବବିଦ୍ୟାରେ ବିଶାରଦ ହୋଇଉଠୁ—
 ତୁମର ସେଇ
 କୃତିମୁଖର ଅନୁରୋଧ-ନିବିଷ୍ଟ ହୋଇ;
 ତୁମର ଲକ୍ଷ୍ମୀକୁ
 ଲୋକ-ଧାତ୍ରୀତ୍ୱରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଉଠୁ—
 ଧାରଣ, ପାଳନ, ପୋଷଣରେ,
 ଏଭଳି ଭାବରେହିଁ
 ଜଗଦାତ୍ମା ହୋଇଉଠ ତୁମେ;
 ତୁମର ପ୍ରତି କାହାର ପ୍ରଣତି
 ତୁମେ ନିଜେ ଆଶା ନ କରିଲେ ବି—
 ଶ୍ରଦ୍ଧାବନତ ଅନ୍ତରରେ
 ସମସ୍ତେ ଯେମିତି ତୁମକୁ
 'ଜୟ ମା ଜନନୀ, ଜଗଦାତ୍ମା' ବୋଲି
 ପ୍ରଣାମ କରନ୍ତି;
 ତୁମର ଦିବ୍ୟ ବିଭା

ସମସ୍ତଙ୍କର ଅନ୍ତରରେ ବିକୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ
 ସମସ୍ତଙ୍କୁ ହିଁ ତୁମ ଭଳି
 ଦୀପ୍ତ କରିତୋଳୁ । ୧୪୭ ।
 ଆଭିଜାତ୍ୟ-ଅଭିଧ୍ୟାୟିନୀ ଅନୁରୋଧର ସହିତ
 ଧର୍ମ ଓ କୃଷି-ସଂରକ୍ଷଣୀ
 ଆବେଗୋଦୀପ୍ତ ଅନୁଚଳନ,
 ହୃଦ୍ୟ ସାହୁକମ୍ପୀ
 ଶ୍ରେୟକେନ୍ଦ୍ରିକ ଆତ୍ମନିୟମନ-ତପ୍ତରତା,
 ଅତ୍ୟୁତ ଏକାନ୍ତର ସତ୍-ସମ୍ବେଗ,
 ସୁସଜ୍ଜତ
 ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ, ଆଧ୍ୟୁତାନିକ ଓ ଆଧୁର୍ବେଦିକ
 ବୋଧବାନ୍ଧିତ ଶୁଚିତା,
 ଶ୍ରଦ୍ଧାସମୃଦ୍ଧ ସଦାଚାର,
 ଭକ୍ତି-ସମୃଦ୍ଧ ସରାପୋଷଣୀ ଶିକ୍ଷା-ସମାଲୋଚନା,
 ପାଳନ-ପ୍ରଦୀପ୍ତ କ୍ଳେଶସୁଖପ୍ରିୟ
 ରକ୍ତସ୍ନେହୀ ଅନୁତପନା,
 ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟପାଳୀ ଅସତ୍-ନିରୋଧୀ
 ପରାକ୍ରମ-ପ୍ରତିଭା,
 ଓ ତତ୍-ସଞ୍ଚାରଣ-କୁଶଳତା,
 ନିରାପତ୍ତା ବା ସତ୍ତା-ସଂରକ୍ଷଣ ବ୍ୟାପାରରେ
 କଳାକୌଶଳ-ଅର୍ଜନ,
 ସୁସନ୍ଧିଷ୍ଠ ପରିଚର୍ଯ୍ୟା-ପରାୟଣ ବ୍ୟବହିତି,
 ବାକ୍ୟ, ବ୍ୟବହାର ଓ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଶାଳତର୍ଯ୍ୟା,
 ଶିଷ୍ଟ ସୁଶୀଳା ହୋଇବି ଦୂରିତ କର୍ମପ୍ରବଣତା,
 ବୋଧ-ବିଧାୟିନୀ ଅନୁଶୀଳନ,
 ଦ୍ୱିତ-ଗନ୍ଧାର ସମ୍ପ୍ରମାୟକ ଦୂରଦୃଶୀ ଚଳନ
 ଓ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟାନୁର ସତତା-ସଂରକ୍ଷା
 ସତ୍ତ୍ୱପୂର୍ବ ପାରିବେଶିକ ପରିଚର୍ଯ୍ୟା,
 ସତ୍ତ୍ୱରକ୍ଷଣପୋଷଣୀ ଅଭିଧ୍ୟାୟିତା,
 ଉପସ୍ଥିତ ବୋଧ ଓ ବିନାୟିନୀ ତପ୍ତରତା,

ଲଜିତ-ଜ୍ଞାନ,
 ମୈତ୍ରୀ-କୌଟିଲ୍ୟ-କୁଶଳତା,
 ସଞ୍ଚାରଣ-ଅଭିଜ୍ଞତା
 ଦକ୍ଷ କୁଶଳକୌଶଳୀ ଧୀ ଓ ଧୃତି-ବିନାୟନୀ
 ଅନୁଧ୍ୟାୟିତା ନେତ୍ର
 କରଣ-ଅଭିସାର,
 ଶାରୀରିକ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି-ପରିବୀକ୍ଷଣ-କୁଶଳତା,
 ଅପ୍ରଭୁତ୍ୱ ଅନ୍ତର୍ଗତ,
 ସୌଚନ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଆପ୍ୟାୟନୀ ଚଳନ,
 ଗୁରୁଜନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ବାଦ-ପ୍ରତିବାଦ ନ କରି
 ବିନୀତ ସୌଷ୍ଟବ ଚଳନରେ ଚାଲିବା,
 ବାକ୍ୟ, ବ୍ୟବହାର, ହସ୍ତପଦ,
 ଭାବଭଙ୍ଗାର ହୃଦ୍ୟ ସଞ୍ଚାଳନ,
 ହୃଦ୍ୟ ଶାସନ, ପୋଷଣ ଓ ଡୋଷଣାର ପ୍ରୟୋଗରେ
 ସୁସିଦ୍ଧ ହେବା,
 ପ୍ରୟୋଜନ-ନିରୂପଣୀ ଅଭ୍ୟାସ
 ଓ ଉପଯୁକ୍ତତାର ସହିତ ତଦାପୂରଣୀ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ,
 ସ୍ଥିତ-ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନୀ
 ସାଂସାରିକ ଅଭିଗମନାଦି ଶିକ୍ଷା,
 ସହଜ, ସୁଧୀ ଓ ସୁନ୍ଦର ଆତ୍ମସଜ୍ଜା
 ଓ ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା ଗୃହସ୍ଥାଳୀ ସଜ୍ଜା,
 ରନ୍ଧନ ଓ ଶିର୍ଷିକଳା-ସୌକର୍ଯ୍ୟ,
 ଆଧିବ୍ୟାଧି ଓ ସଂକ୍ରମଣ-ପ୍ରତିରୋଧନୀ
 ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷା,
 ସଞ୍ଜୟୀ ସୁନ୍ଦର ସୁଶୀଳ ଅର୍ଜ୍ଜନ-ପଦ୍ମତା,
 ପାରିବାରିକ ଆୟବ୍ୟୟର
 ଅର୍ଥନୈତିକ ସୁନିୟମନ,
 ମିତାଚାରୀ ସୁସଜ୍ଜତ ବ୍ୟବସ୍ଥିତି
 ଓ ଉପଚୟୀ ପରିବେଷଣୀ,
 ଜାତି, ବର୍ଣ୍ଣ, କୁଳ

ଓ ଗୋପ୍ର-ଗୌରବ-ମଣ୍ଡିତ ହୋଇଉଠେ
 —ଏଭଳି ସାର୍ଥକ ଶ୍ରେୟ
 ସ୍ୱାମୀ-ନିର୍ବାଚନୀ ଅଭିଜ୍ଞାନ,
 ଅଶ୍ରେୟ ପୁରୁଷ-ସଂପ୍ରବରେ ସ୍ୱାମୀତ୍ୱ ବର୍ତ୍ତାଏ ନା,
 ବା ଉଦ୍‌ବାହ ସିଦ୍ଧ ହୁଏନା—
 ଏ ବିଷୟରେ ବିଶଦ ବୋଧ,
 ନିଜର ଓ ସ୍ୱାମୀର ପିତୃକୁଳ ଓ ମାତୃକୁଳର
 ଲତିବୁଦ୍ଧି ସଂଗ୍ରହ,
 ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧୋକ୍ଷିତ ଅନ୍ତଃକରଣରେ
 ଶୁଭ-ସଙ୍ଗତିର ସହିତ
 ତତ୍ପରିବେଷଣ-ଅଭ୍ୟାସ,
 ଶ୍ୱଶୁର ଓ ଶ୍ୱଶୁର-ସ୍ୱଗଣକର
 ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟାନୁପାତିକ ଯେଉଁଠି ଯେପରି ପ୍ରୟୋଜନ
 ତଦନୁଗ ସେବାପ୍ରସ୍ତୁତି,
 ଇଷ୍ଟାନୁଗ ସ୍ୱାମିତପା ଆତ୍ମବିନ୍ୟାସ
 ଓ ପରିଚର୍ଯ୍ୟା-ପ୍ରବଣତା,
 ସୁସନ୍ତାନ ଲାଭର ସୁଯୋଗିକ
 ଆତ୍ମବିନ୍ୟାସୀ ଅନୁରତି,
 ସନ୍ତାନ ପ୍ରସବ, ପାଳନ ଓ ବର୍ଦ୍ଧନ-ବିଷୟରେ
 ସମାଚାର, ଶିକ୍ଷା ଓ ଦକ୍ଷ-ସୌକର୍ଯ୍ୟ-ଆହରଣ,
 ସୁପ୍ରଜନନ-ଜ୍ଞାନ, ଲତ୍ୟାଦି ଅଭ୍ୟାସ ଓ ଗୁଣଗୁଡ଼ିକ
 ବିବାହଯୋଗ୍ୟା ଯେଉଁମାନେ
 ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯେତିକି ସୌଷ୍ଟବମଣ୍ଡିତ ହୋଇ
 ସୁସଜ୍ଜତ ଅନୁଚାରୀ ଅନୁଦାପନାରେ
 ଅବ୍ୟାହତ ସ୍ମରିତପ୍ରଭ ହୋଇ ଚାଲେ,—
 ସେ-ଝିଅମାନେ ପିତୃକୁଳର କୁଳପ୍ରଭ ହୋଇ
 ପରିବେଷିତ ବିଭାମଣ୍ଡିତ କରିତୋଳନ୍ତି ସେତିକି;
 ନିଜେ ଉପଯୁକ୍ତଭାବେ ଅଭ୍ୟାସ ହୋଇ
 ଝିଅମାନଙ୍କୁ ଉକ୍ତ ବିଷୟରେ
 ଦକ୍ଷ କରିତୋଳିବାହିଁ

ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନ-ଯାପନୀ ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷା:
ଯେଉଁଠାରେ ଏହାର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଆଚରଣ—

ସେଠାରେ ଦୁଃଖ, ଦାରିଦ୍ର୍ୟ
ଅବାଧ ଅଭିଯାନରେ ଉକ୍ତ ପରିବାର ଓ ପରିବେଶକୁ
ବିଧି କରି ଚାଲୁଥିବ,

ଏବଂ କୁଳ, ଜାତି ଓ ସମାଜ-ସଂକ୍ରମଣୀ

ସେହି ଆପଦ

ଉଲ୍ଲାସ ଚଳନରେ ଚାଲିବାକୁ ବିଳମ୍ବ କରିବ ନାହିଁ,

ଉତ୍ତର ବର୍ଦ୍ଧନ-ପ୍ରଦାପକ,

ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟମାପକ ଶ୍ରବଣାପତ, ସୁକେନ୍ଦ୍ର

ବୈଧୀ, ବିନାୟନୀ

ଯୋଗ୍ୟ-ତପ୍ତରତାର ଭିତର ଦେଇଛି

ତାଙ୍କର ଶଶିଭୁବ ବିକାଶ । ୧୪୩ ।

ପୁରୁଷ ଓ ନାରୀ

ଯେତେବେଳେ ମଦରାଣୀ ଆତ୍ମସ୍ଥିତିରେ

ଅବସ୍ଥାନ କରି

ସମାନ ହେବାକୁ ଚାହାନ୍ତି—

ପରସ୍ପର ପରସ୍ପର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟାନୁପାତିକ

ପୋଷଣ-ପୁରଣ-ରାଗଦାପନୀ ଆଲିଙ୍ଗନକୁ

ଉପେକ୍ଷା କରି,

ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରାତିକର୍ଷଣରେ

ଆତ୍ମସ୍ଥିତିର ପ୍ରେତପ୍ରେରଣା

ଜୀବନକୁ ପଦାନ୍ତ କରି

ସେମାନଙ୍କୁ ଦୁର୍ଗତ ଅଭିସାରର

ଯାତ୍ରା କରିତୋଳେ—

ଗୋଟାଏ ବିକୃତ ବ୍ୟାଲୋଲ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ

ପ୍ରତ୍ନ-ସ୍ୱାର୍ଥ-ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଭୋଗଲିପ୍ସ ଆଧିପତ୍ୟର

ଅନୁଗତ ଅନୁବେଦନାକୁ ପୁଷ୍ଟ କରି,

କାହାରି ଅନ୍ତଃକରଣ କାହାକୁ ନେଇ

ଉତ୍ତର ହୋଇଉଠେ ନା,

ଆଏ ଗୋଟାଏ ଭୀତିତ୍ରସ୍ତ ସମାହାର

ବିକଟ ବିକୃତ କୃତକରାନ୍ତ

ପ୍ରୀତିର ପବିତ୍ର ବନ୍ଧନ

ଆଶ୍ରୟ ପାଏ ସେଠାରେ କମ୍ପୁଛି,

ଆଏ ସବୁର ଭିତରେ ଠିଆହୋଇଥିବା

ବ୍ୟବସାୟାତ୍ମିକା, ବିହ୍ୱଳ ପ୍ରରୋଚନାର

ପ୍ରେତଦାସୀ;

ଅନ୍ତଃକରଣରେ ପ୍ରୀତିର ଆଲୋକବି

ପ୍ରିୟର ମର୍ମକୁ ଉଦାସିତ କରି

ଯେତେହିଁ ନେଇ ପାରେ ନା,—

ପ୍ରେମ ତିରସ୍କୃତ ହୋଇ

ସେତେହିଁ କ୍ରମପଦକ୍ଷେପରେ

ହୃଦୟ ହୃଦୟ

ଗୁହ୍ନ ଯାଉଥାଏ,

ଆଉ, ତୃପ୍ତିର ଆନନ୍ଦ-ନିର୍ଯ୍ୟାସ

ଯା' ଅନ୍ତଃସ୍ରାବୀ ଜୀବନୀୟ ଗ୍ରନ୍ଥିଗୁଡ଼ିକୁ

ଉଚ୍ଛଳ କରି

ମଣିଷକୁ ଅମୃତ-ସ୍ରାବଣ-ସନ୍ଦୀପ୍ତ କରିତୋଳେ—

ତା' ବ୍ୟାହତ ହେବାକୁ

ସେମାନଙ୍କ ଚିତ୍ତର ସ୍ୱାଧ୍ୟାୟ,

ଦେହର ସ୍ୱାଧ୍ୟାୟ

ତୃପ୍ତିର ଅନୁବେଦନୀ ଅନୁସରଣକୁ

କ୍ରମଶଃ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଛି ଚାଲୁଥାଏ,

ଆଉ, ତା' ଉତ୍ତମଜ ଜୀବନକୁହିଁ

ଲାଞ୍ଛନାର ଲୋଳମର୍ଦ୍ଦନରେ ମଥୁତ କରି

ଜୀବନପ୍ରୋତକୁ କ୍ଷୀଣପ୍ରୋତା କରି ତୋରୁଥାଏ;

ଆଉ, ଏହିସବୁ ମିଶି

ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ଯେଉଁମାନେ ଆବିର୍ଭୂତ ହୁଅନ୍ତି,

ସେମାନେ ଗୋଟାଏ ବିକୃତିର

ଭିନ୍ନ କର୍ମଣ ଅନୁକମ୍ପାହୀନ ଜୀବନହିଁ

ଲାଭ କରି ଥାଆନ୍ତି,
 ଯେଉଁମାନଙ୍କ ଭିତରେ ନଥାଏ
 ପାରିବାରିକ ଅନୁକମ୍ପା,
 ନଥାଏ ସାମାଜିକ ତପୋଦୀପନା,
 ନଥାଏ ପରିବେଶ-ପୋଷଣୀ ପରିସ୍ରବା
 ପୁଣ୍ୟ-ପ୍ରଦୀପ ଚାରିତ୍ରିକ ବିକିରଣା—
 ଯା' ପ୍ରତିଟି ଅନ୍ତଃକରଣକୁ
 ପ୍ରବୁଦ୍ଧ କରିତୋଳେ—
 ଯୋଗ୍ୟତାର ଯୁତ ଦୀପନାରେ,
 ଅମୃତର ଶୁଭ-ଅଭିସାରରେ
 ତୃଷ୍ଣାତୁର କରି,
 ଏଇ ପ୍ରେତଦୀପ୍ତ ଅପ୍ରାକୃତ
 ସାମ୍ୟଭାବ ବା ସମାନଭାବ
 ବ୍ୟକ୍ତି, ପରିବାର, ପରିବେଶ ଓ ସମାଜକୁ
 କର୍କଶ ଚର୍ବଣରେ ଚର୍ବିତ କରି
 କୃତ୍ରିମତାର କଳୁଷକୁହେଳୀରେ
 ସମସ୍ତଙ୍କୁ
 ଛନ୍ଦିଛଡ଼ା ଦିଗଭ୍ରାନ୍ତ ଭଳି
 ଆକୃଷ୍ଟ କରିତୋଳେ,
 କାରଣ, ସେତେବେଳେ କେହି କାହାର ଦ୍ଵାରା ବି
 ଆପୂରିତ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ,
 ସମାନ ସମାନକୁ ପ୍ରତିହତ ହେଁ କରିତାଳେ,
 ଆଉ, ଏହାର ଫଳରେ
 ଆଦର୍ଶ ଯାଏ,
 ଆଭିଜାତ୍ୟ ଯାଏ,
 ଐତିହ୍ୟ ଯାଏ,
 କୃଷି ଯାଏ,
 ରାଷ୍ଟ୍ର ଯାଏ,
 ଆଉ, ସକଳେ ନିପାତ-ନିଗଡ଼ରେ ନିବନ୍ଧ ହୋଇ
 ସର୍ବନାଶରେ ହିଁ ଆତ୍ମାହୁତି ଦେଇ ଥାଆନ୍ତି;

ତେଣୁ, ପ୍ରକୃତି ତୁମକୁ
 ଯେ-ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଉପରେ ଭିନ୍ନ କରି
 ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି,
 ସେଇ ପଥରେ ଚାଲିବାହିଁ ତୁମର ଭଲ—
 ଶ୍ରେୟକେନ୍ଦ୍ରିକ ସତ୍ତ୍ଵ-ବିନାୟନାରେ;
 ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟମାପିକ୍ ଏଭଳି ସମଞ୍ଜସ ଚଳନହିଁ
 ସାମ୍ୟ-ଚଳନ,
 ସାମ୍ୟ-ଚଳନ ମାନେ ସମାନ ଚଳନ ନୁହେଁ,
 ଏକ ଓଜନର ଚଳନ ନୁହେଁ,
 ତେଣୁ, ପ୍ରିୟର ତୃପ୍ତିର ଉପହୃଦ୍ଧକନ ଯା'
 ଯା' ଦେଇ ସେ ଖୁସି ହୁଅନ୍ତି,
 ତା' ନିଅ—
 ଉତ୍ତୁଲ୍ଲ ଅନ୍ତରରେ,
 ପାଇବାର ଦାବା ନ କରି;
 ପୁଣି, ଯା' ଦେଇ ତୁମେ ଉତ୍ତୁଲ୍ଲ ହୁଅ,
 ହୃଦୟର ଅର୍ଦ୍ଧ୍ୟ ଅନୁବେଦନା ନେଇ
 ତା' ଦିଅ—
 ପ୍ରତ୍ୟାଶାଲୋଭୁପ ନ ହୋଇ,
 କୃତାର୍ଥତାର ଆତ୍ମପ୍ରସାଦରେ,
 ତାହାହିଁ ହେଉଛି ଅମୃତ ପକ୍ଷୀ,
 ଆଉ, ପ୍ରେଷାହୁଗ
 ଧାରଣ-ପାଳନ-ଅନୁଧ୍ୟାୟନୀ ତପ୍ତତାରେ
 ଏଇ ଦେବା-ନେବାର ଆଭିଜନ-ଉଦାସ
 ସାର୍ଥକ ସଜ୍ଜିତ-ସମ୍ପନ୍ନ ଯେ ଅନ୍ୱିତ ଚଳନ,—
 ତାହାହିଁ ଶକ୍ତିତୁର ଅର୍ଦ୍ଧ୍ୟ,
 ଏବଂ ପରମାର୍ଥ ସେହିଠାରେ ହିଁ । ୧୪୪ ।
 ଶୁଣ ଡିଅ—!
 ତୁମ ସଭା ପକ୍ଷରେ
 ବୈଧା-ଭାବରେ
 ନୀତି-ନିୟମନାରେ

କୁଳ, ଶାଳ ଓ କୃତିତାପନାରେ
 ଶୌଷ୍ଟବସଙ୍ଗତ ଯିଏ—
 ଏଭଳି ପୁରୁଷ ଯେତେବେଳେ ତୁମ ସଭାର
 ଧୃତି ହୋଇ ଉଠି—
 ପରିଣୟ-ନିବନ୍ଧନାରେ—
 ସେ ତୁମର ସ୍ବାମୀ,
 ସ୍ବାମୀ ମାନେ ହେଉଛି
 ତୁମର ସ୍ବ-ର ଅଧିକାରୀ
 ଅର୍ଥାତ୍ ଧାରଣ-ପାଳନା ଭୂମି,
 ଏକ-କଥାରେ, ତୁମର ସାହିକ ଅସ୍ତିତ୍ବ:
 ଏଇ ସୁନିବନ୍ଧ ସାହିକ
 ଯୋଗ-ବିଧାୟନାହିଁ ହେଉଛି ବିବାହ,
 ସେ ତୁମର ଆପୁରଣମାଣ ପୁଣ୍ୟବେଦୀ,
 ଆଉ, ତୁମେ ତାଙ୍କର
 ସମ୍ୟକ୍ ରୂପେ,
 ସବୁଦିନରୁ
 ବହନ ଓ ବାହନ-ପ୍ରତୀକ,
 ପାରସ୍ପରିକଭାବେ ଉଭୟତଃ
 ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟମାତ୍ରିକ୍ ଅନୁକ୍ରମଣାରେ
 ଏଇ ସମ୍ୟକ୍ ସୁଯୁକ୍ତ
 ଅନୁନୟନୀ ବନ୍ଧନହିଁ ହେଉଛି ପରିଣୟ:
 ଏଇ ପୂତ ସାବୁତ ସଙ୍ଗତି ହେଉଛି
 ଜୀବନର ଉତ୍ସୃଜନୀ ଅନୁନୟନ,
 ଯା'ର ଭିତର-ଦେଇ
 ତୁମର ସ୍ବାମୀ-ସଙ୍ଗତିର
 ସୁକୃତି-ଅନୁଚଳନରେ
 ସନ୍ତାନସନ୍ତତିର ଆବିର୍ଭାବ ହୋଇଥାଏ—
 ପୁଣ୍ୟ ଓ ପୂତ ଉତ୍ସବେଚନାରେ,
 ଆଉ, ଏ ସମ୍ବନ୍ଧ ଅଲ୍ଲେଦ୍ୟ ଓ ଅନୁତ:
 ତେଣୁ, ସତୀ ଯେଉଁମାନେ,

ପୂତଧର୍ମୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଯେଉଁମାନେ,
 ସେମାନଙ୍କ ବିବାହରେ ଦ୍ବିତ୍ବ ନାହିଁ କେବେହେଲେ ବି,
 ଆଉ, ଯେଉଁଠି ଯେ-ସଂସ୍ରବରେ
 କୌଣସିପ୍ରକାରେ
 ଏଇ ଦ୍ବିତ୍ବ ସଂଘଟିତ ହୁଏ,—
 ସ୍ବାମୀତ୍ବ ସେଠାରେ ବର୍ତ୍ତାଏ ନାହିଁ,
 ବଡ଼ ଜୋର, ଭର୍ତ୍ତୃତ୍ବ ବର୍ତ୍ତାଇ ପାରେ,
 ଆଉ, ଭର୍ତ୍ତା ସ୍ବାମୀ ହୁହେଁ,
 ସଭାର ଭୂମି ହୁହେଁ,
 ପୁନଶ୍ଚ, ସ୍ବାମୀତ୍ବ ବର୍ତ୍ତାଏ ନାହିଁ ବୋଲି
 ସତୀତ୍ବ ବି ବର୍ତ୍ତାଏ ନାହିଁ,
 ତୁମେ ତାର ଆଶ୍ରିତା ହୋଇପାର—
 କିନ୍ତୁ ସହଧର୍ମିଣୀ ହୋଇପାର ନା,
 ଏକାନ୍ତ ଅସ୍ତିତ୍ବର ଅନୁବନ୍ଧନହିଁ
 ସେଠାରେ ଛିନ୍ନ ହୋଇଯାଏ,
 ସେତେବେଳେ ଆସେ—
 ବ୍ୟତ୍ୟୟୀ ବ୍ୟତିକ୍ରମର
 ବିଶ୍ଳିଷ୍ଟ ଚଳନ:
 ତେଣୁ, ଏଇ ଅଲ୍ଲେଦ୍ୟ, ଏକାନ୍ତ,
 ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା ଅନୁଯୋଜନା ଯେଉଁଠି
 ସ୍ବାର୍ଥକ ସଙ୍ଗତି ନେଇ ଚାଲିଛି,
 ସ୍ବାମୀତ୍ବ ଓ ବଧୂତ୍ବ ସେଠାରେ
 ଏକାନ୍ତ ଅନୁଚଳନ ନେଇ
 ଉଚ୍ଛ୍ବଳରେ ଉତ୍ସର୍ବତ୍ତ ହୋଇଚାଲିଛି,
 ସେଠାରେ ନା ରହିଛି ବ୍ୟତିକ୍ରମ,
 ନା ରହିଛି ବ୍ୟତ୍ୟୟ,
 ନା ରହିଛି ବ୍ୟଭିଚାର:
 ପୁଣି, କୌଣସି ବିବାହ ଅସିବ ହେବାକୁ
 ଯେଉଁଠି ନାରୀର ବିହୃତ ବିବାହର
 ପ୍ରୟୋଜନ ହୋଇଥାଏ,

ସେଠାରେ ଯଦିଓ
 ବୈଧା ତାପ୍ତର୍ଯ୍ୟରେ
 ଗନ୍ତ ପୁରୁଷରେ ସ୍ବାମୀବ ବର୍ତ୍ତେ—
 ତା ବି କିନ୍ତୁ ଅପ୍ରଶଂସନୀୟ,
 ଭାବ,
 ବୁଝି ନେଇ ଦେଖା—
 ଏଇ ପୂଜ ପୁଣ୍ୟ ନିୟୋଜନ
 କେତେପରିମାଣରେ ତୁମର
 ତୁମ ପରିବାରର
 ଦଶର ଓ ଦେଶର ପକ୍ଷେ ପୁଣ୍ୟବର୍ଷୀ,
 ଆଉ, ଏହାର ଅଭାବ କେତେ ପରିମାଣରେ
 ନିଷ୍ଠୁର ଶାତନର,
 ପାପର,
 ଦାନବ-ଲୋକୁପ ଲାଳସାଦୃଷ୍ଟିର—
 ତା' ବ୍ୟକ୍ତି, ପରିବାର, ସମାଜ
 ଦେଶ ଓ ଦେଶ ସଭିକ ପକ୍ଷରେ;
 ତୁମେ ଯେପରି ବି ହୁଅ,
 ସ୍ବାମୀଠାରେ ସର୍ବତୋଭାବେ
 ସୁଯୁକ୍ତ ହୋଇ ତାଲ—
 ପୁଣ୍ୟ ପରିସ୍ରବୀ ହୋଇ,
 ଆଉ, ସାର୍ଥକ ହୋଇଉଠ
 ତୁମ ନିକଟରେ ତୁମେ,
 ପରିବାର ନିକଟରେ ତୁମେ,
 ଦଶ ନିକଟରେ ତୁମେ,
 ଦେଶ ନିକଟରେ ତୁମେ,
 ଇଷ୍ଟଙ୍କ ନିକଟରେ ତୁମେ;
 ତୁମର ଏଇ ବିଦ୍ୟମାନତା
 ସାର୍ଥକ ହୋଇଉଠ ସେଠାରେ,
 ହୁଅଁ ତ,
 ଶାତନର ଭୋଗସମ୍ଭାର ହୋଇ ତାଲିବାକୁ ହେବ,
 ତା' କଣ ଶ୍ରେୟ ?

ଯେପରି ବୁଝ, ସେପରି କର । ୧୪୪ ।

ତୁମର ଶ୍ରେୟ ଯିଏ,
 ତୁମର କୁଳର ଏବଂ ତୁମର
 ବରେଣ୍ୟ ବନ୍ଧନୀୟ ପ୍ରେୟ ଯିଏ,
 ଯିଏ ତୁମର ସଭାର ସଂସ୍ଥିତି,
 ଏକ କଥାରେ, ତୁମର ସ୍ବାମୀ ଯିଏ,
 ତାଙ୍କ ପ୍ରତି
 ତୁମର ଅନ୍ତର
 ଯୋଗ-ଉତ୍କଳ ସମ୍ବେଗ ନେଇ
 ଅତ୍ୟୁତ ଆନନ୍ଦ-ନନ୍ଦନାରେ
 ଅଟଳ ହୋଇଉଠ,
 ଆଉ, ସେହି ଆକର୍ଷଣୀ ଯୋଗାନନ୍ଦି
 ଉତ୍ସର୍ଗ-ରଞ୍ଜନାରେ
 ତୁମକୁ ଯେପରି ବିନାୟିତ କରିତୋଳେ—
 ଶ୍ରେୟ-ସଂହତିର ପୋଷଣ-ଦୀପନୀ ପୁରଣ-ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବରେ;
 ସକ୍ରିୟ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା-ତପା
 ଆରତି-ସ୍ଥବିତ
 ଅନୁଗତି-ଦୀପ୍ତ
 ସ୍ବତ୍ବ ଓ ସୋହାଗ-ନନ୍ଦନାରେ—
 ତୁମର ଅନ୍ତଃକରଣର ଯା'-କିଛି ଯେପରି
 ତାଙ୍କର ଆଲିଙ୍ଗନ-ଅନୁଧ୍ୟାୟିତାରେ
 ଗ୍ରହଣ-ଉତ୍ସବ-ମଣ୍ଡିତ ହୋଇଉଠେ—
 ସକ୍ରିୟ ସ୍ବାର୍ଥ-ପ୍ରତ୍ୟାଶାବିହୀନ
 ଶ୍ରେୟ-ଜୀବନ-ପ୍ରତ୍ୟାଶାରେ—
 ଯାହା କି ତୁମର ପ୍ରସାଦ ବିଭବ;
 ଏଇ ଆଲିଙ୍ଗନ-ଗ୍ରହଣର ଉପଦୀପ୍ତ ବୋଧବାକ୍ଷଣୀ
 ଓ ତଦନୁଗ ସକ୍ରିୟ ଆତ୍ମବିନାୟନ-ତତ୍ପରତା
 ମହାନ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବରେ
 ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିତୋଳୁ ତୁମକୁ—
 ବାକ୍ୟ, ବ୍ୟବହାର, ଆଚରଣ, ଧର୍ମରେ

ଓ ତଦନୁଗ କୃଷିରେ.
 ସୌଜନ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଆପ୍ୟାୟନାରେ:
 ବିହିତ ବିନାୟିତ ହୋଇ
 ବିସ୍ତାର ଲାଭ କରି
 ସ୍ନେହସିନ୍ଧୁ ଅନୁକମ୍ପାରେ
 ତୁମର ଚାରିତ୍ରିକ ବିଭାରେ
 ପରିହରିତ ହୋଇ
 ପରିବେଶକୁ
 ସୃଷ୍ଟିରେ ଅଭିଷିକ୍ତ କରିତୋଳ,
 ଶ୍ରଦ୍ଧାନୁବେଦନୀ ଆନତି ସେମାନଙ୍କର
 ସ୍ବତଃ-ଦୀପନାରେ
 ତୁମଠାରେ ଅର୍ଯ୍ୟମଣ୍ଡିତ ହୋଇଉଠୁ,
 ତୁମେ ତାଙ୍କ ପାଖରେ
 ସହଜ ହୋଇଉଠ,
 ସଙ୍କୁଚିତ ହୁଅ ନା,
 ତୁମର ସଙ୍କୋଚଭାବ
 ତାଙ୍କୁ ବି ତୁମଠାରେ
 ସଙ୍କୁଚିତ କରିତୋଳିପାରେ,—
 ତୁମର କ୍ଷୁଦ୍ରତା ବି ସେପରି.
 ଅନ୍ତରର କିଛି ବି ସେପରି
 ଗୋପନ ନ ରହେ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ତୁମର,
 ଆଉ, ତୁମର ପ୍ରତିଟି ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ହିଁ
 ତାଙ୍କୁ ସେପରି ଚୁପ୍ କରିତୋଳେ,
 ଦୋଷଦୃଷ୍ଟିକୁ ବିଦାୟ ଦିଅ—
 ବିଶେଷତଃ, ଧାରଣାପ୍ରସୂତ ଯା'
 ତାକୁ,
 ତାଙ୍କର ଅକିଞ୍ଚିତକର ଗୁଣକୁ ମଧ୍ୟ
 ଉଚ୍ଛନ୍ନ କରି ଧରି
 ତାଙ୍କର ଦୋଷକୁ ନିରସନ କରିତୋଳ—
 ବୈଧୀ ସତ୍ତ୍ବ-ବିନାୟନାରେ:

ତୁମର ଯା'-କିଛି ସବୁ ଦେଇ
 ଆତ୍ମୁତ ଉପଭୋଗରେ
 ସେ ଯେପରି ନିଜକୁ ପ୍ରସାଦମଣ୍ଡିତ ବୋଲି
 ଉପଭୋଗ କରି ପାରନ୍ତି,
 ମନେରଖ—
 ତୁମେ ତୁମର ସ୍ବାମୀର ଗଳଗ୍ରହ ହୁଅ,
 ତୁମେ ତାଙ୍କର ଧାରଣିତା, ପାଳୟିତା—
 ତେଣୁ, ତାଙ୍କର ଅଧୀନ,
 ତେଣୁ, ତାଙ୍କର ଆଧାର;
 ହାନମନ୍ୟ, ଦୈନ୍ୟ-ଦୀର୍ଘ, ସଙ୍କୁଚିତ କ୍ଷୁଦ୍ର ପ୍ରେରଣାରେ
 ତାଙ୍କୁ ଧୂକ୍ଷିତ କରିତୋଳ ନା,
 ତୁମର ପ୍ରତିଟି ବାହାଣୀ,
 ପ୍ରତିଟି ହୃଦୟ,
 ପ୍ରତିଟି ଆଲିଙ୍ଗନ-ଦୀପ୍ତ ଆଦର,
 ଅଙ୍ଗର ପ୍ରତିଟି ଭଙ୍ଗୀ,
 ନିରୁତ ବୋଧ-ଦୀପ୍ତ ଅନୁବେଦନୀ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା
 ତାଙ୍କୁ ସେପରି ପ୍ରାଣନ-ପ୍ରଦୀପ୍ତ କରିତୋଳେ;
 ତୁମର ଅନନ୍ୟ-ଆକୃତ ଅନୁସେବନା ସେପରି
 ଉଭୟକୁ ପରିଚୁପ୍ତ କରିତୋଳେ,
 ତୁମର ଜୀବନର ପ୍ରତିଟି ବ୍ୟାପାର,
 ବାକ୍, କର୍ମ ଓ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ପୂର୍ବ-ପରିଚର୍ଯ୍ୟା
 ସ୍ବତଃ-ସନ୍ଦୀପନାରେ
 ଉଭୟଙ୍କରହିଁ
 ପ୍ରାଣନ-ଦ୍ୟୋତନୀ ହୋଇଉଠେ ସେପରି,
 ବୈଧୀ ଅନୁଗ୍ରହୀ ପାରସ୍ପରିକ ବାହିଦା
 ଓ ଉତ୍କଣ୍ଠା-ଚଞ୍ଚଳ ଆବେଶ
 ଜୀବନୀୟ ଉପଭୋଗ୍ୟ ହୋଇଉଠେ ସେପରି
 ଉଭୟଙ୍କର ହିଁ;
 ତୁମର ସୁସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ
 କେନ୍ଦ୍ର-ବିନାୟିତ ଲାସ୍ୟ-ନନ୍ଦନାରେ

ଉକ୍ତ ଶ୍ରେୟ-ସାଧକତାରେ
 ସଜ୍ଜିତ-ଶାଳିନ୍ୟରେ ଅନୁତ ହୋଇ
 ପୂତ ହୃଦରେ ପ୍ରଭା ବିକିରଣ କରି
 ସମସ୍ତଙ୍କୁ ହିଁ ଯେପରି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କରିତୋଳେ.
 —ଏଇ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତାହିଁ ହେଉଛି ରସହୃଦ୍ୟତି
 ଯା' ମଣିଷର ଜୀବନକୁ
 ରସଦୀପ୍ତ କରିତୋଳେ,—
 ପୂତ ଶ୍ରବଣାର ଶ୍ରେୟ-ବର୍ଷଣରେ
 ଯେପରି ଭାବେ ଧରଣୀ ଅଭିଷିକ୍ତ ହୋଇଥାଏ;
 ଯେପରି ମନେଥାଏ—
 ତୁମେ ନାରୀ,
 ସେଇ ବରେଣ୍ୟ ଶ୍ରେୟ-ପୁରୁଷହିଁ ତୁମର ସ୍ବାମୀ,
 ତୁମେ ଦୁଇଜଣହିଁ ସଂଗ୍ରହତ ଏକ ସଭା,
 ଆଉ, ତୁମର ଚାରିଦିଗରେ ଯା'—କିଛି
 ସବୁହିଁ ସନ୍ତତି-ପ୍ରାବନ:
 ତୁମେମାନେ ସାପଲ୍ୟରେ
 ଶୁଭ-ସ୍ବପ୍ନରେ
 ସୁଦୀର୍ଘଜୀବୀ ହୋଇ ବଞ୍ଚୁରୁହ,
 ତୁମମାନଙ୍କର ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତି ବି
 ସେପରି ସାପଲ୍ୟରେ
 ସୁସ୍ତିମାନ ହୋଇ
 ସୁଦୀର୍ଘଜୀବୀ ହୋଇଉଠନ୍ତୁ;
 ପୁରୁଷ ସ୍ବାମୀ,
 ନାରୀ ଚରିଷ୍ଟ:
 ସେଇ ଚରିଷ୍ଟର ଆବେଗ-ବିହ୍ୱଳ
 ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା ଫୁଲ ନନ୍ଦନା
 ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟାନୁକ୍ରମେ
 ସ୍ଥାୟୀ ଭରଣରେ
 ସ୍ଥାୟୀ-ହୃଦ-ସଜ୍ଜା ହୁଏ ଯେଉଁଲି—
 ଆଗ୍ରହାକୁଳ ଆବେଗୋଜ୍ଜ୍ୱଳ ଅନୁବେଦନା

ଗ୍ରହଣ-ଦୀପନାରେ,—
 ତତ୍-ସଞ୍ଚାତ ସଜ୍ଜିତରେ
 ଆୟୁରଗଣ ବି ଉଭିନ ହୋଇଉଠେ ସେଉଁଲି:
 ଈଶ୍ବର ରସ-ସ୍ବରୂପ,
 ସେ “ରସୋ ବୈ ସଃ,”
 ପରମ ସ୍ଥୟୀ ସେ,
 ସେହିଁ ଅମୃତ-ସ୍ବରୂପ । ୧୪୬ ।
 ଜନୟିତ୍ରୀ! ଧାତ୍ରୀ! ନାରି!
 ତୁମେ ହିଁ ଜନ୍ମା,
 ତୁମେ କେଉଁଠି ବଧୂ,
 ତୁମେହିଁ ପରିମାପନୀ ସଭା,
 ମାତା ତୁମେ,
 ଦେଶ ଓ ଦୁନିଆର ଧରିତ୍ରୀ,
 ଜନନ, ଜୀବନ ଓ ବର୍ଜନର ଅନୁଦୀପ୍ତି ତୁମେ:
 ଶୁଣ!
 ତୁମେ ଯେଉଁ କୁଳରେ ଜନ୍ମିଲ,
 ସେଇ କୁଳର ଶ୍ରଦ୍ଧାହିଁ ପୋଷଣ-ପ୍ରବୃତ୍ତ—
 ଏପରି କୁଳର ବରେଣ୍ୟ ସନ୍ତାନ,
 ଯାହାର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ, ଚରିତ୍ର,
 ବିଦ୍ୟା ବା ଯୋଗ୍ୟତାରେ
 ତୁମର ସ୍ବଭାବ
 ସନ୍ଦୀପ୍ତ ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧୋସ୍ଫାରିତ ହୋଇଉଠେ,
 ଆପୋଷଣୀ ତତ୍ପରତାରେ ଉଦ୍‌ଗ୍ର ହୋଇଉଠେ—
 ତୃପ୍ତି-ପ୍ରଦୀପ୍ତ ଅନୁଧ୍ୟାୟୀ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା ନେଇ—
 କ୍ଳେଶସୁଖପ୍ରିୟତାର ଗୌରବ-ମୂର୍ଚ୍ଛନାରେ,—
 ସଥାସମ୍ଭବ ଏଭଳି ଯେଉଁଠି ପାଥ,
 ତୁମର ବର୍ଣ୍ଣ, ବଂଶ
 ଗୌରବାନ୍ୱିତ ହୋଇଉଠେ ଯେଉଁଠି
 ତୁମର ପିତାମାତା
 ସୁନନ୍ଦିତ ହୋଇଉଠନ୍ତି

ଯାହାକୁ ପାଇ,—

ଏଭଳି କାହାକୁ

ତୁମର ବର ମନୋନୀତ କର—

ସାଧ୍ୟ ଓ ସଙ୍ଗତିର ସମ୍ଭାବ୍ୟତା-ଅନୁସାରେ,—

ଯାହାକୁ ତୁମେ ତୁମର ଜୀବନରେ

ଉତ୍ତାପିତ ଶ୍ରେୟ-ଅନୁଧ୍ୟାୟୀ ଆବେଗ-ଆଲିଙ୍ଗନରେ

ଆଙ୍କୁଡ଼ି ଧରିପାର;

ଯେତେବେଳେ ଏପରି ବରେଣ୍ୟ ଯିଏ,

ତୁମର ବର ଯିଏ,

ବୈଧୀ-ନିୟମନର ଭିତର-ଦେଇ

ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ

ତୁମର ବିବାହ ନିଷ୍ପନ୍ନ ହୋଇଉଠେ,

ଲାଜ-ଆନତ ସୁଷ୍ଟ ସ୍ୱତଃ-ଅନୁଜ୍ଞା-ଅନୁଦୀପନାରେ

ଚାହିଁ ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ,

ଭାବ-

ସେହି ତୁମର ଜୀବନ-ସର୍ବସ୍ୱ,

ସେହି

ତୁମ ଜୀବନର ମୋହନ-ଦୀପନା,

ଅନ୍ତର-ଉତ୍ସାରିତ ଆବେଗର

ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ଆଲମ୍ବନ ସେହି,

ସେହି ତୁମର ସତ୍ତାପ୍ରତୀକ,

ସେହି ତୁମର ସ୍ୱାମୀ,

ଅର୍ଥାତ୍, ତୁମର ଅସ୍ତିତ୍ୱ,

ସ୍ଥିତିପ୍ରାପ୍ତି ବଦନରେ

ଲଳିତଲାସ୍ୟ ରଞ୍ଜନାରେ

ଲାଜଦୀପ୍ତ ବଦନ ନେଇ

ପୁଣି ତାଙ୍କୁ ଦେଖ,

ଏହାହିଁ ବାସ୍ତବ ଶୁଭ-ଦୃଷ୍ଟି,

ଆଉ, ଶୁଭ-ସୃଷ୍ଟିର ଆରମ୍ଭ ସେହିଠାରୁହିଁ;

ଆଉ, ଏକାଗ୍ର-ଧ୍ୟାନିତ ସମ୍ବେଦ ନେଇ

ସେହିକ୍ଷଣରୁ ତଦନୁଗ ଆତ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ

ନିଜକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରୁଥାଅ—

ଏହିପରିଭାବେ—

ଯେପରି ତୁମର ପ୍ରତିଟି ପଦକ୍ଷେପ

ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା ବିଭବ ବହନ କରି

ସେଇ ତୁମର ସ୍ୱାମୀକୁ

ଉଜ୍ଜଳ ପ୍ରେରଣା ଦେଇ

ଉତ୍ତାପିତ ପ୍ରୀତି-ଉଜ୍ଜଳ କରିତୋଳେ—

ଇଷୀତପା ପ୍ରବ୍ରଜ୍ୟାର

ସକ୍ରିୟ ଆତ୍ମ-ବିନାୟନୀ ତପ୍ତରତାରେ,

ଦକ୍ଷ ଧୀ-କୁଶଳ ସମ୍ବେଗରେ,

ତୁମେବି ସେଇ ଇଷୀନୁଗ ଯୋଗଦୀପନା ନେଇ

ଦକ୍ଷକୁଶଳ ଧୀ-ପ୍ରବୃତ୍ତି ହୋଇ

ସେଇ ତାଙ୍କୁହିଁ କେନ୍ଦ୍ର କରି

ତାଙ୍କର ଯା-ଯା କିଛି

ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଲି ପ୍ରୟୋଜନ

ବିହିତ ସମ୍ପ୍ରାପ୍ତ ତୁରନ୍ତ ବଜାୟ ରଖି

ସୁସଙ୍ଗତ ଅନ୍ୱୟୀ ତପ୍ତରତା ନେଇ

ସଂହୃତିର ଅନ୍ତର-ମନ୍ତ୍ରରେ

ଯେଉଁଠି ଯା ଯେଉଁଲି କରିବା ଉଚିତ୍

ସପରିବେଶ ତାଙ୍କର ପୋଷଣ-ପ୍ରବର୍ତ୍ତନାରେ

ତା' କରିବାକୁ

ଚିକିତ୍ସା ବି ସଙ୍କୁଚିତ ହୁଅନା;

ଏପରି କରିହିଁ ତୁମେ

ସଂସାରରେ ସମ୍ରାଜ୍ଞୀ ହୋଇଉଠ—

ଧାରଣା, ପାଳନ ଓ ବହନର

ସୁସଙ୍ଗତ ବିନାୟନାର ଭିତର ଦେଇ,

ମଣିଷର ଅସ୍ତିତ୍ୱବିତ୍

ଏଭଳି ପୋଷଣ-ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ

ଆଧିପତ୍ୟରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଉଠ,

ଆଉ, ଏପରି କରିଛି ନେତ୍ରୀ ହୋଇଉଠ,
 ବିହିତ ଅନୁକମ୍ପା ଅନୁବେଦନାରେ
 ଯାହାକୁ ଯେଉଁ ପ୍ରୟୋଜନ
 ସେପରିଭାବେହି ତାକୁ ଧର,
 ପାଳନ କର,
 ବହନ କର—
 ଅସତ୍-ନିରୋଧୀ ତପ୍ତରତା ନେଇ;
 ସଂସାରରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ହୋଇଉଠ,—
 ସନ୍ଧିସ୍ୱାପୂର୍ଣ୍ଣ ଦର୍ଶନ,
 ସୁସଜ୍ଜତ ଆଲୋଚନା,
 ବିହିତ ବୋଧାୟନୀ ଅଜନ, ଜ୍ଞାନ ଓ ଚିହ୍ନାକରଣ
 ଇତ୍ୟାଦିର
 ଅନୁଶୀଳନୀ ତପ୍ତରତାର ଭିତର-ଦେଇ
 ଯୋଗ୍ୟତା ପୂର୍ବକ ହୋଇଉଠେ,
 ଏଇ ଯୋଗ୍ୟତା ମଣିଷର ଅନ୍ତରେ
 ବୋଧୁବିନାୟନାରେ
 ସାର୍ଥକ-ଅନ୍ୱୟା ସଜ୍ଜିତଶୀଳ ଯେତେହିଁ ହୋଇଉଠେ,—
 ଲକ୍ଷ୍ମୀର ବ୍ୟକ୍ତିମୂର୍ତ୍ତି ବି
 ସେ ସେପରି ହୋଇଉଠେ;
 ମନେରଖ—
 ତୁମର ବିନାୟିତ ଅନ୍ତରର ରୂପହିଁ
 ଚରିତ୍ରରେ ପ୍ରକଟିତ ହୋଇ
 ତୁମର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱକୁ
 ଯେପରି ଅନୁରଞ୍ଜିତ କରି ତୋଳିବ,—
 ତୁମର ରୂପଲାବଣ୍ୟ ବି
 ପୂର୍ବକ ହୋଇ ଉଠିବ ସେଭଳି;
 ଆଉ ମନେରଖ—
 ତୁମେ ତୁମର ସ୍ୱାମୀର ଅଂଶ,
 ଅଂଶାବାର ହୁଅ—
 ତା'ର ସଭାର ସାହିକ ସଂହତି,

ସେହିଁ ତୁମର ସ୍ୱାର୍ଥ,
 ତାଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ଲାବଣ୍ୟ-ପ୍ରତୀକ ତୁମେ,
 ତାଙ୍କ ତପସ୍ୟାର ଉତ୍ତର-ସାଧୁକା ତୁମେ;
 ତେଣୁ, ଉଭୟ ଉଭୟର ଅନୁପୋଷଣୀ ହୋଇ
 ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ଇଷ୍ଟାର୍ଥପରାୟଣ
 ତର୍ପଣ-ତପା ଜୀବନ ନେଇ
 ବର୍ତ୍ତନାର ଦିଗରେ ଆଗେଇ ଯାଉଥାଅ,
 ଆଉ, ଏଭଳି କରିହିଁ
 ସୁବିନ୍ୟାସିତ ଚରିତ୍ର ଓ ଜୀବନ ଭିତରେ
 ଅନୁପ୍ରବିଷ୍ଟ ହୋଇ
 ସୁଜାତକର ଆବିର୍ଭାବ ହେଉ,
 ଆୟୁ, ମେଧା, ବଳ, ବୀର୍ଯ୍ୟ, ପରାକ୍ରମ
 ଓ ସୁସଜ୍ଜତ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ଅଧିକାରୀ ହୋଇ
 ତୁମର ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତି
 ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ସୁନିଷ୍ଠ ତପ୍ତରତାରେ
 ଇଷ୍ଟୀତପା ଜୀବନରେ ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ
 ବିବର୍ତ୍ତନରେ ବିବୃଦ୍ଧ ହୋଇ ଚାଲନ୍ତୁ;
 ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତି ମନେ କରନ୍ତୁ—
 ସେମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଏଭଳି ମା ପାଇ
 ଏଭଳି ବାପ ପାଇ
 ଧନ୍ୟ ହୋଇଛନ୍ତି,
 କୃତାର୍ଥ ହୋଇଛନ୍ତି,
 ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କର ଏଭଳି ଯୋଗ-କୃପା, ବିନାୟିତ,
 ଦକ୍ଷକୁଶଳ ଚରିତ୍ରହିଁ
 ସେମାନଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ଓ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନାର
 ଯାଗଭୂମି ହୋଇଉଠୁ,
 ଶିକ୍ଷା, ଦୀକ୍ଷା, ଜୀବନ ସେମାନଙ୍କର
 ସତ୍-ସନ୍ନାତନାର ଜ୍ଞାତାକ୍ଷେପ୍ର ହୋଇଉଠୁ,
 ଇଶ୍ୱର-ଅନୁବେଦନାର
 ଜାଗ୍ରତ ଜୀବନ-ବାଜ ନେଇ

ବାକସୂର୍ଯ୍ୟ ଭଳି ଉଜ୍ଜାସିତ ହୋଇ ଉଠୁ ସେମାନେ:

ଆସୁ ନେଇ, ସାପଲ୍ୟ ନେଇ

ସୁଖ-ସନ୍ତୋଷରେ ସୁଦୀର୍ଘକାଳୀ ହୋଇ,

କୃତି-ସିଂହାସନରେ

ତାଙ୍କରି ଆରତି-ଲାସ୍ୟରେ

ନାଟନବର୍ତ୍ତନରେ ବିବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇ

ଅନ୍ତର ପଥରେ

ବାସ୍ତବ ବିକାଶରେ

ବିକଶିତ ହୋଇଉଠୁ ସେମାନେ,

ମୋର ବାକ୍

ଇଶ୍ବରଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦ ବହନ କରି

ତୁମମାନଙ୍କୁ ଅମୃତ-ମଣ୍ଡିତ କରିତୋଳୁ;

ଇଶ୍ବର ସର୍ବେଶ୍ବର,

ସେହି ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ରାଗଦୀପନା,

ସେହି ବାକ୍,

ସେହି କର୍ମାନୁପ୍ରେରଣା,

ସେହି ମନ୍ତ୍ର—

ଜପ-ପ୍ରତିଭା

ସେହି ସିଦ୍ଧି,

ଇଶ୍ବରହିଁ ସିଦ୍ଧେଶ୍ବର । ୧୪୭ ।

ସ୍ତ୍ରୀ ଶିକ୍ଷା—

କେତେ ସୁନ୍ଦର

କେତେ ହିତପ୍ରଭ—

ତାର ସାବିତ୍ର ଧୃତି କିନ୍ତୁ

ରାହୁଣ୍ୟ-ବିଧାୟନରେ

ମର୍ମେ-ମର୍ମେ ଲେଖା ଅଛି,

ସ୍ତ୍ରୀ—

ମଣିଷର ପରମ ଧାତ୍ରୀ,

ଶିକ୍ଷା ଯଦି ସେମାନଙ୍କୁ

ବାସ୍ବିକାସଶାଳୀ କରି ନ ତୋଳେ,—

ଶିକ୍ଷା ଯଦି

ଭର୍ତ୍ତନାଶୀଳ ତତ୍ପରତାରେ

ସେମାନଙ୍କୁ ଉଦ୍ବୁଦ୍ଧ କରିତୋଳେ,—

ଶିକ୍ଷା ଯଦି ସେମାନଙ୍କ

ଚାରିତ୍ରିକ ସଂପଦକୁ

ସୁଦୃଢ଼ କରି

ନ୍ୟାୟବତୀ ସୁନିଷ୍ଠ କରିତୋଳେ—

ପରିଚର୍ଯ୍ୟା ପରିମାର୍ଜନାର ଭିତର ଦେଇ—

ଗୃହସ୍ଥର ଯା' କିଛି ସମ୍ବଳ

ପ୍ରତିପ୍ରତ୍ୟେକଟିକୁ ନେଇ—

ତେବେ ତ ତା' ସାର୍ଥକ!

ଶିକ୍ଷା ଯଦି

ଗୃହସ୍ଥାଳୀକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି

ତା'ର ସର୍ବ-ବିନାୟନରେ ସଂହତ କରି

ତା'କୁ ସୁଦୃଢ଼ ସତ୍ତାରେ

ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧିତ ନକରି ତୋଳେ—

ସେ-ଶିକ୍ଷା କିନ୍ତୁ

ଶିକ୍ଷାହିଁ ନୁହେଁ:

ଶିକ୍ଷା—

ସ୍ତ୍ରୀ-ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟକୁ

ନିଷ୍ଠାସମୃଦ୍ଧ କରି

ସ୍ବାୟତ୍ତତାରେ

ସୁସଂହତ କରି

ଧୃତିବିନାୟନୀ ଯଦି ନ ହୋଇଉଠେ—

ସେ-ଶିକ୍ଷା କ'ଣ

ଶୁଭର ଆଗମନୀ?

ତେଣୁ କୁହେ—

ସ୍ତ୍ରୀ ଶିକ୍ଷା ଅତି ସୁନ୍ଦର!—

କିନ୍ତୁ ସେ-ଶିକ୍ଷା ଯଦି

ଗୃହସ୍ଥାଳୀକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି

ପରିହୃତ ହୋଇ ନ ଉଠେ—
 ତା' ସଂହୃତିର ସର୍ବନାଶ କରେହିଁ,—
 ତା' ଶରୀରରେ, ମନରେ, ଧୃତି-ଉର୍ଜ୍ଜନାରେ,
 ସମସ୍ତ ଦେଶରେ
 ପ୍ରତିଟି କୋଣରେ
 ପ୍ରତିଟି କୋଣକୁ ବିଷାକ୍ତ କରି
 ସେଇ ସର୍ବନାଶ ଆଡ଼କୁ
 ଆଗେଇ ନେଇଯାଏ;
 ସ୍ତ୍ରୀ କିନ୍ତୁ ଧାତ୍ରୀ,
 ଯିଏ ଧାତ୍ରୀ—
 ତାକୁ ଯଦି ଶିକ୍ଷାଦାୟୀରେ
 ଧୃତିଶୀଳ କରି ନ ତୋଳ—
 ଧୃତିବିଦ୍ୟାରେ ସଂହତ କରି ନ ତୋଳ—
 ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ସଂପଦରେ,
 ଆଳାପ-ପରିଚୟରେ—
 ସବୁଦିଗରୁ—
 ସେ ଶିକ୍ଷାର ସାର୍ଥକତା—
 କେତେଟା! କିଭଳି!
 ବାସ୍ତବ ଉର୍ଜ୍ଜନୀ ତପ୍ତରତାରେ
 ତାକୁ ଯଦି
 ବିନାଶିତ କରି
 ସୁବ୍ୟବସ୍ଥ କରି ନ ତୋଳ—
 ତା କ'ଣ ସାର୍ଥକ ହୋଇଉଠିବ ?
 ମୁଁ କୁହେ—
 ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ସ୍ତ୍ରୀକୁ
 ପୂଜାନୁପୂଜା ରୂପେ
 ଗୃହସ୍ଥାଳରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ କରି
 ସେମାନଙ୍କୁ ଧାତ୍ରୀ କରିତୋଳ,—
 ଧୃତିର ଅଭୟଦାୟାଳୀ କରି
 ପ୍ରତିଟି ଗୃହରେ

ସେମାନଙ୍କୁ ସଂସ୍ଥାପିତ କରିତୋଳ:
 ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ନିବିଷ୍ଟତାର
 ଅନୁଗତି ନେଇ—
 ସ୍ବାମୀକେନ୍ଦ୍ରିକ ତାପ୍ତର୍ଯ୍ୟର
 ଶୁଭ-ନନ୍ଦନାରେ—
 ପରିଚୟ୍ୟା ପରିବେଷଣରେ
 ପ୍ରତିପ୍ରତ୍ୟେକ ଯଦି
 ସୁସମ୍ପର୍କିତ ହୋଇଉଠି—
 ସବୁଦିଗରୁ
 ଚରିତ୍ର, ବିଦ୍ୟା, ବୁଦ୍ଧିରେ
 ଏପରି-କି,
 ଅସତ୍-ନିରୋଧୀ ତପ୍ତରତାରେ—
 ତେବେ ତ ଝିଅମାନେ
 ଜଗନ୍ନାଥୀ ହୋଇଉଠିବେ!
 ଆପଦର
 ପରମ ଦୁର୍ଗ ହୋଇ ଉଠିବେ!
 ଭୟରେ
 ବରାଭୟଦାୟିନୀ ହୋଇ ଉଠିବେ!
 ଦଶପ୍ରହରଣଧାରିଣୀ ହୋଇ
 ସନ୍ତାନସନ୍ତତିକୁ ରକ୍ଷା କରିବେ
 ତେବେ ତ!
 ସ୍ତ୍ରୀ ଶିକ୍ଷା ଅତି ଶୁଭ,
 ସ୍ତ୍ରୀ-ଶିକ୍ଷାରେ
 ଯଦି ତୁମର ଆଗ୍ରହ ଥାଏ—
 ସେମାନଙ୍କ ସୁଭାବ
 ସୁନ୍ଦର କରି
 ଭରସାରେ ସମୀପ କରି
 ବିଷୟସ୍ଥୁକୁ ବିସ୍ତାରିତ କରି
 ଆପଦ-ଉଦ୍ଧାରିଣୀ କରି
 ଆପଦ-ମୋଚନ-ତପ୍ତରତାରେ

ସେମାନକୁ
ସୁଦୃଢ଼ କରିତୋଳି,

ସେମାନେ

ସଭାର ସୁସ୍ଥିତ ଗାଳ ଉଠୁ.

ଆଜ, ତୁମେ

ଚାରଦ୍ବାରରେ ଗାଳଉ—

ଭକ୍ତି ଗଦଗଦ କଷରେ—

“ତୁ” ଦୈତ୍ୟବା ଶକ୍ତିରନନ୍ଦନୀୟା,

ବିଶ୍ୱସ୍ୟ ବାଟଂ ପରମାସି ମାୟା।

ସମ୍ବୋଧିତଂ ଦେବି! ସମସ୍ତମେତତ୍

ତୁ” ଦୈ ପ୍ରସନ୍ନା ଭୁବି ପୁଣି-ହେତୁଃ ॥

ବିଦ୍ୟାଃ ସମସ୍ତାସ୍ତବ ଦେବି! ଭେଦାଃ

ସ୍ତ୍ରୀଃ ସମସ୍ତାଃ ସକଳା ଜଗଦ୍ଭୁ।

ତୁୟୈକୟା ପୂରିତମୟୈତତ୍

କା ତେ ସ୍ତୁତିଃ ସ୍ତବ୍ୟପରାପରୋକ୍ତିଃ ॥”

ମା!

ତୁମକୁ ଏଭଳି ରୂପରେ

ପୁଣି କେବେ ଦେଖିବି? ୧୪୮ ।

ତୁମେ ନାରୀ,

ସର୍ବାଙ୍ଗକରଣରେ ଯଦି ଶ୍ରେୟନିବନ୍ଧ ହୋଇଥାଅ,

ସେ-ନିବନ୍ଧ

ଯେପରି ସମସ୍ତ ଅଙ୍ଗକରଣ ନେଇଛି

ହୋଇଯାଏ—

ସୁବେଦିକ ଇଷ୍ଟାହର ଅଭିଦୀପନାରେ,

ତୁମେ ତାଙ୍କଠାରେ ଆବେଶିତ ହୋଇଥାଅ—

ସ୍ତୁତି-ଦୀପନୀହୃତି-ଛନ୍ଦରେ—

ତାଙ୍କର ଯା-କିଛିର

ବିହିତ ଅନୁବେଦନା

ଦେବପ୍ରଭ ସୁମୁକ୍ତ ବ୍ୟାଖ୍ୟା

ଓ ବିହିତ ଶୁଭ-ବିନାୟନା ନେଇ:

ତାଙ୍କର ଜୀବନ ଓ ବର୍ଷନାହିଁ ଯେପରି

ତୁମର ପରମ ସ୍ୱାର୍ଥ ହୋଇଉଠେ:

ତୁମର ପ୍ରବୃତ୍ତି-ଚାହିଦାର ଲାଗି

ତାଙ୍କ ନିକଟରେ କିଛି ଚାହୁନା—

ତା’ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଭାବେହିଁ ହେଉ

ଆଉ, ପରୋକ୍ଷଭାବେହିଁ ହେଉ;

କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ସ୍ନେହ-ଅବଦାନ ଯଦି କିଛି ପାଅ,

ସେଥିରେ ହିଁ ନନ୍ଦିତ ହୋଇଉଠ—

ଏକ ପରମ ତୃପ୍ତିରେ,

ପୁନଶ୍ଚ, ତାଙ୍କୁ ଯେତେ ପାର—ଦିଅ,

ଶ୍ରଦ୍ଧା ବଢ଼େ ଦେବାରେ, କରିବାରେ, ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ,

ଆଉ, କାମ-କାମନା ବଢ଼େ

ପାଇବାରେ ବା ନେବାରେ,

ସେବା-ଓ-ଭରଣ-ପ୍ରତ୍ୟାଶାରେ,—

ଯା’ର ବ୍ୟାହତି ଆଶେ ଅସନ୍ତୋଷ, ବିରାଗ,

ଯା’ ଫଳରେ, ସୃଷ୍ଟି

ମଧୁସ୍ରବା ହୋଇଉଠେ ନା;

ତାଙ୍କର ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାହିଁ

ଯେପରି ତୁମର ଜୀବନତପ ହୋଇଉଠେ,

ତାଙ୍କର ସାଫଲ୍ୟ-ତୁଷ୍ଟିହିଁ

ଯେପରି ତୁମକୁ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧିତ କରିତୋଳେ;

ତୁମେ ତାଙ୍କର ଭାର ନିଅ,

ଭାର ହେବାକୁ ଯାଆନା ତାଙ୍କର—

ଭୂତ ହେବ ସ୍ୱତଃହିଁ;

ତାଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ଆତ୍ମପ୍ରସାଦ ଓ ନନ୍ଦିତ ତୃପ୍ତିଗାହିଁ

ଯେପରି ପରମ କାମ୍ୟ ହୁଏ ତୁମର;

ତୁମର ଯା-କିଛି ସବୁକୁ

ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା ବିନ୍ୟାସରେ

ତାଙ୍କରି ଅନୁସେବନରେ

ଏଭଳି ସଜ୍ଜାରେ ସଜ୍ଜିତ ରଖ,

ଯେପରି ତା ତାକୁ ନନ୍ଦିତ କରିଥାଏହି—
 ଆଉ, ପରିବେଶ ମଧ୍ୟ ତା' ଦେଖି ନନ୍ଦିତ ହୁଏ:
 ପୁନଶ୍ଚ, ସବୁ ଯା କିଛିର ଭିତର ଦେଇହି
 ସୁସନ୍ଧିଷ୍ଟ ହିତା ଅନୁପ୍ରେରଣାହି
 ଯେପରି ସତ୍-ଅର୍ଜନୀ ହୋଇ
 ତୁମଠାରେ ବିଭୂତି-ବିଭାନ୍ଦିତା ହୋଇଉଠେ;
 ନିଅର ଗୁହ ନା,
 ସୁଖ-ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି-ସଂପନ୍ନା ହୁଅ,
 ତୁମର ବାକ୍ୟ, ବ୍ୟବହାର ଯେପରି
 ଶୁଭ-ସନ୍ନାପନାମୟୀ ହୋଇଉଠେ—
 ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ତ ଅବଶ୍ୟହି,
 ତାଙ୍କ ପରିବେଶ ନିକଟରେ ବି;
 କଥା କୁହ—
 ବିନୀତ ଅନୁକମ୍ପୀ ଅନୁପ୍ରେରଣା ନେଇ
 ଶ୍ରଦ୍ଧା ବା ସ୍ନେହଦାୟ
 ସୋହାଗ-ଭଞ୍ଜିମାରେ,
 ଯେଉଁଠି ଯେପରି ଶୋଭନୀୟ;
 ଆହୁରି, କହିବାକୁ ଗଲେ
 ବା କହି କରାଇବାକୁ ଗଲେ
 ଶୁଣିବାକୁ ବି ହେବ,
 କରିବାକୁ ବି ହେବ ସେଭଳିଭାବେ,
 ସବୁ କଥାର ଢବାବ ଦେବାକୁ ଯାଅନା,
 ଯେଉଁଠି ଢବାବ ଦେବା ଶୋଭନୀୟ ହୁଏ
 ବା କାହାରି ଦ୍ଵାରା ଜିଜ୍ଞାସିତ ହୁଅ—
 ସେଠାରେହି କୁହ,
 ଆଉ, ଏହି କହିବାଟା ବି ଯେପରି ହୃଦ୍ୟ ହୁଏ,
 ଏଟା ଯେମିତି ସ୍ମରଣ ଥାଏ;
 ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ତୁମର
 ଦୋଷଦିହୁଷ୍ଟ ଉତ୍ସୁକୀ-ଭାବ

ଯେତେହି ଅଯୌବିକ

ଅପଦର୍ଶୀ ଧୃଷ୍ଟତାର ସହିତ
 ଅବାସ୍ତବ ଯୁକ୍ତି ନେଇ
 ତୁମଠାରେ ବିନ୍ୟାସ ଲାଭ କରିବ,—
 ତୁମେ ହୃତିଦର୍ଶିତା ନେଇ
 ସେତେହି ନର୍କର ପଥରେ
 ଆଗେଇ ଯିବ—
 ଜାଣି ରଖ;
 ତୁମର ଇଷ୍ଟ, କୃଷ୍ଣ, ଧର୍ମପରାୟଣତା
 ଯେପରି ବାକ୍ୟ ଓ ଆଚରଣରେ
 ହୃଦ୍ୟ ଓ ମଧୁପ୍ରଭ ହୋଇଉଠେ;
 ଆଉ, ତୁମେ ସବୁ ବିଷୟ ଭିତରେହି
 ଯଥୋପଯୁକ୍ତ ଏଭଳି ହୃଦୟ ରଖି ଚାଲିବ,
 ଯଦ୍ଵାରା ପରିବେଶର ପ୍ରତିପ୍ରତ୍ୟେକେହି
 ଶ୍ରଦ୍ଧୋଷିତ ଅନୁବେଦନାରେ
 ଆନନ୍ଦ ସମ୍ବଳ-ହୃଷ୍ଟିରେ
 ତୁମକୁ ଭକ୍ତି-ଅବଦାନରେ ଫୁଲ୍ଲ କରି
 ଭଜନ-ନନ୍ଦିତ ଭାଗ୍ୟର ଉଦ୍‌ଗାତା ହୋଇଉଠି—
 ଶ୍ରେୟାନ୍ତର ଅନୁଦୀପନାରେ,
 ତୁମରି ପ୍ରେମ୍ଭାବରେ ଶ୍ରଦ୍ଧାନନ୍ଦି ନେଇ,
 ତୁମର ସୌଜନ୍ୟ ଓ ଆପ୍ୟାୟନା
 ସପରିବେଶ ତାଙ୍କଠାରେ ଯେପରି
 ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନାର ହୋମ-ଅର୍ଘ୍ୟ ହୋଇଉଠେ,
 ଏଭଳି, ଶତ୍ରୁ ବି ଯେପରି ପରମମିତ୍ର ହେବା ଲାଗି
 ଉକ୍ତ ଆଗ୍ରହ ନେଇ ଚାଲେ;
 ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ
 ତୁମର ପ୍ରସ୍ତୁତି, ପରାକ୍ରମ
 ଓ ବୃଦ୍ଧ ବାନ୍ଧବ-ବେଷ୍ଟନୀ
 ଯେଭଳି ଏ ପ୍ରକାରର ହୁଏ,
 ଯଦ୍ଵାରା ଯେ-କୌଣସି ଶତ୍ରୁତାହି

ହେଉ ନା କାହିଁକି
ତାକୁ ସ୍ୱତଃ ଓ ସାବଳାଳ ଭାବରେ
ବ୍ୟାହତ କରାଯାଏ,—
ସବୁ ଅବସ୍ଥା ଭିତର-ଦେଇ
ତୁମର ଦକ୍ଷକୃଷ୍ଣକ ବିନାୟନା
ଯେପରି ଏଇପ୍ରକାରର ହୋଇଗଲେ;
ତୁମର ହସ-ଅଜ୍ଞା, ଆମୋଦ-ପ୍ରମୋଦ
ଯେପରି ଏଭଳି ହୃଦ୍ୟ ଭଦ୍ରତାମଣ୍ଡିତ ହୁଏ,—
ଏଭଳି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଶୁଭ-ପ୍ରଶୋଦନାପୂର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ—
ଯା ପଳରେ,
ମଣିଷର କାମ୍ୟ ହୋଇଉଠେ ତା,
ତୁମର ସାଜସଜ୍ଜା, ଆହାର-ବିହାର, ଚାଲିଚଳନ
ଯେମିତି ଏଭଳି
ସାହିକ ବିଭା ବିକିରଣ କରି ଚାଲେ—
ସଦାଚାର-ମଣ୍ଡିତ ହୋଇ,
ଯେପରି, ତା'ର ପ୍ରଭାରେ
ମଣିଷର ସଭା ନନ୍ଦିତ ହୋଇଉଠେ;
ତୁମର ଦେହ-ବିଲୋଳ ପ୍ରାଣନଦୀପୁ
ଚାରିତ୍ରିକ ଅଂଶୁ-ବିକିରଣା
ଯେପରି ଗୃହପାଳିତ ପଶୁପକ୍ଷୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ଉପଭୋଗ କରିପାରନ୍ତି
ସେମାନଙ୍କ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା ସଜ୍ଜତିର
ଭିତର ଦେଇ;
ଅସଂଲଗ୍ନ ବାକ୍ୟ ବ୍ୟବହାର କରନା,
ଯା' କହିବା ଶୁଭ, ତା' କୁହ,
ଯା' କହିଲେ ବିପାକ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ
ତା' କହିବାକୁ ଯାଅନା;
ନିନ୍ଦାଚର୍ଚ୍ଚାର ଭିତରେ
ଯେତେ ନ କୁହ—
ସେତେ ଭଲ,

ବଚଂ ପରସ୍ପର ନିକଟରେ
ପରସ୍ପରର ସୁଖ୍ୟାତି କରି ଚାଲ;
ଅସଦ୍-ନିରୋଧୀ ପରାକ୍ରମ ଯେଭଳି ପ୍ରବଳ ଥାଏ,
ଯାହାକୁ ନିରୋଧ କରିବାକୁ ହେବ—
ତାକୁ ସମାଚୀନ ସାବଧାନତା ନେଇ
ଏଭଳି ଉପଯୁକ୍ତଭାବେ ନିରୋଧ କରିବ,
ଯଦ୍ୱାରା ତାର ବିଷାକ୍ତ ସଂକ୍ରମଣ
କେଉଁଠାରେ ସଂକ୍ରାମିତ ହୋଇ
ବିପଦ ସୃଷ୍ଟି ନକରେ;
ଯେଉଁଠି ଯା' କରିବ—
ଆଗପଛ ବିବେଚନା କରି
ଯା' ଶୁଭପ୍ରଦ ବୋଲି ମନେହୁଏ
ତାହାହିଁ କର;
ପୁଣି କୁହେ,
ତୁମର ନିଜସ୍ୱ ସକଳ ଚାହିଦାକୁ ତ୍ୟାଗ କରି—
ତୁମର ବାଞ୍ଛିତ ଯିଏ,
ଶ୍ରେୟ ଯିଏ ତୁମର,
ତାଙ୍କର ଚାହିଦାହିଁ ଯେପରି ତୁମର ଜୀବନରେ
ପୁଖ୍ୟ ଓ ହୃତତ ହୋଇଗଲେ;
ପାରିବାରିକ ଶୁଭ ପ୍ରଥା-ପଦ୍ଧତିକୁ
ଅବଜ୍ଞା କର ନାହିଁ,—
ସାଂସାରିକ ଯାହା କିଛି କରଣୀୟ—
ତା' ଯେତେ ପାର ନିଜ ହାତରେହିଁ ନିଷ୍ପନ୍ନ କର,
ଅନ୍ୟର ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ ରୁହ ନା,
ଯେଉଁଠି ତୁମର ଏକକ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଭିତରେ ନହୁଏ—
କେବଳମାତ୍ର ସେପରି ସ୍ଥଳରେ
ଅନ୍ୟର ସାହାଯ୍ୟ ନିଅ,
ଏଥିରେ ତୁମର ପରୁତା ବଚାୟ ରହିବ;
ଆୟ, ବ୍ୟୟ, ଦାନ ଇତ୍ୟାଦି
ଏଭଳି ସୁବ୍ୟବସ୍ଥାଭାବେ କର

ଯଦ୍ବାରା ସେଗୁଡ଼ିକ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଥାଇ
 ତୁମର ସଜ୍ଜଳତାକୁ
 ଉଜ୍ଜଳ କରିଦେଲେ,
 ପୁନଶ୍ଚ, ତୁମର ଆୟତ୍ତ କିଛି ଅଂଶକୁ
 ମହକୁଟ କରି ରଖିବାକୁ ଭୁଲ ନାହିଁ;
 ଏପରି କରି
 ସଂସାର-ପରିଚାଳନା ସଂରକ୍ଷଣା ତହବିଲ
 ସୃଷ୍ଟି କରି ଚାଲୁଥାଅ,
 ବିଶେଷ ଅକାଟ୍ୟ ପ୍ରୟୋଜନ ଛଡ଼ା
 ସେଇ ତହବିଲରୁ କିଛି ନେବାକୁ ଯାଅ ନା,
 ଯଦି କେବେ ନିତାନ୍ତ ପ୍ରୟୋଜନ ହୁଏ—
 ସେତେବେଳେ ସେଇ ତହବିଲରୁ
 କିଛି ଅଂଶ କରତ ନିଅ,
 ଏବଂ ଅତି ସରୁର ଯଦି ପାର
 କିଛି ବେଶୀ ଦେଇ
 ସେଇ ତହବିଲ ପୂର୍ଣ୍ଣ କର;
 ଏଭଳିଭାବରେ ଯଦି ଚାଲିପାର,
 ତେବେ କିଛି ଦିନ ମଧ୍ୟରେ
 ତୁମକୁ ହୁଏତ ଆଉ ବାହାରେ
 ହାତ ବଢ଼ାଇବାକୁ ହେବ ନାହିଁ,
 ପରିବାର-ପରିପାଳନା ଆହାର୍ଯ୍ୟ ଯା'—କିଛି,
 ଯଥାସମ୍ଭବ ଯା' ପାର—
 ତୁମର ଗୃହ ସଂଲଗ୍ନ
 ନିଜର ଜମି ଯଦି ଥାଏ
 ସେଥିରୁ ଉତ୍ପାଦନ କରିବାକୁ
 ଚୁଟି କର ନାହିଁ;
 ଅନ୍ୟକୁ ତୁମର ସାଧ୍ୟରେ ଯା'—ପାର
 ତା' ଦିଅ;
 ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତିଙ୍କ ସାଧ୍ୟ, ଶିକ୍ଷା
 ଓ ଚରିତ୍ର-ଗଠନ ପ୍ରତି

ତାକ୍ଷଣ୍ଡ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟି ରଖି ଚାଲ—
 ତୁମର ଦୈନନ୍ଦିନ ଚଳଣି ଯେପରି
 ସେମାନଙ୍କ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ସଦ୍ବିଚାରମାନଙ୍କୁ
 ଉଦ୍ବୁଦ୍ଧ କରି
 ସେମାନଙ୍କୁ ବିହିତ ଅଭ୍ୟାସ-ବ୍ୟବହାରରେ
 ଅଭ୍ୟସ୍ତ କରିଦେଲେ;
 ନଜର ରଖ—
 ଯେପରି ଯଥାସମ୍ଭବ କମ୍ ତାହାକୁ ହୁଏ,
 ପୁଣି, କାହାରି ନିକଟରୁ
 କୌଣସି ଜିନିଷ ଯଦି ପାଅ—
 ନଜର ଯେପରି ଥାଏ—
 ଯା' ନେଇଛ
 ତା' ଅପେକ୍ଷା ଯଥାସମ୍ଭବ ବେଶୀ
 ଯଦି କିଛି ଦେଇପାର
 ତାହାହିଁ ଭଲ;
 ତୁମର ନିହାତି ଗୁରୁଜନ ଛଡ଼ା
 କାହାରି ନିକଟରୁ କିଛି ନେବାକୁ ଯାଅ ନାହିଁ,
 ବା ସେପରି ଅଭିଭାବକଙ୍କ ସଙ୍ଗ ଛଡ଼ା
 ବାହାରେ ଯଥାସମ୍ଭବ ମିଳାମିଶ୍ରା
 ବା ଚଲାଚୁଲ୍ଲା କର ନା;
 କାହାରି ନିକଟରୁ କୌଣସି ଜିନିଷ ନେଇ
 'ଅମୃତ ଚାରିଖରେ ଦେବି' ବୋଲି
 ଡାବା କରିବାକୁ ଯାଅନା,
 କିନ୍ତୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ତା' ଫେରାଇ ଦିଅ;
 କାହାରି ଲାଗି
 କୌଣସି-କିଛି କରିବାର ଦାୟିତ୍ବ ନେଇ
 ସେ-ଦାୟିତ୍ବ ଅନ୍ୟ ଉପରେ
 ତପାଇ ଦିଅନା—
 ତାକୁ ଜିଜ୍ଞାସା ନ କରି,
 ଏଭଳିଭାବେ ଦୃଢ଼ାବୁଦ୍ଧି

ଉନତିର ପରମ ଶତ୍ରୁ—

ମନେରଖ:

ରକ୍ଷନ ଓ ପରିବେଷଣ ଇତ୍ୟାଦି ଯା' କିଛି

ସମ୍ଭବ ହେଲେ ନିଜେହିଁ କର,

ଆଉ ନହେଲେ, ତା' ଯେପରି

ତୁମର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ତଦାରଖରେ ହୁଏ

ଏବଂ ଅଯଥା ଅପତୟ ନହୁଏ

ସେଦିଗରେ ମଧ୍ୟ ବିଶେଷ ନଜର ରଖ;

କେହି ଯଦି ତୁମ ନିକଟରୁ ଖାଇବାକୁ ଚାହେ

ଏବଂ ତା' ଯଦି ବୈଧୀ ହୁଏ—

ପାରତ ପକ୍ଷେ ତାକୁ

ବିମୁଖ କରନା;

ଯେଉଁମାନେ ତୁମ ନିକଟରେ ସମ୍ମାନନୀୟ—

ସେମାନଙ୍କୁ ବିହିତ ମାନମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦେବାକୁ

କେବେହେଲେ ବି ଭୁଲ ଯେପରି ନହୁଏ;

ଶ୍ରଦ୍ଧାସ୍ଥ ଦେଉଁମାନେ—

ସେମାନଙ୍କୁ ଉଚ୍ଚାସନ ଦେଇ

ନୀତ ଆସନରେ ବସିବା

ଏବଂ ହୃଦ୍ୟ ସମ୍ବ୍ରମାମ୍ଭକ ବାକ୍ୟ, ବ୍ୟବହାରରେ

ସେମାନଙ୍କୁ ଆପ୍ୟାୟିତ କରିବା—

ଯେମିତି ତୁମର ସ୍ୱଭାବସିଦ୍ଧ ହୋଇଥାଏ;

ପୁନଶ୍ଚ, ଅନ୍ୟର ସୁଖ୍ୟାତି କରିବା ବେଳରେ

ତୁମ ନିଜର ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତି

ବା ଯିଏ ବି ହେଉନା କାହିଁକି,

ସେମାନଙ୍କର ସୁଖ୍ୟାତି କରିବାକୁ ଯାଅ ନାହିଁ,

କାରଣ, ତୁମ ନିଜ ମୁହଁରେ

ସେମାନଙ୍କ ସୁଖ୍ୟାତି ଅପେକ୍ଷା

ଅନ୍ୟମାନେ ଯଦି ସୁଖ୍ୟାତି କରନ୍ତି

ତାହାହିଁ ଭଲ,

ଆଉ, ଏପରି ସୁଖ୍ୟାତିକୁ

ତୁମେ ବିନୀତ ସୌଜନ୍ୟରେ

ସେମାନଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କର;

କାହାରିକୁ ଆତ୍ମାତ ଦେଇ ବା ଛୋଟ କରି

କୌଣସି କଥା କୁହନା—

କାହାକୁ ବଡ଼ କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବି ନୁହେଁ;

ଏଇ ସମସ୍ତ ଆଚରଣରେ

ତୁମେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଝିଅ ହୋଇ ଉଠିବ,

ପ୍ରକୃତି ତୁମକୁ

ପରିପୁରିତ କରି ଚାଲିବ ସେତେବେଳେ । ୧୪୯ ।

ତୁମେ ନାରି !

ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟପାଳୀ ଆପୁରଣମାଣ ପ୍ରିୟପରମ ବୋଲି

ଯଦି ତୁମର କେହି ଆଆନ୍ତି,

ତୁମେ ଯଦି ଶ୍ରେୟ-ନିବନ୍ଧ ହୋଇଥାଅ—

ବୈଧୀ-ବିନାୟନାରେ,

ବା କେଉଁ ଶ୍ରେୟରେ ନିବାହିତ ବା ନିଯୋଜିତ ହୋଇଥାଅ.

ତୁମର ପ୍ରଥମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହେଉଛି—

ସେହି ଶ୍ରେୟରେ ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ଅନ୍ତରାସୀ ହୋଇ

ନିଜକୁ ସର୍ବତୋଭାବେ

ଶ୍ରେୟ-ସ୍ୱାର୍ଥୀନୀ କରିତୋଳିବା—

ଅବ୍ୟୁତ ଆନନ୍ଦି-ବିନୋଦନାରେ

ସେହି ପ୍ରିୟପରମ-ଅନୁଗ ଅନୁବର୍ତ୍ତନାରେ,

ଆଉ, ନିଜକୁ

ଅନୁରାଗ-ଉଦ୍ୟମୀ ଆବେଗ ନେଇ

ଶ୍ରେୟାର୍ଥ-ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ ନିରତ କରି ତୋଳିବା,

ସେହି ଶ୍ରେୟକୁ

ପରିପାଳନ, ପରିପୋଷଣ, ପରିପୁରଣ କରିବାହିଁ

ତୁମର ଜୀବନ-ଧର୍ମ;

ସ୍ମରଣ ରଖ—

ଅଶ୍ରେୟ-ଅପଦ୍ମ-ନିବନ୍ଧନ ଚିରଦିନହିଁ ପାପର.

ତା' ଅସତର ପୂଜା,
 ଆଉ, ଅସତ-ପୂଜାରିଣୀ ଚିରଦିନହିଁ ଅସତା—
 ପରିଧ୍ୟୁସ-ପ୍ରଜନୟିତ୍ରୀ:
 ଶ୍ରେୟ ଯାହାକୁ ଆଶ୍ରୟ କରି
 ତୁମର ସତ୍ତା-ଧୃତିକୁ ବଳାୟ ରଖିଛି
 ବା ରଖି ଚାଲିଛି,
 ତାକୁ ସର୍ବସଙ୍ଗତିରେ
 ଅନୁତ ତପ୍ତରତାରେ
 ସବୁଦିଗରୁ ବଳାୟ ଯଦି ନ ରଖ—
 ତୁମର ସେହି ଜୀବନ-ଦଣ୍ଡ ହିଁ
 ଭଙ୍ଗର ହୋଇଉଠିବ,
 ତୁମେ ତଦର୍ଥେ
 ଆତ୍ମ-ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିପାରିବ ନାହିଁ—
 ତୁମର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ପରିଶୁଦ୍ଧି ଲାଭ କରିବ ନାହିଁ—
 ସେ ତୁମେ ଯେତେ ବଡ଼ ବା ଛୋଟ
 ଯେଉଁକି ହୁଅ ନା କାହିଁକି;
 ଅନ୍ୟର ଅପବାଦ ଓ ଅପ୍ରତିଷ୍ଠାରେ
 ଯଦି ସେ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି,
 ତେବେ ତୁମର ବାକ୍ୟ ଓ ବ୍ୟବହାରକୁ
 ଏପରିଭାବେ ନିୟୋଜିତ କର
 ଯଦ୍ୱାରା ତା'ର ନିରସନ ହୁଏ;
 ତାଙ୍କର ଆପଦ, ବିପଦରେ,
 ଅପ୍ରତିଷ୍ଠା, ଅପବାଦରେ,
 ତୁମର ସେଇ ଅତ୍ୟୁତ ଆବେଗଦୀପ୍ତ ଯୋଗଦୀପନା
 ତୁମର ସତ୍ତାକୁ ସନ୍ଦୀପ୍ତ କରି—
 ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଅସତ୍ତ୍ୱ ଯା'
 ତାକୁ କ୍ଷାୟମାଣ କରିତୋଳେ ଯା',
 ଦାରୁଣ ଦୁଃଖ-ଦୈନ୍ୟାତନାରେ ତାକୁ ଯଦି
 ନିରୋଧ କରି ନପାରେ,
 କିମ୍ବା କୌଣସି ପ୍ରରୋଚନାରେ

ଯଦି ତୁମେ ବଶୀଭୂତ ହୁଅ,
 ବା ଅଭିଭୂତ ହୁଅ,
 ଏବଂ ସେଇ ବଶୀଭୂତି ବା ଅଭିଭୂତି ଯଦି
 ତୁମର ବୋଧକୁ ବିକ୍ଷୁବ୍ଧ କରି
 ପ୍ରକ୍ଷୁବ୍ଧ କରି
 ତୁମର ସେଇ ଉଦ୍ୟମୀ ଶ୍ରେୟାନ୍ତରାଗକୁ
 ଦୁଃଖ-ଅବଶ କରିତୋଳେ,—
 ତୁମେ ନିଜ ଅନ୍ତର ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ଦେଖ—
 ତୁମେ ତ ବିଶ୍ୱସ୍ତିହୀନ ଅବଶ୍ୟହୁଁ,
 ତା' ଛଡ଼ା, ତୁମର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ
 ଯେଉଁ ଯୋଗ-ଆଲିଙ୍ଗନରେ
 ତାକୁ ଧରିଥିଲ
 ତା' ମଧ୍ୟ କେତେ କପଟ ଓ କୃତ୍ରିମ,
 ତୁମର ଜୀବନ-ଦଣ୍ଡ
 କେତେ ଅନ୍ତଃସାର-ଶୂନ୍ୟ;
 ତେଣୁ, ସବୁ ସମୟରେ ନଜର ରଖ—
 କେବେହେଲେ ବି ଦୁଃଖ-ବିହ୍ୱଳ ନ ହୋଇଉଠ ତୁମେ—
 ଯେ ଯେପରି ହେଉ
 ତା ଯେଉଁଠାରେ ଯାହା ବି ପାଅ ନା କାହିଁକି—
 କୌଣସିଥିରେ କୁବ୍ଧ ହୋଇଉଠ ନା,
 ଯେଉଁ ଲୋଭ ଶ୍ରେୟକୁ
 ଆପୂରିତ ନ କରେ,
 ଆପୋଷିତ ନ କରେ,
 ଆପରିପାଳିତ ନ କରେ,
 ପୁଣି, ତୁମର ସେଇ ଶ୍ରେୟ ପକ୍ଷରେ
 ଅସତ୍ତ୍ୱ ଯାହା,
 ବିପାକ ଯାହା,
 ତୁମେ ପରାକ୍ରମ-ଦୀପ୍ତ ବକ୍ତ୍ରାବେଶରେ
 ତାକୁ ନିରୋଧ କରିବାକୁ ବନ୍ଧପରିକର ଥାଅ—
 ସାହସବୃଦ୍ଧ ହୋଇ;

ତୁମର ହୃଦୟ ଯେପରି

ବିହାରିତ ବିନୋଦନାରେ

ସୋହାଗ-ଆଲିଙ୍ଗନରେ

ସବୁ ସମୟରେ

ପ୍ରହ୍ଲାଦ, ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଓ ବିନୋଦିତ

କରିତୋଳେ ତାକୁ,

ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିତୋଳେ ତାକୁ—

ଭରସାର ବାସ୍ତବ ଭରଣ-ଦୀପନାରେ,

ପୁରଣ-ଉତ୍ସବରେ;

ତୁମର ନାରୀତ୍ବ ସେଇ ଦୀପନାରେ,

ଯେତେହିଁ ଦୀପ୍ତ ହୋଇ ଉଠିବ,—

ସାର୍ଥକ ହୋଇଉଠିବ ତୁମେ ସେତେହିଁ—

ଗୋଟାଏ ହୃଦ୍ୟ ସନ୍ଦୀପ୍ତ ପରାକ୍ରମାରେ

ତାଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବକୁ ଉଲ୍ଲସିତ ରଖି,

ତୁମରି ଅନ୍ତର

ତୁମର ବିଧାନର ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଅଣୁକୁ

‘ଜୟ ଜଗଦୀଶ୍ବର’ ବୋଲି.

ପରିସ୍ଫୁରିତ କରିତୋଳିବ,

ଆତ୍ମପ୍ରସାଦ ପ୍ଲାବନ-ଅନୁକମ୍ପାରେ

ତୁମର ଆବେଗମୟୀ ସେବାନୁକମ୍ପା

ଶ୍ରେୟାର୍ଥୀ କ୍ଳେଶସୁଖପ୍ରିୟତାକୁ ସାର୍ଥକ କରି

ବୋଧ-ପ୍ରାଞ୍ଜଳତାରେ

ହୁଲ୍ଲ କରିତୋଳିବ ତୁମକୁ,

ଆଉ, ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତୁମର ବାକ୍ୟ, ବ୍ୟବହାର,

ତାଲିଚଳନ, ଅନୁକମ୍ପା ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା

ଯେପରି ହୃଦ୍ୟତାମଣ୍ଡିତ ହୋଇଉଠେ—

ସ୍ଥିତ-ନନ୍ଦିତ ଆପ୍ୟାୟନାରେ,

ତୁମର ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଯେପରି

ହୁଲ୍ଲ-ସ୍ଵାତ କରିତୋଳେ—

ଭୟ, ଧର୍ମ ଓ କୃଷ୍ଣକୁ

ସେହି ଶ୍ରେୟ-ଆପୁରଣୀ ଅନୁବେଦନାରେ

ଆପୁରଣ-ତପ୍ତ କରି

ସଙ୍ଗତି-ଶାଳିନ୍ୟରେ,

ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଯେପରି ତା’

ସଦାଚାର-ପରାୟଣ କରିତୋଳେ,

ସନ୍ଦୀପନାମୟୀ କରିତୋଳେ;

ତୁମ ପ୍ରତି

ବିରୁଦ୍ଧ କଟାକ୍ଷ, ବାକ୍ୟ ଓ ବ୍ୟବହାର

ତୁମ ଅନ୍ତରରେ ଯେଉଁ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା

ସୃଷ୍ଟି କରିବ—

ତା ମଧ୍ୟ ଯେପରି ହୃଦ୍ୟ ହୋଇଉଠେ,

ଅନ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ଯେପରି ତା’

ପରିତୃପ୍ତ ଓ ପରିହୃପ୍ତ କରିତୋଳେ;

ସେଇ ଶ୍ରେୟ-ପରିଚର୍ଯ୍ୟା ଗବେଷଣୀ ସନ୍ଧିଷ୍ଠାରେ

ସବୁ ସମୟରେ ଯେମିତି

ତୁମର ବୋଧୂତନ୍ତ୍ରକୁ

ଚେତନ ବୀକ୍ଷଣୀରେ ତପ୍ତ କରିରଖେ—

ଗୋଟାଏ ବାସ୍ତବ ବିନାୟନୀ ସଙ୍ଗତି ନେଇ;

ପ୍ରଣାମ୍ୟ ଗୁରୁଜନଙ୍କୁ

ନିତ୍ୟ ନିଷ୍ଠା ସହିତ ପ୍ରଣାମ କରି,

କଥାବାର୍ତ୍ତା

ଯେଉଁଠାରେ ଯେପରିଭାବେ କରନା କାହିଁକି,

ତା’ ଯେଉଁକି ସବୁ କାଳରେ, ସବୁ ସମୟରେ,

ଶ୍ରେୟ-ପ୍ରତିଷ୍ଠ, ଶ୍ରେୟ-ପୋଷଣୀ

ଶ୍ରେୟାର୍ଥ-ଉପଚରୀ ହୋଇଉଠେ,

ଘରର କଥା ବାହାରେ କୁହ ନା,

ଯାହା କରିବାର ହୁଏ, ତା’ କୁହ ନା,

ଯାହା କରିବା ହିତକର, ଭବିଷ୍ୟ—

ସେଠାରେ ହୁଏ କୁହ ନା;

ଯେଉଁଠି ଅପର ମଧ୍ୟରେ

ଆଳାପ-ଆଲୋଚନା ଚାଲିଛି—

ବା କେହି ଏକକଭାବେ ବସି ଚିନ୍ତା କରୁଛି—

ଜିଜ୍ଞାସା ନ କରି

ବା ଆଦିଷ୍ଟ ନ ହୋଇ

ସେଠାକୁ ଯାଅ ନା,

କିନ୍ତୁ ସେଇ ଅବସ୍ଥାରେ

କେହି ଯଦି ବିପନ୍ନ ହୁଏ—

ତା'ର ଉଦ୍ଧାର ଲାଗି

ଅନାହୁତଭାବେ ଆଗେଇଯାଅ;

ଯାହା ଛାଡ଼ିବାହଁ ଶ୍ରେୟ,

ନ ଛାଡ଼ିଲେ ତୁମର କେନ୍ଦ୍ରିକତା

ବିଧୂସ୍ତ ହୋଇଉଠିପାରେ—

ତା' ଚତୁଃଶାଢ଼ ଛାଡ଼ିଦିଅ,

ଆଉ, ଯାହା ଧରିବାହଁ ଶ୍ରେୟ,

ତାହା ଧରି ରହିଲେ

ତୁମର କେନ୍ଦ୍ରିକତା ସୁପୁଷ୍ଟ ହୋଇଉଠେ,

ତାକୁ କେବେହେଲେ ଛାଡ଼ ନାହଁ,

ଆଉ, ଏସମସ୍ତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କରିବାରେ

ସେଇ ଶ୍ରେୟାର୍ଥକୁ ବିବେଚନା କରିହଁ

ଯା' କରଣୀୟ ତା' କର;

ଦୋଷଦୃଷ୍ଟିକୁ

ବିଶେଷତଃ ଧାରଣା ପ୍ରସୂତ

ଦୋଷଦୃଷ୍ଟି ଯା'

ତାକୁ ବିଦାୟ ଦିଅ—

କୁସିତ-ଚରିତ୍ର ସନ୍ତାନର

ଅକିଞ୍ଚିତକର ଗୁଣକୁ ମଧ୍ୟ

ବଢ଼ କରି ଧରି

ତା'ର ଜନନୀ ଯେପରି

ତା'ର ଦୋଷକୁ ଏଡ଼ାଇ

ରହିବାକୁ ଚାହେଁ—

ନାନାପ୍ରକାର ଯୁକ୍ତିର

ଅବତାରଣା କରି,

—ସେଭଳି ପ୍ରକାରରେ;

ଦୃଷ୍ୟ ଯଦି କିଛି ଥାଏ ବି—

ହୃଦ୍ୟ ନିଜୁତ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ

ତା'କୁ ପରିଶୁଷ୍କ କରିଦେବ;

ଏଭଳି ଅସଂଯତ ଚଳନ କେବେହେଲେ ବି ଯେପରି ନ ହୁଏ—

ଯଦ୍ୱାରା ତୁମର ଶ୍ରେୟ

ଅଶ୍ରେୟ-ସଂଘାତରେ ବିଷ୍ଣୁବ୍ୟ ହୋଇଉଠି,

ମନେରଖ—

ସେ ତୁମର କେନ୍ଦ୍ର,

ସେ ତୁମର ତପସ୍ୟା,

ସେ ତୁମର ଧର୍ମ,

ସେ ତୁମର କର୍ମାନୁପ୍ରେରଣା—

ନିଷ୍ଠାନୁଗତ ନିଷ୍ୟନ୍ଦୀ ଅନୁଦୀପନା;

ଅନ୍ତରରେ ଗୁଛି ନିଅ—

ସେ ତୁମର ସକାର ଧୃତି,

ସେ ତୁମର ସତ୍ତା,

ଅର୍ଥାତ୍—ସ୍ୱାମୀ,

ତାଙ୍କର ଯେଉଁଥିରେ ହିତ ହୁଏ—

ତାହାହଁ ତୁମର ସତ୍ୟ,

ତାହାହଁ ତୁମର ଧର୍ମ,

ତାହାହଁ ତୁମର କୃଷ୍ଣ;

ତାଙ୍କର ପରିବାର-ପରିଚ୍ଛନ୍ନ,

ତାଙ୍କର ପରିବେଷ-ପରିସ୍ଥିତି

ତୁମର ନିଜର,

ଆଉ, ତୁମର ନିଜର ହେଲେ,

ତଦର୍ଥେ—ତଦ୍‌ହିତେ

ଯେଉଁଠି ଯାହା ପ୍ରତି ଯେପରି କରଣୀୟ

ସେଭଳି ଭାବେ ଚାଲିବାକୁ

ଚିକିତ୍ସା ବି ତୁଟି କରନା—

ସନ୍ତାନାତ୍ମକ ଦୂରତ୍ୱ ବଜାୟ ରଖି,
ନହୁବା, ସେହି ସେବା ତୁମକୁ
ମଳିନ ବା ବିକୃତ ବି କରିତୋଳିପାରେ;
ବିହୃତ ଅବସ୍ଥା-ବ୍ୟତିରେକେ
କାହାକୁ କୌଣସିପ୍ରକାର ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା କରିବାକୁ ଗଲେ,
ତୁମେ ତା' କରିବ କି ନା
ବିନୟ-ସୌଜନ୍ୟରେ ଜିଜ୍ଞାସା କର,
ଯଦି ତାଙ୍କର ପସନ୍ଦ ହୁଏ—
ତେବେ ତା' କର,
ନଚେତ୍ କରନା;
ତାଙ୍କର ପରିଚର୍ଯ୍ୟାର ଯଦି କେହି ନ ଥାଏ—
ତା' ତୁମରି କରଣୀୟ,
ଯଦି ବହୁ ଆଶାନ୍ତି—
ବ୍ୟବସ୍ଥା-ବିନାୟନାରେ
ପାଳନ-ପୋଷଣୀ ସୁବିଧାରେ
ସେମାନଙ୍କୁ ବିନାୟିତ କରିତୋଳ;
ତୁମ ଭଳି ଯଦି ତାଙ୍କର ବହୁ ଆଶାନ୍ତି—
ବାକ୍ୟ, ବ୍ୟବହାର ଓ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ
ସୁବ୍ୟବସ୍ଥ କରି
ଯେଉଁଠି ଯେପରିଭାବେ ଯା' କରିବାକୁ ହୁଏ,
ତା' କରିବାହିଁ ତୁମରି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ—
ଯଦିଓ ପ୍ରତ୍ୟେକର ତାହାହିଁ;
ତୁମ ଭଳି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଯେପରି
ସେଇ ସଜୀବନୀ ବ୍ୟବସ୍ଥାବିନୟାସରେ
ସଙ୍ଗତ ସମବେତ ସଦିଲ୍ଲାର ସାର୍ଥକସଙ୍ଗତି ନେଇ
ସେଇ ଏକ ଶ୍ରେୟରେ ବିନ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ
ପରସ୍ପର ପରସ୍ପରର ସମ୍ପଦ ହୋଇଉଠନ୍ତି—
ଦକ୍ଷକୁଶଳ ତତ୍ପରତାରେ,
ତାହା କରଣୀୟ;

ଏହା ନ କରିବା ମାନେ ହେଉଛି
ତୁମର ସେଇ କେନ୍ଦ୍ର-ପୁରୁଷକୁ ବା ସେଇ ଶ୍ରେୟକୁ
ଉଦ୍‌ଘାତ-ଧୁକ୍ଷିତ କରି ରଖୁବା,
ଯାହା ଫଳରେ, ଯେ-ଉଦ୍‌ଘାତରେ
ତୁମେ ବି ବିଷ୍ଣୁବ୍ୟ ହୋଇ ଉଠିପାର,
ଛିନ୍ନ ଓ ଦୀର୍ଘ ହୋଇ
ଅପଘାତ-ଶାୟୀ ଜୀବନ-ଧାରଣ
କରି ତାଲିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇପାର;
ତୁମର କାମ,
ତୁମର କ୍ରୋଧ,
ତୁମର ଲୋଭ,
ମଦ, ମୋହ, ମାସର୍ଯ୍ୟ ସବୁହିଁ ଯେପରି
ତାଙ୍କର ପରିଚର୍ଯ୍ୟା-ନିରତ ହୋଇଥାଏ;
ତାଙ୍କର ପ୍ରୀତିହିଁ ଯେପରି
ତୁମକୁ ପ୍ରୀତିପ୍ରସନ୍ନ କରିତୋଳେ,
ତାଙ୍କର ସୁହାଗ
ଉଦାର ନିବେଦନାରେ
ତୁମକୁ ଯେପରି ସୁହାଗମଣ୍ଡିତ କରିତୋଳେ;
ତାଙ୍କର ଆଦର ତୁମ ଭିତରେ
ସୁନ୍ଦର ସଂସ୍ଥିତି ଲାଭ କରି
ତୁମର ଜୀବନର ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ସ୍ଥଳକୁ ଯେପରି
ଆଦରମଣ୍ଡିତ କରି ତୋଳେ;
ତାଙ୍କର ଭର୍ଷନା, ତାଙ୍କର ଆଘାତ,
ମାନ, ଅଭିମାନ, କ୍ରୋଧ
ତୁମକୁ ଯେପରି ବିରକ୍ତ ବା ଆକ୍ରନ୍ତ ନ କରେ,
ସେଇ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଯେପରି ତୁମଠାରେ ବିନାୟିତ ହୋଇ
ତୁମର ସେଇ ଶ୍ରେୟକୁ ହିଁ
ସୁସ୍ଥିନିତ କରିତୋଳେ—
ବିନୀତ ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ,
ତାଙ୍କର ଅନାଦରରେ ହେଉ

ଶାସନରେ ହେଉ

ଅବାଧିତ ବ୍ୟବହାରରେ ହେଉ

ବା ତୁମର ପ୍ରତ୍ୟାଶାପାତ୍ରିତ

ହୀନଜନ୍ମଧାର କାରଣରୁ ହେଉ,

ବା ଯେକୌଣସି କାରଣରୁ ହେଉ,

ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଏଭଳି

ବାକ୍ୟ ପ୍ରୟୋଗ କର ନା,

ବା ବ୍ୟବହାର କରନା,

ବା ଏପରିଭାବେ ତାଙ୍କର

ପ୍ରୀତି-ପ୍ରତ୍ୟାଶାକୁ ବ୍ୟାହତ କରି ତୋଳନା—

ଯାହା ଫଳରେ

ସେ ହୃଦୟରେ ସଙ୍କୁଚିତ ହୋଇ

ମରଣ-ଅଭିନିବେଶୀ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି,

ତାଙ୍କର ସ୍ବାୟତନ୍ତ୍ରୀ, ମସ୍ତିଷ୍କ ଓ ହୃଦ୍‌ପିଣ୍ଡ

ଦାରୁଣ ସଂଘାତରେ

ବିକୃତ, ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ ଓ ବିକଳ ହୋଇଉଠେ:

ତୁମର ସର୍ବାଙ୍ଗ ଯେପରି

ତାଙ୍କର ସ୍ୱପ୍ନର ଉଦ୍‌ଗାତା ହୋଇଉଠେ—

କ୍ଷେମ-ଭିକ୍ଷୁ ସୁହାଗ-ନନ୍ଦନାରେ,

ଆରତି-ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ:

ଯେଉଁଠାକୁ ତୁମେ ଆଗେଇ ଗଲେ

ତାଙ୍କର ହିତ ହୁଏ,

ସେ ନନ୍ଦିତ ହୋଇଉଠନ୍ତି,

ପ୍ରସନ୍ନ ହୁଅନ୍ତି,—

ସେଠାକୁ ତୁମେ ଆଗେଇ ଯାଅ,

କିନ୍ତୁ ଯେଉଁଠି ବୁଝିବ—

ତୁମର ଆଗେଇବା

ତାଙ୍କର ସ୍ୱପ୍ନ, ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ନୁହେଁ,

ସେଠାକୁ ତୁମର ନ-ଆଗେଇବାହିଁ ଭଲ:

ତାଙ୍କର ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ, ତାଙ୍କର ଖାଦ୍ୟ,

ତୁମର ନିରୋକ୍ତ ବାକ୍ଷ୍ୟଗାରେ

ଏପରିଭାବେ ହିଁ ଯେପରି ପରିଶ୍ରମ

ଓ ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇଉଠେ—

ଯେପରି ତା’

ତାଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି, ପୃଷ୍ଠି ଓ ପ୍ରାଣନଦୀପନାକୁ

ପରିହରିତ କରି

ଜୀବନ-ସମ୍ବେଗା କରି ତୋଳେ,

ଆଉ, ତାହାହିଁ ଯେପରି ତୁମର

ଜନ୍ମ-ପ୍ରସାଦ ହୁଏ;

ତୁମେ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି

କଠିନ ବା କ୍ଷୁଦ୍ର ବୁଝ ନା,

ତୁମର ସେଇ କଠିନତା ବା କ୍ଷୁଦ୍ରତା

ତାଙ୍କୁ ବି ତୁମ ପ୍ରତି

ସେପରି କରିତୋଳି ପାରେ:

ତୁମର ଅଭିସାର, ତୁମର ଦୃଷ୍ଟି,

ତୁମର କଥନ-ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା ଯେପରି

ତାଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟିକୁ,

ତାଙ୍କର ଆଲିଙ୍ଗନ-ଦୀପନାକୁ

ସ୍ନେହଳ ରାଗ-ପ୍ରସନ୍ନ କରିତୋଳେ:

ତୁମର ଉପସ୍ଥିତି

ତାଙ୍କୁ ଯେମିତି କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ସଙ୍କୁଚିତ ନ କରି

ବରଂ ସନ୍ଦୀପ୍ତ କରି ଚାଲେ:

ଯିଏ ଯାହା ବି କୁହନ୍ତୁ ନା କାହିଁକି,

ଯା’ ତୁମର ଜୀବନକୁ ଧୂଷିତ କରି ତୋଳେ—

ଅଯାଚିତଭାବେ ତା’ର ଭରଣ ଦେବାକୁ

ସବୁ ସମୟରେ ଆଗେଇ ଯାଆନା,

ଯଦି କେହି କୈଫିୟତ ଚାହେଁ—

ବୋଧୁଦୃଷ୍ଟିକୁ ପ୍ରଖର ରଖ

ପ୍ରସନ୍ନତା-ବ୍ୟକ୍ତ ସହୃଦୟ ବିଅ,

ଯେ-ଉତ୍ତର ମିଳନକୁହି ଆବାହନ କରେ—

ବିରୋଧକୁ ନୁହେଁ:

ଯଦି କେବେ କେଉଁ ସ୍ଥାନରେ
 ରକ୍ଷନ-ପରିବେଷଣାଦିର ଭାର ପଡ଼େ
 ବା ବୁଝି-ସୁଝି ଭାର ନେବାକୁ ହୁଏ,
 ତା' ଯେପରି
 ନିର୍ମଳ, ସାହିକ-ସ୍ବାହ, ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟପ୍ରଦ,
 ହଜମୀ ଓ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷପୂଷିକାରକ ହୁଏ,
 ସେଇ ରକ୍ଷନକ୍ରିୟାର ଭିତରଦେଇ ଯେପରି
 ତୁମର ସ୍ନେହଳ ଶ୍ରଦ୍ଧା ସଞ୍ଚାଳିତ ହୁଏ;
 ଗୃହସଜ୍ଜା, ଲୁଗାପଟା,
 ବାସନ-କୁସନ, ଗୃହସ୍ଥାଳାର ଆସବାବପତ୍ର,
 ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ଯା'-କିଛି
 ଯେମିତି ଏଭଳି ସୁବ୍ୟବସ୍ଥ, ସୁବିନ୍ୟସ୍ତ
 ଓ ସୁଦୃଶ୍ୟ ହୁଏ
 ଯେପରି କେହି ତୁମ ଗୃହରେ ପ୍ରବେଶ କରି
 ଗୋଟାଏ ତୃପ୍ତିର ସ୍ବର୍ଣ୍ଣ ନ ନେଇ ପାରେ ନା,
 ତୁମର ସହଜ ଦେହ-ସଜ୍ଜାକୁ ଏଭଳି
 ପୂର୍ବସ୍ଥ-ସନ୍ଧ୍ୟାପୀ, ବିମଳ
 ଓ ପବିତ୍ର କରି ତୋଳ—
 ଯଦ୍ବାରା ତା ଦର୍ଶନ, ଗନ୍ଧ, ଶ୍ରୀ-ଶାଳିନ୍ୟରେ
 ସମସ୍ତଙ୍କର ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ତପଶ୍ରୀକୁ
 ଚର୍ପିତ କରିତୋଳେ;
 ତୁମର ଖେଳକୁଦ, ହାସ୍ୟ-କୌତୁକ ବି ଯେପରି
 ଲୋକପ୍ରୀତିହୀନ, ସଭ୍ୟ, ଭବ୍ୟ
 ଓ ସୌଜନ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ତାଲେ,
 ସ୍ବାଭାବିକ ଚଳନା ଓ ଚରିତ୍ରଭଙ୍ଗୀ
 ସମ୍ବଳ-ସନ୍ଧ୍ୟାପୀ, ସ୍ଥିତ-ଗମ୍ଭୀର, ଶ୍ରଦ୍ଧାବିନୀତ
 ଉଦାତ-ହୃଦି-ସଂପନ୍ନ ହୁଏ,
 ଯଦ୍ବାରା ଲୋକେ ତୁମକୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା କରି
 ଧନ୍ୟ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି—
 ଏକ ତୃପ୍ତି-ଲାସ୍ୟ-ଅଭିବ୍ୟାପନାରେ;

ତୁମେ ରମଣୀୟ ହୁଅ,
 କମଳୀୟ ହୁଅ,
 ଶ୍ରଦ୍ଧ୍ୟ-ସ୍ନେହଳ ହୋଇ
 ଫୁଲ ଓ ଫୁଟନ୍ତ ହୋଇଥାଅ,
 ତୁମର ସତ୍ତା ଯେପରି ତାଙ୍କୁ
 ଦ୍ୟୋତନ-ଦୀପ୍ତ କରି ତୋଳେ;
 ତୁମେ ତାଙ୍କ ନିକଟରୁ ପ୍ରତ୍ୟାଶା କର—
 ତାଙ୍କର ଜୀବନ, ତାଙ୍କର ପୂଷି,
 ଆୟୁ, ଶକ୍ତି ଓ ସ୍ବତ୍ତି-ସନ୍ଧ୍ୟାପନା,
 ଆଉ, ତୁମେ ଏପରି ପ୍ରବଣତା ନେଇ
 ବସବାସ କର
 ଯେପରି ତାଙ୍କର ପ୍ରୟୋଜନ ଯା-କିଛି
 ଚାହିଁବାର ପୂର୍ବରୁ
 ସରବରାହ କରି ପାର,
 ତୁମର ଉପାରିତ ପ୍ରୀତି-ଅବଦାନ
 ତାଙ୍କୁ ଯେପରି ଆପ୍ତତ,
 ସ୍ବର୍ଗୀୟ ଜୀବନଦୀପ୍ତ କରିତୋଳେ;
 ଆଉ, ତୁମର ଜୀବନଚଳନା ଯେପରି ତାଙ୍କୁ
 ସ୍ବତଃସ୍ଥି ଉପଚୟୀ କରିତୋଳେ—
 ତୁମର ବୋଧୁବାକ୍ଷଣୀ ବ୍ୟବସ୍ଥ
 କର୍ମକୁଶଳ ଅର୍ଜନାରେ,
 ମନେରଖ—
 ତୁମେ ତୁମ ସ୍ବାମୀଙ୍କର
 ଗଳଗ୍ରହ ହୁଅ,
 ତୁମେ ତାଙ୍କର ଧାରୟିତା, ପାଳୟିତା,
 ତେଣୁ, ତାଙ୍କର ଅଧୀନ,
 ତେଣୁ, ତାଙ୍କର ଆଧାର;
 କାହାକୁ କିଛି ଦେଇ ବା କରି
 ତାଙ୍କୁ ଖୁଣ୍ଟା ଦେବାକୁ ନ ହୁଏ,
 ଏପରି ଚଳନରେ ତାଲ,

ଏଭଳି ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ଦେବାକୁ ଯାଅ ନା—
 ଯେଉଁଥିରେ ତୁମର ସେଇ କରିବାର କଥାଟା
 ପ୍ରଚାର ହୋଇ ପଡ଼େ—
 ଯେଉଁଠି କହିବାଟା ପ୍ରୟୋଜନ
 ସେଭଳି ଜାଗା ବ୍ୟତୀତ,
 ତା' ମଧ୍ୟ, ଯେଉଁଠି ଯେପରି କହିଲେ
 ତା' ଶୁଭପ୍ରସ୍ତୁ ହୋଇଉଠେ,
 ସେପରି କରି କୁହ;
 କାହାରି କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟ
 ତା'ର ଅଜ୍ଞାତସାରରେ ନିଅ ନା,
 ଆଉ, ଯଦି ତାହ,
 ସେ-ତାହାରେ ଯଦି ସେ ସୁଖୀ ନ ହୁଏ
 ବା ଦୃଷ୍ଟି-ସହକାରେ ନ ଦିଏ,
 ସେଥିଲାଗି ପାଡ଼ାପାଡ଼ି କରନା,
 ଅଜ୍ଞାତସାରରେ ନେବା
 ବା କାହାରି ଇଚ୍ଛା ବିରୁଦ୍ଧରେ
 ତାକୁ ପାଡ଼ାପାଡ଼ି କରିବା
 ମଣିଷର ହୃଦୟରେ ତୁମକୁ
 ସଙ୍କୁଚିତ କରି ଡୋଳିବ;
 ତେଣୁ, ପ୍ରସନ୍ନଚିତ୍ତର ଅବଦାନ ଯା'
 ତାହାହିଁ ଗ୍ରହଣ କର,
 ପୁନଶ୍ଚ, ପାଇ
 କୃତାର୍ଥ-ନନ୍ଦନାର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିରେ
 ଧନ୍ୟବାଦ-ପୂତ କରି ତା' ପ୍ରକାଶ କର,
 ଏବଂ ସେଇ ଅବଦାନର କୃତଜ୍ଞତା
 ଯେଉଁଠି ଯେଭଳି ପ୍ରୟୋଜନ,
 ତା' ଜଣାଇବାକୁ ତୁଚ୍ଛ କର ନାହିଁ;
 ମୈତ୍ରୀ-କୁଶଳ ହୁଅ—
 ବିରୁଦ୍ଧ ପରସ୍ପର ନିକଟରେ

ପରସ୍ପର ବିହିତ ସୁଖ୍ୟାତିର ଭିତର ଦେଇ
 ପରସ୍ପରର ବୈରିତାର ଅପନୋଦନ କରି:
 ଶ୍ରେୟ-ବିରୋଧୀ ଯେ ବା ଯା'
 ତା'କୁ ସତର୍କ ସନ୍ଧିସ୍ଥାରେ
 ନିରୋଧ କରି ଚାଲ,
 ଅପନୋଦନ କରି ଚାଲ,
 ଏଇ ନିରୋଧ ଓ ଅପନୋଦନ
 ଯେତେହଁ ହୃଦ୍ୟ ହୁଏ,
 ତାହାହିଁ ଭଲ;
 ନିନ୍ଦା-ଚର୍ଚ୍ଚାର ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ
 ଭେଦ-ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ଯାଅ ନା,
 ଯେତିକି ଏଇ ନିନ୍ଦା-ଚର୍ଚ୍ଚା-ପ୍ରବଳ ହୋଇ ଉଠିବ—
 ସେତିକି ମଣିଷର ଅତ୍ୟୁକ୍ତିର ହୋଇ ଉଠିବ,
 ତୁମକୁ କେହି ଦେଖି ପାରିବେନି,
 ତେଣୁ, ଯଦି ସହକାରେ
 ମୈତ୍ରୀ-କୌଶଳ-ଅଭ୍ୟାସ ହୁଅ;
 ତୁମର ଅଧିକାରୀ ଯିଏ ବା ଯେଉଁମାନେ
 ଅର୍ଥାତ୍ ଯାହାକର ବା ଯେଉଁମାନଙ୍କର
 ଆଧିପତ୍ୟକୁ ତୁମେ ଆସିଛ,
 ପରମ ପ୍ରଣୟୀ ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାରେ
 ଓ ସୌଜନ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ବାକ୍ୟ ଓ ଆଚରଣରେ
 ସେମାନଙ୍କ ଅନ୍ତରରେ
 ଯେପରି ତୁମେ ଗୌରବମୟୀ ହୋଇ ରହିପାର—
 ସେଦିଗରେ ବିଶେଷ ଦୃଷ୍ଟି ରଖ;
 କାହାର ଦୁଃଖର କାରଣ ହୁଅ ନା,
 ଦୁଃଖର କାରଣ ଥିଲେ ବି
 ତା' ଅପନୋଦିତ କରି
 ପ୍ରୀତି-ପ୍ରଣୋଦନାର ପାତ୍ରୀ ହୋଇ ଚାଲ;
 ଏଭଳି କରିହିଁ ସଂସାରରେ
 ଆଦର୍ଶ-ସ୍ଥାନୀୟା ହୋଇଉଠ—

ଧାରଣ, ପାଳନ, ପୋଷଣରେ,
 ତୁମର ଆଧ୍ୟପତ୍ୟ ସ୍ବତଃ ହୋଇଉଠୁ,
 ପରିବାରରେ ସମ୍ରାଜ୍ଞୀ ହୋଇଉଠ ତୁମେ;
 ଏଇ ଆତ୍ମବିନାୟନୀ ସୁଶୀଳ ଶାଳିନୀ-ସଙ୍ଗତି
 ଶୁଭ-ଚୈତ୍ୟ-ସଙ୍ଗତି-ସଂପନ୍ନ
 ଏଭଳି ଜାତକର ସମ୍ଭାବ୍ୟତା ସୃଷ୍ଟି କରିବ,
 ଯାହା ଫଳରେ, ଉତ୍ତର କାଳରେ
 ପରିବାର, ସମାଜ, ରାଷ୍ଟ୍ର
 ସୌଭାଗ୍ୟ-ସମୀପୀ ଦେବୀପ୍ୟମାନ
 ଜୀବନ-କେନ୍ଦ୍ର ହୋଇ ଉଠିବ;
 ଆଉ, ସବୁ ଯା'-କିଛି ତୁମର
 ସେଇ ପ୍ରିୟପରମଙ୍କଠାରେ ଅବୃତ୍ତ ହୋଇ
 ଉତ୍ସର୍ଗ-ଆନନ୍ଦ ଅଭିବାଦନରେ
 ଚତୁ-ଚଳନ-ପ୍ରଦୀପନାରେ
 ତାଙ୍କରି ଅର୍ପଣ ହୋଇ ଫୁଟି ଉଠୁ;
 ଏକଥା କେବଳ ନାରୀ ବେଳାରେ ନୁହେଁ,
 ପୁରୁଷବେଳାରେ ବି ଏଇଟା ଲାଗେ,
 ତେଣୁ, ଏଇଟା ସମସ୍ତଙ୍କର କରଣୀୟ;
 ତୁମେ ନାରି!
 ନେତ୍ରୀ ହୋଇଉଠ,
 ଧର୍ମର ପ୍ରଦୀପ ପ୍ରେରଣା ହୋଇଉଠ,
 କୃଷିର କର୍ଷଣ-ସମ୍ବେଗ ହୋଇଉଠ,
 ଆଉ, ସବୁ ଯା'-କିଛି
 ସାର୍ଥକ ହୋଇଉଠୁ ଈଶ୍ବରଙ୍କଠାରେ;
 ଈଶ୍ବରହିଁ ପରମ ସାର୍ଥକତା,
 ଈଶ୍ବରହିଁ ସୃଷ୍ଟିର ଦୀପାଳୀ ଅନୁବେଦନା,
 ଈଶ୍ବରହିଁ ବୋଧୁଚକ୍ଷୁ, ଈଶ୍ବରହିଁ ବୋଧୁସ୍ବରୁ—
 ଶ୍ରଦ୍ଧାପୂର୍ବ ପୁଣ୍ୟାୟ । ୧୫୦ ।

ଝିଅମାନଙ୍କର ଚଳନ ଯେପରି
 ସେମାନଙ୍କର ସଂସ୍ପର୍ଶରେ
 ପୁରୁଷର ବଳନ ଅର୍ଥାତ୍ ବୃଦ୍ଧି ବି ହୋଇଥାଏ
 ସେପରି ପ୍ରାୟଶଃ,
 ଆଉ, ସେଇ ବଳନହିଁ ହେଉଛି
 ବର୍ଦ୍ଧନାର ପ୍ରେରଣ-ପ୍ରତିଭା।

ସୂଚୀପତ୍ର

ଶ୍ଳୋକ-ସଂଖ୍ୟା ଓ ସୂଚୀ

- ୧। ସତୀତ୍ବର ମୂଳଭିତ୍ତି।
- ୨। ନାରୀତ୍ବର ସାର୍ଥକତା।
- ୩। ସଂସ୍କୃତିରେ ଅସମର୍ଥନାୟା ନାରୀ।
- ୪। ସତୀ ସ୍ତ୍ରୀ ହେଉ ସନ୍ତାନଦାୟୀ।
- ୫। ଲୋକନିୟମ, କଲ୍ୟାଣମୟୀ ନାରୀ କେଉଁମାନେ ?
- ୬। ସ୍ବାମୀନୀତି ଯୌନ-ସଂପ୍ରଦାୟ ଶ୍ରେଷ୍ଠାନୁସାରେ ନ ହେଲେ।
- ୭। ସଂକ୍ରାନ୍ତିଯୁଗ-ଅସତ୍ୟ-ତପା ରମଣୀ।
- ୮। ମେଘା-ସ୍ବାର ମଧ୍ୟ ଶ୍ରେୟବରଣ ଶ୍ରେୟସ୍ବତ୍ବ ହୋଇଥାଏ।
- ୯। ନାରୀର ପ୍ରକୃତି କଣ ଓ କାହିଁକି ?
- ୧୦। ସକ୍ରିୟ ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ସେବାହୀନ ମୌଖିକ ଶ୍ରେୟାନୁରାଗୀ।
- ୧୧। ଶ୍ରେୟସ୍ବତ୍ବରେ ବାଗ୍ଦାନପୂର୍ବକ ତଦନୁବର୍ତ୍ତୀ ଚଳନ, ନାରୀ ପକ୍ଷରେ ବିବାହ ସମତୁଲ୍ୟ।
- ୧୨। ଅବିବାହିତ ବାଗ୍ଦାନ ବା ବିବାହ ଓ ତାର ପରିଣାମ।
- ୧୩। ଶ୍ରେୟକୁ ବାଗ୍ଦାନ କରି ତା'ର ଆପୁରଣୀ ଦାୟିତ୍ବ ନିବୃତ୍ତ ହେଲେ।
- ୧୪। ବୈଧା-ବାଗ୍ଦାନ ଓ ନିକୃଷ୍ଟ କୁଳସମ୍ବନ୍ଧ ପୁରୁଷରେ ବାଗ୍ଦାନ କ୍ଷେତ୍ରରେ କରଣୀୟ।
- ୧୫। “ସାଧୁ” ହେଲେବି “ସତୀ” ନୁହେଁ କିଏ ?
- ୧୬। ବାରବନିତା କିଏ ?
- ୧୭। କେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ସହିତ ସହବାସ ଅପକାପର ବିଷାକ୍ତ ସ୍ବର୍ଣ୍ଣ ?
- ୧୮। ସର୍ବତୋଭାବେ ସ୍ବାମୀ-ସ୍ବାର୍ଥୀ ହେଲେ ବି ସ୍ବାମୀ-ପ୍ରୀତି ସନ୍ଦେହର କେଉଁଠି ?
- ୧୯। ସ୍ବାମୀ-ସ୍ବାର୍ଥୀ ନାରୀ ସପତ୍ନୀ-ଦୈଷ୍ଟିଣୀ ହୁଏ ନା।
- ୨୦। ବଧୂତ୍ବର ଦାକ୍ଷାରେହିଁ ଶିକ୍ଷିତା ହୁଅ।

- ୨୧। ଗଣସମ୍ବନ୍ଧନ-ବିଧି ନାରୀ।
- ୨୨। ବିକୃତ ବ୍ୟଭିଚାରରେ।
- ୨୩। ବ୍ୟଭିଚାରଦୃଷ୍ଟି ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟଯାଚିନୀ ନାରୀ ଶିକ୍ଷା ଓ ସଙ୍ଗଠନମୂଳକ କର୍ମର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନୁପମୁକ୍ତା।
- ୨୪। ପୋଷଣଦାବା-ତ୍ୟାଗ ସ୍ତ୍ରୀ।
- ୨୫। ବହୁପୁରୁଷମୁଖୀ ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରାତନର ଜନନୀ ହୁଏ ନା।
- ୨୬। ଗୃହସ୍ଥର ଗୃହଲକ୍ଷ୍ମୀ କିଏ ?
- ୨୭। ଶ୍ରେୟ-ବରରେ ବିବାହ-ନିବନ୍ଧା ହେଲେ ତତ୍ସ୍ବାର୍ଥୀ ହେବାହିଁ ନାରୀର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ।
- ୨୮। ସ୍ବାମୀର ଅମର୍ଯ୍ୟାଦା-ଅପନୋଦନ-ପ୍ରୟାସୀ ଯେ ନୁହେଁ, ସେ ସ୍ତ୍ରୀ ସୃଷ୍ଟି ସନ୍ତାନର ଜନନୀ ହୋଇ ପାରେ ନା।
- ୨୯। ସାଧୁର ଧର୍ମ।
- ୩୦। କେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀର ସାହଚର୍ଯ୍ୟ ପୁରୁଷ ପକ୍ଷରେ ସର୍ବନାଶୀ ?
- ୩୧। ସତୀତ୍ବର ବିକାଶ ଓ ବିନାଶ କେଉଁଠାରେ ?
- ୩୨। କେବଳ ବିଶ୍ବବିଦ୍ୟାଳୟର ଶିକ୍ଷା ଔପମାନକୁ ଉନ୍ନୀତ କରି ପାରେ ନା।
- ୩୩। ନାରୀର ବିଶ୍ବବିଦ୍ୟାଳୟର ଉପାଧି ବ୍ୟର୍ଥ କେତେବେଳେ ?
- ୩୪। ମଙ୍ଗଳ-ଚଣ୍ଡୀ ହୁଅ।
- ୩୫। କେଉଁ ନାରୀର ସ୍ବାମୀ ନିକଟରୁ ଭରଣପୋଷଣ ଦାବା ବିଧିସଙ୍ଗତ ନୁହେଁ ?
- ୩୬। ସ୍ତ୍ରୀର ଭରଣପୋଷଣର ଦାୟିତ୍ବ ପ୍ରାକୃତିକ ନିୟମରେ ଅପହୃତ ହୁଏ କେତେବେଳେ ?
- ୩୭। ଔପମାନକର ବନ୍ଧୁ ସୃଷ୍ଟି କରିବାର ଲୋଭୁପ ନିଷ୍ଠା ସର୍ବନାଶୀ।
- ୩୮। ପୁଅର ମା ହେଲେ ବି ସ୍ବାମୀର ବଧୂ ନୁହେଁ କେଉଁମାନେ ?
- ୩୯। ପିତୃକୁଳ ଉତ୍ତଳ କରେ କେଉଁ ଔପ ?
- ୪୦। ଶ୍ରେୟସ୍ବତ୍ବ ସହିତ ବିବାହିତ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ନାରୀ ଯଦି ଶରୀର ଓ ମନରେ ଅନ୍ୟ ପୁରୁଷକୁ ଆଶ୍ରୟ କରେ।
- ୪୧। ପତି-ବରଣରେ କରଣୀୟ।
- ୪୨। ସ୍ବାମୀ-ସତ୍ତ୍ବ କେଉଁମାନେ ?
- ୪୩। ଇଷ୍ଟାର୍ଥ-ଆନତି କେଉଁମାନଙ୍କର ହୁଏ ନା।
- ୪୪। ଗଣସମାଜର ଆଦର୍ଶସ୍ବାମୀୟା ବିଧବା କେଉଁମାନେ ?
- ୪୫। ବିକେନ୍ଦ୍ରିକ ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାରୀ ନାରୀର ଉଦ୍ଧାର ପଥ।
- ୪୬। ବ୍ୟଭିଚାର ସଂକ୍ରମଣର ଉପସୂତ୍ର କ୍ଷେତ୍ର।
- ୪୭। ବହୁପୁରୁଷ-ସମ୍ବୋଧନୀ ନାରୀର ପ୍ରକୃତି।

- ୪୮। ସବୁଦିନରୁ ବରେଣ୍ୟ ବା ସମକକ୍ଷ ପୁରୁଷ ସଂସର୍ଗ ଛଡ଼ା ତୁମର ଝିଅମାନଙ୍କୁ
ମିଶିବାକୁ ଦିଅନାହିଁ।
- ୪୯। ଆପଦକାଳ ବ୍ୟତୀତ ନାରୀମାନଙ୍କର ଚାକିରୀବୁଦ୍ଧି, ପରଗୃହବାସ ଓ ସ୍ବାଧୀନ
ଚଳନ ପାପର କାହିଁକି?
- ୫୦। ଗୃହସ୍ଥାଳାର କର୍ତ୍ତାର କେତୋଟି କରଣୀୟ।
- ୫୧। ପ୍ରକୃତ ସହଧର୍ମିଣୀ।
- ୫୨। ସ୍ବାମୀନଙ୍କର କୁହା, ଶଙ୍ଖା, ସିନ୍ଦୂର ଓ ଅଳତା ପିନ୍ଧିବାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ।
- ୫୩। ଅତ୍ୟାଚାରୀ, କଦାଚାରୀ, ଦୁର୍ଦ୍ଦାତ ସ୍ବାମୀକୁ ମଧ୍ୟ ଶୁଭନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ଉଦ୍‌କର୍ଷଣ
କରିତୋଳେ ଯେ-ନାରୀ, ସେ ଆଦର୍ଶସ୍ତ୍ରୀନାୟା।
- ୫୪। ପୋଷଣ-ପୁରଣ ପ୍ରତ୍ୟାଶା ନେଇ ବିବାହ-ନିବନ୍ଧା ହେବାରୁ ଝିଅମାନେ ସୁଖୀ
ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ।
- ୫୫। ଧର୍ଷିତା-ସଂସାର।
- ୫୬। ସ୍ତ୍ରୀଠାରେ ସ୍ବାଦ ପୂର୍ତ୍ତି କେତେବେଳେ?
- ୫୭। ସର୍ବତୋଭାବେ ସ୍ବାମୀ-ସ୍ବାର୍ଥୀ ନ ହେଲେ ନାରୀର ସୁସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବସମ୍ପନ୍ନ
ସ୍ବଚ୍ଛତାର ଉଦ୍‌ଗମ ହୁଏ ନା।
- ୫୮। ସୁସ୍ଥ-ଜୈବାସଂସ୍କୃତିସମ୍ପନ୍ନା ନାରୀର ଝୁଙ୍କ ଶ୍ରେୟଠାରେ, କଦର୍ଯ୍ୟରେ ନୁହେଁ।
- ୫୯। ଶୁଶୁର-ଗୃହରେ ପିତୃକୁଳଗରିମା ପ୍ରତିଷ୍ଠାର କୌଶଳ।
- ୬୦। ଦ୍ବିତୀୟ ପୁରୁଷ ସହିତ ସହବାସ ନାରୀ ପକ୍ଷରେ ମହାପାପ କାହିଁକି?
- ୬୧। ବ୍ୟଭିଚାରିଣୀ ଓ କାମାଭିଭୂତା ନାରୀର ଲକ୍ଷଣ।
- ୬୨। ସ୍ବାମୀର କ୍ଷୋଭ-କାରଣ ସହିତ ଯେପରି ତୁମର ବାନ୍ଧବତା ନ ରହେ।
- ୬୩। ସ୍ବାମୀର ଅନାଚରଣୀୟ କାହାରି ନିକଟରୁ ପାନଭୋଜନାଦି ଅବିଧେୟ।
- ୬୪। ନାରୀଙ୍କୁ ପ୍ରହୃଷ୍ଟିତ ହୁଏ ନା କେତେକ୍ଷଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ?
- ୬୫। ବିକୃତ-ଚରିତ୍ରା ସ୍ତ୍ରୀର ପ୍ରଦତ୍ତ ଅନୁପାମୀୟ ବା ତା'ର ସଙ୍ଗେ ଯୌନ-ସଂସ୍ରବ
ସତ୍ତା ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ନୁହେଁ।
- ୬୬। ସ୍ବାମୀ ଲାଗି କ୍ଷେମସୁଖପ୍ରିୟତା ନ ରହିଲେ ସୁଖୀ ହେବ କିଭାବେ?
- ୬୭। ପରିବାର-ପରିଜନଙ୍କ ଭିତର ଦେଇ ସ୍ବାମୀ-ଉପଚୟୀ ହୋଇଉଠ, କୃତାର୍ଥ
ହେବ।
- ୬୮। ବର-ବରଣ ଓ ଚତୁର୍ସ୍ବାର୍ଥୀ ଚଳନ କିପରି ହେବ।
- ୬୯। ପତିବ୍ରତା, ସାଧ୍ୟା ଓ ସତୀ ନାରୀ କେଉଁମାନେ?
- ୭୦। ଇଷ୍ଟପରିଚର୍ଯ୍ୟା, ଦେବକାର୍ଯ୍ୟ ଓ ପିତୃକାର୍ଯ୍ୟରେ ଅଧିକାରଣୀ କେଉଁମାନେ?

- ୭୧। ପୁରୁଷ-ପ୍ରକୃତି ଓ ସତୀର ସଦ୍‌ବାପନା।
- ୭୨। କେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ସୁସ୍ତି ଓ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନାର ପରମ ଆଶ୍ରୟ?
- ୭୩। ଭରଣ-ପୋଷଣରେ ବାଧ୍ୟ ଯେପରି ସ୍ବାମୀ, ପୁରଣ ଓ ପାଳନରେ ବାଧ୍ୟ
ସେପରି ତୁମେ।
- ୭୪। ଅଶ୍ରେୟକୁ ପୂଜା କରିବା ଇଚ୍ଛାର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବର ଲକ୍ଷଣ।
- ୭୫। ନାରୀକୁ କିପରି ହେବାକୁ ହେବ?
- ୭୬। କେଉଁ ନାରୀ ସହିତ କାମକ୍ରୀଡ଼ା ପ୍ରଶସ୍ତ ନୁହେଁ?
- ୭୭। ପତିକୁଳ ଅପେକ୍ଷା ପିତୃକୁଳର ପ୍ରୟୋଜନ ଯାହା ପାଖରେ ବଡ଼।
- ୭୮। ଯାହାକୁ ସର୍ବତୋଭାବେ ବହନ କରି ପାରିବ ନି, ତାକୁ ବରଣ କର ନା।
- ୭୯। ସ୍ବାମୀକୁଳର ମର୍ଯ୍ୟାଦା-ଅବଦଳନା ନାରୀର ସଂସ୍ରବ ପରିତ୍ୟାଜ୍ୟ କାହିଁକି?
- ୮୦। ସ୍ବାମୀ ତୁମଠାରେ ପ୍ରୀତି-ପ୍ରୀଣ ହୋଇ ଉଠି ପାରିବେନି କେତେବେଳେ?
- ୮୧। ବର-ବରଣେ ନାରୀର ଲକ୍ଷଣୀୟ।
- ୮୨। ବାସ୍ତବରେ ସ୍ବାମୀ-ସ୍ବାର୍ଥୀ ନୁହେଁ ଏପରି ନାରୀର ପ୍ରକୃତି।
- ୮୩। ସତୀତ୍ବ ହିଁ ମାତୃତ୍ବର ଜନନୀ।
- ୮୪। ପ୍ରାଞ୍ଜ-ମାତା।
- ୮୫। ସଦ୍‌ବଂଶଜା ନାରୀ ଶୁଭ-ସନ୍ତତିର ଅଧିକାରଣୀ କେତେବେଳେ?
- ୮୬। ଅଭିଶପ୍ତ ମାତୃତ୍ବ।
- ୮୭। ନିଶା, ଅଖାଦ୍ୟ-କୁଖାଦ୍ୟ ଓ କୁକ୍ରିୟାସକ୍ତି ନାରୀ ପକ୍ଷେ ସର୍ବଥା ବର୍ଜନୀୟ।
- ୮୮। ସ୍ବାମୀ ପ୍ରତି ଦରଦଳୁବ୍ଧ ବା ଦରଦହାନ ତୁମେ ଯେଭଳି, ତାଙ୍କର ମନୋଞ୍ଜ
ବା ବିରାଗ-ଭାଜନ ମଧ୍ୟ ତୁମେ ସେଭଳି।
- ୮୯। କିଭଳି ନାରୀ-ଚରିତ୍ର ଅନାୟୁଷି ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରେ?
- ୯୦। ବିବାହ-ନିବନ୍ଧନ ଓ ପୋଷ୍ୟା ସ୍ତ୍ରୀ।
- ୯୧। ଉତ୍କୃଷ୍ଟ-କୁଳ-ସମୃତ୍ତା ନାରୀ ଓ ଅପକୃଷ୍ଟ-କୁଳ-ସମୃତ୍ତ ପୁରୁଷର ଯୌନ-
ସଂସ୍ରବର ପରିଣାମ।
- ୯୨। ଶ୍ରେୟନିବନ୍ଧ ବ୍ୟଭିଚାରିଣୀ ନାରୀ ଓ ପ୍ରତିଲୋମ ପତି-ତପା ନାରୀ ମଧ୍ୟରେ
ଶ୍ରେଷ୍ଠା କିଏ?
- ୯୩। ଝିଅମାନେ ଯଦି ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ ସଦାଚାରୀ ବା ସମାଚୀନ ଭାବରେ ବିବାହିତ
ନ ହୁଅନ୍ତି।
- ୯୪। ସନ୍ତତିର ଉଦ୍‌ବର୍ଦ୍ଧନରେ ଜନନୀର ଲକ୍ଷଣୀୟ।
- ୯୫। ନାରୀ-ମଣ୍ଡିଷରେ ଯୌନଦୀପନାସମ୍ବୃତ ବହୁ-ପୁରୁଷର ଛାପ ଭାତକ-
ଜୀବନକୁ ମୂଢ଼ କରିତୋଳେ।

- ୯୬। ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତିର ଶୁଦ୍ଧି ଆକର୍ଷଣରେ।
 ୯୭। ସୁଜାତକ-ଜନନୀ ହେବାକୁ ଗଲେ କ'ଣ ଦରକାର?
 ୯୮। ନାରୀର ବହୁପୁରୁଷ ଗମନ ସୃଜନ-ବିକ୍ଷୋଭା କାହିଁକି?
 ୯୯। ପତିବ୍ରତା ସତୀ-ସାଧ୍ୱା ରମଣୀର ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତି।
 ୧୦୦। ସୁସନ୍ତାନର ଜନନୀ ହେବାର ସୁ-ବର୍ମା।
 ୧୦୧। ଆଗ ନାରୀ ହୁଅ, ସ୍ତ୍ରୀ ହୁଅ, ପତେ ମା ହେବାକୁ ଯାଆ।
 ୧୦୨। ବରେଣ୍ୟ ସ୍ୱାମୀକୁ ସର୍ବହୃଦୟରେ ବହନ କରିବାହିଁ ବଧୂତ୍ୱର ସାର୍ଥକତା।
 ୧୦୩। ନାରୀର କେଉଁ ପାତିତ୍ୟ ତାକୁ ନାଗମାତା ଭଳି ସନ୍ତାନ ହନନକାରିଣୀ କରିପାରିବ?
 ୧୦୪। ନାରୀ ଜୀବନରେ ସ୍ୱାମୀର ସ୍ଥାନ।
 ୧୦୫। ପତ୍ନୀ-ସ୍ୱାମୀର ହିଁ ସ୍ତ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତି।
 ୧୦୬। ବ୍ୟର୍ଥ ନାରୀତ୍ୱ।
 ୧୦୭। ସ୍ୱାମୀ-ସ୍ତ୍ରୀର ପାରସ୍ପରିକ ପରିପୋଷଣ।
 ୧୦୮। ସହଧର୍ମିଣୀ ଓ ମନ୍ତ୍ରଣାର ଯୋଗ୍ୟା ହୋଇପାରେ କେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ?
 ୧୦୯। କେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀଠାରୁ ନିଜକୁ ଅଲଗା ରଖିବାହିଁ ସୁଯୁକ୍ତି-ଯୁକ୍ତ?
 ୧୧୦। ତୁମେ ସର୍ବାନ୍ତଃକରଣରେ ସ୍ୱାମୀର ସତ୍ତାପୋଷଣୀ ହୋଇଉଠ।
 ୧୧୧। ନାରୀର ନାରକୀୟ ମୂର୍ତ୍ତି।
 ୧୧୨। ଉକ୍ତ କୁଳସମ୍ବିତା ନାରୀ ଯଦି ଅପକୃଷ୍ଟ ବା ବିଧିବିରୁଦ୍ଧ କୁଳସଞ୍ଚାତ ପୁରୁଷ ସହିତ ଯୌନ ସଂସ୍ରବ ସ୍ଥାପନ କରେ।
 ୧୧୩। ଅଭାବସମ୍ପନ୍ନ ଓ ଗୁଣାନ୍ୱିତ ସନ୍ତାନର ପ୍ରଜନନରେ ନାରୀ।
 ୧୧୪। ଇନ୍ଦ୍ରିୟ-ଅନୁଗ୍ରହୀ କାମ-କଦାଚାର ପ୍ରୀତି-ପରିଧିଂସୀ, ତେଣୁ ଝିଅମାନଙ୍କୁ ଶ୍ରେୟପ୍ରାଣୀ କରିତୋଳ।
 ୧୧୫। ସ୍ୱାମୀର ଅନୁଗତିସମ୍ପନ୍ନା ନ ହେଲେ ସନ୍ତତି ଶୁଭମଣ୍ଡିତ ହେବନାହିଁ କୌଣସିମତେ।
 ୧୧୬। ତୁମର ବଧୂତ୍ୱ ବ୍ୟର୍ଥ କେଉଁଠାରେ?
 ୧୧୭। ବ୍ୟତିକ୍ରାନ୍ତା ସ୍ତ୍ରୀ।
 ୧୧୮। ଯଦି ସୁଜାତକର ହିଁ ଜନନୀ ହେବାକୁ ଚାହଁ।
 ୧୧୯। ପ୍ରବୃତ୍ତି-ତାଡ଼ିତା ପରିତ୍ୟକ୍ତା ସ୍ତ୍ରୀ ବା ପୁତ୍ରବତୀ ବିଧବାକର ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ପଛ।
 ୧୨୦। ଭକ୍ତ କାନ୍ତାଭାବ।
 ୧୨୧। ନାରୀ-ଜୀବନର କୃତାର୍ଥତା କେଉଁଥିରେ?
 ୧୨୨। ନାରୀ ସ୍ୱଭାବ-ଶୁଶ୍ରୂଷା କାହିଁକି?

- ୧୨୩। ସ୍ୱାମୀ ନିକଟରେ ତୁମେ ଠକ କେତେବେଳେ?
 ୧୨୪। ନାରୀର ଏକାନୁରକ୍ତି ସନ୍ଦେହଯୋଗ୍ୟ କେଉଁଠି?
 ୧୨୫। ମହତ୍-ପ୍ରସୂତୀ ନାରୀ କିଏ?
 ୧୨୬। ଶୁଶ୍ରୂକ୍ଷଣରେ ତୁମେ।
 ୧୨୭। ସ୍ୱାମୀ-କୁଳାଚାର ବିହିତଭାବରେ ପରିପାଳନ ନ କରିବା ସ୍ତ୍ରୀ ପକ୍ଷରେ ଅପରାଧ-ମୂଳକ।
 ୧୨୮। ତୁମେ ଯାହାଠାରେ ବିବାହିତା ବା ନିବାହିତା, ସର୍ବତୋଭାବେ ତାଙ୍କରି ହୋଇଉଠ।
 ୧୨୯। ତୁମର ସ୍ୱାମୀ ଏକପତ୍ନୀକ ହୁଅନ୍ତୁ, ବା ବହୁପତ୍ନୀକ ହୁଅନ୍ତୁ, ତୁମେ ତାଙ୍କର ମନୋଜ୍ଞ ଯେଭଳି, ତାଙ୍କର ପ୍ରୀତି-ଅଭିଷିକ୍ତ ବି ତୁମେ ସେଭଳି।
 ୧୩୦। ସ୍ୱାମୀର ଅର୍ଥ-ବିଚ୍ଛାଦି ଅପହରଣ କରି ଆତ୍ମଭୋଗରେ ବ୍ୟବହାର କରିଲେ।
 ୧୩୧। ନାରୀ ପ୍ରତି ସମାଜର କରଣୀୟ।
 ୧୩୨। କୁମାରୀର ସ୍ମରଣୀୟ।
 ୧୩୩। ସ୍ତ୍ରୀତ୍ୱର ବାହାନାରେ ସ୍ୱାମୀର ଶ୍ଳୋଷକ ହୋଇ ଉଠିଲେ।
 ୧୩୪। ସାର୍ଥକ କାନ୍ତାଭାବ।
 ୧୩୫। ନାରୀ ଓ ତା'ର ସାର୍ଥକ କାନ୍ତାଭାବ।
 ୧୩୬। ସ୍ତ୍ରୀ ଯଦି ଚାକିରୀଜୀବୀ ହୁଏ।
 ୧୩୭। ଭାରତର ନାରୀର ରୂପ।
 ୧୩୮। ଗର୍ଭଧାରଣଯୋଗ୍ୟା ତୁମେ କେତେବେଳେ?
 ୧୩୯। ସ୍ୱାମୀର ପ୍ରତି ତୁମେ।
 ୧୪୦। ନାରୀଜୀବନରେ ସ୍ୱପ୍ନ, ତୃପ୍ତି ଓ ସ୍ୱଧା ବହୁତ୍ୱରେ ଆଏ କେତେବେଳେ?
 ୧୪୧। ଯେଉଁ ଝିଅମାନେ ସ୍ୱାମୀ-ସୁନିଷ୍ଠ ନୁହଁନ୍ତି-।
 ୧୪୨। ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଝିଅ।
 ୧୪୩। ବିବାହଯୋଗ୍ୟ ଝିଅମାନଙ୍କର ଅନ୍ତତଃ କେତେଟିକିଏ ଶିକ୍ଷା ଥିଲେ ସେମାନେ ପିତୃକୁଳର କୁଳପ୍ରଭା ହୋଇ ଉଠିପାରନ୍ତି?
 ୧୪୪। ନାରୀ ଓ ପୁରୁଷର ସମାନ ଅଧିକାରର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ।
 ୧୪୫। ସ୍ୱାମୀତ୍ୱ ଓ ସତୀତ୍ୱର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ।
 ୧୪୬। ସ୍ୱାମୀଠାରେ ତୁମେ।
 ୧୪୭। ନାରୀଜୀବନର ସାର୍ଥକତା।
 ୧୪୮। ସ୍ତ୍ରୀ-ଶିକ୍ଷାର ସ୍ୱରୂପ।
 ୧୪୯। ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଝିଅ ହେବ କିପରି?
 ୧୫୦। ନାରୀ-ପ୍ରସୃତି।

ପ୍ରଥମ ପଂକ୍ତିର ବର୍ଣ୍ଣାବୃତ୍ତିମିତ ସୂଚୀ

ସୂଚୀ	ପୃଷ୍ଠା
ଅତ୍ୟୁତ-ଅନୁରତା ଅନୁରକ୍ତ୍ୟାପରାୟଣା	୬
ଅନେକ ସମୟ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ	୨୬
ଅଶ୍ରେୟ ହାନକୃଷ୍ଣ-ସମୃତ କେହି	୪୫
ଆପକ୍ଷାଳରେ ପ୍ରୀତଲୋକର ଚାକିରୀ ବୃତ୍ତି	୨୨
ଆଭିଜାତ୍ୟ-ଅଭିଧ୍ୟାୟିନୀ ଅନୁରକ୍ତ୍ୟାପରାୟଣା	୧୪୭
ଇଷପରିଚରଣରେ, ଦେବକାର୍ଯ୍ୟରେ, ପିତୃକାର୍ଯ୍ୟରେ	୪୧
ଇଷହରା ଅନୁଷ୍ଠାନ କୋପନ-ସ୍ୱଭାବୀ	୧୪
ଇଷାର୍ଥ-ପରାୟଣା, ସ୍ୱାମିପୁତ୍ରବାହୀ	୧
ଇଶ୍ୱରଙ୍କ ଅନୁଗ୍ରହରେ ସର୍ବସମାପୀ ଶ୍ରେୟାର୍ଥ-ଅନୁପ୍ରେରଣାରେ	୧୦
ଉକ୍ତ-କୁଳସମୃତ ନାରୀ	୮୭
କନ୍ୟା! ଶତବାର ତୁମେ ସ୍ମରଣ କର	୧୨୦
କାହାକୁ ଯଦି ଶ୍ରେୟ ବୋଲି ଜାଣ	୧୨୦
କାମିନୀମାନଙ୍କର ଇଚ୍ଛା-ଅନୁଗ୍ରହୀ	୯୦
କୌଣସି କନ୍ୟା ବିବାହ୍ୟ କୁଳ, ଶୀଳ	୫
କୌଣସି ନାରୀ ବାର୍ତ୍ତାବନ-ପୂର୍ବକ	୩
କୌଣସି ପୁରୁଷ ବା ସ୍ତ୍ରୀକୁ	୮୧
କୌଣସି ଝିଅ କୌଣସି ଶ୍ରେୟ-ପୁରୁଷକୁ	୩୪
କୌଣସି ନାରୀ ଯଦି ଅପହୃତା ହୋଇ ମଧ୍ୟ	୨୭
କୌଣସି ମେଢ଼ା ସ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟ ଯଦି ଆର୍ଯ୍ୟାକୃତା ହୋଇ	୨
କୌଣସି ଶ୍ରେୟ-ପୁରୁଷକୁ ସ୍ୱାମିତ୍ୱରେ	୧୨୩
କୌଣସି ଶ୍ରେୟ-ପୁରୁଷଠାରେ ଚନ୍ଦ୍ରପୋଷଣୀ ଚରିତ୍ର	୧୦୬
କୌଣସି ସ୍ତ୍ରୀ ତା'ର ସ୍ୱାମୀ ଯଦି ତ୍ୟାଗ କରି	୯୬
କୌଣସି ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ସ୍ୱାୟ ପୁରୁଷର ଅଜ୍ଞାତସାରେ	୧୧୫
ଗୃହସ୍ଥାଳୀ-ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ଗହଳତାଗୁଡ଼ିକର	୨୩
ଜନନୀ ! ସ୍ମରଣ ରଖ	୫୯

ସୂଚୀ

ସୂଚୀ	ପୃଷ୍ଠା
ଜନୟିତ୍ରୀ! ଧାତ୍ରୀ! ନାରୀ!	୧୬୨
ଜୀବନରେ ଯଦି ପ୍ରସୂତି ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ ଚାହଁ	୬୭
ଝିଅ ଯେତେହିଁ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର	୧୩
ତୁମେ ଇଷାର୍ଥ-ଅନୁରକ୍ତ୍ୟାପରାୟଣା ତପ୍ତରତା ନେଇ	୩୩
ତୁମେ ତୁମର ସ୍ୱାମୀଙ୍କ	୩୫
ତୁମେ ନାରୀ, ତୁମେହିଁ ତୁମ ସ୍ୱାମୀର	୧୩୫
ତୁମେ ନାରୀ! ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟପାଳୀ ଆପୁରଣମାଣ	୧୭୯
ତୁମେ ନାରୀ, ଶ୍ରେୟନିଷ୍ଠ କାନ୍ତା-ବୋଧନୀ	୧୨୬
ତୁମେ ନାରୀ, ସର୍ବସଙ୍ଗତି ନେଇ	୯୪
ତୁମେ ନାରୀ, ସର୍ବାନ୍ତଃକରଣରେ ଯଦି	୧୭୦
ତୁମେ ବିବାହିତାହିଁ ହୁଅ	୧୧୨
ତୁମେ ଯେତେକ୍ଷଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ	୧୩୨
ତୁମେ ଯଦି ଏହା ସ୍ୱତଃସିଦ୍ଧତାବେ ହିଁ	୪୪
ତୁମେ ଯଦି ତୁମର ସ୍ୱାମୀର	୯୩
ତୁମେ ଯଦି ନାରୀ ହୁଅ	୫୦
ତୁମେ ଯଦି ସ୍ୱାମିସ୍ୱାର୍ଥନା ନ ହୁଅ	୧୩୮
ତୁମର ପିଲାପିଲି ବା ସନ୍ତାନ ସନ୍ତତି	୬୨
ତୁମର ପଞ୍ଚ କର୍ମେନ୍ଦ୍ରିୟ	୧୨୫
ତୁମର ବରେଣ୍ୟ ଯିଏ	୩୭
ତୁମର ଶ୍ରେୟ-ପ୍ରେୟ ଯିଏ	୧୦୮
ତୁମର ଶ୍ରେୟ ଯିଏ	୧୫୭
ତୁମର ସ୍ୱାମୀ ଏକ-ପତ୍ନୀକହିଁ ହୁଅନ୍ତୁ	୧୧୪
ତୁମର ସ୍ୱାମୀ ନିକଟରେ	୮୪
ତୁମର ସ୍ୱାମୀର ବ୍ୟାପୃତିରେ ତୁମେ	୯୧
ତୁମଠାରୁ ଶ୍ରେୟକୁଳ-ସମୃତ	୩୯
ତୁଷ୍ଟା, ବ୍ୟଭିଚାରିଣୀ ନାରୀ	୫୭
ନାରୀ! ସବୁ ଦିଗରୁ ବୈଧୀ	୭୨
ନାରୀକୁ ଯେଉଁଠାରେ ସତୀତ୍ୱରେ	୧

ପୂର୍ଣ୍ଣା	ପୃଷ୍ଠା
ନାରାୟଣ ସାର୍ଥକ-ସମ୍ବନ୍ଧ ହୋଇଉଠେ ସତୀତ୍ବରେ	୪୩
ନାରାୟଣ ଯେତେବେଳେ ତା'ର ଯୌବନ-ପ୍ରବୃତ୍ତିରେ	୧୭
ନାରାୟଣ ଯେତେ ବହୁ-ପୁରୁଷ-ସମୋଚାରଣ ହୁଏ	୨୧
ନାରାୟଣ ଯଦି ସୁଭାବ-ଶୁଦ୍ଧ	୮୯
ନାରାୟଣ ପୁରୁଷ-ସହବାସ ଓ ଗର୍ଭଧାରଣର	୩୧
ନାରାୟଣ ମହିଷର ଯୌନଦୀପନା ନେଇ	୬୦
ନାରାୟଣ ସୁଭାବକ-ଜନନୀ ହେବାକୁ ଗଲେହିଁ	୬୩
ନାରାୟଣ ଅବିହୃତ ବାଗ୍ଦାନ ବା ବିବାହ	୩
ପତିବ୍ରତା ସତୀ-ସାଧୁ ଋମଣୀର	୬୬
ପିତାମାତା ବା ସ୍ବାମିସଙ୍ଗତି	୧୯
ପିତୃକୁଳ-ଗରିମା, ଆତ୍ମଶ୍ରଦ୍ଧା, ଆତ୍ମସ୍ମୃତି	୩୦
ପୁରୁଷ ଓ ନାରୀ ଯେତେବେଳେ ମଦଗର୍ବୀ	୧୫୦
ପୁରୁଷର ଆତ୍ମରଣୀ ପ୍ରବୃତ୍ତିର	୩
ପୁରୁଷର ପୌରୁଷ-ସମ୍ବେଗ-ଅନୁସୂଚୀ	୬୪
ପ୍ରାୟଶଃ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ	୩୨
ବହୁଚାରିଣୀ ନାରୀ ବି ଯଦି	୬
ବିକୃତ-ବ୍ୟଭିଚାର ଦୃଷ୍ଟା କନ୍ୟା	୮
ବିଧବା ସ୍ତ୍ରୀ ଯେଉଁମାନେ	୧୯
ବିଧବା ହୋଇ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ବାମିସ୍ବତ୍ତ୍ବ	୨୦
ବିପ୍ର, କ୍ଷତ୍ରିୟ, ବୈଶ୍ୟ ଓ ଚତୁର୍ବ୍ରାହ୍ମଣ	୧୧୦
ବିହିତ ବିଧାନ-ଅନୁଯାୟୀ ପରିଣାତା	୪୩
ବାଚସ୍ପତି, ସ୍ବାମୀଦେଷିଣୀ, ଦ୍ରୋହକାରିଣୀ	୧୧
ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟପାଳୀ ଆତ୍ମରକ୍ଷା-ଶ୍ରେୟଚର୍ଯ୍ୟା	୭୪
ବ୍ୟଭିଚାରଦୃଷ୍ଟା, ସ୍ବାମୀ-ଓ-ଶ୍ବଶୁରକୁଳଦୃଷ୍ଟୀ	୮
ବ୍ୟଭିଚାରଣୀ କୌଣସି ସ୍ତ୍ରୀ	୫୫
ମନୋହର ବାକ୍ ଓ ବ୍ୟବହାର ଦ୍ବାରା	୧୧
ମଣିଷ ଯେତେକ୍ଷଣ ପ୍ରବୃତ୍ତି-ଉଦ୍ଭାସ ନ ହୁଏ	୧୩୦
ଯଦି କୌଣସି ଉଦ୍ଭୁଷ-କୁଳମୟତା ନାରୀ	୫୬

ପୂର୍ଣ୍ଣା	ପୃଷ୍ଠା
ଯଦି କୌଣସି ପୁରୁଷକୁ ବିବାହ କରିବାକୁ ଚାହଁ	୧୮
ଯଦି ତୁମର ସ୍ତ୍ରୀ ସହଜଭାବରେ ତୁମର	୨୭
ଯଦି ସୁଭାବକହିଁ ଲାଭ କରିବାକୁ ଚାହଁ	୯୫
ଯାହାଙ୍କ ଆନୁକୁଲ୍ୟରେ ତୁମେ ଉଦ୍ଭାସ ହୋଇ	୪୭
ଯେପରି ବହନ କରିପାର	୭
ଯେଉଁମାନେ, ଅର୍ଥାତ୍ ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ	୧୦୪
ଯେଉଁମାନେ ପ୍ରାପ୍ତିର ପ୍ରରୋଚନାରେ	୯୮
ଯେଉଁମାନେ ବାସ୍ତବରେ ସ୍ବାମୀସ୍ବାର୍ଥୀ ନୁହଁନ୍ତି	୫୧
ଯିଏ ତୁମର ବରେଣ୍ୟ	୭୦
ଯିଏ ପୁରଣପ୍ରସବଣ	୪୩
ଯିଏ ସର୍ବସଙ୍ଗତି ନେଇ	୬୯
ଯେଉଁ କନ୍ୟା ଶ୍ରେୟବରରେ ବିବାହିତା	୧୬
ଯେଉଁ ନାରୀର ଅଭିପ୍ରାୟ-ଅନୁସାରିଣୀ ଚଳନ	୪୬
ଯେଉଁ ନାରୀ ଶ୍ରେୟାନୁସାରିଣୀ ନେଇ	୪୦
ଯେଉଁ ନାରୀ ସ୍ବାମୀଙ୍କୁ ପୋଷଣ	୧୬
ଯେଉଁ ପୁରୁଷ ଅଯଥା ଅତ୍ୟାଚାରୀ	୨୫
ଯେପରି, ଇଷ୍ଟାର୍ଥପରାୟଣ ବା ଶ୍ରେୟାର୍ଥପରାୟଣ	୨୮
ଯେଉଁ ନାରୀମାନେ ନିଜର କର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରବୃତ୍ତିକୁ	୮୬
ଯେଉଁ ଝିଅମାନେ ଶ୍ରେୟ-ଶୁଦ୍ଧାନିବନ୍ଧ	୧୨
ଯେଉଁ ଝିଅମାନେ ଶ୍ରେୟାନୁସାୟୀ, ଗରୀୟସୀ	୨୯
ଯେଉଁ ଝିଅମାନେ ସ୍ବାମୀର ଅନୁବର୍ତ୍ତନୀ ନୁହଁନ୍ତି	୧୪
ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ସ୍ବାମୀ-ସୁନିଷ୍ଠ ନୁହଁନ୍ତି	୧୪୨
ଯେ-ସକଳ ନାରୀ ଜୀବନରେ ଶ୍ରେୟନିଷ୍ଠ	୧୨
ଯେଉଁସବୁ ନାରୀ ସ୍ବାମୀ-ଅନୁଗତା ନୁହଁନ୍ତି	୨୧
ଯେଉଁସବୁ ସ୍ବାମୀନକର ମନ ଓ ପ୍ରବୃତ୍ତି	୯
ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ଅବରଣଶୀଳ ସ୍ବାମୀ-ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟାର	୫୪
ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ଅବୈଧଭାବରେ ଏକାଧିକ ପୁରୁଷଙ୍କ	୬
ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ଅଭିଜାତ ଚୈତ୍ୟ-ସଂସ୍କୃତିର ଧାତ୍ରୀ	୨୪

ସୂଚୀ	ପୃଷ୍ଠା
ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ଆତ୍ମସୁଖଲିପ୍ତସାରେ ପାଡ଼ିତ	୭
ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ଇଷାହୁଗଭାବରେ ସ୍ବାମୀର	୧
ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ଇଷାହୁଗ ଶ୍ରେୟାର୍ଥ ପରାୟଣ ନୁହେଁ	୩୭
ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରତିଲୋମ-ସନ୍ଧିକନ-ଉପାସିକା	୮
ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ପତିକୁଳର ପ୍ରୟୋଜନକୁ	୪୭
ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ସର୍ବତୋଭାବରେ ସ୍ବାମିସ୍ବାର୍ଥୀନୀ ହୋଇ ମଧ୍ୟ	୬
ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ବାମୀପ୍ରାଣତା ନେଇ ମଧ୍ୟ	୮୨
ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ବାମିସ୍ବାର୍ଥୀ ନୁହେଁ	୯
ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ବାମୀର ଅମର୍ଯ୍ୟାଦାରେ	୧୧
ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ବାମୀର କୁଳମର୍ଯ୍ୟାଦାକୁ	୪୮
ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ବାମୀର ପ୍ରତି ବିଦ୍ବେଷ-ପୋଷଣ-କାରିଣୀ	୮୩
ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ବାମିସ୍ବାର୍ଥୀହିତା ନୁହେଁ	୧୫
ରକ୍ତ-ସଂପ୍ରବ-ବିହୀନ ସଦୃଶ ବଂଶରେ	୧୮
ଶୁଣ କନ୍ୟା! ଯେତେବେଳେ ତୁମେ ବିବାହିତା ହେଲ	୭୭
ଶୁଣ ଝିଅ! ପୁଣି କହୁଛି	୧୪୪
ଶୁଣ ଝିଅ ! ତୁମେ ପରିଣୀତାବି ହୁଅ	୪୯
ଶୁଣ ଝିଅ-! ତୁମ ସଭା ପକ୍ଷରେ	୧୫୩
ଶ୍ରେୟ-ପରିଣୟହିଁ ହେଉଛି	୧୦୦
ଶ୍ରେୟମୁଗଧା ସନ୍ନିଷ୍ଠା ତିନା ମଧ୍ୟ	୨
ସମସ୍ତଙ୍କର ବିଶେଷତଃ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନଙ୍କର	୫୪
ସତୀତ୍ବକୁ ପୂର୍ବାର୍ଥ କରିତୋଳ	୧୧୭
ସତୀତ୍ବର ମୂଳଭିତ୍ତିହିଁ ହେଉଛି	୧
ସତୀ ବା ସାଧ୍ବୀ ସ୍ତ୍ରୀ	୧
ସଦ୍ବଂଶଜା ନାରୀ ସେତେବେଳେହିଁ ଶୁଭ-ସନ୍ତତିର	୫୩
ସଧବା ସ୍ତ୍ରୀର ହାତରେ କୁହା	୨୪
ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତି, ଆତ୍ମୀୟ-ସୁଜନ	୩୮
ସହୃଦିଗରୁ ବରେଣ୍ୟ	୨୨
ସମସ୍ତଙ୍କର ବିଶେଷତଃ ଝିଅମାନଙ୍କର	୧୫

ସୂଚୀ	ପୃଷ୍ଠା
ସଶ୍ରବ ବୋଧୁ-ଆନତି ନେଇ	୧୦
ସ୍ବତଃ-ପ୍ରଣୋଦନରେ କୌଣସି ଶ୍ରେୟକୁ ଯଦି	୪
ସ୍ବାମୀ କଥାର ଅର୍ଥହିଁ ହେଉଛି	୧୦୩
ସ୍ବାମୀର ଅଭିପ୍ରାୟ-ଅନୁସାରୀ ଅନୁଚଳନରେ	୫୩
ସ୍ବାମୀର ପ୍ରତି ଅଶ୍ରବୀ	୫୫
ସ୍ତ୍ରୀକୁ ସ୍ତ୍ରୀବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟରେ ଉତ୍କଳ ହେବାକୁ ଦିଅ	୧୨୯
ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ଯୌନସଂପ୍ରବ	୨
ସ୍ତ୍ରୀର ସ୍ବପ୍ନ ସେତେବେଳଠାରୁ	୭୯
ସ୍ତ୍ରୀ ଶିକ୍ଷା-କେତେ ସୁନ୍ଦର	୧୬୬
ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ ଯଦି ସୁକେନ୍ଦ୍ରିକ	୫୮
ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନଙ୍କର ବୈଧାନିକ ସହନ-କ୍ଷମତା	୧୦୧
ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନଙ୍କର ଅବୈଧ ବ୍ୟଭିଚାରଦୃଷ୍ଟ	୫୩
ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନଙ୍କର ସୁନିଷ୍ଠ ଶ୍ରେୟପ୍ରାଣୀ	୪୬

ବର୍ଣ୍ଣାନୁକ୍ରମିକ ଶବ୍ଦାର୍ଥ-ସୂଚୀ

ଶବ୍ଦ-ବାଣୀସଂଖ୍ୟା -ଶବ୍ଦାର୍ଥ

ଅଂଶିନୀ-୧୪୦=ଅଂଶଗ୍ରହଣକାରିଣୀ।

ଅଧିବିନୀ-୧୫୦= ଅଧି(ପୂର୍ବେ) ବିନା (=ବିଦ୍‌ଲୀଭେ+ଭ+ଆପ), ପ୍ରଥମ ଯାହାକୁ ଲାଭ କରା ଯାଇଛି। ବିହୁବିବାହର ପ୍ରଥମା ପତ୍ନୀ।

ଅନନ୍ୟ-ଆକୃତ-୧୪୬ =ଏକମନା ଆକୃତି (ଆଗ୍ରହ) ଯୁକ୍ତ।

ଅନୁକ୍ରମଣ-୯୮ } =ଅନୁସରଣପୂର୍ବକ ଚଳନ।
ଅନୁକ୍ରମା-୧୨୧ }

ଅନୁଚାରଣା-୧୩୨=କାହାରି ଭାବ ଅନୁସରଣ ପୂର୍ବକ ତଦନୁଯାୟୀ ଆଚରଣ।

ଅନୁଚାରୀ-୧୪୩=ଚଳତ୍‌ଶୀଳ।

ଅନୁଚାଳନୀ-୫୪=ଚାଳନାକାରୀ।

ଅନୁତପନା-୧୪୩=ସମ୍ୟକ୍ ତପସ୍ୟା ସଦୃଶ ଆବେଗ ନେଇ ଚାଲିବା।

ଅନୁଦୀପ୍ତି-୧୪୭=ପ୍ରକାଶକ, ପ୍ରବର୍ଦ୍ଧକ।

ଅନୁଦ୍ୟୋତନା-୯୬=(କୌଣସି କିଛି ଅନୁଯାୟୀ) ଦୀପ୍ତ ବା ପ୍ରକାଶିତ କରି ତୋଳିବା।

ଅନୁଧ୍ୟାୟନା-୧୦୬=ଅନୁଧ୍ୟାବନ ପୂର୍ବକ ଚଳନ।

ଅନୁଧ୍ୟାୟୀ-୯୮=ଅବିରଳ ଅନୁଧ୍ୟାବନ-ଯୁକ୍ତ।

ଅନୁଧ୍ୟାୟିତା-୬୭=ଅନୁଚିନ୍ତନଯୁକ୍ତ ଚଳନ।

ଆନୁଧ୍ୟାୟିନୀ-୬୪=ଚିନ୍ତନଯୁକ୍ତ।

ଅନୁନୟନ-୧୧୮=କୌଣସି କିଛି ଅନୁଯାୟୀ ନେଇ ଚାଲେ ଯା'।

ଅନୁବନ୍ଧ-୧୨୪=ସଂଯୁକ୍ତକରଣ କେନ୍ଦ୍ର।

ଅନୁବର୍ତ୍ତନା-୧୦୯=ଅସ୍ତିତ୍ବ ବଳାୟ ରଖିବାର ପ୍ରୟୋଜନ, ଆରମ୍ଭ।

ଅନୁବେଦନା-୧୧୪=ବୋଧ, ସ୍ବଚେତନତା।

ଅନୁଭାବିତା-୬୨=ଅପରର ଅନୁଭୂତି ଅନୁଯାୟୀ ବୋଧପ୍ରବଣତା।

ଅନୁଧୋଜନା-୧୪୫=ମିଳିତଭାବେ ଯୁକ୍ତ ରହିବାର କ୍ରିୟା।

ଅନୁଶାୟିତା-୧୧୩=(ତତ୍ତ୍ବ ଶା) ଝୁଙ୍କ।

ଅନୁଶାୟୀ-୧୩୮=ଝୁଙ୍କି ସମ୍ପଦ।

ଅନୁଶ୍ରୟୀ-୧୧୪=ଆଶ୍ରୟଦାତା।

ଅନୁସର୍ଜନୀ-୪୭=ତଦନୁଯାୟୀ ସଂଗଠନ।

ଶବ୍ଦ-ବାଣୀସଂଖ୍ୟା -ଶବ୍ଦାର୍ଥ

ଅନୁସେବନ-୫୯ } =ଆଶ୍ରୟ ଓ ପାଳନ କରିବା।
ଅନୁସେବନା-୧୪୬ }

ଅନ୍ତଃକ୍ଷେପ-୯୯=ଗୁପ୍ତ ବ୍ୟତିକ୍ରମ, interpolation

ଅନ୍ତରାସ-୮୦= ଆଗ୍ରହ, interest

ଅନ୍ତରାସୀ-୧୯= Interested (ଆଗ୍ରହୀ)

ଅପଦର୍ଶୀ-୧୪୯=ଅପକୃଷ୍ଟ ଆଡ଼କୁ ଯାହାର ଦୃଷ୍ଟି।

ଅପଳାପ-ସୃଜୀ-୬୫=କ୍ଷୟ ଓ କ୍ଷତିକୁ ସୃଷ୍ଟିକରେ ଯେ ବା ଯା'।

ଅବଶାୟିତ-୧୩୯=(ତଦଭିମୁଖୀ) ଝୁଙ୍କସମ୍ପନ୍ନ ।

ଅବେଦ୍ୟ-୧୨୮=ଅବାଞ୍ଚନୀୟ।

ଅଭିଦୀପନା-୭୨=କୌଣସି ବିଶେଷ ଅଭିମୁଖର (ଦିଗର) ଦୀପ୍ତି।

ଅଭିଧା-୧୧୫=ତତ୍ତ୍ବପୋଷଣା ଚଳନ।

ଅଭିଧାୟିତା-୧୪୯=ସ୍ମରଣ-ମନନର ତତ୍ପରତା।

ଅଭିଧାୟିନୀ-୧୧୫=ତଦଭିମୁଖୀ ନିରନ୍ତର ସ୍ମରଣ ମନନଶୀଳ।

ଅଭିନୟନା-୧୧୪=ସର୍ବତୋମୁଖୀ ବିଷ୍ଣୁର।

ଅଭୀଷ-ଉଚ୍ଛଳ-୧୨୫=ନିର୍ଭୀକତାରେ ଉଚ୍ଛଳ।

ଅର୍ଥନା-୧୦୨=ଚଳନ।

ଅସ୍ତ୍ରକ ଭିତ୍ତି-୧୩୯=ରହିବାର ଭିତ୍ତି।

ଆହୁତି-ଅନୁଦୀପନା-୧୩୯=ଆବାହନ-ତତ୍ପରତା।

ଉଚ୍ଚଳ-୨୬=ଉନ୍ନତି ଅଭିମୁଖେ ଚଳତ୍‌ଶୀଳ।

ଉଦ୍‌ଭୟିନୀ-୧୨୫=ଜୟଶୀଳ।

ଉତ୍ସୃଜନୀ-୧୪୫=ବିବର୍ତ୍ତନର ପଥରେ ଆଗେଇ ନିଏ ଯା' ।

ଉତ୍ସେଦନା-୧୪୫=ବୃଦ୍ଧି, ଉପରକୁ ଉଠିବା।

ଉଦୟନୀ-୧୧୪=ଉଦୟର ପଥରେ ନେଇଯାଏ ଯା'।

ଉଦ୍‌ବର୍ତ୍ତିତ-୧୩୮=ଉନ୍ନତିର ପଥରେ ଚଳତ୍‌ଶୀଳ।

ଉଦ୍‌ବାହ-୧୪୩=(ଉତ୍କୃଷ୍ଟ) ବିବାହ।

ଉପାନତି-୧୨୧=ସମୀପରେ ଆନତ ହେବା ।

ଉର୍ଜନା -୧୪୮=ବଳ ଓ ପ୍ରାଣନସମ୍ବେଗ।

ଉର୍ଜନାଶୀଳ ତତ୍ପରତା-୧୪୮=ଜୀବନୀଶକ୍ତିସମ୍ବନ୍ଧିତ ତତ୍ପରତା।

ଉର୍ଜିତ-୧୨୨=ଜୀବନୀଶକ୍ତି ଓ ପରାକ୍ରମଯୁକ୍ତ।

ଏକତ୍ବ-ଅନୁବେଶୀ-୬୯=ଏକାଭୂତ ହୋଇ ପ୍ରବିଷ୍ଟ।

ଶବ୍ଦ-ବାଣୀସଂଖ୍ୟା - ଶବ୍ଦାର୍ଥ

ଏକାଗ୍ର-ଧ୍ୟାୟିତ-୧୪୭=ଏକକୁ ଅଗ୍ରେ ଧରି ରଖି ଯା'।

ଓଷ୍ଠପ୍ରକୃତିସମ୍ପନ୍ନ-୨୮=ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଶକ୍ତି-ସମ୍ପନ୍ନ।

କୃତବନ୍ତୀ-୧୦୪=କୃତିକ ଦନ୍ତ-ବିଶିଷ୍ଟ।

କୃତିଦୀପନା-୧୪୫=ସମୁଦ୍ଧଳ କର୍ମସମ୍ବେଗ।

କୃତି-ନିୟମନା-୭୧=କର୍ମସମ୍ବେଗର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ।

କେନ୍ଦ୍ରିକତା-୧୫୦=(ବାବନ)କେନ୍ଦ୍ରକୁ ଆଶ୍ରୟ କରି ଚାଲିବା।

କ୍ଲେଶସୁଖପ୍ରିୟତା-୨୯=କଷ୍ଟ ଯେତେବେଳେ ସୁଖର ହୁଏ, ସେଇତାକୁ ଭଲ ପାଇବା।

କ୍ଷେମଭିକ୍ଷୁ-୧୫୦=ମଙ୍ଗଳପ୍ରାର୍ଥୀ।

ଚରିଷୁ-୧୪୭=ଚରମାନତା ଯା'ର ସ୍ୱଭାବ, 'ନେଗେଟିଭ୍' (Negative)

ଛିନ୍ନା-୭=ବାରାଜନା, ବେଶ୍ୟା।

ଜନି-୯୯=ଜନନର ସୂତ୍ର, 'ଜୀନ' (gene)

ଜନି-ବିନାୟନ-୯୮= Right adjustment of genes

ଜୈବୀ-ସଂସ୍କୃତି-୧୧୨=ଜୀବଦେହର ଗଠନ, biological make-up

ତପୀ-୭୨=ତୃପ୍ତିକାରୀ।

ତୃପଣା-୧୦୫=ତୃପ୍ତ କରିବା।

ଦର୍ପୀ-୫୯=ଦର୍ପ (ଅହଙ୍କାର)-ସମନ୍ୱିତ।

ଦାନଦୀପ୍ତା-୧୦୫=ଦାନ ଅର୍ଥାତ୍ ପରିଚର୍ଯ୍ୟା ଓ ସେବାର ଭିତର ଦେଇ ଯା' ଦୀପ୍ତ

ହୋଇଉଠେ।

ଦୃଷ୍ଟକ-୧୩୧=ଦୃଷ୍ଟ କରେ ଯା'।

ଦ୍ୟୋତନ-୧୨୫=ଦୀପ୍ତିମାନ, ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ।

ଦୃନ୍ଦାବୃତ୍ତି-୧୪୯=Go-between; ଦାୟିତ୍ୱ ନେଇ କଥା ଦେଇ ତା' ଯଥାଯଥଭାବେ

ପାଳନ ନ କରିବା।

ଦୃୟୀ-ସ୍ପର୍ଶ-୩୧=ଦୁଇଜଣ ପୁରୁଷର ବା ଦୁଇ ପ୍ରକାର ଭାବର ସ୍ପର୍ଶ (ପ୍ରାଲୋକ ସମ୍ପର୍କେ ପ୍ରଯୁକ୍ତ)।

ଧାୟିତ ସମ୍ବେଗ-୧୪୭=ଯେ-ସମ୍ବେଗ ଧାବିତ ହୋଇ ଚାଲିଛି।

ଧୂକ୍ଷଣ-୧୪୦

ଧୂକ୍ଷା-୭୩ } =କ୍ଳେଶ, ପୀଡ଼ା, କଷ୍ଟ।

ଧୂକ୍ଷିତ-୪୮=ପୀଡ଼ିତ।

ଶବ୍ଦ-ବାଣୀସଂଖ୍ୟା - ଶବ୍ଦାର୍ଥ

ଧୂମଧ୍ୱାତ-୫୧=ଧୂମ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଘନ ଅନ୍ଧକାର।

ଧୃତି-୭୭=ଧାରଣପୋଷଣର ଆକୃତି।

ନର୍ତ୍ତନ-ଛନ୍ଦ-୧୦୭=ଛନ୍ଦମୟ ଚଳନ।

ନିଧାୟନୀ-୭୭=ନିଃଶେଷରେ ଧାରଣପୋଷଣ ଅଛି ଯେଉଁଠି।

ନିବନ୍ଧନା-୧୪୫=ନିବିଡ଼ ବନ୍ଧନ।

ନିବାହ-୭୦=ନିକୃଷ୍ଟ ବହନ, 'ନିକା' ଅର୍ଥରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଠାକୁରଙ୍କ ବିଶେଷ ପ୍ରୟୋଗ।

ନିବାହିତା-୭୮=ଯେଉଁ ବିବାହିତା ନାରୀ ସ୍ୱାମୀ-ସ୍ତ୍ରୀତା ବା ବିଧବା ହେବା ପରେ

ପୁନରାୟ ଅନ୍ୟ ପୁରୁଷ ସହିତ ପରିଣୀତା ହୁଏ।

ନିବେଶ-ରକ୍ତି-୧୪୦=ନିବିଷ୍ଟ ଚଳନ-ଜନିତ (ଅନ୍ତର) ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ।

ନିରୟ-୧୩୫-ନରକ ।

ନିଷ୍ଠନ-ବୀର୍ଯ୍ୟ-୧୧୩=ଛୁର ଅଥଚ ଦୃଢ଼ ପଦ-ବିକ୍ଷେପରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଅଭିମୁଖେ ଚାଲିବାର

ଗତି ଯା'ର ଅଧିଗତ।

ନିଷ୍ପ୍ୟନ୍ତା-୧୫୦=କ୍ଷରଣଶୀଳ।

ପରାବର୍ତ୍ତନୀ-୯୯=ଠିକ୍ ସେଇଳିଭାବେ ରହି ଚାଲିବା।

ପରାମର୍ଶଣ-୧୩୫=ଅତିଶୟ କ୍ଲେଶ।

ପରିଦୃଷ୍ଟ-୧୨୨=ବିଶେଷଭାବେ ପ୍ରାଣବନ୍ତ ଓ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ।

ପରିପ୍ରେକ୍ଷା-୩୭=ବିଚାର ମୂଳକ ଚିନ୍ତା ଓ ଦର୍ଶନ।

ପରିବୀକ୍ଷଣୀ-୧୨୭=ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ସମୀଚାନ ଦର୍ଶନ ସମନ୍ୱିତ।

ପରିବେଦନା-୧୦୧=ସର୍ବତୋଭାବେ ଜାଣିବା।

ପରିଷେବୀ-୧୧୦=ସର୍ବତୋଭାବେ ସେବାପରାୟଣ।

ପରିସ୍ରବା-୧୪୪=ପରିସ୍ରୁତ ବା କ୍ଷରିତ ହେବାର ଭୟ।

ପାବନ-ପ୍ରଦୀପ୍ତ-୭୫=ପବିତ୍ରତା-ସାଧନ ଭିତରଦେଇ ଦୀପ୍ତ।

ପ୍ରବ୍ରଜ୍ୟା-୧୪୭=ପ୍ରକୃଷ୍ଟରୂପେ ସଂସ୍କୃତିର ପଥରେ ଚାଲିବା।

ପ୍ରାଞ୍ଜ-ବିନାୟନୀ-୭୧=ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଓ ସମୀଚାନ ବୋଧ ସହିତ ବିନାୟିତ (ନିୟନ୍ତ୍ରିତ) କରି

ଚାଲେ ଯା' ।

ଶବ୍ଦ-ବାଣୀସଂଖ୍ୟା -ଶବ୍ଦାର୍ଥ

ପ୍ରୀତି-ପରିଭ୍ରତ-୭୨=ପ୍ରୀତି ଦ୍ଵାରା ପରିପୁଷ୍ଟ।

ପ୍ରୀତି-ପ୍ରଲୋଭନ-ପ୍ରବୋଧୀ-୮୦=ଭଲ ପାଇବାର ଲୋଭକୁ ଜାଗ୍ରତ କରେ ଯା'।

ବଶୀ-୮୧=ସମସ୍ତ କିଛି ଉପରେ ଯାହାଙ୍କର ଆଧିପତ୍ୟ ଅଛି।

ବୀରିତ-୧୨=ନିଷିଦ୍ଧ।

ବିକାରମୂଷ୍ଟତା-୧୨୫=ବିକୃତିର ସର୍ଗ।

ବିକ୍ରମବୀର୍ଯ୍ୟ-୨୮=ବିକ୍ରମ ସମ୍ପନ୍ନ ବୀର୍ଯ୍ୟ ଅଛି ଯାହାର।

ବିଶୋଭ-କୃମୀ-୧୩୯=ବିଶୋଭ ଜାଗ୍ରତ କରେ ଯା'।

ବିଚାରଣା-୯୯=ବିଚାର-କ୍ରିୟା।

ବିକୃମ୍ଭଣ-୨୭=ବିକାଶ।

ବିଧାୟନା-୯୯=ବିହିତ ଧାରଣପୋଷଣର ପଥ।

ବିଧୂତି-୮୧=ବିହିତ ଧାରଣପାଳନ-ସମ୍ବେଗ।

ବିନାୟନା-୧୪୭=ବିହିତ ପଥରେ ନେଇଯିବା, ନିୟନ୍ତ୍ରଣ।

ବାକ୍ଷଣା-୧୫୦=ଦର୍ଶନ ।

ବୃତ୍ତି-ବିନାୟିତ-୧୪୦=ବୃତ୍ତି-ଚାଳିତ, ବୃତ୍ତି-ଅଧୀନ।

ବେଦବରଦୀ-୮୮-ଦରଦ ବା ଅନୁକମ୍ପା-ବିହୀନ।

ବୋଧାୟନା-୧୪୭=ବୋଧ (ଜ୍ଞାନର) ପଥରେ ନେଇ ଚାଲେ ଯା'।

ବ୍ୟତୀପାତ-୨୮=ବିପର୍ଯ୍ୟୟ, ଉତ୍ପାତ।

ବ୍ୟାପୃତି-୧୧୫=କର୍ମ ବିଷୟକ।

ଭାବଘନ-ପର୍ଜନ୍ୟ-ପରିପ୍ରବା ତପସ୍ୟା-୧୩୮=ଯେ-ତପସ୍ୟା ଭାବକୁ କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ କରି

ସତ୍ତାକୁ ଅନୁଷ୍ଠିତ କରିତୋଳେ-ଏଭଳି ଅମୃତର କ୍ଷରଣ ଘଟାଏ।

ଭୂତି-୫୯=ଭରଣପୋଷଣ ।

ଭୂତି-ତପ୍ତରତା-୧୩୪-ଭରଣପୋଷଣ ତପ୍ତରତା।

ମିତି-ଚଳନ-୬୯-ପରିମାପିତ (measured) ଚଳନ।

ମ୍ରିୟଳ-୧୧୪-ମରଣଭାବାପର।

ଯାଗପୁତା-୧୦୫=ନିତ୍ୟ ଦାନ ଓ ସେବା-କର୍ମେ ଚଳନ୍ତଶୀଳ।

ଶବ୍ଦ-ବାଣୀସଂଖ୍ୟା -ଶବ୍ଦାର୍ଥ

ଯୁତ-୧୪୪=ଯୁକ୍ତ ।

ଯୋଗକୃମୀ-୧୪୭=ଯୁକ୍ତ ହେବାର ଆବେଗକୁ ବିକଶିତ କରିତୋଳେ ଯା'।

ଯୋଗଦୀପନା-୧୪୭=ଯୁକ୍ତ ହେବାର ଆବେଗଦୀପ୍ତି।

ଯୋଗନଦୀପ୍ତ-୧୧୪=ଯୁକ୍ତ ହେବାର ଆକୃତିସମ୍ପର୍କ।

ଯୋଗ-ବିଧାୟନା-୧୪୫=ଯୋଗ ଅର୍ଥାତ୍ ମିଳନକୁ ଯା' ବିହିତଭାବେ ଧାରଣ କରେ।

ଯୋଗାବେଗ-୯୮=ଯୁକ୍ତ ହେବାର ଆବେଗ, tendency towards unification.

ରକ୍ତସ-ଦୀପନା-୯୮=ରକ୍ତିତ ହେବାର ସମ୍ବେଗ।

ଲାସ୍ୟ-ନନ୍ଦନା-୧୪୭=ବିଦୀପ୍ତ ବର୍ଦ୍ଧନମୁଖର ତଳନ।

ଶାତନ-ତପା-୧୩୫=ବିଚ୍ଛେଦ ଓ ବିନାଶର ତଳନରେ ତଳନ୍ତଶୀଳ।

ଶାତନ-ପରିଚର୍ଯ୍ୟା-୧୩୫=ଶଇତାନର ସେବା।

ଶାତନ-ସଂଘାତ-୫୧=ଶଇତାନର ଆଘାତ, satanic blow.

ଶାଳିନ୍ୟ-ସଙ୍ଗତି-୧୫୦=ଶିଷ୍ଟତା ଓ ନୀତିବୋଧର ସଙ୍ଗତି।

ଶୀଳ-ଅନୁଚର୍ଯ୍ୟା-୮୧=ସତ୍ ଅଭ୍ୟାସ ଓ ଆଚରଣ।

ଶ୍ରବ୍ୟ-୧୫୦=ଶ୍ରବେୟ, ଶ୍ରବାର ଯୋଗ୍ୟ।

ଶ୍ରେୟ-ନିଧାୟନା-୬୭=ଶ୍ରେୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୁଏ ଯେଉଁଥିରେ।

ସଂକ୍ଷୁଧ-୧୧୧=ଆଗ୍ରହ-ଆକୃଳ।

ସଂହିତା-୨୭=ସମ୍ୟକ୍ଭାବେ ଧୃତ।

ସଙ୍ଗର୍ଭା-ଜାତକ-୧୧୫=ଗର୍ଭସ୍ଥିତ ଜାତକ।

ସତ୍-ଉତ୍ସାରଣୀ-୯୩=ଜୀବନୀୟ ଭାବରେ ଅଗ୍ରସର ହେଉଛି ଯିଏ।

ସମାହୃତି-୧୩୪=ସମୀଚୀନ ଆହ୍ୱାନ ବା ଆବାହନ।

ସମ୍ବେଦନା-୭୩=ସତ୍ତାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, existential.

ସାନ୍ତୁକ୍ତି-୧୪୧=ଅପରର ଭାବରେ ଅନୁକମ୍ପିତ (vibrated) ହେବା।

ସାମ-ନିୟନ୍ତ୍ରଣ-୫୧=ସାମ୍ୟରେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରି ପାରନ୍ତି ଯିଏ।

ସାମଶୌର୍ଯ୍ୟ-ପରିପ୍ରବା-୧୪୭=ସାମ୍ୟ (balanced state)ର ଶୌର୍ଯ୍ୟ ପରିକ୍ଷରିତ ହୁଏ ଯେଉଁଠାରୁ।

ଶବ୍ଦ-ବାଣୀସଂଖ୍ୟା - ଶବ୍ଦାର୍ଥ

ସୁତପା-୮୫ = ସୁତାକୁ-ତପସ୍ୟା ପରାୟଣ।

ସୁଦର୍ଶନୀ-୧୩୨ = ଶୁଭଦର୍ଶନ-ଯୁକ୍ତ।

ସୁବାକ୍ଷଣୀ-୮୨ = ସୁଷ୍ଟ ଓ ସମ୍ୟକ୍ ଦର୍ଶନଯୁକ୍ତ।

ସୃଜୟିତ୍ରୀ-୯୨ = ସ୍ରଷ୍ଟା (ସ୍ରୀଲିଙ୍ଗରେ)।

ସୌକର୍ଯ୍ୟ-ସନ୍ଦୀପନୀ-୩୯ = ସୁନ୍ଦର କର୍ମର ପ୍ରକାଶ।

ସୌଷ୍ଟବ-ଆପ୍ୟାୟନୀ-୭୯ = ସୁଷ୍ଟଭାବର ବର୍ଦ୍ଧନଶୀଳତା।

ଛନ୍ଦୀ-୯୯ = positive

ଛନ୍ଦୀଦ୍ୟୁତି-ସଙ୍ଗତୀ-୧୪୬ = positively charged.

ଛାୟା-ଭରଣ - ୧୪୬ - positive charge.

ଛାୟା-୧୪୬ = ଛିତିଶୀଳତା ଯା'ର ସ୍ୱଭାବ, 'ପଜିଟିଭ' (positive).

ସ୍ରବଣସମ୍ବେଗ-୭୧ = ଗତିପ୍ରବାହର ସମ୍ବେଗ।

ସ୍ରାବଣ-୧୪୪ = ସ୍ରବଣ, କ୍ଷରଣ।

ସ୍ୱସାହିକ-୨୮ = ନିଜ ସରାବୋଧରେ।

ହର୍ଷ-ହିନ୍ଦୋଳୀ-୭୨ = ତୃପ୍ତିକର ଦୋଳାୟୁକ୍ତ।

ହିତୀ-୧୪୯ = ହିତ(ମଙ୍ଗଳ) ଯୁକ୍ତ।

ହୃଦିନୀ-୧୪୦ = ଆନନ୍ଦବାୟିନୀ।

